LEO VARDIASHVILI

„TULBURĂTOR ȘI ADESEA DUREROS DE COMIC.“
THE OBSERVER

LA MARGINEA UNUI CODRU NESFÂRȘIT

Traducere de
Mihaela
Buruiană

FICTION CONNECTION

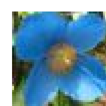
TREI

Leo Vardiashvili

La marginea unui codru nesfârșit

Traducere din limba engleză și note de
Mihaela Buruiană

Părinților mei — Tina, Malkhaz și Ketino
Aș putea trăi o mie de ani și tot
nu aș avea curajul vostru

Un om fără istorie e ca un copac fără rădăcini.
Anzor Sulidze

1

UNDE-I EKA?

— Unde-i Eka?

Cred că am întrebat asta de o mie de ori.

Mama noastră a rămas, pentru ca noi să putem fugi.

Vezi tu, cele mai multe lucruri pălesc în fața războiului. Descoperi că o salvă de focuri de AK-47, trase chiar pe strada ta, alungă orice alte preocupări. Auzi împușcături noaptea și vezi bucăți de alamă scânteind pe trotuar dimineața, de parcă a plouat cu tuburi de cartuș peste tot orașul Tbilisi. Până aici, pare suportabil.

Dar când un proiectil de tanc rătăcit sparge bariera sunetului pe lângă fereastra dormitorului tău, țipă îndelung și șterge de pe fața pământului aprozarul de la colț, cu toată familia care locuia deasupra, începi să-ți faci planuri. Părinții noștri, Irakli și Eka, și-au făcut planuri să ne scoată pe toți de-acolo, lăsând laoparte divorțul.

Ieșirea din țară însemna mite dubioase, ștampile de călătorie furate și certificate false. Banii pe care familia a reușit să-i adune abia dacă erau de-ajuns pentru un părinte și pentru noi, copiii. Eka nici măcar nu avea pașaport. Nu puteam pleca din țară împreună.

Între timp, războiul civil se întețea, iar găurile lăsate de gloanțe în locuri și oameni cunoscuți nu mai constituiau o surpriză. Trebuia să ne urnim. Eka a rămas, iar noi am fugit cu Irakli.

Așa am rămas eu și Sandro fără mamă. Eu aveam opt ani, iar Sandro era cu doi ani mai mare. La vârsta aceea, diferența însemna ditamai oceanul de

experiență. Chiar și așa, Sandro habar nu avea ce înseamnă să nu ai mamă; nici eu.

La sosirea noastră pe malurile capitaliste ale Regatului Unit, nu ne-a așteptat nicio fanfară. Ne-au dus direct într-un centru de refugiați din Croydon. În depozitul acela friguros cu paturi suprapuse, toalete la comun și bonuri de mâncare, chipuri încordate bântuiau pe holuri.

În cele din urmă, undeva, în adâncurile măruntaielor mașinăriei care era Ministerul de Interne, rotițele s-au învârtit, un ecran s-a aprins, iar noi am primit statut de refugiați, cu ștampila „Tottenham, N17" aplicată pe dosar.

În zilele acelea de la început, rătăceam printr-un oraș pe care nu-l cunoșteam. În 1992, Tottenham nu era Londra pe care ne-o închipuiserăm noi. Nu existau jobene, smog, Holmes și Watson, doamne, domni și ceaiul de la ora cinci. Nu pentru noi.

Locuiam într-o Londră diferită. În Londra noastră, oamenii înjurau și scuipau, beau, se certau și râdeau în hohote violente. Rosteau cuvinte ciudate, cu accente pe care nu puteam să le distingem. Mergeau cocârjați de greutatea gurilor de hrănit, a facturilor de plătit și a cine știe câtor zile rămase până la salariu.

Tata mergea printre ei. Irakli al nostru — un bărbat aflat pe mare fără busolă, căutând o femeie pe care reușise s-o piardă de două ori. Prima dată o pierduse pe Eka în urma unui divorț înconjurat de mister. Pe urmă, într-un război civil care îi reunise și îi despărțise într-o singură clipă.

— Unde-i Eka?

— În curând, băieți. O vom aduce înapoi, zicea Irakli.

O promisiune care nu devenise încă minciună.

Și-a rupt spinarea încercând să-i cumpere evadarea. A cules fructe, a văruit pereți, a pus marfa pe rafturi în depozite, a asudat și a trudit în diferite fabrici fără nume și fără ferestre din tot nordul Londrei.

Muncile astea l-au epuizat în moduri subtile, vitale. Îl vedeam deteriorându-se. O dată a adormit la masă, cu lingura la jumătatea drumului spre gură. Am râs, ce-am mai râs! Uneori trebuie să râzi de un lucru, ca să-l lași fără putere.

E greu să economisești mii adunând câte o bancnotă, câte un bănuț. E și mai greu să trimiți ce-ai agonisit către o țară în flăcări. Georgia se devora de vie — nu tu bănci, nu tu poștă funcțională. Cei care scăpaserăm nu eram tocmai dornici să ne întoarcem într-o zonă de război.

Cumva, Irakli a găsit pe cineva dispus să zboare înapoi, în schimbul unui comision. Era un bărbat înalt, slab, cu ochi sinceri. Părea cinstit și spunea cuvintele potrivite. Își ținea țigara într-un fel anume. Ne-a mâncat mâncarea și ne-a băut băutura. A luat bancnotele și bănuții pentru Eka și a plecat cu un zâmbet și o strângere de mână. O vreme, nu am mai întrebat unde-i Eka.

Nu-mi aduc aminte cum îl chema pe bărbatul cinstit, dar în visele mele a murit de o mie de ori de mâna mea. Banii n-au mai ajuns la Eka, iar noi nu l-am mai văzut niciodată pe bărbatul cinstit. Irakli a început să bea și într-o seară l-am auzit din dormitor, în timp ce spărgea măsuța de cafea. A doua zi dimineață, măsuța fusese lipită la loc, iar Irakli plecase la muncă.

Eforturile lui de a ne cumpăra o mamă aproape că au ajuns să-l scoată din minți. Conversații telefonice încordate, uneori în georgiană, alteori într-o engleză stricată, înfundate de o ușă închisă și adesea întrerupte de bubuitul furios al vocii lui Irakli.

Găseam indicii ciudate prin casă. Cabluri de telefon smulse din priză, adâncituri bizare în tencuială, notificări de restanțe trimise de bancă, rupte și îndesate sub canapea, și cioburile minuscule rămase în urma vaselor trântite pe jos și adunate în grabă.

— Tati e neîndemânatic, atât zicea. Neîndemânaticul de mine!

Atunci nu înțelegeam, dar înțelegem acum. Irakli încerca totul pentru a-i cumpăra libertatea Ekăi. Și eșua.

— Unde-i Eka?

Nu voiam să întrebăm, dar nu ne puteam abține.

— Mă ocup de asta, băieți.

La aproape un an de la sosirea noastră la Londra, am început școala și asta a costat bani. Mașina de spălat veche s-a stricat în aceeași iarnă și asta a costat bani. Irakli și-a scăpat un bolțar pe degetele de la picioare și, timp de două luni, cât nu a putut să muncească, n-a produs nimic. Și asta a costat o grămadă de bani. O parte din bani a ajuns totuși la Eka, dar niciodată suficient. Și în Georgia lucrurile costau bani. Și tot așa.

În următorii șase ani, am pierdut-o pe Eka bucată cu bucată. Am pierdut-o din cauza facturilor la gaz și a alimentelor, a abonamentelor de autobuz și a penarelor, a cărților și a uniformelor școlare.

Promisiunea lui Irakli s-a stins încet, până când, într-o dimineață însorită de ianuarie, am primit un

telefon. Eka murise. Am scos un oftat mic și vinovat de ușurare. Nu mai era nevoie să întrebăm. Irakli nu mai era nevoit să ne facă promisiuni mincinoase.

Pe măsură ce traversam greoi iarna britanică rece, umedă și fără zăpadă, cineva i-a dat sonorul mai încet. Intra rătăcit într-o cameră, se uita în jur și pleca fără să spună nimic. Se uita la televizor cu privirea deconectată, în timp ce cana de cafea i se răcea în mână. Farfuriile nu mai dispăreau.

În iarna aceea, tata a îmbătrânit zece ani chiar sub ochii noștri. Ușurarea presărată cu vinovăție i-a provocat un șoc care i-a albit tot părul. Nu l-am văzut plângând niciodată, dar se repezea adesea afară din cameră cu câte o treabă urgentă.

— Ai fost vreodată lovit de fulger, prietene? zicea, dacă te întâlneai cu el pe vremea aceea.

Est-european nebun, îți spuneai, cu o scânteiere febrilă în ochi și un accent neobișnuit, pe care nu puteai să-l identifici.

— Sunt mai multe șanse să fii lovit de fulger, decât să te întâlnești cu un georgian în afara Georgiei.

Poate îi ofereai un zâmbet politicos.

— Am făcut chiar eu calculele.

Se bătea cu degetul pe tâmplă.

— Ești foarte norocos, prietene.

Ochii îi străluceau.

— Dar ești și foarte ghinionist.

Aștepta să-l întrebi de ce.

— Pentru că șansele de a câștiga la loto sunt mult mai mari. Puteai fi miliardar, prietene. În schimb, m-ai întâlnit pe mine.

Râdea — tare și din suflet. La fel făceai și tu.

— Dă-mi voie să-ți torn de băut, ca să-mi cer iertare.

După telefonul acela prin care am aflat de Eka, ne-a fost greu să găsim cuvintele potrivite despre ea și încă și mai greu să le rostim cu voce tare. Așa că am făcut un pact mut, să nu mai aducem niciodată vorba despre mama noastră.

Pactul acela ne-a prins bine timp de unsprezece ani lungi. Dar anul trecut, Irakli l-a încălcat. A început să pomenească locuri în care fusese cu ea, parcurile și cafenelele în care petrecuseră timp, potecile și cărările pe care le bătuseră prin Tbilisi. Zi după zi, își pierdea interesul față de viitor și ochii i se umpleau de trecut.

Se uita adesea la zboruri către Tbilisi. De vreo două ori, a cumpărat bilete, dar nu le-a folosit. Nici măcar nu și-a făcut bagajul. Părea speriat.

— Oamenii ăia poartă pică și de dincolo de mormânt.

Nu voia să ne spună cine erau „oamenii ăia". Am presupus că se referă la prieteni sau la cunoștințe vechi pe care îi desconsideraserăm, evadând când ei nu putuseră s-o facă.

La următoarea încercare sortită eșecului, Irakli și-a pregătit o valiză. Chiar a ieșit din casă. S-a întors după câteva ore, rușinat și abătut. Când îi anunțaseră zborul, a recunoscut el, pur și simplu rămăsese pe scaun și îi privise pe toți ceilalți cum se îmbarcau. Când îi strigaseră numele în difuzoare, plecase.

Totuși, cu fiecare încercare, se apropia mai mult, până când într-o zi a plecat la Heathrow și nu s-a mai întors. Am primit vești de la el abia când a aterizat în Tbilisi. În primele lui mesaje din Georgia, bătea câmpii cu o energie plină de neastâmpăr, de parcă nu putea s-o cuprindă pe toată cu inima.

— Nu pot să cred ce văd. Pur și simplu nu pot să cred, ne-a zis el la telefon.

Ce anume nu putea să creadă, îi era greu să ne explice. Eu și Sandro l-am lăsat în pace două luni. Amândoi aveam douăzeci și ceva de ani, propriile vieți, și nu simțeam vreo pornire urgentă să ne regăsim patria de mult pierdută.

Între timp, apelurile și e-mailurile lui Irakli au devenit tot mai rare, dar noi nu eram atenți la asta. Ultimul lui e-mail ne-a obligat să fim:

Băieții mei,

Am făcut ceva ce nu pot să desfac.

Trebuie să scap de-aici înainte să mă prindă oamenii ăia. Poate în munți o să fiu în siguranță.

Am lăsat semne pe care nu pot să le șterg. Nu mergeți pe urma lor.

Vă iubesc cât de mult pot eu.

Irakli

E-mailul nu avea niciun sens. Printre cuvintele acelea se ascundea ceva de rău augur. „Oamenii ăia"? Cine îl urmărea pe Irakli? Ce semne? Cât despre munți, aproape toată Georgia e un afurisit de munte.

Am sunat și am scris, iar și iar, dar nu am primit niciun răspuns. Sandro a hărțuit săptămâni la rând poliția din Tbilisi, ambasada britanică și pe oricine era dispus să asculte. Ba chiar a convins o organizație caritabilă pentru persoanele fără adăpost să lipească afișe prin Tbilisi. Pe afișe erau poza lui Irakli și un mesaj prin care era rugat să ia legătura cu noi.

Afișele cu persoane dispărute au aerul acela inconfundabil de regret inutil, dar nu i-am zis nimic lui Sandro. Căutarea lui Irakli îi ocupa tot timpul. Poate Irakli vedea afișele, poate nu. Poate plecase deja

din Tbilisi, poate nu. N-aveam de unde să știm, nu din Londra, unde eram noi. Și exact așa a gândit și Sandro, care s-a aruncat cu capul înainte să-l salveze, ca de obicei.

A hotărât să plece chiar el în Georgia. Nu mai rămăsese niciun suflet acolo care să-l ajute; familia noastră dispăruse în cei șaptesprezece ani în care lipsiserăm. Bunici, unchi, mătuși și veri se stinseseră ca niște luminițe ieftine de Crăciun. Rataserăm toate înmormântările lor. Refugiații care se întorc în țările din care au fugit sunt primiți cu ridicări de sprâncene. Când a murit Eka, deja nu mai avea familie care să se adune la mormântul ei. Nici măcar nu știm sigur cine a înmormântat-o sau unde anume.

Doliul fără șansa unui rămas-bun îți face praf mintea. Cu toții avem un instinct străvechi, adânc înrădăcinat în noi: când cei dragi mor, e important să vedem *dovada*. Ăsta e rolul înmormântărilor. Sunt pentru binele nostru, al celor rămași.

Poate vreo creatură malefică de demult a aruncat un blestem asupra familiei noastre. Poate nu. În orice caz, rudele dinspre Eka — familia Sulidze — au murit repede. Familia lui Irakli — Donauri — a fost decimată înainte chiar de fuga noastră din Tbilisi. Astea sunt cele două jumătăți ale mele. Sunt jumătate Eka și jumătate Irakli. La fel ca numele meu: Saba Sulidze-Donauri.

Cu nevoia aceea de rămas-bun nesatisfăcută, mi-am trăit viața în Londra gândindu-mă în permanență la cei morți. Mă întrebam ce făceau ei într-o anume seară, ce planuri aveau pentru weekend. Pe urmă îmi aminteam că se duseseră: ca un glob cu zăpadă în miniatură, reprezentând momentul aflării veștii. O durere de inimă cât o mușcătură.

Am devenit obsedat de ei. Îi surprindeam fugitiv în fețele străinilor, le auzeam vocile străbătând larma din metrou. În golurile viclene dintre gândurile mele, morții reveneau la viață. Și asta îmi plăcea.

Îmi închipuiam ce ar spune Lena într-o situație anume sau Eka, sau Anzor, sau Surik. În curând, vocile lor mi s-au strecurat în cap. Le vorbeam când simțeam nevoia și, nu peste mult timp, mi-au răspuns.

Anzor, unchiul meu supererou, care m-a învățat toate lucrurile folositoare pe care le știu. Și-a donat două degete cauzei socialiste prin metoda dureroasă a unei prese hidraulice defecte, dintr-o fabrică de mașini sovietică. Avea tonul lent, calm al logicii.

Lena, bunica mea spartană. Două războaie mondiale, un regim constant de tabere de pionieri staliniști și comuniști, iar gloanțele trase în ea de soldații germani i-au transformat coloana în oțel.

Eka, mama care a rămas în urmă pentru ca fiii ei să scape. Amândurora ni se frângeau inimile când vorbeam.

Surik, vecinul nostru bețiv și primul meu prieten. Era ca un frate mai mare pentru Eka și mereu reușea să mă facă să râd, indiferent de situație. Surik vorbea cu mine oricând avea chef.

Nino, păstrătoarea celui mai întunecat secret al meu. Sora mea în toate modurile care contează. Vocea ei era cel mai greu de amuțit.

Știam că e o cruzime să păstrez în viață toate aceste caricaturi grosolane, a căror moarte rămânea veșnic nerezolvată. În cele din urmă, una câte una, le-am redus la tăcere. M-a durut și pe mine la fel de mult cum le-a durut pe ele.

În fine, ideea era că pe Sandro nu avea să-l aștepte nimeni la aeroport. Dar nu putea să-l lase pe Irakli singur acolo. La aproape treizeci de ani, Sandro rătăcea printr-un departament pustiu, o fundătură a administrației civile. Nu avea pe numele lui decât cărți și un apartament închiriat. Așa că, într-o zi, a pus pauză vieții lui londoneze, și-a făcut bagajul, a cumpărat un bilet dus către Tbilisi și a plecat.

La început, vorbeam în fiecare zi. Îmi povestea despre piedicile de care se lovea în încercarea de a-l găsi pe Irakli. Cum numele Sulidze-Donauri era acum trecut într-un pașaport britanic, poliția din Tbilisi nu era dispusă să-l ajute prea mult.

Și Irakli deținea pașaport britanic și, în curând, a fost clar că poliția nu avea să miște un deget decât dacă era presată de ambasada britanică, iar ambasada nu era prea dornică să facă o treabă pe care ar fi trebuit s-o rezolve poliția georgiană.

„Uneori oamenii dispar pur și simplu", i-a spus detectivul lui Sandro și a zâmbit. Era ceva în neregulă cu el, mi-a zis Sandro.

Și-a început căutările din locul unde trăiam pe vremuri, din labirintul prăfuit al cartierului Sololaki, mergând la voia întâmplării pe străzile lui șubrede și printre clădirile lui dărăpănate. A auzit că cineva care se potrivea descrierii lui Irakli fusese văzut în câteva baruri dubioase din zonă. Dar indiciul acesta n-a dus nicăieri.

Sandro a lipit mai multe afișe. Tot nimic. A găsit un proprietar de hostel care a recunoscut fotografia lui Irakli. Era posibil să fi stat la hostelul lui cu luni în urmă sau poate nu. Altă pistă moartă.

Pe urmă a fost patronul de magazin care și-l amintea clar pe Irakli, dar numai pentru că acesta dăduse buzna în mica lui prăvălie să caute echipament de campat.

„Omul părea dus cu capul“, i-a zis patronul lui Sandro. „Căuta corturi și saci de dormit unde se vând țigări și reviste.“

Sandro a început să vorbească despre întoarcerea în Londra. Stătuse acolo câteva săptămâni, complet singur, să caute niște urme pe care Irakli ar fi putut să le lase în Tbilisi cu câteva luni înainte. Părea disperat să găsească un indiciu, un pont, un semn care să-l ajute să meargă mai departe. Și cred că l-a găsit, pentru că lucrurile au luat o altă întorsătură.

E-mailurile lui Sandro au devenit tot mai scurte, la fel cum se întâmplase cu cele trimise de Irakli. Nu voia să vorbească la telefon. Și-a vândut laptopul și scria numai din internet café-uri. Chiar și atunci, doar câteva cuvinte.

Ultimul e-mail pe care l-am primit de la el suna așa:

Am găsit firimiturile de pâine lăsate de Irakli în urma lui. În fostul lui apartament din Sololaki. Nu am timp să explic.

O să-ți scriu când o să știu mai multe.

Sandro

Și asta a fost tot. De atunci, nu am mai primit nicio veste de la Sandro. Au trecut câteva săptămâni. E-mailurile și apelurile mele frenetice la poliția georgiană, la ambasada britanică și la spitalele din Tbilisi nu m-au dus nicăieri. Tot timpul ăsta, știam ce trebuie făcut. Doar că nu voiam să privesc lucrurile în față...

***

Ei, iată-mă acum, privindu-le. Sunt într-un taxi, în centrul orașului Tbilisi, Georgia. Șoferul, Nodar îl cheamă, sudează țigările de parcă viața lui ar depinde de asta. Se întâmplă ceva ciudat aici. Am senzația că am ratat o informație crucială, o mare necunoscută. Sunt mulți oameni pe străzi, pentru ora aceasta din noapte. Se adună sub felinare, fumează, stau de vorbă și privesc peste umăr.

Cu cât pătrundem mai adânc în Tbilisi, cu atât devine mai ciudat. Mașini goale de poliție staționează la colțuri, cu farurile pulsând silențios. Nodar trece pe lângă un șir de camionete parcate, în care sunt stivuite unele peste altele siluete canine noroioase.

— Ăia sunt câini? întreb eu.

Nodar se uită prin parbriz, dar nu-mi răspunde. În față, o altă mașină de poliție cu farurile pulsând silențios ne blochează drumul. În spatele ei, zăresc strălucirea mișcătoare a apei unde n-ar trebui să fie apă. Nodar virează brusc, să evite un baraj mare de nămol care s-a revărsat cumva pe drum. Mâlul amortizează zdrăngănitul suspensiilor mașinii. Atunci îmi ridic privirea și îl văd.

Direct în fața noastră, pe drum, e un rinocer. Nodar se încruntă și apasă tare pedala de frână. Rinocerul își întoarce capul imens dinspre farurile lui Nodar, cu un gest bizar de uman. Dincolo de rinocer se află fațada deformată a unui magazin, numai sticlă și crom. Pe firma spartă scrie „Swatch". Mica vitrină ordonată și-a vărsat conținutul sclipitor pe trotuar. Probabil isprava rinocerului.

— Băga-mi-aș! Ăla-i un rinocer? Pe stradă?!

Un grup de oameni privesc animalul de la o distanță sigură. Un polițist înaintează și ne face semn

să trecem.

— Ăla nu e rinocer. E Boris.

— Ce?

— Hipopotamul Boris.

Nodar zâmbește strâmb.

— Dar... de ce e aici?

Nodar își răsucește spre mine capul cu un început de chelie.

— Nu știi, nu?

Chicotește.

— Ce să știu?

— Mare debandadă, frate! Inundația de ieri a luat pe sus grădina zoologică. Toate animalele au evadat. Lupii alergau liberi pe lângă aeroport, struții rătăceau de colo-colo, pinguinii au ajuns în Mtkvari, iar un tigru, tocmai sus, în Sololaki.

Nodar înșiră toate astea în timp ce mijește ochii și rotește volanul cu palma. De buze îi atârnă o țigară când strecoară mașina pe lângă hipopotamul Boris.

— Bine ai venit în Georgia!

În dreptul geamului meu, văd crupa lui Boris. Are dimensiunea unei camionete mici. Îi simt mirosul. Mă aplec în afară și-mi trec degetele peste pielea lui cenușie, ca scoarța unui copac. Boris întoarce capul și îmi arată dinții uriași, rari, și ochii negri, de mărimea unui pumn.

— I-am văzut pe idioții ăștia când mă îndreptam spre aeroport, acum două ore. O să gonească bietul animal toată noaptea.

Nodar mormăie și schimbă într-o viteză mai mică. Mașina trepidează, dar continuă să înainteze.

— Eu locuiesc aproape. Încă cinci minute, frate.

Chiar când dăm colțul, se aude un trosnet puternic. Mă întorc și văd cum din gâtul hipopotamului iese o floricică roșie pe o tulpină albă. O săgeată cu tranchilizant. Nicio reacție din partea lui Boris. Nici măcar nu tresare. Doar ne urmărește mașina cu ochii ăia negri ca tușul, de parcă ne-ar spune „Aveți grijă!"

Stai, ar trebui să-ți povestesc mai întâi cum am ajuns în Tbilisi.

În micul apartament de pe Holloway Road, din Londra, pe care îl împart cu mai mulți chiriași, mi-am făcut bagajul pentru a porni într-o aventură necunoscută. Când am terminat, m-am așezat printre pliantele lucioase, formularele, pixurile de firmă, brelocurile și toate celelalte nimicuri ale unui comis-voiajor, care își găsiseră locul pe fiecare suprafață plană din camera mea.

Munca mea consta în a călători prin țară și a le da oamenilor vești proaste. În săli de reuniuni din corporații, cu aer condiționat, le spuneam celor aflați în public că într-o zi vor muri. Da, și voi de acolo, din spate. Un negustor ambulant al Apocalipsei, după cum mă poreclise Sandro.

Totuși, ca un bun șarlatan, aveam leacuri miraculoase de vânzare. Ofeream pensii și asigurări de viață, investiții și conturi de economii. Acronime, rate de randament și procentaje, toate inutile, vândute pentru a-i aduce profit angajatorului meu, dar și pentru a-i împiedica pe oamenii aceia să-mi înțeleagă *cu adevărat* mesajul și să-și părăsească joburile.

În fiecare seară, mă spălam de toate aceste lucruri la duș, ca un miner care-și freacă pielea să scape de funinginea de pe corp. După aceea, continuam să

cred că, printr-un truc șiret, închipuit, aveam să fentez sistemul.

În fine, toate astea erau o formă neconvingătoare de distragere a atenției. Nu păcăleam pe nimeni. Urma să mă întorc într-un loc pe care mă străduisem atât de mult să-l uit.

Odată început lungul pelerinaj cu metroul până la Heathrow, la capătul nasol al liniei Piccadilly, am scos pastilele contra anxietății pe care mi le dăduse colegul meu de apartament, ca să mă ajute să dorm în timpul zborului. Două pastile albastre nevinovate, înfășurate într-un șervețel. Printre stații nefamiliare — Boston Manor, Osterley și un șir nesfârșit de Hounslow —, am dublat doza și le-am înghițit pe amândouă. Speram să-mi calmeze zbuciumul inimii.

Efectele s-au făcut simțite lent, dar în forță. Când am ajuns la Heathrow, toată coloana mi-era îmbibată de magie. Am plutit prin duty-free și m-am trezit la o coadă. La poarta 19-A m-am îndrăgostit de femeia care verifica biletele de îmbarcare. Era o păpușă de porțelan perfectă: ten palid, ruj roșu-aprins, ochi lipsiți de expresie.

I-am atras atenția. Privirea ei, vagă până atunci, s-a concentrat asupra mea. Nu-i de mirare. Stăteam acolo pe jumătate topit și mă holbam la ea fără să clipesc. Am văzut cum fruntea i se încrețește într-o încruntătură simpatică, asemenea unui furtuni în miniatură. Singurul lucru la care mă puteam gândi era cum să-i aplic un sărut mare, ca o ștampilă, pe buzele alea roșii minuscule, ceea ce ar fi dus imediat la arestarea mea.

— Vă simțiți bine, domnule?

M-a scanat din cap până-n picioare.

— Am emoții când zbor. Am luat un somnifer.

Am arătat spre capul meu.

— Cred că-și face efectul.

Am simțit cum își pierde interesul, ca soarele care dispare în spatele unui nor.

— Atunci ar fi mai bine să ajungeți la locul dumneavoastră, domnule.

Mi-a afișat un zâmbet dezinteresat și mi-a făcut semn spre ușă. Am făcut câțiva pași într-acolo, m-am oprit, mi-am restabilit direcția și am încercat din nou. Ea nu a observat.

Când mi-am găsit locul, efectul pastilelor *chiar* s-a făcut simțit. În timp ce decolam, am închis ochii și am șters întreaga lume cu tot ce se afla în ea.

— Scuzați-mă, domnule!

Cineva m-a scuturat de umăr.

— Domnule?

Am deschis ochii, dar nu mi-am văzut decât genunchii. Capul mi se părea o dală de beton, iar buzele îmi erau lipite și uscate.

— Îmi cer scuze, domnule. Aterizăm în Kiev. Îndreptați-vă scaunul și puneți-vă centura, vă rog.

Aeroportul din Kiev era pustiu, cu excepția câtorva fumători înrăiți, care stăteau de veghe în cabinele speciale. Construit la începuturile Uniunii Sovietice, aeroportul din Kievul anului 2010 era ca o călătorie în timp, înapoi în URSS, din care lipseau steagurile cu secera și ciocanul și portretele lui Lenin. Am fost blocat în aeroportul acela ore în șir, cât am așteptat zborul de legătură.

Atunci am simțit prima dată că ceva nu e în regulă. În timp ce rătăceam pe coridoarele fără ferestre, din beton grosier, cineva mă urmărea. Era un bărbat

posac, cu o față nefericită și geacă de piele. Nu avea nimic la el, nicio geantă, nicio plasă de cumpărături, nimic. Asta mi s-a părut ciudat.

S-a așezat în capătul opus al zonei de restaurante și m-a privit în timp ce mă îndopam cu un Burger King capitalist călduț. N-a mâncat nimic. Apoi m-a urmărit la cabina pentru fumători, unde am sudat câte trei țigări fiecare. Era deja la jumătatea propoziției când mi-am dat seama că vorbește cu mine.

— ... la Tbilisi?

— Poftim?

Mi-a aruncat o privire tristă, de parcă îi părea rău pentru ceva ce încă nu se întâmplase. Nu mi-am dat seama prea bine prin fumul de țigară, dar e posibil ca ochii lui să fi avut culori diferite: unul albastru și unul verde.

— Te întrebam dacă *trebuie* să mergi la Tbilisi?

— Ce? Da. De ce?

A clătinat din cap.

— Tbilisi nu e un loc potrivit pentru tine. Nu vei găsi decât necazuri acolo, prietene. Întoarce-te, du-te acasă.

— Cine ești?

— Nimeni.

A stins țigara fumată pe jumătate și a ieșit. Am încercat să merg după el, dar i-am pierdut urma. Mai târziu, l-am văzut de la geamul avionului: stătea de vorbă cu personalul de îmbarcare în timp ce avionul se îndepărta pe pistă. Mi-am zis că o fi vreun angajat nebun, privat de somn, din aeroport și am hotărât să-l ignor.

Înconjurat de mormăielile georgienilor somnoroși, am stat treaz pe toată durata zborului către Tbilisi și

m-am holbat la vârful aripii, clipind într-o nuanță de roșu singuratic, în bezna uriașă din jur. Însoțitoarea de zbor și-a făcut turele, oprindu-se și murmurând în georgiană în dreptul fiecărui loc. Când a ajuns la mine, și-a abătut privirea ca și cum încerca să-și amintească ceva ce memorase în copilărie. Pe urmă s-a îndreptat și și-a luat mina cuiva care urma să recite o poezie.

— E totul pe placul dumneavoastră, domnule?

Asta a atras privirile câtorva pasageri. Mi-am privit hainele și m-am întrebat de ce o fi tras concluzia că sunt vorbitor de engleză.

— Da, mulțumesc, am zis în georgiană.

S-a uitat la clipboardul din mâinile ei.

— Sunteți domnul Sulidze-Donauri?

M-am uitat în jur ca cineva care tocmai îl văzuse pe „domnul Sulidze-Donauri", dar nu-l mai zărea nicăieri acum.

— Ă, da.

— Mulțumesc. Vă urez zbor plăcut! a zis ea și a plecat.

Nu a mai cerut numele nimănui. Doar pe al meu. Ar fi trebuit să-mi dau seama că ceva e aiurea.

Când roțile aeronavei au atins tarmacul din Tbilisi, toată lumea a aplaudat. În timp ce ne apropiam de terminal, am zărit un mănunchi de lumini în depărtare. Orașul Tbilisi, locul meu de naștere de mult pierdut. L-am privit îndelung, uimit, în timp ce-mi simțeam sângele înghețându-mi în vine. Începeam să-mi dau seama cât de ridicolă era expediția mea.

Afară, aerul nopții mirosea a asfalt încins și a benzină vărsată. Mai fusesem în aeroportul din Tbilisi o singură dată, la opt ani. Atunci plecam, chinuindu-

mă să trag după mine o valiză de piele din epoca stalinistă, prinsă cu două curele, ca să nu se desfacă. Țin minte că am urcat-o pe un căruț, mândru că eram destul de puternic să fac asta.

Toată lumea era acolo: Irakli, Eka, Sandro, chiar și bunica și unchiul meu. Atunci ne-am văzut cu toții pentru ultima dată.

Cum trebuie să fi fost noaptea aceea în care am plecat! Nici nu-mi pot închipui ce le trecea prin minte când ne conduceau pe toți trei către un loc vag, îndepărtat, unde „era mai bine“. Doar atât spuneau: „E mai bine acolo“.

Ce anume? Mai bine decât ce? Nu înțelegeam de ce nu puteam pur și simplu să rămân acasă.

Georgia s-a desprins de Uniunea Sovietică și a devenit republică în 1991. Partide apărute peste noapte s-au luptat pentru putere în această nou-fabricată „republică“. N-a durat mult până când au scos armele. Chiar în iarna aceea, ne-am aruncat cu capul înainte într-un război civil amar și haotic.

În seara în care am ajuns la aeroport, printre sute de familii cu zâmbete forțate, exact ca a noastră, trecuseră șase luni de la izbucnirea războiului, iar Tbilisi era un coșmar în toată regula. Fără electricitate, fără gaz, fără apă. Dacă ieșeai după pâine, puteai foarte bine să prinzi un glonț, în loc de franzelă. Se spune că aproape jumătate din populația țării a fugit în perioada aceea. Cei mai mulți nu s-au mai întors niciodată.

Luminată atât de puternic de neoanele fluorescente din aeroport, familia mea părea rușinată de hainele ponosite, de praful adunat în ridurile săpate de îngrijorare. Luminile acelea aspre le furau

superputerile pe care eu știam că le au. Păreau neliniștiți și șovăitori. Păreau fragili. Eu eram doar oarecum conștient că se întâmplă ceva important, în timp ce în jurul meu inimile se frângeau.

Doar eu, Sandro și Irakli aveam să ne urcăm în avionul pe care-l așteptam. Restul familiei nu avea să mai dea ochii cu noi niciodată. Numai că încă nu știau asta. Bine, Eka îl ținea pe Sandro în poală când i-am surprins o expresie bizară pe chip. Poate că ea știa.

După aproape două decenii, m-am trezit din nou în aeroportul acela. La controlul de frontieră, tipul de la ghișeu a ridicat din sprânceană la vederea pașaportului meu. Mi-a rostit numele la receptor. Peste câteva secunde, lângă mine a apărut un gardian cu o pușcă de asalt la piept. M-a escortat de la coadă până la un birou lateral, unde o femeie severă, cu mănuși chirurgicale, îmi umbla deja prin valiză.

— Verificare de rutină.

Abia dacă și-a ridicat privirea.

— Luați loc, vă rog.

Am urmărit-o în timp ce-mi pipăia lucrurile. Lăsându-mi hainele în teancuri pe masă, și-a scos mănușile cu un pocnet și le-a aruncat la gunoi.

— Scopul vizitei?

— Vacanță.

— Vacanță, a repetat ea, lipsită de orice expresie.

— Da, am zis.

A ridicat dintr-o sprânceană.

— Veniți cu mine, vă rog.

M-a condus alături, unde un tehnician cu pielea moale precum aluatul și un halat de laborator cu două mărimi mai mic mi-a luat amprentele.

— Aveți nevoie de amprentele mele?

— Verificare de rutină, domnule, a spus femeia din spatele meu.

Tehnicianul a privit-o somnoros, pe urmă s-a uitat la mine și a încuviințat.

— Da, a confirmat el.

Mi-a întins un șervețel umed, ca să mă șterg de tuș. Am fost dus înapoi în prima cameră, unde femeia severă m-a interogat. N-a fost bucuroasă că nu aveam nicio adresă să-i dau. A întrebat de ce nu mi-am făcut rezervare nicăieri și ce am de gând să fac. Toate erau întrebări bune, la care nu aveam răspunsuri.

Am completat un formular, în timp ce ea mi-a pus lucrurile la loc în valiză cu mai multă grijă decât avusesem eu. Chiar când începeam să cred că e o verificare de rutină în stil georgian, mi-a întins o carte de vizită.

— Ce-i asta?

Detectiv Kelbakiani, Poliția Metropolitană Tbilisi, Raionul Sololaki.

— Vă mulțumim pentru cooperare, a zis ea, în timp ce eu mă holbam la cartea de vizită.

— Ce este asta?

— Vă rog să mergeți la detectivul Kelbakiani cât mai curând posibil.

Verificare de rutină pe naiba.

— De ce? am întrebat.

— El o să vă înapoieze pașaportul.

Mă luaseră de acolo atât de repede, încât uitasem că nu-mi returnaseră pașaportul. Înainte să pot articula un protest, femeia m-a predat gardianului înarmat, care m-a condus, cu tot cu bagajul proaspăt refăcut, la același bărbat de la controlul de frontieră.

— Bine-a-ț' vint! a zis el într-o engleză stâlcită și a rânjit.

Mi-am văzut pașaportul pe biroul lui. M-am oprit, dar gardianul înarmat m-a îmboldit să merg mai departe. Așa împins de la spate, am trecut, tremurând tot de nervi, prin zona modestă de duty-free, până la niște uși automate transparente, flancate de alți gardieni cu mitraliere.

Am inspirat adânc, am ieșit pe uși și aproape m-am lovit de un zid de chipuri curioase, nerăbdătoare. Instinctiv, m-am uitat după vreunul cunoscut. Dar ele s-au pierdut în anonimat, unul câte unul, sub privirea mea. Geanta mea de voiaj a fost cât pe ce să se răstoarne, rupând vraja. Nu mă aștepta nimeni acolo. Am ridicat trolerul și m-am îndreptat către ușile care dădeau spre adevărata Georgie.

Afară, m-am trezit înconjurat de o mulțime și mai mare de oameni care se îmbrățișau, se sărutau, vorbeau agitat și se târguiau cu un mic regiment de taximetriști. M-am tras deoparte și am încercat să absorb totul, în timp ce mă jucam cu o țigară pe care pur și simplu nu puteam s-o aprind.

Am rămas așa mult timp, cu mintea alergându-mi în cercuri tot mai strâmte și mai rapide. Dacă aș fi putut să fumez, dacă aș fi putut să aprind naibii țigara aia, poate că aș fi putut să-mi încetinesc gândurile. Mi-am frecat degetul de piatra brichetei până când mi-am făcut rană, dar nu am produs nimic altceva în afară de scântei.

Am lăsat bricheta să-mi alunece printre degete. Cuvintele „atac de panică" și-au creat o breșă în mintea mea. Am simțit că mi se scurge tot sângele din cap. Degetele mi-au amorțit. Pulsul îmi zvâcnea

în maxilar. Aveam respirația sacadată, superficială. Era oprirea sadică din vârful roller-coasterului. Se apropia.

Totul în jurul meu a încetinit și a înghețat. Privirea mi s-a oprit pe o scrumieră îndoită, care dădea pe dinafară de mucuri. Asta era imaginea urâtă pe care atacul de panică avea să mi-o fixeze în memorie.

Brusc, am auzit o voce care a tăiat prin învălmășeala mâloasă ca un cuțit.

— *Saba.*

A scăpărat cu un licăr argintiu.

Am recunoscut-o. Era o voce pe care o redusesem la tăcere cu mult timp în urmă. Surik! Surik, complicele meu bețiv, venea să mă salveze. Surik ex machina, a cărui casă mirosea a ziare vechi, a molii și a secrete.

— *Vai, vai, vai! Ia uită-te la hienele astea chele!*

— *Surik?*

Ochii mi s-au umplut de lacrimi.

— *Pe cine te așteptai să vezi, în pana mea, pe Moș Crăciun?*

— *Te-ai întors.*

— *M-am gândit că poate ai nevoie de ajutor. Vrei să plec?*

— *Nu.*

— *Vai, uită-te la haosul ăsta. Mai mulți taximetriști decât pasageri.*

Mulțimea de taximetriști s-a mișcat și s-a răsucit, digerând noul val de călători abia sosiți. În timp ce-mi reveneam în simțiri, i-am urmărit cum înghițeau cu totul un turist voios. Cu tot cu rucsacul uriaș — a dispărut. Eu eram doar bucuros să am alături un prieten, fie el și unul imaginar.

— *Imaginar e mai bine decât deloc*, a spus Surik.

— *Ajută-mă, Surik.*

— *N-ai nevoie de ajutor, Saba. Scoate-ți degetul din fund! Ia-o la picior! Nu contează în care parte. Oriunde e bine. Restul, vezi tu pe parcurs.*

Atunci am observat un bărbat care mă privea. A avansat tiptil prin mulțime, precaut și atent. Se oprea des, ca să nu mă sperie.

— *Uite-l că vine.*

În cele din urmă, a ajuns lângă mine, a ridicat un braț păros și mi-a pus mâna pe umăr cu un singur gest rapid. Cu mâna cealaltă, a aprins țigara care încă îmi atârna de buze. Niciunul dintre noi n-a vorbit. M-a privit în timp ce încercam să trag în piept jumătate de Mayfair Light dintr-un singur fum. Coada ochilor i s-a încrețit în clipa în care a zâmbit.

— Mersi.

Surprins, și-a luat mâna de pe umărul meu și s-a dat în spate, să mă privească mai bine.

— Ești georgian?

S-a scărpinat pe bărbie cu un scrâșnet perceptibil.

— Nu pari.

— Știu.

Asta l-a făcut să chicotească.

— Dar pare că ai nevoie de un taxi.

A aruncat un ochi spre geanta mea.

— Unde-s ai tăi?

— Ai mei?

— Comitetul obișnuit de întâmpinare de la aeroport. Mamă, tată, mătușă, unchi, văr, câine, pisică...

— Ah, sunt doar eu.

Din nou ridurile alea de la coada ochiului.

— Bine, atunci. Hai să mergem, frate!

M-a bătut cu palma pe spate și m-a pus în mișcare aproape împotriva voinței mele. Am trecut prin garnizoana de taximetriști.

— Nodar, Nodar! Știe c-o să te împingă pe șosea? a zis cineva și câțiva au râs.

Când am văzut taxiul, am înțeles gluma.

Nu credeam c-o să mai văd vreodată o rablă din asta!

Surik a chicotit.

Mașina era o GAZ Volga neagră. Veche de cel puțin jumătate de secol, era acoperită de un strat de mizerie pe care nu îl puteai da jos fără să iei și vopseaua. Avea stropi de noroi pe curbura volanului, iar amortizorul din spate era legat cu o frânghie albastră de nailon.

Taximetristul a deschis portbagajul cu un scârțâit și mi-a aruncat valiza înăuntru.

— Eu sunt Nodar.

— Saba.

Ne-am strâns mâinile.

El a făcut semn cu capul spre dinozaurul ăla de mașină.

— Urâtă ca păcatul, frate. Dar Dumnezeu îi iubește pe urâți.

A mângâiat-o pe lateral, ca pe un cal de curse.

— Portiera din spate e înțepenită. Stai în față!

Volga a pornit la a patra încercare. Nodar a demarat fără măcar să întrebe unde mergem. A ajuns la viteză de autostradă băgând în a doua, până când întreaga hardughie s-a scuturat, apoi a sărit direct într-a patra. Mașina scotea niște zgomote nefirești.

— Ce distracție mai e și aia, dacă treci prin toate vitezele?

Cu o mână pe volan, Nodar și-a pipăit partea din față a cămășii în carouri. A găsit un pachet de L&M în buzunarul de la piept și a scos o țigară cu dinții.

— Ia ține de ăsta! a zis și, fără să-mi lase timp de răspuns, a dat drumul volanului.

Am strâns cu disperare volanul tare de plastic, în timp ce el și-a aprins țigara.

— Acum e mai bine, a adăugat, expirând fumul.

Așa a început asaltul lui categoric asupra pachetului de L&M. Multă vreme am stat astfel, ca amorțit, cu ochii pe geam. Pe lângă noi treceau în direcția opusă sirenele și luminile unor mașini de poliție. O ambulanță a țiuit, rulând cu o viteză dublă față de a noastră. A lăsat în urma ei o liniște asurzitoare.

— Ești OK, frate? a întrebat Nodar.

— Unde se duc?

— Unde nu e bine, frate.

A ridicat din umeri și a pornit radioul. Un post bizar. O voce somnoroasă, dezinteresată citea o listă nesfârșită de mesaje trimise de ascultători: bilete de dragoste anonime, locuri de întâlnire criptice și așa mai departe.

— Ce-i asta?

Nodar a zâmbit către radio.

— E un fel de internet pentru georgienii săraci.

— Radio cu dezbateri în direct?

— Nu chiar. Se numește „Dacă asculți asta". Orice mesaj ai, ei ți-l transmit gratis. Fără întrebări.

Mi-am dat seama că rotița radioului era lipită în poziția aceea, astfel încât să nu piardă frecvența.

— *Clar nu e genul de radio pe care l-ar asculta un ucigaș în serie,* a spus Surik, iar eu aproape am izbucnit în râs.

M-am uitat la Nodar, aproape așteptându-mă ca și el să-l fi auzit pe Surik. Dar Nodar era ocupat să ignore drumul, conducând cu genunchiul, în timp ce-și aprindea încă o țigară.

— Deci încotro, frate? a întrebat, în cele din urmă.

— Am nevoie de un hotel.

— Ce hotel?

— Oricare.

Nodar a ridicat dintr-o sprânceană.

— Hotelurile nu te primesc la ora asta. Sau îți triplează prețul.

Și-a scărpinat bărbia, căzut pe gânduri.

— Frate, nu-ți face griji. Îți închiriez eu un loc. E gol, poți să stai acolo în noaptea asta.

— *Auzi, Saba, când am zis că oriunde e bine, n-am vrut să zic să te lași tranșat și îndesat într-un congelator de un taximetrist maniac.*

Am alungat vocea lui Surik. Nodar avea ceva care mă făcea să vreau să am încredere în el.

— Bine, am zis. Mersi.

— Un oaspete e un dar de la Dumnezeu, a răspuns el cu un vechi proverb georgian.

Drumul către Tbilisi ne-a purtat printr-un oraș sovietic fantomă — Didi Digomi. Didi Digomi lâncezește la periferia capitalei ca un ghetou pentru leproși. Construit în anii 1980 pentru a adăposti mii de oameni, era planificat să aibă parcuri, locuri de joacă, un complex cu piscină de dimensiuni olimpice și chiar un stadion de fotbal. Urma să fie glorios. Dar Uniunea Sovietică s-a prăbușit în 1991 și Didi Digomi a ajuns glorios de comunist, în schimb: făcut numai pe jumătate.

În vârful dealului, pe șiruri ordonate, se înălțau blocuri neterminate, ca niște cutii toracice descărnate. Vântul bătea șuierând prin gurile căscate, unde oamenii ar fi trebuit să aibă sufragerii confortabile, călduroase, canapele sovietice standard și televizoare poloneze standard.

Când treceam pe lângă ele, am văzut lumini licărind în câteva dintre clădiri.

— Acolo locuiesc oameni? am întrebat.

— Sigur că da, frate.

— Cum? Nu e nimic acolo.

Nodar a oftat.

— Refugiați din Osetia. E mai bine decât ce-au lăsat în urmă.

La intrarea în Tbilisi, am început să recunosc diverse lucruri: un colț de stradă dărăpănat, o clădire, o anumită curbă pe drum. În același timp, nu-mi mai era nimic familiar. La fel cum îți simți dinții după ce dentistul te lasă cu niște muchii străine în gură, peste care să-ți treci limba.

Tbilisi e un oraș care a fost invadat, năruit și reconstruit de peste treizeci de ori. De-a lungul secolelor, tot felul de imperii și conducătorii lor dezaxați și-au făcut de cap cu orașul: otomanii, bizantinii, rușii. Prin urmare arhitectura din Tbilisi e schizofrenică. Fațade și colonade impunătoare se află în imediata vecinătate a unor grupuri de clădiri dărăpănate, din lemn, care se apleacă unele spre altele precum cărțile pe un raft strâmb. Vitrine moderne, luminoase, noi-nouțe și strălucitoare sunt intercalate izbitor printre clădiri dintr-o altă epocă.

Dincolo de arterele principale se zărea orașul pe care mi-l aminteam. Felinarele stradale erau rare și

slabe. Casele ne priveau cu o lumină portocalie în ferestrele prăfuite. Stejari crescuți exagerat de mult aglomerau trotuarul și invadau drumul.

Dacă locuiești în Tbilisi, cunoști *textura* străzilor la fel de bine cum cunoști imperfecțiunile tavanului de deasupra patului. Trotuarele denivelate, crăpate recompensează fidelitatea și îi pedepsesc pe nou-veniți, determinându-i să facă pași greșiți sau să se împiedice din cauza unghiurilor ciudate.

Chiar și din siguranța acelor străduțe laterale prăfuite, am zărit frânturi de monoliți uriași, zgârie-nori strălucitori care nu aveau ce căuta acolo. Am deschis geamul, să intre aerul.

— *Miroase a acasă, nu-i așa, Bublik?*

Surik avea dreptate; chiar mirosea a acasă. Uitasem că pe vremuri îmi zicea Bublik. Nu prea am mai avut chef de vorbă după aceea. Am parcurs restul drumului în tăcere.

Deci așa am ajuns aici: înghiontit de prieteni imaginari, de taximetriști ciudați și de hipopotamul Boris.

Când ajungem la casa lui Nodar, noaptea își slăbește strânsoarea asupra orașului. Avertismentul timid al răsăritului atârnă deasupra orizontului și subțiază întunericul liniștitor.

— *Lasă lucrurile în voia lor, Bublik! Soarele o să răsară, n-ai cum să eviți asta.*

Toți și toate dorm. Nimic nu se clintește, iar bezna ascunde apropierea noastră, prin curte, de apartamentul lui Nodar. Evaluez împrejurimile doar după miros. Aromă înțepătoare de bere vărsată și țigări stinse dinspre zona de bănci, miros de cenușă udă de la un foc de mult stins și duhoarea de saci de

gunoi desfăcuți, din care pisicile și câinii au cules deja orice putea fi mâncat.

Se vede, în apropiere, gura unei intrări care așteaptă. Atunci îmi dau seama că nimeni nu știe unde sunt. Dacă aș dispărea, ca Sandro și Irakli, nimeni n-ar afla. Proprietarul ar observa, cu siguranță. Mâna mea de prieteni, la fel. În cel mai bun caz, i-ar căuta pe cei din familia mea: pe Irakli și pe Sandro. Dar mă îndoiesc că îngrijorarea lor ar duce la raportarea unei persoane dispărute și la călătorii în Georgia. Nu, sunt ultimul de felul ăsta.

Nodar se opintește să deschidă poarta grea, de adăpost nuclear, pe care o are pe post de ușă. Intrăm în întunericul umed al apartamentului său și văd un dormitor în fundul holului. Capătul patului e luminat în albastru de un televizor dinspre care se aude un murmur. Se difuzează imagini cu grădina zoologică inundată și înregistrări neclare, făcute cu camera foto a unui telefon, cu hipopotamul Boris care strică magazinul Swatch.

— Keti, încă te uiți la mizeriile alea?

— Trăiești! zice o voce de femeie.

— Da.

— Bravo!

El se uită din nou spre mine, care stau acolo, ca prostul, în hol.

— Auzi, Keti, avem un musafir. Hai să mă ajuți!

— Un musafir?

— Un chiriaș, de fapt.

— Cum adică un „chiriaș"?

— Hai, Keti, vino să mă ajuți cu camera Natiei!

Înțeleg atunci că locul de care vorbea Nodar e o amărâtă de cameră în propria lui casă. Din dormitor

iese o femeie de vârstă mijlocie în halat și papuci. Are părul prins la spate cu un batic.

— Ea e nevasta mea, Ketino. Dar preferă „Keti".

Ea îi aruncă o privire.

— Deocamdată zi-i Ketino, frate.

— Bună, Ketino. Eu sunt Saba.

Ketino dă din cap și îmi face semn spre sufragerie.

— Bine, hai, intră! Nu pot să te trimit afară, la lupi, hipopotami și tigri, zice ea.

Camera e plină de mobilă veche, reparată cu grijă. Nimic nu se asortează, dar totul funcționează cum trebuie. Lucrurile se repară întruna aici. Mecanismul sărăciei e același peste tot. Recunosc semnele imediat.

Văd șervețele luate din cafenele, pliculețe de unică folosință cu sare, piper, cafea și zahăr. Sticlele de apă și recipientele de plastic sunt păstrate și refolosite. Oalele și cratițele din bucătărie sunt îndoite și negre de funingine. Farfuriile și tacâmurile sunt ciobite, uzate și nu găsești două la fel. Îmi închipui că datele de expirare nu înseamnă nimic aici și că nu există resturi de mâncare. Totul poate fi utilizat a doua, a treia oară. Pâinea veche e coaptă din nou, pentru a fi transformată în pesmet. Oasele sunt păstrate pentru supă, apoi pentru animalele de companie.

Nodar îmi arată un dormitor mic de lângă sufragerie. Un pat de copil lângă fereastră, tapet roz și ursuleți de pluș zbârliți, înșirați pe pat. Michael Jackson se holbează la mine dintr-un șir de postere de pe perete.

— Camera fetei mele.

— Închiriezi camera fetei tale?

Obrajii lui Nodar se îmbujorează.

— Ei, ți-o închiriez ție, frate.

— Ea unde e?

— Natia nu-i aici. Simte-te ca acasă!

Turul hotelului Grand du Nodar e oficial încheiat. Ketino apare în spatele nostru cu o cană mare, aburindă, de ceva parfumat.

— Uite, bea asta! O să te adoarmă instantaneu. Vino, Nodar, lasă-l pe om! Hai, ți-am făcut și ție o cană! Soarele aproape că ne-a prins afară din pat, asta aduce ghinion.

Când Nodar pleacă, îmi dau seama că nu i-am plătit. Deschid gura să zic ceva. Dar ce-i de zis? Nici măcar nu am numerar la mine.

— Mulțumesc, spun încurcat.

El dă din mână ca pentru a alunga o muscă de lângă ureche.

— Somn ușor, frate!

Știu că n-o să fie așa. Dar mă bag în pat, luând și cana cu mine. E un fel de ceai condimentat și simt că e amestecat cu alcool. Mirosul îmi declanșează o senzație bizară, ca și cum aș evoca amintirea altcuiva. Asta mă face să zâmbesc, fără voia mea. Și atunci aud o voce pe care nu am lăsat-o să vorbească de ani întregi.

— *M-au lăsat în urmă.*

Șocul electric mă face să mă ridic.

— *Mai întâi m-a părăsit fratele meu. S-a strecurat afară din spital ca un hoț în noapte. L-a urmat mama. Mereu l-a preferat pe el — moștenitorul tronului. Apoi mătușile. Verii. Toți. Toți m-au lăsat în urmă.*

— *Eka.*

— *Niciodată nu mi-ai zis mamă, nici măcar când erai micuț. „Eka“, nu mamă.*

— *Îmi pare rău...*

— *Și tu m-ai părăsit.*

— *Tu m-ai obligat să plec.*

— *Am crezut că ne vom întâlni la un moment dat.*

Nu răspund.

— *E OK, Saba. Așa stau lucrurile uneori. Oricum, hai să-ți zic o poveste! De fapt, asta i s-a întâmplat stră-străbunicului tău.*

Așa începeau mereu poveștile de noapte bună pe care mi le spunea Eka. Urma o închipuire alambicată, un basm epic amețitor, încropit din nimic. Adoram asta.

Eka îmi spune o poveste în timp ce eu privesc cum lumina soarelui se varsă de pe dealuri peste Tbilisi, ca un sirop gros, luminând stradă după stradă într-un auriu prăfuit.

2
O GURĂ DE APĂ DIN CHAILURI

Mă trezesc brusc, nedumerit și înconjurat de ursuleți de pluș. Dau din mâini și din picioare, până când văd afișele cu Michael Jackson pe perete. Atunci îmi amintesc:

Londra, nevinovatele pastile albastre contra anxietății, aeroportul din Kiev, aeroportul din Tbilisi, „verificarea de rutină“, pașaportul meu, Nodar și taxiul lui preistoric. Pe urmă, hipopotamul Boris, casa lui Nodar, poțiunea lui Ketino și basmul Ekăi.

— *Nu, nu e un vis, Bublik. Bine ai revenit!* chicotește Surik.

Afară, orașul s-a trezit deja. Produce un bâzâit pe care îl aud prin fereastra închisă. Intru în sufrageria goală, care dă spre Mtatsminda — un deal impunător, împădurit, care servește drept graniță naturală a orașului. Mtatsminda înseamnă Muntele Sfânt, iar acum probabil găzduiește toate animalele evadate de la grădina zoologică.

În vârful dealului se află un turn imens de transmisie TV. E vopsit în roșu-aprins, cu dungi albe și e atât de mare, încât se vede de oriunde din Tbilisi. Fereastra lui Nodar încadrează scena asta ca într-o vedere.

— Neața!

Nodar stă în prag. Privirea lui o urmează pe a mea, spre fereastră.

— Nu-mi place antena aia. E prea mare. Nu pare făcută de om.

Are dreptate. Antena nu a fost construită. A călătorit aici din cine știe ce colț întunecat al galaxiei

și a aterizat pe Mtatsminda, unde stă acum nemișcată, ca o *Mantis religiosa*.

Fosta mea școală se afla la poalele dealului. Aveam obiceiul să chiulesc de la ore și să urc pe deal. Pădurea abruptă, viguroasă, nu se rărește decât spre vârf. Singurul mod în care poți să ajungi sus, fără să te zgârii tot printre copacii deși, așa cum făceam eu, este să iei un funicular minuscul care traversează pădurea.

— Au reparat funicularul?

— Foarte șmecher acum. Capcană pentru turiști.

Funicularul din copilăria mea era neîngrijit și abandonat, cu vagoanele ruginite pe șine. Unul dintre ele era vopsit în roșul obligatoriu al lui Lenin, iar celălalt, într-un albastru vesel, genul acela voios, legiferat de sovietici. Dar pe vremea aceea vopseaua era atât de decolorată de soare și de scorojită, încât abia dacă-ți dădeai seama ce culoare avea.

Circulau niște povești incredibile despre funicularul acela. Se pare că, într-o zi, cablul principal a plesnit sub greutatea lui. Eliberat, în sfârșit, vagonul a sărit de pe șine și a zburat împleticindu-se în pădure. Doborând copaci uriași ca pe niște bețe de chibrit și mușcând flămând din pământ, i-a omorât pe toți cei aflați înăuntru, înainte să se oprească la poalele dealului.

— Ai auzit vreodată povestea despre accident? îl întreb pe Nodar.

— A fost un accident?

— Nu știu. Poate.

Zile în șir am chiulit de la școală cu Sandro, ca să scotocim prin pădure după indicii ale acelei tragedii.

Eka tocmai ne citise *Comoara din insulă,* așa că și noi căutam schelete și comori îngropate.

Nu am găsit niciun indiciu, niciun schelet și nicio comoară până la sfârșitul sezonului de explorări. Câțiva colegi de școală mai mari ne-au prins și ne-au snopit în bătaie pe amândoi. Eu m-am ales cu cămașa ruptă și cu pantalonii plini de praf, iar Sandro și-a pierdut un pantof, motiv pentru care bunica Lena ne-a aplicat o bătaie mult mai cruntă. În scurt timp, au descoperit și cât de prolifici fuseserăm în a acumula absențe, ceea ce a pus brusc capăt aventurilor noastre.

— Auzi, cât timp ai fost plecat?

Nodar mă readuce în prezent. Îmi dezlipesc privirea de pe Mtatsminda.

— Vreo optsprezece ani.

Fluieră încetișor.

— Te așteaptă o surpriză, frate.

Micul-dejun constă într-un castron de terci obscur, care ascunde o bucată de brânză groasă de vreo două degete. Nodar îmi spune prețul pentru o cameră în Palais du Nodar — o sută de lari pe săptămână. Asta înseamnă douăzeci de lire. Mă opresc din mestecat și-l privesc surprins. În Londra, aș putea să mă împiedic într-o amărâtă de cafenea de hipsteri și, accidental, să cheltuiesc mai mult.

— Și mănânci cât vrei din ce gătește Keti.

Nodar face tranziția către o prezentare comercială grăbită.

— Poți să-ți gătești și singur, bineînțeles, în bucătărie. Dar n-o să-ți iasă mai bine decât lui Keti, de asta te asigur.

Mușc din brânza sărată delicioasă din terciul meu. Nodar nu glumește.

— Și pot să te duc eu cu mașina, dacă ai nevoie de un ghid sau...

— E OK, zic. O sută de lari e OK.

Văzând că mă chinui să termin terciul, Nodar zâmbește.

— Keti o să te îngrașe, frate. O să vezi!

Se plesnește cu palma peste stomac, într-un gest care are nevoie de burtă pentru a obține efectul scontat. Dar Nodar nu are burtă. E piele și os, la fel și Ketino.

Se pipăie pe pieptul cămășii, găsește pachetul de L&M, scoate o țigară cu dinții și o aprinde. Face toate astea cu o singură mână, de parcă pe cealaltă ar ține-o pe volan.

— Deci, zice el, expirând fumul. Zi-mi! Ce te aduce în Tbilisi? Sigur, ai un pic de accent, dar mi se pare că nu ești turist.

Vreau să-i dau un răspuns rațional, măsurat, dar ceva mă face să mă arunc cu capul înainte în poveste. Nodar are genul de față care îți inspiră încredere, iar eu am ținut rahatul ăsta în mine prea mult timp. Se varsă dinăuntrul meu și abia dacă pot să-l controlez. Sar peste detalii, mă pierd, revin. Pe alocuri mă opresc cu greu, ca să alung senzația că nimic din toate astea nu s-a întâmplat cu adevărat.

Îi povestesc lui Nodar cum am fugit din Georgia când a izbucnit războiul. Am vândut tot ce-am putut, tot ce-am avut, dar nici așa nu am strâns destul pentru mita cu care să-i facem rost de viză Ekăi. Am evadat în cea mai apropriată țară europeană, unde ni s-a respins statutul de refugiați și ni s-au dat douăzeci și patru de ore să părăsim țara.

Îi povestesc lui Nodar despre rătăcirile noastre prin Europa, cu o rezervă de bani care se împuțina încontinuu și cu resurse de curaj care abia mai pâlpâiau. Îi povestesc despre broșa cu diamant a bunicii Lena, cadou de nuntă de la tatăl ei, pe care o păstrase decenii la rând, atent lustruită și curățată. Irakli a ascuns-o în gheată, să fie acolo, în caz de ceva. Aceea a fost scăparea noastră.

Când am ajuns în Franța, nu mai aveam nici bani de mâncare. Dormeam în gări și în parcuri. Așa că Irakli a vândut broșa cu diamant a Lenei unui vultur lipsit de scrupule din Paris. Cu banii aceia am cumpărat bilete prin Tunelul Canalului Mânecii către Londra și două meniuri la McDonald's.

Îi povestesc lui Nodar despre omul cinstit care a furat tot ce economisise Irakli ca să ne-o aducă pe Eka, apoi despre planul sortit eșecului de a-i trimite bani din Londra — bani pe care Irakli nu a reușit să-i adune, pentru că eu și Sandro îi mâncam pe toți.

Nodar ascultă cu o expresie aflată la granița dintre zâmbet și încruntare, nu-mi dau seama către care înclină. Îi povestesc despre blestemul care a decimat familia Sulidze. Îi povestesc cum i-a șters de pe listă unul câte unul.

Îi povestesc despre dispariția lui Irakli și apoi despre cea a lui Sandro. În cele din urmă, îi povestesc despre „verificarea de rutină" de la aeroport și despre pașaportul meu. Dar mă opresc brusc, înainte să-i zic și despre voci.

Nodar întinde pachetul de L&M pe masă înspre mine.

— Ia una, frate.

Aprind o țigară cu mâna tremurândă și trag fumul adânc în piept.

— Au băut din Chailuri, hm?

— Ce-au băut?

Nodar chicotește.

— Asta înseamnă că au dispărut fără urmă. Chailuri e râul dintre noi și turci. Dacă te-au prins prădătorii turci și te-au dus pe malul lor... ei, atunci ai dispărut de tot. E doar o vorbă, frate.

Clatină din cap.

— Nu contează. Nu renunța *niciodată* la pașaport fără luptă.

— Știu.

— Ei, acum știi.

— Trebuie să mă duc la detectivul ăla azi.

— O mică problemă, frate.

— Care?

Ia telecomanda și deschide televizorul. Primul lucru pe care îl văd este o imagine cu un urs ud, nefericit, care se agață de un aparat de aer condiționat chiar în fața unei ferestre situate la parter. Pe ecran scrie „Ursul Mișa".

Nodar schimbă canalul — imagini neclare, tremurătoare, surprinse cu un telefon mobil într-o pădure. Pe burtieră scrie „Mtatsminda". Înregistrarea e întunecată, până când cineva țipă, iar obiectivul se mișcă brusc în sus, spre un pâlc de copaci. O voce șâșâie agitată către o alta, până când un tigru bengalez enorm și flocos iese din frunziș. Se uită direct în obiectiv, se oprește, apoi dispare între copaci, de parcă nici n-ar fi fost vreodată acolo. Urmează atât de multe înjurături, încât tot restul înregistrării e cenzurat.

Pe următorul canal, lumina de căutare a unui elicopter alunecă peste un teren abrupt, unde se văd patru forme cenușii subțiri: lupi. Sar fără efort pe stânci și prin tufișuri uscate. Elicopterul îi urmărește până la o lizieră deasă, unde dispar.

Următorul canal îl arată pe vechiul nostru prieten Boris, la vitrina cu ceasuri Swatch. O mișcare nonșalantă din fund și vitrina se prăbușește pe trotuar ca o avalanșă de sticlă.

— Prost moment ți-ai ales, frate! S-ar putea să fie greu să vorbești cu poliția azi. E un pic ocupată.

— Să mă duc totuși?

— Așa ți-au zis, nu?

— Mda.

Nodar ridică din umeri și ridică palmele.

— Dacă ți-au zis să te duci, te duci.

În timp ce fac un duș în baia minusculă a lui Nodar, am în sfârșit loc în primul rând la spectacolul monstruos la care mi-am cumpărat bilet. Stau ghemuit în cada scundă, sub un duș care abia picură, când înțeleg de fapt ce mă așteaptă aici.

Orașul e presărat cu amintiri care zac ca niște mine de teren. A trecut suficient de mult timp pentru ca totul să mi se pară suficient de străin. Vocile dragi pe care le-am amuțit acum multă vreme s-au întors fără permisiunea mea. Mai sunt și potopul ăsta biblic, animalele fugite de la grădina zoologică, haosul civic, pașapoarte confiscate, frați și tați dispăruți. Situația asta necesită un plan. Iar eu nu mi-am luat cu mine nici măcar pastă de dinți.

După această revelație dezamăgitoare, îmi aduc aminte de un singur lucru din itinerarul meu. Trebuie să ajung la fostul apartament al lui Irakli, din

Sololaki. În ultimul lui e-mail, Sandro mi-a spus că a găsit acolo un indiciu lăsat în urmă de Irakli. Acela e cel mai bun loc cu care să încep.

Mă îmbrac în camera Natiei, privit de ursuleții de pluș și de afișele cu Michael Jackson. Când sunt gata, am deja un plan mai bine pus la punct. Iată cum văd lucrurile acum:

1. Mă duc în Sololaki.
2. Găsesc fostul apartament al lui Irakli.
3. Bat la ușă.
4. Răspunde Sandro.
5. Îmi vărs toată furia și frustrarea în scăfârlia lui blondă.
6. Îl căutăm pe Irakli.

Cu cât mă gândesc mai mult la asta, cu atât mai logic mi se pare. Dar, înainte să pun în practică planul acesta impecabil, rămâne de rezolvat problema pașaportului și a poliției.

Îl rog pe Nodar să mă ducă la cea mai apropiată bancă, în drum spre secția de poliție. Durează ceva să scot bani de la bancomat, pentru că insist să nu schimb limba în engleză. Silabisesc textul verde ca un puști de cinci ani, în timp ce în spatele meu se formează o coadă mică și nefericită. Număr bancnotele nefamiliare și i le dau lui Nodar.

— Pentru cameră și pentru drumurile de ieri și de azi.

— Îmi pare rău că-ți iau banii, frate, zice el.

— De ce?

— Am fost educat altfel.

Clatină din cap.

Tranzacția l-a rușinat oarecum pe Nodar și ne continuăm drumul în liniște. Încerc să privesc în

interiorul mașinii, nu la răsăritul prăfos de afară sau la haitele rătăcitoare de câini vagabonzi, care țâșnesc printre mașini. Cel mai ciudat mi se pare să văd semne de viață modernă peste tot, de parcă m-au urmărit aici din Londra: francize, ecrane tactile, panouri video cu reclame la cazinouri, smartphone-uri, băuturi răcoritoare și emisiuni TV.

Lucrurile astea fac ca restul orașului să pară un imens anacronism. Lumea a mers mai departe, iar Tbilisi încearcă să țină pasul într-o cursă în care nu are ce căuta.

— *Bublik... credeai c-o să te așteptăm pe tine?* aud vocea pițigăiată a lui Surik.

— *Nu acum, Surik.*

— *Voiai să vezi magazine goale și cozi la pâine? Guri de canal furate și vândute la fiare vechi? Oameni care prind porumbei ca să-i mănânce? Familii care își scot ochii pentru o bucată din testamentul bunicului, pentru o cocioabă pe care nu vor reuși niciodată s-o vândă?*

— *Nu, Surik.*

— *Fără gaz, fără apă, fără electricitate? Oameni care își abandonează bebelușii la porțile bisericilor?*

— *Doar că... nu așa mi-l aminteam eu, Surik.*

— *Ai fost plecat optsprezece ani, Bublik. Timp destul să lustruiești o amintire până devine ce vrei tu.*

Tresar când zăresc pe stradă chipuri familiare, pentru că mă aștept cumva să dau peste Eka sau unchiul Anzor sau oricare dintre oamenii care știu că nu mai sunt aici, acum. Poate că ultimii optsprezece ani nu au fost decât un vis indus de febră. Poate că nu s-au scurs niciodată.

Din clipă în clipă, am putea să dăm nas în nas cu strigoii pe care i-am lăsat în urmă când am fugit. Ar

putea fi oriunde, simțindu-mi prezența, căutându-mă. Ar putea fi în oricare dintre trecătorii care își văd de treabă: cumpără lapte de la chioșc sau așteaptă la un semafor.

Nodar va încetini, să lase o bătrână să traverseze strada. Eu o să-mi dau seama că e bunica Lena, când ochii ei îi vor întâlni pe ai mei. Atunci toate astea, tot ce se află în jur, se vor regrupa ca într-un caleidoscop, iar eu mă voi trezi în altă parte.

— *Relaxează-te, Bublik,* îmi chicotește Surik în minte. *De unde suntem noi nu se mai întoarce nimeni.*

În orice caz, îmi țin privirea departe de lumea din jur. Căldura din Tbilisi e cu adevărat copleșitoare. Peste noapte, vântul a căzut din cer ca o pasăre moartă. N-ai unde să te ascunzi de soare. Interiorul mașinii miroase a piele veche, sovietică, pe care șocul căldurii o face să emane duhori de odinioară.

Suntem blocați în trafic și nu ne-am mișcat nici măcar cu un centimetru în ultimele zece minute. Când Nodar vorbește în sfârșit, sunt atât de bucuros că-mi distrage atenția, încât îmi vine să-l îmbrățișez.

— N-am fost mereu taximetrist, să știi.

Un alt taxi se poziționează astfel încât să se bage în față, de pe o stradă laterală.

— Ia uite-l și pe laureatul Premiului Nobel!

Nodar apasă cu palma pe claxon și n-o mai ridică. Își apleacă toată partea de sus a corpului pe geam și gesticulează teatral către celălalt taxi.

— După tine, frate! strigă el la mașina care încearcă să-și facă loc în traficul nemișcat.

Celălalt șofer doar îl privește. Nodar se lasă la loc pe scaun și rânjește.

— Taximetriștii ăștia care n-au nici mamă...

Îmi face cu ochiul, își aprinde o țigară și și-o îndeasă în colțul gurii. Nu fumează toate țigările pe care le aprinde. Uneori, ele îi atârnă din gură uitate, împrăștiind scrum pe pieptul lui, până când își dă seama și le înlocuiește.

— Acasă eram profesor.

— Acasă?

— Credeai că sunt din circul *ăsta*? Nu, frate, sunt din Osetia, zice el, bătându-se pe piept.

— Ce predai?

— Mate.

— Mate?

— Matematică. Doi plus doi și toate alea. De ce ești așa surprins?

— Scuze.

— Am avut două sute de elevi, să știi. Cei mai mulți dădeau în gropi, dar...

În sfârșit leg cuvântul *Osetia* de ceva util.

— Stai, te referi la Osetia de Sud?

Zâmbetul îi pălește.

— Unde a fost războiul?

El îmi aruncă o privire și încuviințează în tăcere.

— De-asta ești în Tbilisi?

Osetia de Sud este o regiune autonomă pentru care Georgia și Rusia s-au luptat cu mai puțin de doi ani în urmă. Ambele tabere au transformat singurul oraș din Osetia în ruine, în timp ce locuitorii lui s-au ascuns în subsoluri, ca șobolanii.

— Mda, am scăpat. Am avut noroc.

Accentuează cuvântul „noroc", deși viața lui nu prezintă nici urmă de așa ceva. Am atât de multe

întrebări. Ce s-a întâmplat cu el și cu Ketino? Cum au scăpat? Unde e fiica lor?

Dar nu pot să întreb, iar Nodar știe. Privirile nu ni se intersectează, iar mașina se umple de o tăcere apăsătoare. Din fericire, traficul avansează. În sfârșit, ne apropiem de sensul giratoriu la care m-am tot uitat prin vălul granulos de căldură.

E agitație în față. Mașinile virează și claxonează. Pe măsură ce ne apropiem, îmi dau seama că e un câine prins în cercul vopsit al sensului giratoriu. De câte ori pare că se creează o breșă în circulație, semaforul eliberează încă o șarjă de mașini în luptă.

Câinele ăsta nu are chiar forma obișnuită a unui câine. E închis la culoare, aproape negru, cu urechi mari și o coadă lungă, roșcovană. Animalul panicat sare dintr-o parte în alta, încercând să-și croiască drum printre mașinile în mișcare. O camionetă albă prăfuită claxonează și-l ratează la mustață. Animalul se retrage rapid, șchiopătând. În orice clipă, bietul de el își va întinde prea mult botul și va intra cu capul în metalul încins.

— Nenorociți fără inimă! zice Nodar printre dinți.

— Aia e o vulpe?

Nu răspunde.

— Da. Nodar, e o vulpe!

În loc să vireze la dreapta, ca toți ceilalți, Nodar încetinește Volga, tăindu-le calea mașinilor din jur. Scrâșnete de frână, trâmbițe de claxoane. Nodar nu le bagă în seamă.

— Ce faci?

Aproape smulge frâna de mână din manșon și coboară din mașină. La început, vulpea nu-l observă. Ochii îi scânteiază de frică și durere. Brusc, privirea i

se îndreaptă spre Nodar, iute ca o săgeată, de parcă în tot acest haos ar fi găsit, în sfârșit, adevăratul dușman.

Mașinile din jurul nostru urlă. Oamenii coboară și se adună în jurul Volgăi. Nodar îi ignoră. Este concentrat asupra vulpii încovoiate, cu coada strânsă. Pregătită să lupte pe viață și pe moarte.

Cu brațele întinse, Nodar se apropie de ea, îi dă târcoale, încearcă s-o ghideze spre deschizătura pe care a creat-o cu mașina. Vulpea se repede spre el, dar se ferește, intimidată de statura lui. Deodată, ca un elastic care plesnește, sare prin breșă. Ajunge pe trotuar și dispare pe cea mai apropiată alee.

— Pungașa aia mică aproape m-a mușcat, zice Nodar când se întoarce în mașină.

— Probabil e de la grădina zoologică.

— Nenorociți fără inimă!

Întoarce capul și scuipă.

— Măcar ia piciorul de pe pedală, frate. Nu-ți ia decât o secundă. Dar nu, toată lumea se grăbește. Repede, repede, repede.

Bagă Volga în viteza întâi și virează la loc pe banda noastră.

— Doamne, urăsc locul ăsta! spune el, lovind în volan.

Nu peste mult timp, ne apropiem de o clădire mică și ciudată, aflată pe un petic îngrijit de iarbă. Pare că cineva a lăsat un cub Rubik pe o peluză tunsă. Pereții exteriori sunt din sticlă. Vedem toată mobila ieftină și prostiile din plastic, placaj și scai care alcătuiesc un birou. Oamenii din clădire forfotesc, mișună de colo-colo, vorbesc la telefon, scriu e-mailuri și bârfesc în văzul lumii exterioare.

— Ce-i aia?

Nodar își ridică privirea.

— Aici e. Secția de poliție.

— Asta e secția de poliție?

El chicotește.

— Președintele nostru e nebun de legat. Ideea lui.

— Cum adică?

— A demolat toate secțiile vechi, sovietice din Tbilisi și a construit chestiile astea. Toate din sticlă.

Drumul ne duce în fața secției și, în sfârșit, văd firma pe care scrie cu roșu pe argintiu: „Poliția Metropolitană Tbilisi".

— Toate sunt așa. Identice. Ascultă la mine, frate, ca niște case de jucărie. Stau așa, în mijlocul tarlalei, mândre, ca un rahat de câine într-un parc cu porumbei.

— De ce din sticlă?

— Are el ideea asta că o să avem mai multă încredere în polițiști dacă putem să-i vedem cum se scarpină în fund toată ziua.

— Și funcționează?

— Un șarpe într-un terariu din sticlă tot șarpe e.

Se uită îndelung la secție, disprețuitor.

— Numai că acum sunt șerpi *occidentalizați*. Toate legile astea noi. Doar noi moduri de a lua șpagă, frate. Zilele trecute m-a oprit un idiot în uniformă. Cică nu am voie să vorbesc la telefon în timp ce conduc. Dacă faci accident? zice. Dacă nu pot să vorbesc și să conduc în același timp, poate ar trebui să fac accident, am răspuns. Asta m-ar învăța minte.

— Ce s-a întâmplat pe urmă?

— I-am dat șpagă.

— Te-a lăsat să pleci?

— L-am plătit, nu?

Ne apropiem de poarta secției.

— Uite, înțeleg. Toată lumea trebuie să aibă cu ce să-și încalțe copiii. Nu m-ar deranja șpăgile, dacă ar da și ei dovadă de un pic de omenie când *tu* ești disperat.

— Cum adică?

Paznicul din gheretă, care strânge o mitralieră la piept pentru confort, deschide poarta. Nodar îi aruncă o privire ostilă.

— Las-o baltă, frate. Am ajuns.

Intrăm în clădirea răcoroasă, sterilă și ni se spune să completăm un formular și să așteptăm. Nodar îl mototolește pe-al lui și-l lasă ghemotoc pe scaunul de alături. La doar câțiva centimetri de noi, pe partea cealaltă a geamului, soarele aspru face din pământ lut ars și din sacii de gunoi scoși peste noapte în tot orașul, surse de miresme noi, exotice.

O musculiță grasă se agită de zor pe panoul de sticlă. Recepționera — o femeie subțire, care își aranjează încontinuu ochelarii cu rame mari — se uită la musculiță, apoi iar la mine și la Nodar. Mă simt oarecum murdar și rușinat că am adus înăuntru pacostea asta bâzâitoare și suicidară.

— Polițiștii de serviciu sunt ocupați cu inundația, zice ea.

Până ne vine rândul, sudoarea de pe spatele meu s-a uscat, iar eu tremur. Musculița a renunțat de mult. Polițistul care iese mă surprinde. Mă așteptam la un bărbat solid, cu capul acoperit de păr scurt și aspru ca oțelul și cu o țeastă numai bună de spart pietre. În schimb, avem de-a face cu un tânăr suplu, îmbrăcat

cu vestă. Barba și perciunii îngrijiți îi ascund buzele nerezonabil de roz.

Ne măsoară cu ochi albaștri, leneși. Suntem o priveliște ciudată. Nodar poartă cămașa neagră de aseară, pantaloni negri prăfuiți și are o expresie iritată. Pe urmă, eu: blugi vechi, tricoul meu norocos cu Pink Floyd și tenișii. Pe toate le port de trei zile. Par dezorientat, cu ochii injectați, obosit din pricina diferenței de fus orar, cu hainele mototolite după ce am dormit în locuri nefamiliare. Arătăm ca poanta unui banc pe care nu l-ai înțeles.

— Scuze că a trebuit să așteptați, zice polițistul către spațiul dintre mine și Nodar.

Înșfacă formularul pe care l-am completat și ne conduce în colțul din spate al biroului. Văd că și aici toți pereții sunt din sticlă.

— Eu sunt detectivul Kelbakiani.

Ne strângem mâinile și ne așezăm.

— Dacă nu vă deranjează, să trecem direct la ce ne interesează, spune el. Ați fost trimis la noi de agenții de la aeroport, după o verificare de rutină.

Nodar pufnește. Detectivul se oprește și se uită la el, apoi se întoarce spre mine.

— Îmi puteți spune, vă rog, motivul vizitei dumneavoastră?

În timp ce îi explic în mare despre rudele mele dispărute, detectivul continuă să se uite la Nodar.

— Domnul... ă... Sulidze-Donauri...

Gurii lui nu pare să-i placă gustul acestor cuvinte.

— E ruda dumneavoastră? arată el spre Nodar.

Nodar înțepenește pe scaun.

— Nu.

— De unde îl cunoașteți pe acest bărbat?

Nodar își ține respirația.

— Mă ajută.

Detectivul zăbovește cu privirea asupra lui.

— Bine, îi zice el. Numele dumneavoastră?

— Nodar.

— Numele întreg.

— Basriani.

Detectivul și-l notează cu o meticulozitate intenționată.

— Domnule detectiv.

Încerc să-mi stăpânesc tremurul vocii.

— De ce mi-a fost luat pașaportul?

— Asta e procedura standard. Vi se va înapoia în timp util.

Detectivul se lansează în întrebări despre Sandro. La început, formulează întrebări complete, dar în curând acestea se scurtează, până când ajung doar cuvinte aruncate pe deasupra mesei. Nu mai ia notițe.

— Poză recentă?

— Nu.

— Unde stătea?

— Nu știu.

— Avea un itinerar? Locuri de vizitat? Rude, prieteni?

— Nu. Nu știu.

— Probleme acasă? Familie, bani, muncă, depresie, alcool?

— Din câte știu eu, nu.

Bifează punctele de pe lista standard de verificare în cazul persoanelor dispărute.

— Ultimul contact?

— Acum câteva săptămâni. În e-mail zicea că a găsit ceva în Sololaki. Asta e tot ce știu.

Simt cum Nodar își înghite furia lângă mine, ca o navă care ia apă la bord. Detectivul își netezește cu limba firele rebele din mustață. Se uită la ceasul de mână. Asta îl stârnește pe Nodar, nu se mai poate abține.

— Auzi, frate, ia zi-mi ceva: care-i rostul tău aici?

— Poftim?

— Care-i rostul *tău*? zice Nodar mai rar. N-ar trebui să fii atent? Să-ți notezi?

Nodar dă un bobârnac carnețelului peste birou, spre detectiv. Acesta stă nemișcat în timp ce carnețelul se clatină pe marginea biroului și îi cade foșnind în poală. Se uită în jos, la el. Pe urmă îl țintuiește pe Nodar cu o privire furioasă.

— Vă rog să nu mă întrerupeți, spune el.

— Dar dacă ți-ar da o șpagă grasă, frumoasă? Atunci ai ajuta?

Îmi închipui celule cu pereți de sticlă, cătușe din sticlă. Detectivul se îndreaptă, deschide carnețelul și îl așază pe birou. Ochii lui îi găsesc pe cei ai lui Nodar.

— Nu mă mai întrerupeți, domnule!

Vocea lui e calmă, dar acesta este ultimul avertisment. Nodar înțelege mesajul. După o tăcere tensionată, detectivul își reia întrebările, iar eu știu instinctiv că doar câteva secunde ne-au despărțit de dezastru.

— De cât timp e Sandro în Tbilisi?

— De vreo două luni.

— Două luni și nicio idee despre unde ar putea fi tatăl dumneavoastră?

— Ați spus că Sandro a depus aici o declarație despre o persoană dispărută. Nu v-a dat el deja toate

detaliile? A spus că o să verifice apartamentul lui Irakli din Sololaki. Atât știu.

Îmi ignoră întrebarea.

— Domnule Sulidze-Donauri, știți de ce se află aici tatăl dumneavoastră?

— Cum am spus, a venit doar în vizită.

Oftează.

— Ultima întrebare. Credeți că Sandro se află într-un pericol iminent?

— Pericol? Păi, da, a dispărut.

Detectivul ridică din umeri.

— A întrerupt contactul. Asta nu înseamnă că a dispărut.

Pe buze i se materializează un zâmbet malițios.

— Poate că, pur și simplu, nu vrea să ia legătura cu dumneavoastră?

S-a terminat. Lista de verificare s-a încheiat. Detectivul se lasă pe spătarul scaunului și mă privește de sus. Închide carnețelul cu un pocnet. Acum urmează să-mi spună că nu poate să facă nimic. Simt cum situația îmi scapă printre degete.

— O să mă consult cu colegul meu. Mă întorc imediat, zice el.

Asta îl face pe Nodar să pufnească din nou. Prin peretele de sticlă, ne uităm după detectiv în timp ce străbate camera. Se așază pe marginea unui birou și vorbește cu ocupantul acestuia, care aruncă o privire spre noi. Tresar când îl recunosc. E bărbatul morocănos care m-a urmărit în aeroportul din Kiev și m-a avertizat să nu vin în Tbilisi. Mă fixează cu aceeași expresie tristă ca în aeroport. Te-am avertizat, zice ușoara clătinare a capului.

— Nodar, îl știu pe tipul ăla.

— Care tip?
— L-am văzut în aeroport. M-a avertizat.
— Te-a avertizat?
— Să nu vin aici...

Nodar se uită la mine, apoi la polițist. Tocmai vrea să zică ceva, când detectivul e pe punctul să ajungă la noi. Doar ușa de sticlă ne desparte de el.

— Auzi, nu pleca de aici fără pașaport, frate. Nu-mi place nenorocitul ăsta jegos, și nici celălalt nenorocit jegos de prieten al lui.

— Nodar, sunt polițiști.

— Tu doar cere-ți pașaportul înapoi!

Nodar tot învârte pachetul de L&M. Mâinile lui umede au înmuiat deja marginile din carton.

— Fără pașaport, ești o fantomă. Nu exiști. Oamenii ăia pot să facă orice.

Mă trece un fior, amintindu-mi că și Irakli a vorbit despre „oamenii ăia“ și îmi dau seama că s-ar putea să nu fie cine credeam eu. Nu îi spun lui Nodar. Deja are ceva ciudat de reglat cu poliția și n-are nevoie de încurajarea mea. Pare că încearcă să-i provoace să ne împuște sau mai rău. Detectivul se așază din nou pe scaun.

— Deocamdată avem toate informațiile necesare, mulțumim.

— În legătură cu asta vă *consultați*? întreabă Nodar.

Detectivul îl ignoră.

— Unde stați în Tbilisi? mă întreabă.

Mă uit la Nodar și el îi recită detectivului adresa.

— Bine. Mulțumesc că ați venit.

— Dar pașaportul lui? zice Nodar.

Detectivul îl ignoră din nou.

— Pașaportul dumneavoastră nu a ajuns încă de la aeroport. O să vă anunț de îndată ce...

— Cât o să dureze? îl întrerupe Nodar.

Detectivul își întinde buzele peste dinți ca pentru a reproduce un zâmbet.

— Mă tem că nu pot să spun. Inundația provoacă... dificultăți.

Conversația s-a încheiat, dar detectivul nu face niciun gest care să indice finalul întâlnirii. Așteaptă ceva.

— Și Irakli? întreb eu. Nu aveți nicio veste despre el?

Încruntându-se, detectivul pare să se gândească la un răspuns.

— De fapt, zice el, deodată alert și aplecându-se în față, avem un mandat de arestare emis pe numele lui.

Durează câteva secunde să înțeleg cuvintele.

— Arestare? Pentru ce?

— Suspiciune de tentativă de omor.

Genunchii mi se îndreaptă brusc și mă trezesc în picioare. Scaunul ieftin din plastic se răstoarnă pe podea, în spatele meu. Și Nodar, și detectivul se holbează la mine.

— Saba! zice Nodar.

În vocea lui e o notă de avertisment. Are aceeași expresie ca atunci când a salvat vulpea, de parcă o mișcare subită, o întindere în direcția greșită ar putea să-mi fie fatală.

Detectivul mă urmărește. E la o singură sinapsă distanță înainte să sară. Mă întorc să ridic scaunul, ca să trag de timp. Probabil am făcut-o prea abrupt, pentru că, atunci când mă răsucesc la loc, observ că detectivul s-a ridicat pe jumătate de pe scaun.

— Vă rog, zice el, rămâneți calm.

— Îmi cer scuze. M-ați luat prin surprindere.

Îl aud pe Nodar răsuflând ușurat.

— Ați spus omor? Când? Adică, pe cine...?

În timp ce cuvintele îmi ies de pe buze, îmi dau seama că știu care va fi răspunsul.

— Îmi pare rău. Nu vă pot spune mai mult. E o anchetă în desfășurare.

Pe fața detectivului se insinuează un zâmbet care-i lasă la vedere buzele umede, de culoarea somonului.

— Ascultați-mă cu atenție! Nu plecați din Tbilisi! I-am spus același lucru și fratelui dumneavoastră, dar nu cred că a înțeles. Dacă părăsiți orașul sau nu raportați orice ați găsi aici, o să vă arestez pentru obstrucționarea anchetei. Înțelegeți?

Încuviințez.

— Trebuie să vă aud spunând asta. Acum.

— Înțeleg, zic eu printre dinți.

Și cu asta, detectivul ne conduce afară din birou și ne lasă la recepție. În Volga, Nodar e foarte tăcut. Mașina scrâșnește din mecanismele ruginite până când intră în viteză. Demarăm. Nodar lasă Volga să vorbească în locul lui. Parcurgem străzile într-un ritm chibzuit, fără să ne grăbim, lăsând oamenii să traverseze. Probabil se întreabă ce să facă cu mine și dacă banii pe care i-i plătesc merită deranjul.

— Nu înțeleg, zic eu.

— Ascultă, las-o baltă, frate. De obicei nu-și găsesc nici curul cu amândouă mâinile. Dar acum au un motiv să te spioneze.

— Pe mine?

— Uită-te în jur. Nu mai ești în Londra. Odată ce au un pretext, fac ce vor ei.

În cele din urmă, înțeleg de ce nu am mai primit nicio veste de la Sandro. *Oamenii ăia.* Oare numele nostru e mânjit aici? Oare Irakli s-a pus în pericol doar pentru că s-a întors aici?

— Poate de-asta a întrerupt Sandro legătura. Poate îl urmăresc? zic eu.

— Probabil. E o mișcare deșteaptă.

Nodar începe al doilea pachet de L&M când oprim la un semafor.

— Auzi, zi-mi despre Irakli.

— Ce vrei să știi?

— Ai vreo idee de ce a intrat în necazuri?

— Nu știu. Dar... să omoare pe cineva?

Nodar expiră fumul și se încruntă.

— Nicio șansă ca Irakli să încerce să omoare pe cineva. Nu. Încearcă să-i însceneze treaba asta.

— De ce?

Mărturisesc. Îi spun lui Nodar despre referirile criptice ale lui Irakli cu privire la „oamenii ăia" și despre pica pe care e posibil să i-o fi purtat cineva în tot acest timp.

— Cred că au inventat treaba cu omorul. Vor doar să-l prindă pe Irakli și nu știu de ce.

Nodar nu e impresionat.

— Frate, ai știut toate astea și m-ai lăsat să intru în văgăuna aia de șerpi în curul gol?

Bate cu palma în volan.

— Nenorociții! Le-am dat numele și adresa.

— Îmi pare rău.

— Nu e vina ta. Tu ai o problemă dementă într-o țară dementă, plină de oameni demenți, zice Nodar, dar rămâne încruntat. E ceva aiurea cu detectivul ăla,

frate. Ai auzit cum ți-a scuipat numele, ca pe o insultă?

Nu mai zice nimic pe drumul spre casă prin traficul nebun de la ora de vârf. După ce ajungem, el iese la o plimbare pe jos. Rămâne plecat câteva ore. Eu îmi petrec seara uitându-mă la televizor, încercând să diger vestea despre Irakli.

Când Ketino îmi oferă poțiunea aceea care mă adoarme, o accept bucuros. O dau pe gât și mă bag în pat.

— *Dormi, Saba,* zice vocea Ekăi, la fel cum îmi spunea pe vremuri, după o zi proastă. *Mâine n-o să ți se mai pară la fel de rău, promit.*

În noaptea aceea, mă trezesc rătăcind pe dealul la poalele căruia se află Sololaki și de unde pot să văd întregul oraș așternut în fața mea. Desculț în iarba culcată de vânt, privesc soarele traversând rapid cerul. Când se face întuneric, turnul de transmisie se aprinde atât de puternic, încât îmi feresc privirea.

Luna schimonosită urmărește soarele pe cer și, în câteva secunde, e iar dimineață. Soarele răsare din spatele turnului. În pădurea noduroasă de pe Mtatsminda, silueta prădătoare a unui tigru trece repede printre copaci, ca o fantomă.

Asta e o vânătoare. Prada e un băiețel. El aleargă, dar obosește repede. Tigrul încetinește, aproape se oprește. Atât i-a fost: băiatul e epuizat, încolțit. Asta e ultima redută. Cu burta lipită de pământ, cu mârâieli guturale, tigrul e gata să sară.

Îmi întorc privirea, închid ochii și încerc să mă trezesc într-un loc mai bun. Dar vraja nu se rupe. Vântul îmi aduce ultima notă a unui vaiet de moarte.

Mai e cineva pe dealul ăsta, în afară de mine, o simt. O prezență austeră. Deodată percep silueta întunecată a unei femei. Fața îi e ascunsă de părul lung, brunet. Vântul deșiră șuvițele subțiri de fum negru care-i încadrează silueta. Ea îndreaptă spre mine o sabie.

Prieten sau dușman?

Prieten.

Bine ai revenit, băiete!

Tbilisi se întunecă din nou. Din spatele nostru se apropie ceva sinistru. Nu știu ce mă sperie mai tare: femeia asta sau ce urmează să ne atace. Închid ochii și încerc să mă trezesc într-un loc mai bun.

Nu așa repede.

Când femeia se uită la mine, simt un val de groază și o oarecare ușurare. Ochii ei ceacâri strălucesc albastru și verde în întuneric. Aud un mârâit distant dinspre copaci.

Nu te întoarce!

Vântul se întețește. Lovește, rece ca gheața, direct în Tbilisi. Brusc, ca aduse de vânt, zeci de siluete întunecate trec în goană pe lângă noi, la vale, intrând în oraș. Lupi. Aleargă cu o țintă, tăcuți ca moartea bruscă și inexplicabilă a unui bebeluș. Dau deja târcoale caselor adormite din Sololaki, adulmecând.

Nu poți să-i atenționezi?

Lasă-i, că merită.

Tu cine ești?

M-au lăsat aici, să putrezesc. Propria lor mamă.

Te rog, lasă-mă să mă trezesc.

Taci, copile. Altfel n-o să auzi țipetele.

3

LA MARGINEA UNUI CODRU NESFÂRȘIT TRĂIA UN TĂIETOR DE LEMNE NEVOIAȘ

Mă trezesc într-o cameră în care se aud ultimele ecouri ale unui țipăt. Mă uit peste tot în jur, să găsesc sursa. Pe măsură ce se estompează, țipătul se contopește cu sunetul unei sirene de ambulanță din depărtare.

— Futu-i!

Scutur din cap.

Urăsc visele astea, cele în care rămâi captiv. Am cercuri întunecate de transpirație la subsuori și în jurul gâtului. Părul mi-e umed la tâmple. Ies din groapa de sudoare și mă îmbrac, în timp ce gustul sumbru lăsat în urmă de vis mi se retrage pe cerul gurii.

Nu mai pot să aștept. Trebuie să fac ceva. Trebuie să-i găsesc pe Irakli și pe Sandro. Nodar e în sufragerie, clipind ca să-și alunge somnul din ochi, în timp ce îi spun planul meu de a începe cu apartamentul lui Irakli, din Sololaki.

— Frate, zice el zâmbind. Bravo ție! Dar mai știi zona?

— Cred că rămâne de văzut.

Se uită la mine, își înclină capul într-o parte și-și mijește ochii.

— OK, zice în cele din urmă. Doar ai grijă să nu te mănânce nimic, da?

— O să încerc.

— Te duc în Sololaki.

— Nu, e în regulă.

— Te duc acolo și te las să-ți vezi de treabă, promit, zice el și-mi face cu ochiul.

Când ajungem în Sololaki, deja s-a răzgândit.

— Uite ce-i, nu pot să te las să te duci singur. Se zice că Artiom e pe undeva prin Sololaki.

— Artiom?

— Tigrul Artiom.

— Da' ce, pana mea, toate animalele astea au nume?

— Sigur că da. Doar că nume rusești. La urma urmei, s-au născut în glorioasa Uniune Sovietică.

— Și tu o să mă aperi de Artiom ăsta?

— S-ar putea să trebuiască să-l aperi tu pe el de mine.

Nodar zâmbește poznaș și eu îi răspund. Nu-i spun, dar, ca să fiu sincer, mi-ar prinde bine compania lui.

Sololaki este cel mai vechi cartier din Tbilisi. Case în culori pastelate șterse, străzi cu macadam, din care ies pietrele, și alei înfundate acoperă versantul dealului în forme care nu alcătuiesc niciun model logic, identificabil. Cu secole în urmă, au fost construite câteva case la poalele dealului, fără vreun plan întocmit în prealabil. Pe urmă au sosit tot mai mulți oameni și s-au construit mai multe case. Tot fără plan și așa a și rămas. Sololaki este minunat de dezordonat.

Pe măsură ce cartierul s-a extins, au fost adăugate alte case, alte prelungiri, mici balcoane, balustrade în aer liber, curți comune, scări care scârțâie, scurtături, străzi strâmbe și fundături. Nevoile tot mai mari ale cartierului s-au luptat cu contururile abrupte ale dealului Mtatsminda și au câștigat.

Adunătura dezorganizată de case, apartamente, colibe și balcoane din Sololaki este interconectată printr-o rețea complexă de frânghii de rufe. Din plasa

aceea dementă, un milion de haine flutură la unison, de parcă Sololaki ar fi un uriaș copac al dorințelor.

Înspre tot haosul acesta privește, de pe dealul alăturat, o statuie argintie enormă, reprezentând o femeie care ține o sabie într-o mână și o cupă de vin în cealaltă. Are cel puțin treizeci de metri înălțime sau de două ori mai mult, dacă știi ce simbolizează. Este Apărătoarea, Mama Georgiei. Femeia din visul meu. Vinul este pentru cei care se apropie ca prieteni. Sabia este pentru cei care se apropie ca dușmani.

Sub privirea ei severă, Sololaki urcă pe bâjbâite pe Mtatsminda până când panta devine prea abruptă. Chiar și acolo, câte o casă se mai agață cu încăpățânare de deal, pe jumătate înghițită de pădure.

— Bine, frate. O luăm încet.

Nodar e lângă mine, cu mâna pe umărul meu. Mă îndeamnă să fac un pas, de parcă știe că altfel nu m-aș duce nicăieri. Fac un pas. Pe urmă încă unul și încă unul și, în curând, suntem în mișcare.

— Mai întâi, să te ducem *în* Sololaki, frate. Pe urmă vedem cum și cine-ce-unde.

Când intrăm în cartier, străzile se îngustează, asfaltul lasă loc macadamului, iar clădirile se înalță amenințător deasupra noastră. Sololaki e un labirint. În acest labirint, caut o casă pe care abia dacă o mai țin minte, ghidat doar de amintirile din copilărie.

În scurt timp, găsesc prima frântură dintr-o amintire, care așteaptă de optsprezece ani. Mă opresc din mers. Nodar e cu câțiva pași înaintea mea, bodogănește că în Sololaki poți să faci taximetrie numai dacă nu te deranjează să-ți îndoi un pic mașina... e o nebunie, frate. Te trezești într-o

fundătură, remorcat, pentru că drumul e prea abrupt ca să mergi în marșarier.

Se oprește.

— Saba?

Mă uit la o clădire ascuțită, aflată pe colț, cu un balcon mare, circular, care atârnă deasupra străzii. Balconul e susținut de o adunătură de dispozitive precare. Stâlpi de susținere îl sprijină de dedesubt. Sfori franjurate, decolorate de soare, bătute în perete îl ancorează de deasupra. Toată construcția riscă să se prăbușească la o rafală puternică de vânt.

Nodar îmi urmărește privirea în sus, spre balcon, face câțiva pași precauți în afara umbrei acestuia și se închină.

— Doamne! Hai să plecăm până nu se prăbușește.

Țin minte că am trecut pe lângă balconul ăsta cu Eka. Mergeam la Irakli, unde ne aștepta o mașină, să ne ducă la aeroport. Chiar aici, sub acest balcon, eu și Sandro am fost pentru ultima oară în Sololaki cu Eka.

S-a întâmplat în iarna aceea sumbră, după ce războiul civil a măturat Tbilisi, lăsându-l dintr-un capăt în altul în ruină, fără electricitate, fără gaz, fără apă și fără mâncare în magazine. Oamenii uimiți și flămânzi rătăceau pe străzi, stupefiați de sărăcia lor subită. Cu o săptămână înainte, făceau parte din Uniunea Sovietică; acum, miliții dezorganizate luptau pentru a-și însuși o republică abia născută. Cu o săptămână în urmă, erau bine; acum stăteau la coadă pentru pâine și aduceau apă de la o fântână.

Eka ne-a condus pe străzile sumbre ale cartierului la lumina unei lanterne mici de breloc. Am auzit oameni sus, în balconul acela vechi de lemn: licărit de lumânări și mirosul lămpilor cu petrol. Peste

murmurul vocilor, cineva zdrăngănea absent la o chitară și fredona un cântec optimist.

— Tot orașul flămânzește, iar degenerații ăștia petrec, a zis Eka.

— Stop! Cine se apropie de porțile noastre? a strigat cineva de la balcon.

Au urmat râsete.

— Sunt Eka. Cine e acolo sus?

În Sololaki, toți se cunoșteau între ei. În lumina portocalie schimbătoare, a apărut o față.

— Rajiko, a spus vocea. Hai cu noi, Eka!

— Ce sărbătoriți?

— Ultimele resturi de mâncare.

O explozie de râsete.

— Altă dată, Rajiko. Nu mă băgați în seamă. Voi dați-i înainte!

— N-o să mai fie o altă dată, Eka.

Alte hohote de râs. În timp ce ne îndepărtam, îmi aduc aminte că mă gândeam: ce prostie, de ce ar sărbători cineva faptul că nu mai are ce să mănânce?

— Cretini! Orașul moare și ei cântă.

Vocea Ekăi avea un timbru amuzat. Petrecerea din balconul acela era modul nechibzuit, contraintuitiv și tipic georgian de a face față nenorocirilor: un „să v-o trag" mare și savuros. Am fost loviți de soartă de prea multe ori ca să fim îngenuncheați de asta. Știm că e mai important să trăiești decât să supraviețuiești.

— Ești OK, frate? Parcă ai văzut o fantomă, mă readuce Nodar în prezent.

Spre surprinderea mea, ochii mi s-au umplut de lacrimi. Ce ciudată e memoria, cum strecoară ea cuțitul în carne.

— Știu unde să mergem, îi zic.

Nodar mă urmează pe o alee îngustă, care se oprește într-o stâncă, în capătul îndepărtat. O mână de case din lemn, cu două niveluri și balcoane interconectate, dărăpănate, se îngrămădesc unele într-altele, pentru siguranță. Dacă scoți una dintre ele, toată șandramaua se dărâmă.

— Acolo, sus.

Nodar ridică dintr-o sprânceană, dar nu zice nimic. La jumătatea aleii găsim o poartă din lemn care dă spre o curte interioară. Pe plăcuță scrie „Strada Rizhinashvili nr. 21“. Poarta e foarte veche. Ating lemnul încălzit de soare de parcă ar fi punctul terminus al cine știe cărui pelerinaj absurd.

— Aici e.

— Intră tu. Te aștept.

Mă întorc spre poartă și-mi dau seama că nu am cum s-o deschid. Gestul de a o atinge m-a transformat în copil. Sunt îngrozit. Mă mișc astfel încât să fiu față în față cu Nodar, care stă pe partea opusă a unei străduțe atât de înguste, încât am putea să dăm mâna pe deasupra ei.

— Am doar nevoie de un minut să...

Ce văd pe zidul din spatele lui Nodar mă face să înghet. Deasupra noastră se întinde un graffiti uriaș. E într-un loc pe care îl vezi doar dacă ieși pe poartă și nu se potrivește deloc cu ambientul. În primul rând, e în engleză și de un galben-muștar bizar.

La marginea unui codru nesfârșit trăia un tăietor de lemne nevoiaș, împreună cu nevasta lui și cu doi copii.

Pe băiat îl chema Hansel, iar pe sora lui, Gretel...

Frații Grimm

— La fix, zice Nodar și râde.

Dau și eu să râd, dar sunetul mi se oprește în gât.

— Ce e?
— Ăsta e scrisul lui Sandro.
— Ești sigur?
— Absolut.

Nodar îl studiază. Pe chip i se insinuează un zâmbet.

— Ei, măcar știi că ești pe drumul cel bun, Hansel.

Îi e milă de mine, vrea să mă facă să râd.

— Asta înseamnă că tu ești Gretel? întreb eu.

În timp ce Nodar chicotește, îmi aprind o țigară, mă așez pe bordură și îmi înfig picioarele în spațiile lăsate de pietrele lipsă. De aici, văd mișcare prin găurile din poartă. E cineva în curte. Stau și aștept ca inima să-și aleagă un ritm pe care să-l păstreze.

Indiferent de câte ori ne citea Eka povestea aceea, singura reacție pe care o primea era „Încă o dată!“ Numele personajelor aveau un aer exotic, misterios: Hansel, Gretel. Ceva din poveste promitea o altă cale prin pădure, dacă Eka se îndupleca să ne-o citească din nou.

Pe vremea aceea, Eka ne citea tot timpul. Sandro asculta atent, captivat, în timp ce lumea din jur dispărea treptat. Eu eram o pacoste. Pur și simplu nu puteam să stau la fel de nemișcat ca Sandro. Mintea mea o lua brusc pe traiectorii dezordonate. „De ce?“ Tot timpul voiam să știu motivele. Uneori motivele nu contează deloc, spunea Eka și zâmbea.

Cărțile pe care ni le citea Eka nu erau cele aprobate și promovate de URSS. Majoritatea cărților occidentale erau interzise în Uniunea Sovietică și dacă te prindeau cu ele nu era de glumă. Nu trebuia să spunem nimănui despre biblioteca misterioasă a Ekăi și despre poveștile ei de contrabandă, cu vrăjitori și pantofi

magici, aventuri cu pirați și mici prinți care rătăcesc printre stele.

Cărțile Ekăi erau magice, aduse clandestin din locuri mai însorite decât Georgia sovietică. Marginile lor ascuțite fuseseră netezite de sute de cititori secreți, iar copertele erau decolorate. Unele erau tipărite, dar altele fuseseră copiate de mână de vreun suflet răbdător de sfânt. Acelea erau cele mai bune.

După ce am ajuns în Londra, Irakli abia dacă mai avea timp să doarmă între schimburi, cu atât mai puțin să ne citească nouă. Rămași fără Eka, eu și Sandro ne-am inventat propria limbă: parțial georgiană, parțial engleză stricată și parțial Eka. Precum cuibul unei rândunici, era alcătuită din mici artefacte din cărțile Ekăi: citate, nume, glume pentru inițiați și personaje.

În golurile pe care nu puteam să le umplem, puneam cuvinte noi, pe care nu le găseai în niciun dicționar. Cuvinte pe care le auziserăm greșit sau pe care le inventam. Cuvinte fără etimologie, fără genealogie — cuvinte care ne aparțineau nouă. Era propria noastră limbă, fără legitimitate și fără mamă.

În vremurile acelea de început, înainte să fim trimiși la o școală din Tottenham unde se vorbea o limbă pe care noi nu o știam, eu și Sandro ne jucam inventând vânători elaborate de indicii, în care trebuia să găsim obiecte ascunse în micul nostru apartament social. Suluri de hârtie pitite unde nu te-ai fi așteptat, mesaje și indicii scrise în limba noastră secretă.

Vânătorile lui Sandro erau întotdeauna mai complexe decât ale mele. Mă nedumereau adeseori. Dar Sandro nu e genul care să te înșele. Mereu juca

cinstit. Știa că, în cele din urmă, aveam să dezleg ghicitorile, pentru că aveam un vocabular comun. Gândește-te, zicea el și zâmbea. Gândește-te. Dar rareori terminam jocurile lui Sandro, pentru că venea Irakli acasă, un intrus epuizat în lumea noastră.

Deci ăsta e începutul unei vânători de indicii de-ale lui Sandro. Semnalul care îmi spune că jocul a început. O să fie dificil. Dar poți să-l rezolvi, Saba, ar fi spus el.

Îmi aprind încă o țigară, de la mucul celei dinainte. Ascult bâzâitul neîntrerupt al cartierului. Strigăte îndepărtate, râsete, țipete de copii jucându-se, claxoane de mașini, televizoare și radiouri lăsate să meargă în gol. Volumul lor crește până când nu mai pot să gândesc limpede. Mă uit la Nodar, dar el nu-mi aude gândurile. Din larma tot mai puternică se aude o voce intensă și asumată, ca un clopot de biserică.

— *Dacă nu vine muntele la Mohamed, trebuie să se ducă Mohamed la munte.*

Recunosc cuvintele și vocea. E Anzor, unchiul meu cu opt degete, tare ca fierul.

— *Mă auzi, Sabo?*

Mereu îmi spunea Sabo în loc de Saba și lungea *o*-ul. Jur că-l auzeam când mă striga de la două străzi depărtare.

— *Vreau să mă duc acasă, Anzor.*

— *Ești acasă.*

— *Adică la Londra.*

— *Mlaștina aia urâtă?*

— *Acolo e casa mea acum.*

— *Știam eu că e o idee proastă. Băieții n-o să se mai întoarcă niciodată, le-am zis. Iar dacă se întorc, n-o să mai fie la fel. Dar Eka n-a ascultat.*

— *Aveai dreptate.*

— *Locul tău nu e în Londra, Sabo. Uită-te în jur. Ai Georgia în sânge. Nu simți?*

— *N-o mai simt.*

— *N-ai făcut niciodată eforturi reale să-ți înfigi rădăcinile în mlaștina aia fără munți. Să te agăți zdravăn de pământul ăla. Nici tu, nici Sandro. Fii sincer, Dumnezeu te privește. De ce?*

Nu știu ce să-i răspund lui Anzor. Dar are dreptate, Anglia nu ni s-a părut niciodată un loc permanent, nici mie, nici lui Sandro. Mai degrabă, un popas pe drumul către o destinație încă necunoscută.

— *Doar trăgeai de timp.*

— *Până când?*

— *Până când te chema ceva aici.*

Nu răspund.

— *De ajuns, Sabo! N-o să se ducă nimeni acolo în locul tău. Ridică-te, treci la acțiune!*

Îmi arunc țigara fumată pe jumătate. Dacă e Anzor cu mine, sunt protejat. Întotdeauna a fost așa. Poarta se deschide cu un scârțâit și mă trezesc într-un mic tunel umed, care dă spre o curte scăldată în lumina puternică a soarelui din miezul zilei. O femeie în vârstă stă pe un scăunel în mijlocul curții.

— *Arată ca bunica.*

— *Nu e Lena.*

Ies din tunel și mă încrunt din cauza luminii strălucitoare. Curticica e înconjurată de balcoane din lemn care se întind pe toată lungimea zidurilor. Pătratul mic de cer din alabastru, care se vede de aici, e traversat de frânghii de rufe.

Femeia stă lângă o țeavă de cupru care iese din pământ. Țeava a fost îndoită cu ciocanul în forma

unui robinet. Apa curge într-o găleată de aluminiu plină cu haine. O bucată de săpun aspru, de mărime industrială, stă în vârful grămezii de rufe îmbibate. Deja îi simt mirosul.

— *Mirosul întregii mele copilării. Toate hainele de pe noi miroseau a chimicale sovietice*, zice Anzor.

— *Mi-aduc aminte.*

— *Hai, salut-o!*

Femeia e slabă, iar gesturile ei, rare și precise. Hainele negre, prăfuite îi atârnă pe trup. Cu coatele pe genunchi, apucă o rufă din găleată și o freacă bine cu săpun. Aruncă zdreanța clăbucită la loc în găleată. Când îmi observă umbra apropiindu-se, își ridică privirea, punându-și o mână streașină la ochi.

— Bună ziua! zice ea.

— Sărut-mâna, mătușă.

Se îndreaptă și își șterge fruntea cu interiorul încheieturii. La fel cum făcea și bunica Lena.

— O! exclamă ea. Credeam că ești un turist rătăcit.

Asta ar fi fost o observație fină.

— Ia să te văd!

Fac un pas în față, de parcă aș lua parte la o sesiune de identificare a suspecților. Ferindu-și ochii de lumină, mă studiază.

— Cum îl cheamă pe tatăl tău?

— Donauri.

Se încruntă.

— Mama ta e o Sulidze?

Încuviințez. Ochii ei par să se însenineze.

— Un nume bun din Sololaki. Ești băiatul lu' Eka. Ăla năzdrăvan. Nu te-ai mutat în America?

— Anglia.

Dă afirmativ din cap și își mută privirea.

— Așa e. Anglia. Țara cu regină. Așa cum ar trebui să fie.

Mâinile ei apucă o altă haină. După ce o săpunește și o clătește, vorbește iar.

— Nu sta așa, acolo, băiete! la loc, dă-ți cu niște apă pe față.

Mă așez în timp ce ea alungă o pisică venită să adulmece găleata.

— Cu ce pot să te ajut?

— Caut pe cineva.

— Știu. Îl cauți pe lrakli.

Râde pe înfundate când îmi vede expresia de pe față.

— Nu fi așa surprins! Nu avem parte de prea mulți vizitatori. Știu cine ești. Sandro a fost deja aici.

Mâna ei, care ține strâns săpunul, descrie un semicerc din care curg picături.

— Cine altcineva să vină aici? Uite cum arată locul ăsta!

Oftează.

— Ce face fratele tău?

— Nu știu.

Se încruntă și trântește rufa înapoi în găleată, stropind în jur.

— Cum adică nu știi?

— A dispărut. De-asta sunt aici.

Clatină din cap.

— A venit nu demult. A zis că-l caută pe lrakli.

Înclină găleata de aluminiu și scurge apa cu săpun în canal, apoi se ridică scoțând un *uf* sonor. Înfundă

robinetul cu o bucată de lemn pe care o bate cu podul palmei.

— M-am săturat de căldura asta. Hai, ajută-mă! Vino, o să-ți arăt fostul apartament al lui Irakli.

Îmi întinde găleata și-mi face semn spre o scară.

— Așteaptă să ajung sus. Apoi urcă și tu.

Când pășesc pe scară, înțeleg. Fiecare treaptă strâmbă se clatină sub greutatea mea. Lemnul a ajuns la limită și tot ce-și dorește e o mică greutate în plus care să-i curme suferința.

— Uite, stai jos aici! zice femeia.

Suntem într-un balcon de lemn care servește și pe post de bucătărie improvizată. Un frigider grosolan din epoca sovietică ruginește senin în colț. Arată ca și cum ar putea face față unei bătăi zdravene. Pe o plăcuță de alamă prinsă pe ușa de un alb murdar scrie „PLUS" în rusă.

— *Îl recunoști?* chicotește Anzor în capul meu.

— *Frigiderul nostru.*

— *Drăcovenia aia e făcută dintr-un bloc de oțel. În toată Georgia sovietică se găseau de cumpărat numai două modele. Ăsta și cel care mergea.*

Bătrâna deschide frigiderul și scoate o roșie, un castravete, o ceapă și o bucată de brânză înfășurată în ziar. Așază pe masă o farfurie și feliază castravetele și roșia în mână. Pe urmă toacă ceapa. Toată treaba asta durează câteva secunde.

O privesc hipnotizat de un sentiment de déjà-vu. Am văzut-o pe bunica Lena făcând exact aceleași gesturi. Putea să toace toate ingredientele pentru o salată folosind doar un cuțit și totul dura cât apucai tu să zici că vrei salată. În timp ce o urmăresc, din

piept mi se desprinde ceva vital, care plutește, expus și nesigur, gata să se agațe în mașinăria inimii mele.

Bătrâna scoate un drob de sare dintr-un dulap, răzuiește câteva granule în salată și amestecă totul cu mâinile. Pune salata, brânza și niște pâine pe masă, în dreptul meu, iar ea se așază cu fața spre mine. Scrisul de pe ziar s-a transferat pe brânză atât de bine, încât e perfect lizibil.

— Nu e mult. Mănâncă, mănâncă!

— Mulțumesc, dar nu trebuia...

— Un oaspete e un dar de la Dumnezeu.

Se închină. Ca un papagal, mă închin și eu. Gust din salată și îmi dau seama că până acum, în Londra, am mâncat numai legume contrafăcute. În tot timpul ăsta, femeia de aici le avea pe cele adevărate, ascunse în frigiderul ei. Mușc dintr-o felie de brânză, cu tot cu scrisul de ziar, apoi din pâine. Ea îmi zâmbește.

— Semeni cu Eka, să știi.

De-atâta amar de vreme, i-am auzit numele rostit așa de rar. Am evitat să mă gândesc la Eka, la fel cum ochii se abat din calea luminii orbitoare a soarelui de iarnă. Când îi aud numele pronunțat de gura unei străine, îmi stă inima.

În ciuda pactului nostru nerostit din Londra sau poate din cauza lui, absența Ekăi a devenit o prezență reală în apartamentul nostru. Intervenea în viețile noastre zilnice într-o mie de feluri: țâțâia peste umărul lui Irakli când ne gătea ouă la cină, îl dojenea pe Sandro că se spăla pe dinți prea repede, clătina din cap când îmi făceam tema la matematică.

Poate ăsta a fost motivul pentru care și eu, și Sandro ne-am mutat de-acasă cu prima ocazie. Nu pentru că era un apartament urât, cu furnir, ieftin și

eficient, printre multe altele la fel ca el pe aceeași stradă. Nu, voiam să scăpăm de absența Ekăi.

Bătrâna îmi citește gândurile.

— După ce ați plecat, o vedeam uneori la poarta școlii, se uita la copiii care ieșeau. Știam atunci că nu trebuie să vorbesc cu ea.

Îi vine o idee și se oprește.

— Ia zi-mi ceva...

Își așază coatele pe masă și se apropie.

— De ce nu ați luat-o cu voi în Anglia?

Mă gândesc la slujbele groaznice ale lui Irakli, pe salariul minim, la telefoanele pe care le dădea ca să adune bani de la oricine era dispus să asculte, la împrumuturile insuficiente din bancă și la bărbatul cinstit care ne-a furat toți banii. Comprim ani de eforturi crâncene pentru a cumpăra libertatea Ekăi într-un singur cuvânt.

— Bani.

Femeia înțelege perfect. Oftează și clatină din cap.

— Rădăcina tuturor relelor.

Privind în curte, îmi dau seama că sunt și alți oameni camuflați în talmeș-balmeșul din jur, aproape invizibili în timp ce își văd de treburile lor de după-amiază. Colțurile însorite și spărturile umbroase ale balcoanelor sunt populate de pisici leneșe, care se mișcă languros în căldura după-amiezii.

— Sandro a zis unde se duce? Sau unde stă?

— Nu. Voia doar să vadă locul pe care l-a închiriat Irakli de la mine înainte de război. Zic „închiriat", dar Irakli nu a plătit niciodată destul sau la timp. Am fost mai degrabă o mătușă decât o proprietară pentru el. A trebuit să-l învăț cum se fierbe apa, dragul de el.

Zâmbește și îmi întinde încă o bucată de pâine.

— În orice caz, Sandro a vrut să vadă. Așa că i-am arătat. I-am zis așa cum îți zic și ție acum. Irakli s-a strecurat în casă ca o fantomă și apoi s-a furișat iar afară, odată cu vântul. Știu asta numai pentru că l-am surprins chiar când pleca, încă era întuneric afară.

— Irakli a fost aici? Când?

Flutură din mână.

— Nu mai știu. Acum câteva luni. Toate zilele mele sunt la fel în ultima vreme.

Mă uit în jos, spre curte, de parcă mă aștept să-l văd pe Irakli acolo.

— Cât a albit, dragul de el! Abia dacă l-am recunoscut. Dar el și-a amintit de mine, chiar și după toți anii ăștia. „Pace ție, mătușică", a zis. Așa cum făcea pe vremuri. „Ușa era încuiată, așa că ți-am strecurat pe dedesubt chiria pe care ți-o datorez..."

— A mai zis și altceva?

— Voia să zică. Am văzut asta în ochii lui. Dar ceva l-a împiedicat. A plecat fără să mai spună vreun cuvânt.

După ce-am înfulecat salata, i-am mulțumit bătrânei.

— Pentru ce? O nimica toată.

În timp ce ea pune totul înapoi în frigider, arunc o privire înăuntru. Nu e nimic altceva acolo decât vreo două roșii, castraveți și rafturi goale. Vede că mă holbez.

— Deunăzi, când l-am deschis, am găsit gândacul spânzurat.

Râde și închide ușa frigiderului cu un scârțâit.

— Deci vrei să vezi ce e în apartamentul lui Irakli?

— Vă rog.

Ușa de la apartamentul bătrânei are lipite pungi acolo unde ar trebui să fie geamurile. În întunericul dinăuntru zăresc un pat îngust, o masă joasă, un scaun și un televizor mic, cu tub catodic. Atât are în casă. Iese cu o cheie de alamă legată cu sfoară.

— Haide! îmi face ea cu ochiul.

În afară de o colecție de sticle vechi care adună praf într-un colț, balconul lui Irakli e gol. Ăsta e refugiul de holtei din Tbilisi al lui Irakli. După divorț, nimeni nu ne-a zis ceva util mie și lui Sandro. Mami și tati încă vă iubesc foarte mult, genul ăsta de lucruri.

Dar am auzit chestii. Vorbe rostite în șoaptă, ca la fabrica de zvonuri. Irakli a închiriat o cameră în Sololaki, chiar lângă grădina botanică. Sau Irakli a fugit la o mănăstire. Nu e ceva neobișnuit în Georgia să-ți ispășești pedeapsa la o mănăstire, ca să scapi de lucrurile pe care le-ai ratat în viață. O grămadă de oameni făceau asta. Dar nu ne-a zis nimeni de ce ar fi făcut Irakli asta.

Să scutești pe cineva de adevărul dureros e un obicei național. Georgienii îl numesc „adevărul negru“ — unul care doar va face rău. Când unchiul Anzor zăcea în spital, iar viața i se evapora prin fereastra deschisă, l-au menajat de adevărul negru. Până și doctorii și asistentele au fost complici. Infecție la plămâni, i-au zis ei, doar o infecție urâtă. Adevărul negru era că plămânii lui erau încărcați cu tumori de mărimea unor mingi de tenis.

Îmi clocotește sângele în vine când mă gândesc că nu i-au spus. Nu-mi pot închipui nimic mai rău decât să zaci în spital și să aștepți să-ți treacă infecția la plămâni, în timp ce toate în tine se destramă.

— *Știam, Sabo,* zice Anzor.

— *Știai?*

— *Au început să-mi dea morfină. Oameni cu care nu mă mai întâlnisem de câteva luni au trecut să mă vadă. Toată lumea zâmbea și glumea. Sigur că știam.*

Bătrâna deschide ușa către apartamentul lui Irakli și se dă laoparte.

— Hai, du-te!

Trag adânc aer în piept și intru. E așa de mult praf pe jos, încât las urme de pași. Mă uit mai atent și-mi dau seama că văd urmele altcuiva. Probabil ale lui Sandro.

Cele două camere ale apartamentului sunt goale. Nicio mobilă, în afară de un birou vechi în colțul camerei mai mici. Singurul lucru din camera principală este o sobă, cu o grămadă mică de lemne de foc alături. Ușița e ruginită și înțepenită.

Soba se continuă în sus cu un tub șubred, alcătuit din segmente diverse, care se întinde de-a lungul tavanului și iese pe fereastră. Doar rugina și încăpățânarea țin la un loc toată șandramaua. Focul, evadat prin îmbinările prost făcute ale coșului, a vopsit tavanul negru de funingine. Aud femeia chicotind în spatele meu.

— În fiecare dimineață, se ducea să caute lemne de foc în grădina botanică. Refuza să le facă rău copacilor, așa că se întorcea numai cu crenguțele pe care le găsea pe jos.

Se ciupește de baza nasului și se scutură de un râs blând.

— Copacu-i copac, îi ziceam eu, arde ca orice altceva. Nu-mi pasă dacă vine din Africa sau din China. Dar el nu voia. N-o să ajungi niciodată un bun tăietor de

lemne, în ritmul ăsta, îi tot ziceam eu... Numai că, pe urmă, iarna a venit *de-adevăratelea.*

Râsul îi piere.

— Și atunci el, eu și restul oamenilor din Sololaki am tot tăiat din copacii ăia, până când am lăsat pădurea golașă.

Tace.

— Cine a locuit aici după ce a plecat el? întreb eu în cele din urmă.

Bătrâna râde pe înfundate.

— Nimeni, băiete. Cine să închirieze locul ăsta? Doar dacă i-a ajuns cuțitul la os...

În timp ce stau în mijlocul camerei, îmi dau seama că asta a fost tot. Nu mai e nimic în cameră, nimic pe care să-mi cadă privirea. Aici se încheie joaca mea de-a detectivul.

— *Asta-i tot ce poți?* zice Anzor.

Ochii îmi fug către podea, ca atrași de forța gravitației. Mă uit la urmele de pași pe care le-a lăsat Sandro prin praf — înainte și înapoi, în jurul sobei, al ferestrei, al biroului. Sunt pași frenetici, agitați. A fost aici, îngrijorat, tulburat, căutând ceva. Îi miros frica; a rămas în aer. Nu-i stă deloc în fire lui Sandro să se sperie.

Îl urmez la micul birou. Deschid sertarele, unul câte unul; nu e nimic în ele, în afară de mirosul de creioane vechi. Cel de jos nici măcar nu se deschide de tot. Nu contează, oricum aici nu e decât praf. Îmi închipui fața lui Sandro acum, zâmbind, dar cumva încă serios. Am din nou opt ani și sunt blocat. Nu reușesc să-i descifrez indiciul. Uită-te mai atent, mi-ar fi spus el. Gândește-te.

Trag tare de ultimul sertar. Tot nimic. Dau să-l trântesc la loc, când zăresc un model colorat, acoperit de praf, undeva în spate, făcându-mi cu ochiul. Până la urmă, e ceva acolo. Sandro a jucat întotdeauna corect.

O simt pe bătrână cum mă urmărește. Întorc capul spre ea și îmi zâmbește vag. Mă grăbesc la fereastră, să văd ce-am găsit.

Pagini de manuscris. Prima pagină reprezintă schița unui caleidoscop, desenată manual. Crăpat în partea de jos, caleidoscopul răspândește cioburi colorate peste figura cenușie și singuratică a unui bărbat întors cu spatele. Își sprijină capul în mâini. Alături de el e o sticlă de vin, iar din scrumieră se înalță fum.

Am mai văzut asta. Știu exact ce e. E nenorocita de piesă pe care a luat-o Irakli cu el când s-a întors la Tbilisi. *Kaleidoskupi,* zice titlul cu un font colorat. *Skupi* este cuvântul georgian pentru salt sau săritură. *Kaleido-skupi* este un joc de cuvinte care pornește de la caleidoscop: un fel de salt printr-un caleidoscop.

Caut mesaje ascunse în celelalte pagini. Nu mai găsesc niciunul. Doar actul de început al piesei.

— Ce caută ăsta aici?

Îi arăt bătrânei paginile din *Kaleidoskupi*.

— Sandro, răspunde ea simplu.

Zâmbetul i se lărgește.

— După prima vizită, n-am crezut c-o să-l mai văd vreodată. Dar a venit iar peste câteva zile, în toiul nopții, de parcă era urmărit de lupi. Mătușă, lasă-mă să intru, te rog, e important. Așa că i-am deschis.

— Ce voia?

— A lăsat paginile alea pentru tine. Îți încredințez ceva important, mătușă, a zis. Nu pot să-ți spun ce, e

mai sigur așa. Dacă vine fratele meu aici, să i le dai. Să nu sufli niciun cuvânt despre asta altcuiva, a spus el. Era foarte serios.

Frunzăresc paginile din mâinile mele. Ce pune Sandro la cale?

— Un polițist urât ca o șopârlă a venit a doua zi și a scotocit peste tot. A citit paginile de la cap la coadă și de sus în jos, ca un prostălău cu insignă, care se crede cine știe ce. Bănuiesc că n-a găsit niciun sens în ele, că le-a mototolit și le-a izbit de perete. Nicio grijă, le-am călcat cu fierul și le-am pus la loc. Sunt toate acolo.

— Îmi pare rău pentru toate astea, zic eu privind în jur.

Ea se bate peste piept de două ori.

— E nevoie de mai mult decât unii ca el ca să mă sperie pe mine, băiete.

Simt că mi se înmoaie genunchii și mă las pe vine. Mă sprijin de sobă cu o bufnitură, iar vechitura zdrăngăne toată. Încerc să-mi închipui fața lui Sandro și ce încearcă să-mi spună. Ai făcut jocul prea greu de data asta, Sandro.

— *Ești gata să renunți, Mohamed?*

Ignor vocea lui Anzor.

— *Lasă tristețea asta, întoarce-te! Ăsta e cel mai mare talent al tău, să uiți.*

Cuvintele lui mă fac să scrâșnesc din dinți, dar el continuă.

— *Unde erai când pe Eka au înmormântat-o niște străini? Sora mea mai mică. Era frig și ploua. Aveau lucruri mai bune de făcut. Au aruncat-o în groapă, și-au făcut cruce și și-au văzut mai departe de-ale lor.*

— *Nu aveam voie să plecăm din Anglia.*

— *Pretexte. Hai, atunci, renunță!*

Femeia mă urmărește în timp ce mă ridic și arunc o ultimă privire prin cameră.

— O să plec, zic.

Ea încuviințează. Abia atunci îmi dau seama că, adânciți în fața ei ridată, ochii femeii au culori diferite. Cioburi rătăcite dintr-un caleidoscop răsturnat — unul albastru și unul verde. Ca femeia din visul meu. Ea își ferește ochii.

— Sandro a zis ceva foarte ciudat... spune ea încet. „Mă duc în codrul nesfârșit, mătușă, să-mi răcoresc picioarele în râu. Urează-mi noroc. Dacă îl vezi pe fratele meu, să-i spui asta.“ Ce crezi că înseamnă?

— Pe vremuri, grădinii botanice îi ziceam codrul nesfârșit... adaug, mai mult pentru mine.

Ea zâmbește blând. Cu o atingere fermă, mă îndrumă înapoi, pe balconul ei. Își duce un deget la buze și nu mai zice nimic. Îmi face cu ochiul albastru.

— Să nu te întorci niciodată aici, spune ea la despărțire. Pentru binele amândurora.

Mă petrece cu privirea de la balcon, ca pentru a se asigura.

Îl găsesc pe Nodar pe aleea unde l-am lăsat, păzind peretele cu graffiti. Doar că acum ține în mână o sticlă de bere și e înconjurat de o ploaie de mucuri de țigară.

— De ce a durat așa mult?

Îi povestesc despre bătrână și ce mi-a spus ea. Îi povestesc despre Irakli, Sandro, paginile din *Kaleidoskupi* și ce cuvinte i-a lăsat Sandro la plecare. Nodar cade pe gânduri.

— Codrul nesfârșit, hm? Ei, poți să zici că ai găsit prima firimitură de pe cărare.

Face cu ochiul, chicotind.

— Scuze, frate. Natia mea e obsedată de Hansel și Gretel. L-am tot recitat din memorie de când stau aici.

Continuă cu o voce cântată.

La marginea unui codru nesfârșit trăia un tăietor de lemne nevoiaș, împreună cu nevasta lui și cu doi copii.

Pe băiat îl chema Hansel, iar pe sora lui, Gretel.

Atât de săraci erau, că nu aveau cu ce-și potoli foamea, iar într-o bună zi, fiind foamete în țară, n-au mai putut să-și cumpere nici măcar o pâine...

Mă bate pe umăr.

— Țin minte toate astea, dar nu și ce-am mâncat aseară.

Se uită peste umăr, la graffiti.

— De ce toate secretele și firimiturile astea de pâine, frate?

După ce eu și Sandro am aflat că, după divorț, Irakli locuia lângă grădina botanică, pentru noi a devenit tăietorul de lemne nevoiaș din *Hansel și Gretel*. Ceea ce, bineînțeles, a dus la certuri interminabile despre care din noi era Hansel și care, Gretel.

— Nu știu, ridic din umeri, dar pe vremuri, grădinii botanice îi ziceam codrul nesfârșit.

— Auzi, grădina e chiar acolo, dacă vrei să te duci acum.

— Dacă grădina nu se duce la Mohamed...

Cuvintele lui Anzor, ieșind din gura mea.

— Mohamed trebuie să se ducă la grădină.

Nodar râde.

— Nu cred că mai e grădina pe care ți-o amintești tu, frate. Nu mai e îngrijită de ani buni. Dumnezeu știe ce mai e acum acolo, spune el.

Drumul pietruit care duce la vechea grădină botanică este abrupt încă de la început și devine și mai abrupt pe măsură ce urcăm. În curând, casele se răresc, vederea se deschide în fața noastră, iar eu simt că pot din nou să respir nestingherit. În spate se întinde tot orașul, iar geamurile din Tbilisi reflectă apusul soarelui în timp ce urcăm.

Nodar murmură pentru sine fragmente din *Hansel și Gretel* pe care și le amintește parțial.

— *O mușcătură și o ciugulitură, o clefăială și o plescăială, cine-mi ronțăie casa pe-afară?*

Zâmbește singur.

În cele din urmă, drumul cotește și dispare după deal. Acum, indiferent unde mă uit, tot ce văd sunt dealuri împădurite, înghesuite unele în altele. Aici Tbilisi nu există. Poate nici n-a existat vreodată.

Drumul se oprește în fața unei porți mari, kaki, cu o gheretă mică pentru bilete în lateral.

— Un lari, prietene, zice bărbatul din cabină pe un ton monoton.

Are niște sprâncene impresionante, unite într-o omidă zburlită de-a lungul frunții. Pe tejgheaua din fața lui se află un pahar de vin și o bucată de pâine. În timp ce de la radioul din cabină se aud povești exagerate despre tigrii zăriți în Sololaki, el mă măsoară din cap până-n picioare.

— Ai auzit? arată el cu degetul mare spre radio. Și o să se întunece mai curând decât crezi. Uite!

Arată spre soarele care abia se mai vede la orizont.

Nodar se uită la mine și clatină din cap.

— Are dreptate, frate, zice el.

— De ce?

— Păi, dacă ai fi lup sau hienă sau un nenorocit de *tigru* de la grădina zoologică, unde te-ai ascunde? În oraș? Sau aici?

— Stai, acum sunt și hiene?

— Grădina zoologică avea o haită. Nu le-a mai văzut nimeni de la inundație.

Se uită spre grădină și se încruntă.

— Dacă ajung hrană pentru vreo creatură de-acolo, Keti o să mă găsească și-o să mă omoare din nou.

Printre vârfurile copacilor frumos mirositori, răspândiți dincolo de poartă, spațiile dintre crengi se umplu deja cu o întunecime lichidă. Următorul indiciu lăsat de Sandro e acolo, undeva. Știu că vrea să intru.

Dar nu știe că pădurea asta îi aparține lui Nino. Și *ea* e acolo, undeva: păstrătoarea secretului meu. Palidă ca hârtia, pândește printre copaci ca o fantomă mică și furioasă, așteptându-mă. Mă rog să nu-mi fi simțit prezența.

Vântul își schimbă direcția și dinspre pădure vine o adiere rece, cu miros de pin. Mirosul copilăriei noastre. Mirosul ei. Vocea lui Nino a fost cel mai greu de amuțit...

E prea târziu, știe că sunt aici.

— *Haide, intră, de ce ți-e frică?*

Simt un fior pe șira spinării. Nu îndrăznesc să răspund.

— *Foarte bine, băiețelul lu' mămica. O să vin eu după tine când dormi.*

Nodar îmi dă un ghiont. Mă uit la el cu ochii goi.

— Hai să venim pe lumină!

Se oprește.

— Frate, arăți ca o fantomă. Ești OK?

Dau din cap că da.

— Doar obosit.

— OK. Acum, ascultă-mă, te rog. Chestia asta mă omoară.

— Ce?

Arată spre paginile din mâna mea.

— Ai de gând să le citești sau ce?

E ca un afurisit de copil. Ne așezăm pe băncuța din lemn de lângă poarta grădinii și citim împreună paginile din *Kaleidoskupi*. Sunt scrise cu nuanțe diferite de creion. Paginile îngălbenite nu au toate aceleași dimensiuni, iar scrisul abia dacă se mai vede. Pe margini și-au făcut loc mâzgăleli și cuvinte răzlețe, de parcă cineva a ținut hârtiile astea lângă telefon, pentru a-și nota pe ele diverse lucruri.

Irakli a scris *Kaleidoskupi* în mănăstirea unde a trăit după ce a divorțat de Eka. Ba chiar a luat manuscrisul cu colțuri îndoite cu el, în Londra. L-a ținut ascuns într-o cutie, de parcă ar fi fost blestemat.

— O să mă întorc acolo, în toate locurile alea de la care nu mi-am luat rămas-bun, ne zicea el înainte de fiecare încercare abandonată de a zbura la Tbilisi. O să las paginile din loc în loc, ca pe niște firimituri de pâine. Paginile potrivite în locul potrivit. Felul meu de a-mi lua adio. Când o să termin, firimiturile mă vor aduce înapoi aici. La voi.

Am auzit planul acesta de atât de multe ori, încât chiar a ajuns să pară un basm. Nici nu l-am mai luat în seamă. Dar când Irakli a dispărut în Georgia, a dispărut și piesa odată cu el.

Eu și Sandro am citit *Kaleidoskupi* când eram copii, în Londra. Sigur că da: lucrurile ascunse în cutii sunt

irezistibile. Eu l-am parcurs doar pe diagonală, așa cum făceam cu majoritatea cărților, și nu am reținut mare lucru din el. Sandro a stat lipit de el zile întregi.

Mi-a spus că piesa e despre un bărbat pe nume Valiko, care bea până nu mai știe de el într-un bar din Tbilisi. Pe Valiko îl vizitează pe rând diverși cunoscuți: mama lui, un prieten vechi, fosta lui soție și așa mai departe.

Până la urmă, mi-a povestit Sandro, reiese că, de fapt, pe Valiko nu l-a vizitat nimeni. Oamenii ăștia erau doar halucinații, în timp ce bea până pica lat. Nu știu dacă vreunul dintre noi a înțeles atunci ce însemna asta, nu cu adevărat. Dar știu că piesa a dat naștere mitului lui Valiko.

Viața din Londra îl obliga pe Irakli să muncească tot timpul, înnebunit, pentru a aduna fiecare bănuț, monede minuscule care într-o zi aveau să ne cumpere o mamă. În orele acelea interminabile în care era la muncă, în timp ce noi ne inventam jocurile de căutare de comori, Valiko își formula propria mitologie.

Valiko a devenit autorul multor bilețele criptice. El era eroul pe care-l aveam la îndemână, stăpânul indiciilor, ocazionalul țap ispășitor. Mai ales când cineva a vărsat un pahar întreg de suc în crăpăturile din canapea. Valiko era vinovatul. Biata canapea a fost lipicioasă din pricina zahărului luni întregi după aceea.

Deschid paginile din *Kaleidoskupi* și îl salut pe Valiko încă o dată.

ACTUL 1 — SCENA 2

Un bar decrepit din perioada sovietică. Încăperea e întunecoasă, iar CHELNERIȚA își vede de treburile ei:

șterge mesele și curăță scrumierele. VALIKO stă la masa din colț, singur, cu o băutură în mână. Pare tulburat. Hainele lui sunt îngrijite, dar evident foarte vechi. Masa lui este luminată de o lumânare topită, într-o sticlă veche de vin.

CHELNERIȚA: De câte ori ți-am zis să nu mai vii aici?

(VALIKO ia o gură de băutură și încuviințează.)

CHELNERIȚA: Valiko, ești atent la mine?

VALIKO: Păi, cine altcineva să fie?

CHELNERIȚA: Ha-ha! Unde sunt ai tăi, familia ta? De ce nu au grijă de tine? Stai și-ți plângi de milă, așa, toată ziua. Beat, fără niciun scop.

VALIKO: Beat? Te rog, atâta lungești vinul, că mă trezește când îl beau.

CHELNERIȚA: Ai grijă, că poate nu-ți mai dau deloc.

VALIKO: Ai da faliment.

CHELNERIȚA: Ai și tu dreptate.

(Zâmbesc amândoi.)

CHELNERIȚA: Când, în sfârșit, o să scap de locul ăsta, o să iau banii și o să mă întorc acasă. Poate o să-i răscumpăr via bunicului. Să plec de tot de-aici, să duc o viață mai curată.

VALIKO: Ești blocată în locul ăsta, ca noi toți.

CHELNERIȚA: Ba nu, o să vezi.

(Intră MARINA — o femeie în vârstă, neîngrijită, plinuță, cu o basma legată în jurul capului. Răsuflă greu și șchiopătează ușor. CHELNERIȚA se retrage în întunericul din spatele barului.)

MARINA: Valiko? Tu ești?

VALIKO: Da, mamă, m-ai găsit.

MARINA: Te-am căutat peste tot. Unde ai fost?

VALIKO: Aici.

MARINA: Nu te-am văzut de zile întregi, Valiko. De ce n-ai sunat?

(MARINA se repede la masa lui VALIKO și se așază în grabă.)

MARINA: Ascultă, Sașa a reușit să-mi facă rost de o pâine bună. Am cumpărat niște tacâmuri de pui de la piață. Pentru supă, știi? Sper că nu s-au stricat. Le-am agățat afară, la fereastră, noaptea trecută. Dumnezeu știe că e destul de rece acolo.

VALIKO: Bine, mamă, nu te agita. Uite, ia o gură de vin. O să-ți prindă bine.

MARINA (*brusc furioasă*): Ție ți-a prins bine?

VALIKO: Nu, e prea diluat.

MARINA: Uită-te la cămașa ta, Valiko, ți-ai rupt gulerul.

VALIKO: E doar ros. Uzat și ros pe dinăuntru și pe dinafară, ca noi toți.

MARINA: Nu începe iar cu prostiile astea. Lasă sticla și hai acasă!

VALIKO: Haide, mamă! Stai, odihnește-te puțin! Mai ai dureri de cap?

MARINA: Of, sunt blestemul meu, știi doar. Rusiko mi-a zis să-mi leg chestia asta în jurul capului. Foarte strâns, a zis ea. Nu cred că ajută cu nimic.

(MARINA își scoate basmaua și o aruncă pe masă.)

MARINA: Ai auzit că l-au arestat pe Miron? În toiul nopții, l-au scos din pat în chiloți. Au trezit toată strada cu strigătele lor și cu lanternele alea pe care le agitau în toate părțile. Pun pariu că a fost din cauza casetelor ălora cu muzică pe care le copiază mereu. Prostiile alea occidentale... și știi

asta. Dacă a aflat cineva... Valiko, tu ai cumpărat de la el? Trebuie să scapi de ele.

VALIKO: Unde e Miron acum?

MARINA: Nu poți să le ții în casă. Dacă te pârăște careva?

VALIKO: Știu, mamă, știu. Le-am aruncat.

MARINA: N-aș suporta să mi te ia huliganii ăia care s-au ajuns, cu armele alea ale lor. Să fie ei în stare de așa cruzimi față de propriile familii, de vecinii lor, de oamenii cu care au crescut! Îți închipui?!

VALIKO: Nu te agita, mamă! Le-am aruncat, pe cuvânt.

MARINA: O să le caut bine când ajung acasă. Să fiu sigură.

(Tăcere lungă. VALIKO ia o gură din băutură, se ciupește de nas și oftează. MARINA îl urmărește dezaprobator.)

VALIKO *(absent)*: Mamă, mai știi când tata punea plăcile alea vechi ale lui? Dansați amândoi în bucătărie. Eu eram gelos și plângeam până când îl lăsai pe el și dansai cu mine.

MARINA: Ții tu minte asta?

VALIKO: Mi-a tot trecut prin minte în ultima vreme. Auzi, îmi pare rău că am făcut asta.

MARINA: Ce prostii spui când ești beat.

VALIKO: Ei, poate. Dar chiar și așa, voiam să-ți zic că-mi pare rău.

MARINA: Eu nici măcar...

VALIKO (*ridicându-se de pe scaun, brusc neliniștit*): Auzi, mamă, vrei să dansezi cu mine o ultimă dată?

MARINA: Aici? Acum?

VALIKO: Mda, de ce nu?

MARINA: Nu e muzică.

VALIKO: Cine are nevoie de muzică? O să ne prefacem. Dansează cu mine, mamă!

MARINA: Ai luat-o razna, Valiko.

(VALIKO o trage pe MARINA de pe scaun. Ea îl urmează reținută și se întoarce pe scaunul ei în câteva clipe.)

MARINA: Valiko, puți a vin.

VALIKO: N-o să mai beau niciodată, mamă. Promit.

MARINA: Serios?

VALIKO *(prăbușindu-se la loc pe scaun)*: Asta e ultima seară. Adică, uită-te și tu la locul ăsta.

MARINA: Hai să mergem acasă, Valiko, te implor!

VALIKO: Bine, mamă, hai!

MARINA: Pot să mă apuc imediat de puiul ăla. Pâinea e încă proaspătă, sper. O să fie totul gata cât ai clipi. O să vezi.

VALIKO: Avem unt?

MARINA: O să trec pe la Ina, să împrumut un pic. Îmi e datoare pentru tot zahărul ăla. Dumnezeu știe ce face cu atâta. Chiar vii, Valiko? Știi că îmi dau mereu seama când minți.

VALIKO: De ce nu te duci înainte să se întunece, mamă? Eu trebuie să termin aici, cu prietena mea, și vin și eu imediat. Probabil te prind din urmă înainte să ajungi acasă.

(MARINA îl îmbrățișează peste masă.)

MARINA: Nu te lungi aiurea, cum faci tu.

VALIKO: Bine, mamă.

(MARINA ajunge la ușă.)

VALIKO: Stai, înainte să pleci, mamă...

MARINA: Da?

VALIKO: Când ai intrat, încercam să-mi amintesc ceva și, oricât m-aș chinui, tot nu reușesc.

MARINA: Ce anume, Valiko?

VALIKO *(apropiindu-se de MARINA)*: Aveai obiceiul să-mi citești o poveste, cea cu cărarea din firimituri de pâine. Mă speria tare de tot, dar tot mi-o citeai. Are un final fericit, ziceai.

MARINA: Hansel și Gretel?

VALIKO: Cum începe?

MARINA: La marginea unui codru nesfârșit trăia un tăietor de lemne nevoiaș, împreună cu nevasta lui și cu doi copii...

VALIKO: Zi mai departe.

MARINA: Pe băiat îl chema Hansel, iar pe sora lui, Gretel...

(Întrerupând-o pe MARINA)

VALIKO: O poveste îngrozitoare pe care să i-o citești unui copil, nu crezi?

MARINA: E un basm, Valiko. Are un final fericit.

VALIKO: Dar dacă nu auzi niciodată finalul fericit... atunci mai e un basm, mamă?

MARINA: Cum adică?

VALIKO: Ia gândește-te! Fără final, e doar o poveste urâtă despre sărăcie, răpire, abuz, canibalism, crimă...

MARINA *(agitată)*: Încetează, Valiko, ești beat!

VALIKO: Nu mi-ai citit niciodată finalul, mamă.

MARINA *(furioasă)*: Ajunge, Valiko!

(MARINA iese din scenă. VALIKO o urmărește cu privirea. Se întoarce pe scaunul lui. Capul îi atârnă deasupra băuturii.)

CHELNERIȚA: Nu ai de gând să te duci, nu-i așa?
VALIKO: Prea târziu pentru asta.
CHELNERIȚA: Îți mai aduc de băut?
VALIKO: Încă un pahar.
(CHELNERIȚA reapare din întuneric.)
CHELNERIȚA: Nu vrei încă o sticlă?
(Luminile se estompează în timp ce CHELNERIȚA îi aduce lui VALIKO o sticlă cu vin.)

4

NINO, ZI CEVA!

Înapoi în Palais du Grand Nodar, Ketino se opintește să deschidă ușa de la intrare și scoate un mormăit.

— Borșul e gata.

Asta e tot ce spune.

Cum Nodar e plecat la magazin, iar Ketino e în bucătărie, mă retrag în camera Natiei, să mă gândesc. E evident că Sandro vrea să mă duc în grădina botanică, în „codrul nesfârșit". Însă pe mine mă sâcâie altceva. Legătura dintre paginile din *Kaleidoskupi* și graffitiul cu Hansel și Gretel este clară. Dar încă îmi scapă un sens mai profund, care rezolvă puzzle-ul.

Și de ce e Sandro așa de secretos, până la urmă? De ce vânătoarea de comori și indiciile elaborate?

Vocea lui Anzor mă liniștește, mă face să mă așez și să-mi descleștez maxilarul.

— *Gândește-te bine, Sabo. Îl caută pe Irakli, dar și poliția la fel.*

— *Și?*

— *Păi, trebuie să te îndrume cumva, fără să înțeleagă ei. Jocul ăsta e al vostru, voi doi l-ați inventat. Poliția nu ar putea niciodată să meargă pe urmele astea.*

— *Dar de ce să lase urme? De ce nu un singur mesaj?*

— *Și dacă îl găsea poliția? Căutarea lui Sandro a durat săptămâni întregi. Indiciile astea ți le-a lăsat pe parcurs.*

— *Da, dar de ce?*

— *Pentru siguranță.*

— *Siguranță?*

— *E speriat, Sabo, la fel ca tine. Dacă îl oprește ceva? Măcar ți-a lăsat niște informații de la care să pornești.*

La gândul că Sandro e speriat, măruntaiele mi se încordează și se pregătesc pentru impact.

— *O să găsești ce-ți trebuie în grădină. O să vezi.*

De îndată ce aud că s-a întors Nodar, mă duc în sufragerie, unde îl găsesc în toiul unor activități intense.

— Moș Crăciun a adus cadouri pentru toată lumea.

Golește pe masă conținutul unei sacoșe mari din plastic. Ketino duce alimentele în bucătărie, încercând să țină pasul cu el. Masa este un tablou metropolitan în miniatură, format din cumpărături: sticle de lapte, conserve, ouă, ulei, unt, pâine și cartușe de țigări L&M.

Nodar se uită la mine, iar eu îi răspund cu un zâmbet forțat. Știu că astfel de escapade prin magazin nu sunt la ordinea zilei. Banii pe care eu i-am cheltuit atât de nonșalant le vor ajunge de mâncare, lui și lui Ketino, săptămâni întregi.

— S-o fut pe mă-ta! își dă Nodar o palmă peste frunte. Am uitat laptele de colibri.

Îmi face cu ochiul. E o veche vorbă georgiană că ești atât de bogat, încât îți poți permite chiar și imposibilul lapte de colibri.

— Mai taci odată, Nodar! Nu mai avem loc în frigider, spune Ketino, imună la cele mai proaste glume ale lui.

— Probleme din astea să tot avem, Keti.

— Mă duc să întreb în vecini dacă putem ține câte ceva la ei.

Nodar păstrează ce-i mai bun la sfârșit. Ca un magician care scoate un iepure din pălărie, dă la iveală, cu gesturi ample, o sticlă mare de votcă. O trântește pe masă chiar când trece Ketino pe-acolo. Ea

se oprește și se holbează. Pe urmă înșfacă o mână de alimente și pleacă. Ușa de la intrare se trântește în urma ei cu un bubuit grav, care face pereții să vibreze.

— Nu-i place când beau.

Sticla înaltă și îngustă de votcă are cuvântul *Dubroff* lipit pe toată lungimea ei, scris cu un font albastru-electric.

— Una mai stridentă nu găseai?

Îl urmăresc în timp ce degetele lui se luptă cu dopul complicat.

— Era cea mai stridentă pe care o aveau. Vrei să bei cu mine?

Când, în sfârșit, învinge dopul, inima mea fredonează deja cântecul votcii.

— Doamne, da!

Toarnă două pahare serioase.

— Pentru votcă! zice el.

Mărul ascuțit al lui Adam i se ridică și coboară de patru ori, iar paharul rămâne gol. Se șterge la gură cu dosul palmei și expiră aburi puri de alcool etilic. Eu reușesc să beau doar jumătate din paharul meu.

— Doamne, câte shoturi au fost acolo? îl întreb.

— Shoturi?

— Shoturi. Știi tu, măsuri.

Lovește paharul cu degetele.

— Cam atâtea.

În gură ține o țigară abia aprinsă, care se mișcă în sus, în jos și în lateral în fața lui, în timp ce vorbește.

— Auzi, frate, noi nu prea avem obiceiul de a ne măsura băutura.

Ketino se întoarce și așază mâncarea în jurul cumplitei piese centrale: sticla călduță de Dubroff. Ne

așezăm și mâncăm borșul roșu ca sângele într-o liniște încordată. Bunica Lena făcea cel mai bun borș. Uneori, dacă fusese norocoasă la piață, găseam în zeamă forme ciudate de carne de vită. Atunci mă chinuiam să înghit: zgârciul din carnea aceea la preț redus îmi provoca greață.

Țin minte că, într-o seară de iarnă, m-a prins la fereastra deschisă, unde mă pregăteam să arunc castronul de borș în grădină. Am auzit zgomotul inconfundabil al Lenei dregându-și glasul, așa cum făcea mereu. Am înghețat.

— Ai idee ce greu e să fac... a început ea, dar s-a oprit.

Sandro îi dădea înainte vitejește cu castronul lui, mărind viteza la apariția surprinzătoare a Lenei. Înmărmurit, cu borșul care mi se scurgea pe degete, m-am întrebat dacă e cumva prea târziu să mă așez la loc și să mănânc fiertura aia blestemată. Pe domeniul Lenei, nu-ți băteai joc de mâncare. Nici măcar adulții nu făceau asta. Nimic nu se pierdea.

— Două războaie, avea Lena obiceiul să spună. Două războaie mondiale! Am făcut foamea și am agonisit, și iar am făcut foamea și iar am agonisit. Iar tu lași carne, carne bună, în farfurie?

Fusese copil în primul război și asistentă în Armata Roșie, în al doilea. Dintre toate lucrurile pe care i le-au luat războaiele acelea, mâncarea era ceva ce putea recupera. Eka și Anzor mai râdeau de ea uneori.

„Două războaie!" ziceau ei, agitând două degete unul către celălalt. Dar asta numai după ce se asigurau că Lena ieșise din cameră. Chiar și așa, la sfârșitul mesei nu mai găseai decât farfurii șterse atât de bine, încât nici nu se vedea că fuseseră folosite.

Așa că iată-mă, față în față cu Lena, care fusese martoră când comisesem păcatul mortal de a risipi mâncare. Am știut că am dat-o cu adevărat în bară când, fără un cuvânt, s-a răsucit pe călcâie și a ieșit din cameră.

Zile la rând nu mi-a vorbit. În cele din urmă, unchiul Anzor a intermediat un acord de pace. Mi-a spus să aștept până se apuca de gătit cina în seara aceea și să-mi cer scuze cum trebuie. Lena mi-a acceptat scuzele cu o mișcare scurtă din cap. Nu a zâmbit deloc cât am ajutat-o să gătească și m-a urmărit cu atenție cât timp am mâncat. Am terminat porția și am șters bine farfuria cu o coajă de pâine.

— Ai grijă! O să-i iei și smalțul, a zis ea.

Anzor a izbucnit în râs. Pe Lena am surprins-o doar recompunându-și expresia după ce zâmbise, la rândul ei. Atunci am înțeles că totul avea să fie bine din nou. Dar acele câteva zile în care Lena m-a ignorat au fost mai rele decât orice bătaie mâncasem vreodată. Văd că Nodar primește o pedeapsă asemănătoare acum. Ketino își termină stropul de tocană și pleacă de la masă.

— Keti, abia dacă ai mâncat.

Pe pervazul din sufragerie e un șir ordonat de borcane de iaurt vechi, din plastic. Fiecare borcan e plin cu pământ și din el ies lăstari verzi. Grădina de verdețuri a lui Ketino.

— Keti!

Ea îl ignoră pe Nodar, ia o sticlă de plastic cu dopul găurit și udă plantele cu spatele la el.

— Keti, răspunde-mi!

— Ce, Nodar? Ce e?

Nodar tace.

— Nimic, lasă.

Ketino aruncă o privire piezișă spre Nodar și spre sticla lui de Dubroff, apoi se duce în bucătărie. El o urmează și aud doar frânturi dintr-o ceartă care are loc pe înfundate, din cauza mea.

— ...Bei ca un păgân! Păcătosule. Ca un alcoolic. Măcar toastează! Prefă-te!

Nodar bâiguie ceva neconvingător.

— Am obosit, Nodar. Fă ce vrei! Dar eu nu te dreg mâine.

Se duce în dormitor și aud televizorul. Nodar se întoarce la masă.

— Ar trebui să vezi cât poate *ea* să bea.

Aduce micul televizor din bucătărie și îl așază pe masă, lângă noi. Stăm jos, ne uităm la ecran și bem mai mult în tăcere. Nodar ia guri zdravene de votcă, pe care le alternează cu felii grosolane de cârnat și bucăți rupte de pâine. Țin pasul cu el cât de bine pot.

— Ea nu înțelege. Uneori ai pur și simplu nevoie să închizi mașinăria, știi?

Se lovește ușor peste frunte.

Postul de știri reia reportajele despre inundație și animalele evadate de la grădina zoologică. Poliția a împușcat și omorât șase lupi lângă aeroport, după ce veterinarii nu au reușit să-i tranchilizeze. Hipopotamul Boris a fost doborât, în cele din urmă, de peste douăsprezece săgeți care i s-au înfipt în gât. Arată o imagine cu el prăbușit în cuva unui buldoexcavator JCB.

Artiom, tigrul bengalez, n-a mai fost văzut. Autoritățile bănuiesc că se ascunde pe Mtatsminda și îi sfătuiesc pe locuitorii din Sololaki să evite pădurea și

să stea acasă după lăsarea întunericului. Nodar fixează televizorul cu o privire goală.

— Cât înseamnă o sută de lari? zice el după o tăcere îndelungată, cu limba împleticindu-i-se din cauza votcii.

— Ce?

— În lire.

— Vreo douăzeci, cred. De ce?

Nodar clatină din cap.

— Asta e mult? Tu cât câștigi pe lună în Londra?

— Nu știu ce vrei să spui.

— Ba da, știi. Zi-mi!

Preț de o secundă, ceața indusă de alcool se ridică de pe fața lui Nodar.

— Lucrurile sunt mai scumpe acolo; chiria mea e...

— Zi-mi și gata!

— Cam o mie de lire.

Nodar își ridică privirea de la băutură și se uită spre mine. Ochii lui sunt injectați și umezi.

— Câți lari înseamnă asta?

Face o pauză.

Lovește în masă cu palma deschisă. Dar nu e nici urmă de furie în gestul lui, doar tristețe. Cu un zdrăngănit slab, tot ce se află pe masă sare vreo doi centimetri. Nu se sparge nimic, nici nu se dărâmă. Nodar se prăbușește pe scaun, de parcă lovirea mesei l-ar fi lăsat fără energie.

— Nu-i corect, murmură el.

E nevoie de câteva imagini cu adevărat groaznice la televizor pentru ca Nodar să-și revină. În toată panica legată de animalele evadate, echipajele de urgență au uitat de adăpostul de câini din Tbilisi. Clădirea se afla

puțin mai jos de grădina zoologică. S-a umplut cu apă mocirloasă și a înecat peste două sute de câini blocați în cuști. Pe parcursul zilei au asanat clădirea, iar acum ne uităm la înregistrări cu mormane de câini nămoliți, care par încremeniți.

Lui Nodar îi ia două secunde să înțeleagă ce vede. Camera de luat vederi prezintă panoramic dezastrul, trece pe lângă cuști și ocupanții lor tăcuți, apoi alege să se concentreze asupra unei cuști cu câteva forme mai mici înăuntru. Pui.

— Morții mă-tii! exclamă el.

Schimbă canalul și, cu o singură mișcare furioasă, își toarnă și dă pe gât încă un pahar de votcă.

— N-au nicio rușine dacă arată așa ceva.

Nici pe următorul canal lucrurile nu stau mai bine, dar măcar sunt imagini pe care le-am văzut deja. Ursul Mișa, agățat de aparatul de aer condiționat. Mișa străpuns de săgeți cu tranchilizant. Obiectivul camerei se apropie în clipa în care își pierde echilibrul, alunecă și se prăbușește într-o baltă mică de pe trotuar.

— Cică aduce ghinion, zice Nodar din senin, după încă o tăcere lungă.

— Ce anume?

— Ce a scris tatăl tău în piesă. Basmele.

— Cum adică?

— Trebuie să le citești cap-coadă. Chiar dacă micuțul căruia i le citești a adormit.

Nodar se încovoaie pe scaun, de parcă cineva ar scoate aerul din el. Mi se învârte capul. Membrele mele ajung cu o secundă întârziere acolo unde mă aștept eu să fie.

— Ai închis mașinăria? îl întreb și mă bat ușor cu degetul pe frunte.

Mă uit în ochii injectați ai lui Nodar. Fața lui e învăluită de fum marca L&M.

Împreună am creat un mic ecosistem propriu, deasupra mesei. Nemișcat, fumul de țigară formează un strat de nori miniaturali deasupra capetelor noastre. Dintr-un moment într-altul, fronturile minuscule de furtună, luminate în albastru de televizor, se vor risipi și vor scutura picături de gudron și nicotină.

Nodar ridică sticla de Dubroff în lumina ecranului.

— Mai am puțin, răspunde.

E trecut de 2 dimineața când terminăm votca. Nodar scurge paharul și se uită la el. A mai rămas o gură. Se scutură și și-o toarnă pe farfurie. Se ridică cu greu și arată spre mine.

— Să nu crezi că trecutul nu afectează cu nimic viitorul. Mahmureala de mâine este o dovadă a păcatelor de azi.

Odată ce-și bălmăjește filosofia, pleacă. Se aude un schimb iritat de replici când intră în dormitor și o trezește pe Ketino, pe urmă asupra casei se lasă tăcerea.

Acum am rămas doar eu și televizorul. Bâjbâi după butonul de oprire, dar apăs pe altele. În cele din urmă, scot ștecherul din priză și mă clatin până în micul meu dormitor. Abia reușesc să mă descalț și mă prăvălesc pe pat, liniștit la gândul că sunt destul de beat încât să dorm fără vise.

Dar nu, nu am parte de odihnă.

— *Trezește-te! zice o voce subțire, chinuită.*

Nino, sora mea în toate privințele, mai puțin de sânge. Mă trage afară din pat.

— Ți-am zis că o să vin la tine când dormi. Pe aici, băiețelul lu' mămica!

— Și Sandro?

— Asta e între mine și tine.

Mă las ghidat de vocea ei printr-un Tbilisi rece, luminat de lumânări. Timpul curge inegal, turnat de o mână nesigură. Se repede înainte, abia stăpânindu-se, pe urmă încremenește.

Stăm la gura căscată a unui tunel săpat chiar în dealul pe care se află Sololaki. Intrarea întunecoasă respiră cu răsuflări stătute, fetide. Aerul înmiresmat din Tbilisi e inhalat și corupt de ce-au îngropat sovieticii aici. Aerul rece, rău întrebuințat, este expirat ca răsuflarea morților înecați.

În capătul celălalt al tunelului, grădina botanică ne așteaptă ca un prădător. Nino vorbește cu o voce rămasă în copilărie.

— Cap, intrăm. Pajură, nu intrăm.

Mă uit peste umăr.

— S-o așteptăm pe Eka!

— Mereu stai după fustele mamei.

— Ba nu!

— E cap. Hai!

Intrarea tunelului ne absoarbe într-o beznă umedă — nu se aude nimic în afară de picuratul apei murdare dintr-un plafon pe care nu-l vedem.

— Pe aici, băiețelul lu' mămica!

Vocea lui Nino mă conduce și prin întunecimea asta. Sunetul ei curajos, obraznic răsună în locul ăsta marcat de moarte. Promite să mă conducă prin mult mai multe întunecimi. Știu că promisiunea asta e o minciună. Dar

datoria-i datorie. Așa că o s-o urmez. Întotdeauna și în orice întunecime.

Timpul se repede iar înainte. Ne aflăm în pădurea părăsită, neîngrijită a grădinii botanice. Ne-am abătut de la cărarea bătătorită și ne-am rătăcit de bună-voie, iar acum mergem printre copaci, scufundați până la glezne în frunzele toamnei.

Mereu, doar eu și ea în locul ăsta. Eu, alergând neîncetat după silueta ei de zână. După rochia ponosită, jerpelită, pe care o poartă mereu. Cu o gaură arsă în spate și încă una, asemănătoare, în față.

— Hei, stai!

Tot timpul mă chinui să țin pasul cu ea.

Voci slabe, îngrijorate ne strigă, poate Eka, poate Sandro, sunt atât de îndepărtate, încât nu-mi dau seama. Nino mă trage mai adânc în pădure. Ea e șefa acum.

— Nu-ți face griji, n-o să ne găsească niciodată, zice ea.

— Dar nu vrem să ne găsească?

— Nu.

Codrul e des. E atât de ușor să te rătăcești în el. Pământul vălurit de sub picioare te ademenește departe de cărare. Una sau două pante viclene aici, câțiva pași greșiți dincolo și, în curând, nu mai găsești altceva decât coliba Babei Cloanța. Toate cărările șerpuitoare din codrul ăsta duc către ea. Aud trosnet de crenguțe undeva, pe-aproape, și vibrația joasă a unui mârâit. Lupi.

— Trebuie să ne întoarcem, zic eu.

Codrul îmi aspiră cuvintele abia ieșite de pe buze.

— Prea târziu, băiețelul lu' mămica. Baba Cloanța știe că suntem aici.

— Vreau să mă trezesc.

— Nu încă, zice ea. Mai întâi, te învăț.

— Ce să mă înveți?

Se întoarce și se încruntă, cu ochii ei diferiți, verde și albastru. Privirea ei aspră mă face să mă opresc subit.

— *Dă cu banul!*

— *De ce?*

— *Știi de ce.*

— *Nu, nu vreau.*

— *Cap, mori tu. Pajură, mor eu.*

— *Nu fac asta.*

— *Dă cu banul, Saba! Sau vin după tine când te trezești.*

— Doamne, futu-i!

Ochii mi se deschid brusc. Preț de o clipă îngrozitoare, sunt convins că urmează să simt în ceafă răsuflarea lui Nino. Sub impulsul acestei frici, mă ridic și fac câțiva pași departe de pat. Vocea ei a fost ultima pe care am redus-o la tăcere și nu s-a lăsat ușor.

Realitățile fizice inevitabile încep să se facă simțite. Capul îmi pulsează de la votca de aseară. În gură parcă aș avea rahat de bursuc. Tricoul mi-e ud de transpirație. Mahmureala chiar a pus stăpânire pe mine. Nino mi-a apărut în vis, dar, chiar și așa, ies din dormitor cât de repede pot.

Îl găsesc pe Nodar cocârjat în locul lui obișnuit din sufragerie. E cuprins de o tuse sfâșietoare când intru și ridică o mână.

— Arăți groaznic, Nodar.

Dezgustat, împinge pachetul de țigări la care se uita. Zâmbește puțin.

— Tu arăți ca un rahat reîncălzit, frate.

Ketino intră în cameră cu un castron aburind într-o mână. Își trece degetele prin părul rar al lui Nodar și-l lovește ușor peste cap. Așază castronul în fața lui. Pe urmă se uită la mine.

— Vrei și tu unul? întreabă.

Când îmi vede fața distrusă, plină de speranță, se răsucește înainte ca încruntarea să i se risipească într-un zâmbet.

— Îți aduc un castron. Repar doi idioți dintr-o lovitură.

Castronul conține același terci de ieri, dar un ingredient secret l-a făcut mai parfumat: miroase a salvare. Nodar e deja cu lingura în gură. Jur, cu fiecare înghițitură, spatele i se îndreaptă și culoarea i se întoarce în obraji. Când îmi sosește și mie castronul, el stă sprijinit de spătar și scutură ușor o țigară pe masă.

— Ești alb ca varul. Ia, mănâncă! zice Ketino.

Înfulec, la rândul meu. Nodar mă urmărește în timp ce trec prin aceeași transformare la care am fost și eu martor.

— Ți-am zis cum gătește.

Reușesc să zâmbesc.

— Ce e chestia asta?

Nodar ridică din umeri.

— Dacă aș ști, nu și-ar mai face treaba, zice el și, în sfârșit, își aprinde țigara.

E deja trecut bine de ora prânzului, dar stăm și ne gândim la dezastrul evitat la mustață, până când Nodar se duce la muncă. Azi nu poate să stea după mine. Plec și eu la scurt timp. Înainte să ies din casă, mă opresc în bucătărie, unde Ketino face ceai.

— Mulțumesc, zic.

Adevărul e că ăsta e cel mai sincer lucru pe care l-am spus vreodată.

***

Pe stradă, căldura mă învăluie. O simt cum îmi apasă pielea. Merg pe urma claxoanelor îndepărtate ale mașinilor până găsesc bulevardul și-i fac semn să oprească unui Fiat mic, bleumarin, care are cuvântul „Taxi“ scris pe portieră cu vopsea decolorată.

— Sololaki, vă rog! La grădina botanică.

— Sigur, prietene! vine răspunsul.

În timpul cursei, încerc să mă conving să nu-mi continui drumul spre grădina botanică. Abandonată ani de-a rândul, probabil a devenit ditamai codrul pe care ni-l doream când eram copii. Nu mă așteaptă nimic acolo, în afară de o durere de cap. Dar cum aș putea să nu verific? Sandro mi-a lăsat ceva acolo. Un indiciu pentru puzzle-ul lui.

— Aici e, spune taximetristul mult prea curând. Nu pot să urc pe drumul ăsta paradit. Nu e loc de întors nicăieri pe-acolo și nu am marșarier.

Îl plătesc, cobor și dau cu ochii direct de graffitiul lui Sandro.

La marginea unui codru nesfârșit trăia un tăietor de lemne nevoiaș...

Salut, Sandro.

O iau către grădina botanică, pe drumul acela prost. Căldura se ridică pâlpâind din pietrele încinse și face orașul să tremure și să se unduiască asemenea unui miraj. Când ajung, transpir deja Dubrofful pur, triplu distilat. Domnul Monosprânceană stă în cabina de lângă poartă, de parcă nici n-ar fi plecat de-acolo. Își face aer cu un ziar pliat.

— Un lari, prietene.

Plătesc, iar el îmi deschide poarta. Înainte să-mi dea drumul înăuntru, face o pauză.

— Sper că știi să te orientezi, prietene, adaugă. Eu nu vin după tine.

Mă uit la pădurea care a devenit haotică între timp. Îmi fac curaj. Bine, Mohamed, pui un picior în fața celuilalt. Urc cu scrâșnet de pași pe cărarea uscată, pietroasă, stârnind praful. Asta e aleea principală prin grădina care se întinde de la sud la nord.

Într-o zi călduroasă de vară, plimbarea asta e un pelerinaj istovitor până la o cascadă răcoroasă, aflată în capătul opus al grădinii. Sandro a visat cu ochii deschiși la cascada asta tot drumul de la Londra. Pe vremuri zicea că ăsta e primul loc în care o să meargă, dacă o să se întoarcă vreodată, ca să-și răcorească picioarele, așa cum i-a zis bătrânei. Cascada e cel mai potrivit loc în care să caut indicii.

Eu, Nino și Sandro veneam prin celălalt capăt, din partea de nord a grădinii. Aceea era intrarea neoficială, pentru curajoșii care îndrăzneau să traverseze adăpostul antiatomic sovietic abandonat, săpat adânc în măruntaiele dealului de sub Mama Georgiei.

Cele două tunele care conectau adăpostul cu lumea exterioară serveau drept scurtătură subterană înspăimântătoare de la Sololaki la grădină. Adăpostul și tunelurile erau făcute din beton aspru, diluat. Toate becurile se arseseră în timpul cine știe cărei crize, de mult uitate, a Războiului Rece. Pe tavan apăruseră un milion de crăpături prin care se scurgea apă. Uneori, o picătură grasă, ruginie ateriza pe tine în întuneric și te făcea să sari în față, panicat, câțiva pași.

Indiferent cât de cald era afară, în adăpostul antiatomic era întotdeauna frig. De fiecare dată când intram și lumina zilei dispărea, simțeam nevoia de a

urmări lumina de la celălalt capăt și de a o *lua la fugă*. Și dacă nu fugeam, picioarele mele se mișcau întotdeauna mai repede, cu de la sine putere.

De-a lungul tunelului principal se zăreau gurile întunecate ale camerelor alăturate. Nimeni nu era destul de îndrăzneț să le exploreze pe acestea. Nimeni în afară de Nino. Ea se ducea direct la cadrele acelea de coșmar ale ușilor și dispărea în bezna ca de cerneală atât de brusc, încât mi se punea un nod în gât. Îmi țineam răsuflarea până când o vedeam din nou.

Nino era neînfricată. Ocazional, suferea de crize de rațiune și calm. O iubeam. Eu și Nino ne născuserăm la diferență de două zile. Ea era fiica lui Lali, cea mai apropiată prietenă a Ekăi. Ca mamele noastre, înaintea noastră, am crescut împreună în grădina asta.

Undeva, de-a lungul tunelului, treceam de o linie invizibilă, care ștergea lumea de-afară. Gata cu cărțile, gata cu creioanele, gata cu manierele, te rog și mulțumesc, gata cu Sololaki. Ne năpusteam în grădină — doi sălbatici cu picioarele prăfuite, care țipau cât îi țineau plămânii —, iar mințile ne luau foc la gândul că ne așteptau atâtea jocuri.

Sandro era întotdeauna însoțitorul, supraveghetorul nostru; mereu atât de mândru să fie cu doi ani mai mare decât noi, puștii. Pentru Sandro, grădina era doar un loc plăcut în care să stea, să citească și să pătrundă în lumi construite de alții. Dar eu și Nino ne construiam propria lume dezlănțuită la fiecare vizită. Grădina asta ne aparținea amândurora atunci. Acum îi aparține doar ei...

Nino e motivul pentru care am părăsit Georgia. Dacă mergi înapoi pe firul evenimentelor până la începutul mic și amar, o s-o găsești pe Nino acolo, în epicentru, desculță, stând turcește și părând să știe ceva ce tu nu știi. După visul de azi-noapte, mi-o scot din minte și sper să rămână afară. Vocea ei subțire și neascultătoare a fost cel mai greu de amuțit, pe bună dreptate.

Drumul până la cascadă durează cel puțin o oră. Pe la jumătate, copacii se îndesesc deasupra mea și reduc lumina zilei la un crepuscul. Cărarea de sub tălpile mele se estompează, apoi dispare complet. Merg mult timp, sperând să reapară. Aud vocea lui Surik.

— *Oprește-te, Gretel, oprește-te! Căpitanul creierului tău a adormit la timonă.*

— *Ce?*

— *Uită-te în jur. Te-ai abătut de la cărare. Așa se rătăcesc oamenii în pădure. Întoarce-te!*

Refac pașii, dar cărarea a dispărut și în urma mea.

— *Surik, ajută-mă!*

Urmează o pauză lungă. Prea lungă. Ceva nu e în regulă. Vocea lui Surik a dispărut. Altcineva rostește cuvintele lui, exact aceleași cuvinte pe care mi le-a spus la aeroport.

— *N-ai nevoie de ajutor, Saba. Scoate-ți degetul din fund! Ia-o la picior! Nu contează în care parte. Oriunde e bine. Restul, vezi tu pe parcurs.*

E Nino. Azi-noapte a fost doar un vis, dar acum nimic nu-mi protejează pielea de vocea ei tăioasă ca o lamă. Încremenesc. Picioarele mi se opresc singure. Ea râde și imită tonul grav și puternic al lui Surik. Mi se ridică părul pe brațe și pe ceafă.

— *Tu ești.*

— *Pe cine te așteptai să vezi, în pana mea, pe Moș Crăciun?*

Tot cuvintele lui Surik.

— *Unde-i Surik?*

— *E rândul meu acum.*

— *Trebuie să găsesc cărarea,* zic eu și încerc să mă îndepărtez de vocea din capul meu.

— *Ai puțină credință. Pe-aici.*

Prin țiuitul alarmelor, mă aud zicând:

— *Bine, Nino, vin după tine.*

În curând, deslușesc cărarea.

— *Ar trebui să ai mai multă încredere în mine.*

Terenul urcă într-un unghi ciudat.

— *Unde mergem?*

— *Ai încredere în mine, îți zic!*

Cărarea dă într-o poiană luminoasă, care pare nisipoasă în soarele prăfos de după-amiază. O recunosc acum. Aici era expoziția de flori exotice — o zonă îngrijită, pavată, care avea în centru un mic iaz cu flori de nufăr. Acum nu mai cresc flori exotice aici. Buruienile au spart pavajul. Faimosul iaz a secat. În locul lui, alge uscate putrezesc la soare ca niște măruntaie urât mirositoare.

— *Știai că aici duce cărarea,* zic eu.

— *Tu de ce nu știai?*

Aici a făcut Nino o baie surpriză în anul în care am împlinit nouă ani. S-a crezut destul de ușoară încât să pășească pe frunzele de nufăr. A căzut înăuntru și a dat din mâini și din picioare ca o nebună, înghițind apă și țipând, până când și-a dat seama că apa din iaz îi venea numai până la mijloc. A ieșit ca un monstru de mlaștină de mărimea unui degetar, udă și acoperită

de alge verzi, vâscoase. Nu putea să le curețe de pe ea, indiferent ce-ar fi făcut, iar eu muream de râs.

— *Am mirosit a broască zile întregi după aceea.*

— *Știu, a fost super.*

Ocolesc iazul și ajung pe cărarea principală din grădină, care duce la adăpostul antiatomic.

— *Nu pe-acolo, fraiere!*

— *Trebuie să ajung la cascadă.*

— *Niciodată nu vrei să te joci.*

— *Să mă joc? De câte ori ai încercat să mă omori?*

Asta o lasă fără replică. Aproape am ajuns la cascadă. O colină ascuțită, acoperită cu macadam crăpat și denivelat, coboară spre intrarea în adăpost. Aici m-am rostogolit la vale când mă dădeam cu rolele. Pe atunci, macadamul era aspru și neplăcut ca glaspapirul. Mi-a smuls porțiuni uriașe de piele de pe palme, genunchi și coate.

Când m-a găsit Nino, reușisem deja să mă ridic. Sângeram peste tot, inclusiv pe sandalele ei mici, sovietice. În clipa aceea mi s-a părut atât de matură, ca o soră mai mare, venită să mă salveze. Aceea era Nino cea adevărată.

M-a pus să-mi dau jos rolele și m-a cuprins cu un braț pe după umăr. Pe drumul spre casă, nu m-a lăsat nicio clipă să plâng.

Ajung la intrarea în tunel transpirat și încovoiat din cauza soarelui. Cascada e aproape, dar mai întâi vreau să stau câteva minute în întunecimea adâncă a tunelului: răcoarea de acolo ar fi minunată. Dar intrarea nu mai există. A fost zidită și tencuită. Ca și cum tunelul nici n-ar fi existat vreodată. Stau și mă uit la perete ca un idiot.

— *Dar cum o să ajung acasă?* întreabă Nino.

Preț de o secundă, cât durează nedumerirea mea, am senzația că cineva a închis cu cărămidă singura mea cale de ieșire.

— *Nu mai locuiești acolo, Nino.*

Scutur din cap, să-mi limpezesc mintea. Ăsta e un lucru bun. După ce s-a întâmplat acasă la Nino, nu vreau să mai văd locul ăla niciodată. Cred că o să-ți povestesc despre noaptea aceea. Nino n-o să întrerupă povestea. E preferata ei.

Viața în Tbilisi era deja pe nisipuri mișcătoare când Georgia s-a desprins de Uniunea Sovietică, în 1991. Decapitat, guvernul a mai bâjbâit câteva luni, în virtutea inerției. Jocul era pierdut. Întrebarea era când, nu dacă avea să cadă.

Când vechile resurse sovietice s-au epuizat, inevitabil, străzile din Tbilisi s-au umplut de oameni flămânzi și confuzi. Furioși, s-au adunat în fața clădirii parlamentului, unde au cerut servicii de lux, cum ar fi mâncare, gaze, apă și electricitate. Guvernul nu mai avea nimic de oferit. Când acest lucru a devenit evident, oamenii au încercat să ia parlamentul cu asalt, ca să-l înlăture pe președinte.

„Să-l înlăture“ ar fi însemnat moartea „accidentală“ a președintelui. Asta sau sinucidere. Așa că el a chemat acele părți din armată care îi erau încă loiale. Ca răspuns, protestatarii s-au înarmat și, astfel, războiul civil, cu dezordinea și dotările lui proaste, a izbucnit chiar la ușa noastră, de vreme ce locuiam la o distanță de zece minute de clădirea parlamentului.

Apartamentul lui Nino și Lali se afla într-un grup de case care apăruseră ca ciupercile după ploaie, numeroase și fără soare, în umbra adăpostului

antiatomic sovietic. Acela era cel mai îndepărtat punct al cartierului Sololaki.

Când s-au auzit primele focuri de armă, Eka ne-a târât pe mine și pe Sandro la Nino și Lali, crezând că acolo vom fi ceva mai în siguranță. Soarele abia se ascunsese după deal, când geniile au tăiat curentul și liniile telefonice. Tot cartierul s-a cufundat în întuneric.

Vechea lampă cu gaz a fost scoasă la înaintare. Eu, Nino, Lali și Eka jucam cărți la lumina portocalie, murdară. Sandro se refugiase în micul dormitor din spate, unde citea la lumânare. Eka îi dăduse o cărămidă de carte grozavă, ceva despre inele magice, pitici, lorzi întunecați și vrăjitori. El nu o lăsa din mână. Scăpai ușor de Sandro în felul ăsta. Dacă-i dădeai o carte, orice carte, n-aveai treabă cu el. În schimb, alta era povestea cu mine și Nino. În cazul nostru era nevoie de supraveghere.

Focurile de armă trase dinspre parlament nu păreau reale. Sunau inofensiv, ca împușcăturile de la televizorul dintr-o cameră alăturată. Din când în când, câte o ploaie de proiectile rătăcite aprindeau cerul ca scânteile unui foc de tabără.

— Plecați de la fereastră! strigau în același timp Lali și Eka.

Dar eu și Nino voiam să vedem spectacolul. Chiar ne-am strecurat pe balcon, să privim. Când ne-au prins, ne-au tras o muștruluială zdravănă. După aceea ne-au pedepsit, obligându-ne să stăm pe canapeaua din camera de zi.

Pe măsură ce înaintam în noapte, luptele s-au răspândit, iar împușcăturile nu s-au mai auzit dintr-o singură direcție. Parcă era miezul nopții de Revelion:

artificii, rachete și petarde care izbucneau pe străzi și în curți pe care nu le vedeam, lansate de oameni pe care nu-i cunoșteam. Numai că acum nu era vorba despre o sărbătoare. Adesea, rafalele bubuiau chiar pe strada noastră, făcând geamurile să zdrăngăne, iar pe noi, să înmărmurim în mijlocul frazei.

Am știut că o să se întâmple ceva rău când am văzut lampa cu gaz sfârâind. Eu și Nino stăteam în picioare, lângă canapea. Lampa a pâlpâit și s-a stins. Fără luminile de afară, în cameră s-a lăsat o asemenea beznă, încât am crezut că orbisem. În clipa aceea, ceva m-a făcut s-o împing pe Nino pe canapea. Încă nu știu de ce am făcut asta. Tot ce știu e că am făcut-o.

La auzul unei salve incoerente de împușcături din apropiere, dinții mi-au clănțănit, iar din gâtlej mi-a scăpat un scâncet chinuit. O lumină portocalie, arsă, de țeavă de pușcă, a parcurs stroboscopic tavanul. Am auzit șuieratul grav, furios al unui glonț și clinchetul slab al unui geam spart. O răsuflare abia auzită, întretăiată.

— Saba, ai pățit ceva?

Eka m-a cuprins în brațe. M-am zbătut să scap din îmbrățișarea ei frenetică, în timp ce mâinile ei căutau urme de răni pe corpul meu.

— Nino, zi ceva! a spus Lali în întuneric.

Nino n-a răspuns. Eka s-a năpustit prin cameră, dărâmând lucruri în calea ei și înjurând, până când a găsit o lumânare pe care a putut s-o aprindă.

— Nino, zi ceva!

Nino tot n-a răspuns. Tăcea pentru că un glonț îi trecuse direct prin piept și prin coaste, unde își ascunsese inima de lume. Tăcea pentru că nu putea să

respire, în timp ce inunda canapeaua cu sângele ei. Glonțul trecuse prin ea ca prin unt. Străpunsese chiar și canapeaua și mușcase o gură zdravănă din perete.

— Nino, zi ceva!

Agitația l-a scos pe Sandro din Pământul de Mijloc și l-am auzit poticnindu-se spre noi pe holul întunecat și aglomerat. Vocea lui Lali a devenit mai puternică. Nino nu avea de gând să zică nimic. Dar Lali nu se putea opri.

— Nino, zi ceva!

Niciun cuvânt din partea lui Nino. Lali a îmbrățișat-o, a scuturat-o de umeri. Capul lui Nino s-a clătinat înainte și înapoi, lipsit de viață. Când și-a dat seama că mâinile îi sunt alunecoase din cauza sângelui, Lali i-a dat drumul. Nino a căzut la loc.

— Nino, zi ceva!

Vocea lui Lali s-a subțiat. Ca o incantație greșită, cuvintele s-au învârtit și s-au înlănțuit până când din ele n-a mai rămas decât un vaiet repetat, respingător, pe care nu mi-l pot scoate nicicum din memorie.

Deci ce faci dacă o persoană dragă e împușcată în piept în toiul unui război civil care a cuprins orașul? Străzile sunt pline de bărbați înarmați — cu piedica trasă, cu palmele umede și cu nervii întinși la maximum. Sunt furioși și riscă să-și piardă cumpătul și să tragă în orice ar putea fi un pericol pentru ei. Nu poți chema salvarea, nici măcar nu ai ton la telefon, doar o liniște presărată cu pârâituri. Deci ce faci?

Nimic. Asta faci, nimic. Oricum, ce mai contează? Până și eu îmi dădeam seama că ce se întâmplase cu Nino nu putea fi reparat. Am stat acolo mult timp și m-am holbat la gaura arsă de pe fața rochiei ei

ponosite. I-am văzut ochii larg deschiși, pierduți. Am vrut să știu ce legătură era între stingerea lămpii și glonț. Am vrut să știu dacă eu o împinsesem pe Nino în calea lui. Lucrurile astea păreau atât de clar legate între ele.

E în regulă, totul s-a întâmplat acum multă vreme. M-am împăcat cu asta. Am digerat întreaga poveste. Știu că există o explicație, un motiv pentru care s-a întâmplat. Poate s-a întâmplat pentru că un bărbat de vârstă mijlocie, plinuț și cu început de chelie voia să mai stea „la putere" câteva zile. Sau poate s-a întâmplat pentru că am împins-o eu. Dar motivele sunt lucruri reci, care nu oferă niciun *sens*. Ani la rând am încercat să găsesc un *sens* morții lui Nino. Acum m-am învățat minte.

Dar, dacă e să fiu cu adevărat sincer, sunt furios pentru că nu mai pot să-i văd chipul în minte. A dispărut. Tot ce a lăsat în urmă este vocea asta urâtă, falsă, din capul meu. Brânciul pe care i l-am dat rămâne pe veci secretul nostru.

Asta a fost. Ăsta a fost epicentrul. Sursa efectului de do-Nino. După noaptea aceea, Eka a asistat la demolarea controlată a celei mai bune prietene a ei: priveghiul încropit, sicriul mic din lemn de pin, înmormântarea grăbită, florile furate din parcurile din Tbilisi, platitudinile lipsite de substanță. Cred că atunci au hotărât Eka și Irakli că trebuie să plecăm.

— *Nu-ți aduci aminte fața mea?*

— *Îmi pare rău.*

— *Nu mai vorbesc cu tine niciodată.*

Mă îndepărtez de tunelul zidit. Știu fiecare detaliu, de aici până la cascadă. Mai întâi traversezi podul îngust de ciment, fără balustradă. Orice te-ar fugări,

trebuie să mergi exact pe mijlocul lui, încet și constant. Apoi ieși de pe cărare la bradul lung, subțire și ca vai de el. La început o să crezi că ai încurcat copacul, dar mergi mai departe și o să dai de un drumeag sinuos și prăfuit. Mergi pe el de-a lungul râului al cărui bolborosit îl auzi, dar pe care încă nu-l vezi.

În scurt timp o să ajungi la Căldarea Sololaki. De-a lungul secolelor, cascada cu apă verde, salmastră a scobit un amfiteatru în granitul tare și întunecos. Acolo se termină drumeagul. Oprește-te o clipă. Simte stropii răcoroși, parfumați pe piele. Acum găsește treptele urâte pe care cineva le-a tăiat în piatra fină. Ignoră-le, toată lumea face asta — sunt prea alunecoase. Găsește o cale uscată ca să cobori la apă. Atenție la picioare!

Refac călătoria pe care eu, Sandro și Nino am făcut-o de nenumărate ori, doar ca să descopăr că nu s-a schimbat nimic. De data asta, totul e așa cum ar trebui să fie. Deși cascada e părăsită. Într-o zi așa călduroasă precum cea de azi, ar trebui să fie înțesată de oameni din cartier, disperați să se răcorească. Dar, cum toată distribuția din Cartea Junglei e liberă prin oraș, nimeni nu vrea să fie aici, în afară de mine.

Nu durează mult până zăresc indiciul lăsat de Sandro. Mâzgălit pe o secțiune plată de granit, e un graffiti mare și galben.

Rana ta nu poate fi atât de gravă.

Dar e destul, ajunge. Întrebați mâine despre mine...[1]

— Valiko Shakespeare

Valiko, numele acela familiar. Mitul lui Valiko în carne și oase. Numele pe care eu și Sandro l-am furat din piesa lui Irakli.

Limbajul nostru de orfani de mamă nu era sofisticat. Nu se împăuna și nu avea un vocabular dezvoltat. Acționa la un nivel mai profund decât niște simple cuvinte din dicționar. Rezista acolo unde limbajul comun dădea greș.

Iată indiciul lui Sandro, scrijelit pe un perete de stâncă. Nu e greu, frate, o să-l înțelegi — așa ar fi zis. Zâmbind fără să vreau, scap o înjurătură la adresa lui. Simt grija, meticulozitatea, atât de specifice lui. Dar ăsta nu e doar un joc cu care să ne petrecem timpul până când ajunge Irakli acasă.

Paginile din *Kaleidoskupi* și acest graffiti sunt cele două jumătăți ale primului indiciu. Sandro știa că prima mea oprire va fi la apartamentul lui Irakli. S-a asigurat de asta în ultimul lui e-mail. Prin graffitiul cu citatul din *Hansel și Gretel* și paginile pe care le-a lăsat la bătrână, s-a asigurat și că următoarea mea oprire va fi aici.

Ce încearcă să-mi spună cu indiciul ăsta din Shakespeare?

Îmi fac griji pentru Sandro. De ce își ia atâtea precauții? Mă întreb ce dezastru l-a făcut să-mi vorbească într-un limbaj pe care nu l-am mai folosit de când eram copii. Mă așez lângă pârâu, mă descalț și îmi afund picioarele în apă, la fel cum ar fi făcut și el. E atât de rece, încât mă trece un fior.

În verile din Tbilisi, înainte ca războiul civil să ne distrugă vechea viață, asta era rutina noastră: alergam prin tunel, alergam pe malul râului, deja desculți, pe pietrele încinse, ajungeam la apă, ne scufundam picioarele și oftam de ușurare. Priveam oamenii minusculi care se grăbeau pe vechiul pod din lemn de deasupra cascadei. Eu și Nino le făceam cu mâna.

Sandro nu era de acord. Chiar și atunci, podul scârțâia în semn de avertisment când pășeai pe el. Prin cine știe ce miracol ingineresc neprevăzut, încă e acolo.

Odată, un puști din cartier a căzut de pe stâncile de lângă pod. A zărit o floare de cactus — astea erau cele mai rare. Așa că s-a aplecat s-o rupă, ca să-și impresioneze iubita. S-a aplecat puțin prea mult, piatra argiloasă s-a fărâmițat sub picioarele lui, iar el a căzut. A ratat la mustață ochiul adânc care i-ar fi salvat viața și a aterizat în apa de numai doi-trei centimetri.

Am fost îngrozit. Nu din cauza stâncilor abrupte, dificile, de aici, care l-au ucis pe băiat. Nu pentru că n-au curățat niciodată cum trebuie tot sângele și bucățile cartilaginoase strivite pe care le-a lăsat în urmă. Nu, cel mai înspăimântător era că cineva poate muri în felul ăla, pur și simplu. Fără eroism. Fără sens. Doar dintr-un ghinion. Nici măcar n-a luat floarea.

Lumea noastră pe vremea aceea era alcătuită din cărțile Ekăi, din poveștile fraților Grimm și desenele animate vechi de la Disney care se strecurau prin plasa sovietică. În lumea aceea, nimeni nu murea fără vreun scop eroic. Fără *fanfară*. Bietul puști se împrăștiase pe stânci. Moartea lui nu avea niciun sens și asta mi se părea terifiant. Încă mi se pare.

Încerc să-mi forțez mintea să se întoarcă la graffitiul Valiko Shakespeare și la legătura lui cu paginile din *Kaleidoskupi*. Mă străduiesc să gândesc ca Sandro, cu logica lui modulată de Scooby-Doo, basme vechi, William naiba-să-l-ia Shakespeare și o mie de alte cărți pe care el le-a asimilat, iar eu, nu. Dar degeaba. De

fiecare dată când încerc, mintea mea o găsește pe Nino.

Când i-am amuțit vocea, acum mulți ani, am alungat și scena aceea din casa lui Lali. Dar Nino s-a întors, la fel și amintirea aceea. N-am de ales, sunt nevoit s-o retrăiesc. Fără mine, scena nu poate avea loc: Nino nu moare. Deci, vezi tu, trebuie să fiu acolo.

Las amintirea să se deruleze. Privesc zarva înnebunită de a resuscita o fată moartă cu bandaje din prosoape de hârtie și aspirină expirată, din trusa de prim ajutor antică a lui Lali. Eu și Eka alergăm în sus și în jos pe scările blocului, la lumina lumânării. Ciocănim la toate ușile, sperând să găsim bandaje, medicamente, un doctor, o asistentă, un veterinar, orice. Chipuri speriate ne spun să plecăm din spatele ușilor întredeschise doar cât permite lanțul.

Indiferent unde ne ducem, vaietul isteric al lui Lali ne urmărește.

— Nino, zi ceva!

Ecoul lui se aude în toată clădirea, amforic și de neuitat.

Când scena se încheie, îmi dau seama că stau tot lângă cascadă. Soarele la apus aruncă o umbră ca un camuflaj din frunze pe pământul de lângă mine. Pârâul rece zvâcnește la picioarele mele. În locul ăsta familiar, ochii mi se umplu de lacrimi. Mi le șterg, dar ele continuă să curgă. În cele din urmă, renunț și le las să se reverse. Plâng pentru Nino și pentru mine.

Nu știu de cât timp stau aici și mă smiorcăi, dar, când îmi ridic privirea, soarele nu mai e. Se întunecă. Îmi scot picioarele din apă și mi le îndes, încă ude, în pantofi. Drumul înapoi către intrarea zidită a

tunelului nu mi se mai pare la fel de cunoscut. Spațiile dintre copaci s-au întunecat și nu pot să deosebesc frunzele de umbrele lor.

Calc greșit și mă împiedic pe drumul de întoarcere. Mai arunc o ultimă privire spre tunelul zidit.

— *Saba, nu pleca!*

Vocea lui Nino are o notă sinistră.

— *Rămâi aici, vorbește cu mine!*

— *Trebuie să plec, Nino. E periculos aici.*

În timp ce mă grăbesc pe cărarea care duce spre ieșire, tresar la fiecare mic zgomot pe care îl aud în întunericul tot mai dens. Nino nu ajută.

— *Ce-a fost asta?* țipă la fiecare sunet.

Chiar și mirosul locului s-a schimbat. Aroma încălzită de soare a scoarței de brad, a mușchiului și a acelor de pin căzute se răcorește într-o notă înțepătoare de pericol iminent. Fiecare răsuflare mă aduce mai aproape de punctul în care renunț să mă mai prefac și o iau la fugă. Pornirea aceea de a fugi, care îmi înmuia picioarele în adăpostul antiatomic, mă trage de mânecă.

Dar opțiunea de a o lua la goană dispare în câteva minute. Apărat de luminile orașului, locul ăsta se întunecă brusc, de parcă ar stinge cineva becul. Cărarea de sub tălpile mele este mai degrabă imaginară, decât vizibilă cu adevărat. În curând merg ca un orb căruia i s-a furat bastonul: cu brațele întinse și degetele răsfirate, tresărind la întâlniri bruște cu crengi și trunchiuri invizibile.

Tot timpul cât mă îndrept orbecăind spre ieșirea îndepărtată, aștept. Aștept lucrul acela care îmi va face măruntaiele lichide. Știu că e aproape. Nu suport suspansul. Când, în sfârșit, se întâmplă, e aproape o

ușurare: în urma mea, spre stânga, aud o crenguță trosnind și sunetul inconfundabil al unei ființe care se mișcă în întuneric. Îmi smucesc capul în direcția sunetului, dar nu văd niciun rahat.

— *Nu-i nimic. Nu-ți face griji!* șoptește Nino.

— *E cineva acolo.*

— *Nu cineva...*

Mă opresc să mă uit în jur. Cel mai prostesc lucru pe care îl poți face.

— *Glumeam, fraiere.*

Simt o gheară în piept, ca în seara aceea, în fața lui Nino. Nu pot să mă mișc.

— *E doar pădurea, care își murmură ca să adoarmă.*

— *Nino, lasă-mă să plec!*

Alte foșnete în dreapta mea.

Sunt două, orice ar fi ele.

— *Dacă nu mă lași să plec, o să mor aici.*

— *M-ai împins.*

— *Încercam să te protejez.*

— *Și crezi că ți-a ieșit?*

Mă rog să se rupă vraja. Mă rog să fiu eliberat. Doamne, futu-i, te rog! Nino, lasă-mă să plec! Reușesc să fac un mic pas în față.

— *Nu mai vrei să vorbești cu mine?*

Mă forțez să mai fac câțiva pași. Atunci aud un mârâit grav, ca un huruit, în bezna din spatele meu. Mă întorc și o siluetă mai deschisă cu o nuanță decât noaptea îmi apare în față, la un metru de mine. Are forma unui câine mare. În timp ce mârâitul leneș vibrează încă în aer, silueta se lasă în jos.

— *Ce cățel cuminte! Cum te cheamă?*

Ăsta nu e câine, iar mârâitul de mai devreme era un avertisment: mișcă-te din nou și o să avem o problemă. Dar, pentru mine, ăsta e semnalul. Asta rupe vraja lui Nino. Trag o gură de aer aspru în piept și o iau la sănătoasa prin întuneric, în direcția în care cred că ar trebui să fie cărarea.

— *Nu pe-acolo, prostule! N-o să mai ieși niciodată în felul ăsta!* țipă Nino în timp ce alerg.

Între șuieratul propriei respirații, zgomotul picioarelor și vocea ascuțită a lui Nino, nu mai aud nimic în urma mea. Crengi joase mă lovesc peste față și îmi rup hainele pe măsură ce mă izbesc de ele prin pădure, orb. În cele din urmă, îmi pierd suflul și încetinesc, odată ajuns într-o poieniță. N-are cum să fie prea departe acum.

— *Saba, dacă pleci, mă omori din nou.*

Nino spune asta atât de încet, încât aproape mă opresc.

Aș vrea să-i spun că nu pot să schimb ceea ce s-a întâmplat. Nimeni nu poate. Dar, pe măsură ce răsuflarea îmi încetinește, aud ceva în spate. Mă întorc spre sursa sunetului. Două siluete apar în poieniță. M-au urmărit în fuga mea idioată prin pădure, fără să facă vreun efort sau vreun zgomot. Gata cu mârâitul de avertisment, ăsta e un joc nou. Se separă, încercând să mă încercuiască.

O iau la goană prin poiană și nu mă opresc pentru nimic în lume. În următoarele câteva minute, înjur toate legăturile pe care le-am avut vreodată cu Georgia.

Să-l ia dracu' de loc!

Să-l ia dracu' pe Sandro!

Să-l ia dracu' și pe Valiko!

Să le ia dracu' de indicii criptice și de graffiti sumbre!

Să-i ia dracu' pe Irakli și piesa lui cu firimituri de tot rahatul!

Să-l ia dracu' pe Nodar, cu viața lui amărâtă, cheală!

S-o ia dracu' pe Ketino, cu mâncarea ei cu tot și cu ghivecele din ambalaje de iaurt!

Fugi!

O să continui să alerg până când scap dracului de aici, din Tbilisi și din țara asta.

Alerg mult timp, iar inima îmi pompează o frică pură și rece prin vene. Când copacii se răresc, zăresc poarta. Văd strălucirea slabă a orașului formând o aureolă deasupra vârfului dealului. Mă uit în urmă, dar nu e nimic acolo. Știu că am reușit, dar nu mă pot opri. Mă cațăr pe poartă și continui să alerg până când ajung la prima casă din Sololaki.

---

[1] *Romeo și Julieta*, de William Shakespeare, Actul III, Scena I.

5
ÎNTREBAȚI MÂINE DESPRE MINE...

— Ai căzut dintr-un tren în mișcare, frate?

Nodar stă în locul lui obișnuit, din capul mesei. Ketino zăbovește pe lângă mine.

— Probabil au fost doar niște câini vagabonzi, continuă Nodar.

— În grădina botanică? întreabă Ketino.

— Sunt peste tot, Keti.

— Ăia nu atacă oameni.

Simt duhoarea înțepătoare de antiseptic sovietic și știu că iar mă atacă Ketino cu *zelionka*[2].

— Nu te mișca! Lasă-mă să mă uit la brațul tău!

Pe lângă zecile de zgârieturi de pe tot corpul, m-am ales cu patru despicături adânci și furioase pe braț când m-am cățărat pe gardul grădinii, în marea mea evadare. Ketino a aplicat deja soluția verde pe tăieturi, lăsându-mă cu înțepături și cu un model ciudat cu buline pe piele.

— N-am nimic, serios.

Ea se încruntă, în timp ce ține în mână o bucată de vată îmbibată și caută locuri pe care să le tamponeze.

— Keti, nu te mai agita! zice Nodar.

Ea nu-l bagă în seamă.

— Keti!

— Bine, bine, răspunde ea. Dar, dacă se infectează...

— N-am nimic, serios, sunt OK.

Adevărul e că nu sunt OK. Dar am tot repetat cuvintele astea de când m-am întors. N-ar fi trebuit să le spun nimic despre ce s-a întâmplat în grădina botanică. În schimb, le-am povestit totul: indiciul lui Sandro, graffitiul de la cascadă, fuga mea prostească.

Probabil mă cred cel mai mare idiot. Abia aștept să scap de-aici. Tot ce-mi doresc e să intru în dormitorul acela mic. Vreau să fiu singur.

— Ei, sigur n-au fost lupi sau hiene, zice Nodar.

Ketino oftează.

— Bine, Nodar, de ce ești așa de sigur?

Se întoarce spre Nodar, de parcă s-ar pregăti să-l tamponeze și pe el cu antiseptic.

— Ai avea nevoie de mult mai multă *zelionka*.

Ketino clatină din cap și pleacă. Îmi dau seama după poziția umerilor că, în sfârșit, Nodar a făcut-o să râdă.

— Ia zi, Mowgli, te doare?

E pe val.

— Asta înseamnă că tu ești Baloo?

Râde.

— Nodar, e târziu, se aude vocea lui Ketino din dormitor.

— Bine, bine, vin.

Se lovește cu palmele peste coapse și se ridică cu un geamăt.

— Nodar, lasă omul în pace! E târziu.

— OK, bine, soră Keti. Vin acum.

Oftează afectat și îmi face cu ochiul.

— De-acum înainte, rămâi în satul oamenilor, ai înțeles?

În sfârșit, mă prăbușesc pe patul Natiei și închid ochii. Îmi doresc doar să dorm. Să cad într-un somn din ăla din care să nu-mi mai amintesc nimic. Vreau să opresc întreaga mașinărie. Numai că butonul ăla nu e conectat la nimic. Stau întins, treaz și toate lucrurile care s-au întâmplat de la repatrierea mea

glorioasă îmi dau târcoale. Nu înțeleg nimic din ele. Trec pe lângă mine atât de repede, încât nu pot să le ating.

Irakli ne-a povestit despre planul lui de pelerinaj: să sădească pagini din piesa lui în Tbilisi. Firimiturile lui bizare. Unde a mai plantat paginile acelea?

Nu pot să descopăr legături. Mă gândesc la ochii verzi-albaștri, bolnavi de glaucom ai bătrânei și la felul în care a feliat roșia în mână. La fel ca bunica Lena.

Mă gândesc la Nino din visul meu și la cum s-a întors să mă săgeteze cu privirea. Iar încerc și nu reușesc să-i văd chipul real. Tot ce pot să văd sunt ochi de culori diferite: unul albastru, unul verde.

Mă gândesc la acea primă pâlpâire a lămpii pe gaz. Icnetul scurt al lui Nino în întuneric. Mantra nebunească a lui Lali.

Pe urmă ajung la peretele surpriză, unde ar fi trebuit să fie o intrare în tunel.

Încerc să analizez indiciul lăsat de Sandro: „Rana ta nu poate fi atât de gravă./Dar e destul, ajunge. Întrebați mâine despre mine..."

Nimic nu trimite la următorul pas din vânătoarea de indicii. Nu există nicio legătură cu paginile din *Kaleidoskupi*. Toate se referă la mama lui Irakli, Marina. Numai că ea a murit cu mult timp înainte ca Irakli s-o întâlnească pe Eka. Tot ce-mi amintesc despre Marina sunt vizitele noastre la micul ei mormânt ponosit.

Mi se strânge stomacul. Când nu reușeam să înțeleg jocurile lui Sandro, în copilărie, renunțam și trișam. Căutam în toate locurile evidente.

Am fost la poliție. Am fost la apartamentul lui Irakli. Unde să mă mai duc? Ce se spune despre persoanele dispărute?

Telefonul nu-mi e de niciun ajutor. Mă încrunt la o listă de posibilități pe care vreun idiot le-a postat pe site-ul ambasadei.

Ce ar putea determina dispariția unei persoane? Principalele posibilități:

A căzut într-un puț.

A căzut în nisipuri mișcătoare.

A căzut în craterul unui vulcan activ.

A fost îngropată de o avalanșă.

A fost atrasă în ocean de un tsunami.

A fost mâncată de un tigru.

A fost prinsă de Baba Cloanța.

Sau! Peste 50 % dintre persoanele dispărute sunt găsite fără vlagă, în spital...

Rece, rece, rece. Tot mai rece, zicea Sandro când mă prindea că trișez astfel.

Nu pot să mă concentrez.

Mintea mea aleargă năvalnic pe cărarea dispărută din grădina botanică. Fuge de-o întunecime căreia i-au crescut dinți. Fuge de noua cruzime din vocea lui Nino. Cuvinte de despărțire glazurate cu malițiozitate.

— *Saba, dacă pleci, mă omori din nou.*

Renunț la somn și hotărăsc să aștept zorile. Mă agăț de cei 50 %: judecând după teoria asta, mâine o să-l găsesc ori pe Irakli, ori pe Sandro fără vlagă, în spital.

— *Ia mai fă o dată calculele!* mă avertizează Surik, dar nu-l bag în seamă.

Când soarele luminează cerul de deasupra turnului de transmisie, am senzația că am depășit o criză. Mă simt mai bine acum, că nu mai transpir prin coma

alcoolică din noaptea trecută. Ziua care începe nu pare atât de rea. Cred c-o să fiu OK. Cred c-o să fiu bine.

***

Mă trezesc în sunetul unor voci care se aud din curte și al unui claxon care țipă undeva, mai departe. Corpul m-a trădat. Încă o dată, e trecut bine de ora prânzului. Sunt mai obosit decât eram înainte să adorm. Afară se desfășoară deja balamucul abia controlat al încă unei zile în Tbilisi.

Îmi forțez corpul să se ridice din pat, cu scârțâieli și gemete. Mohamed trebuie să se ducă la munte. Îl găsesc pe Nodar în sufragerie, unde se uită la televizor cu o cană de cafea în mână.

— Neața!

— Nu știu cum e în junglă la tine, Mowgli, dar după prânz e după-amiază.

Se uită la un reportaj despre trei struți somalezi panicați pe șoseaua de centură a Tbilisiului. Cuprinși de groază pură, galopează direct prin traficul aglomerat din miezul zilei. Sunt atât de rapizi încât depășesc mașinile, făcând slalom printre ele cu o viteză nesăbuită.

Când struții rătăcesc pe banda opusă, se iscă un nou haos. În fața stolului de păsări uriașe, suicidare, mașinile o iau razna. Frânează brusc și virează spre alte benzi. Struții se lansează în acest nou pandemoniu fără ezitare.

Cel aflat în frunte este atins de o dubiță. În urma impactului, pasărea e aruncată cât colo. Se rostogolește pe asfaltul tare, de parcă nici n-ar avea oase, într-o învălmășeală de pene. Celelalte două nici măcar nu privesc în urmă.

— Ai naibii curcani îndopați! Doi neuroni. Unul zice „mănâncă", celălalt zice „fugi".

Nodar se preface neafectat de mormanul prăpădit de pene care zvâcnește pe ecran. Camera de luat vederi din elicopter se apropie pentru un prim-plan tremurat. Pasărea încearcă să se ridice. După câțiva pași șchiopătați pe picioarele rupte, e copleșită. Se prăbușește și nu mai încearcă din nou. Zace acolo, cu gâtul strâmb, stârnind spasmodic praful cu aripa. Nodar închide televizorul.

— Ar trebui să dau foc postului ăstuia TV și să mă piș pe cenușă.

Telecomanda zdrăngăne când aterizează pe masă de la înălțime.

— Nodar, mă gândeam la spitale...

— Parcă ziceai că nu-s decât niște zgârieturi, Mowgli?

Arunc o privire spre brațul meu presărat cu buline verzi și aproape zâmbesc.

— Nu, adică ar trebui să verificăm dacă îi au în evidență pe Irakli sau pe Sandro.

Nodar ridică din sprâncene.

— Ia uite la el, Doctor Watson! îmi dă el o nouă poreclă.

— Asta înseamnă că tu ești Sherlock?

Nodar își întinde brațele ca pentru a spune „sigur, nu se vede?"

— Cică ăsta e unul dintre primele lucruri pe care trebuie să le verifici când cauți o persoană dispărută.

— Cine spune asta?

— Google.

Se uită la mine piezìș.

— Bine, poate nu chiar Doctor Watson. Dar merge și așa.

Spitalul din Sololaki are vedere spre râul Mtkvari. Este un bloc grosolan de beton, care pare instabil, tipic pentru arhitectura sovietică făcută de mântuială. Dă impresia că se apleacă spre apă. O pală puternică de vânt ar putea să-l dărâme în râul mâlos, de culoarea cartonului.

Intrarea grandioasă a spitalului seamănă cu o scenă de teatru. Construită toată din sticlă și crom satinat care strălucește în soare, face notă discordantă cu împrejurimile demodate. Clădirile adiacente sunt tipice pentru Sololaki. Vechi, degradate, sparte și fisurate. Colțuri ascuțite, rotunjite de secole de atingeri. Șanțuri săpate în piatră tare de un miliard de pași.

Intrarea spitalului apare ca un diamant fals în grosolănia cinstită a cartierului. Toate indicatoarele sunt scrise în două limbi: engleză și georgiană.

— De ce scrie peste tot în engleză?

— Ne dăm americani, frate.

— De ce?

Nodar ridică din umeri.

— Tot ce știu e că dacă-ți înfigi pene în fund *nu* înseamnă că ești găină.

Recepția spitalului nu ar putea fi mai diferită de intrare. Becuri goale atârnă de tavanul denivelat, împestrițat de pete suprapuse de umezeală. În colțul holului stă o găleată în care se strâng picături leneșe dintr-o scurgere ireparabilă. Nodar întreabă de secția Arhive.

— *Vai, vai, ia uită-te la locul ăsta, Bublik! Ce dezastru! Singurul lucru de care te vindecă aici e respirația.*

Sunt așa de bucuros să-l aud pe Surik în locul lui Nino, încât zâmbesc.

— *Serios, Bublik! Dacă încearcă să te bage aici, fugi. Am adus-o pe mama, fie-i sufletul ăla urât binecuvântat! După trei săptămâni, am plantat-o în Kukia. Și pe Anzor la fel. De aici, a ajuns în Kukia într-o lună.*

— *Te-ai întors.*

— *Ca o iritație încăpățânată.*

Aproape izbucnesc în râs și îmi atrag o privire ciudată din partea lui Nodar.

— E totul în regulă, Doctor Watson?

— Totul e OK, zic eu și chiar cred asta.

Surik s-a întors.

— *Știai că unchiul Surik a construit locul ăsta?*

— *Nu minți!*

— *Nu mint. Noi am făcut instalația. Probabil de-asta reține apa ca o sită.*

Recepționera cu privirea plictisită își agită brațul subțire într-o direcție vagă, de-a lungul coridorului.

— Arhive. Pe hol, cu liftul, etajul 3. Nu rătăciți aiurea!

Nodar ne conduce pe un culoar lung cât spitalul. Indicatoarele de-aici sunt rămășițele chirilice, în formă de crustacee, din perioada sovietică.

— *Trebuia să vezi locul ăsta când era nou, Bublik. Un rahat sovietic șlefuit și strălucitor, care putrezea în liniște pe dinăuntru.*

O pisică se lipește de perete când trece pe lângă noi și ne urmărește, ca pe niște intruși ce suntem. De-a lungul coridorului, cineva a aliniat niște containere mari din plastic, în care a cultivat plante.

— *Minunat! Bazine de deversare,* zice vocea lui Surik.

— *Bazine de deversare?*

— *Din sala de deversare. Știi tu, unde se aruncă toate deșeurile în râu.*

— *Deșeuri?*

— *Chestiile obișnuite, Bublik. Reziduuri medicale, ploști, sânge, organe vechi, rateuri în urma operațiilor, plasmă, placentă...*

— *Ajunge, Surik!*

Chicotește.

— *Voi, occidentalii, n-aveți stomac pentru așa ceva.*

În saloanele aflate de-a lungul acestui coridor, oamenii s-au mutat cu totul. Camerele sunt înțesate de familii întregi și amestecul lor de lucruri inutile. Două, trei familii într-un salon. Încăperile sunt atât de aglomerate cu televizoare, ceainice, paturi pliante, frigidere și resturi domestice, încât nu se mai vede aparatura medicală. Rude, copii, cunoștințe și animale de companie străbat culoarele. Când trecem pe lângă uși, din paturile cu cadre metalice ruginite se ițesc capete, ca niște suricate bolnave. Știu că suntem străini după sunetul pașilor noștri.

În față, un puști slăbănog pe o bicicletă fără șa virează periculos după colț, cu viteză mare. Podeaua cu linoleum scârțâie sub roata din spate. Puștiul, care nu poate să aibă mai mult de zece ani, își recapătă echilibrul și pedalează direct spre noi. Doi copii mai mici, desculți, aleargă după el de după colț, strigând. Tot ghemotocul ăsta de chicoteli și țipete răsună cu ecou pe coridor. Mai întâi Nodar, apoi pisica se feresc din calea lor.

— Ușor, băieți! spune Nodar, abia ridicând vocea.

Mă lipesc cu spatele de perete și le fac loc să treacă. O femeie într-o cămașă de noapte decolorată, în stil kimono, apare în prag și îi urmărește pe copii cum dispar după un alt colț. Îmi aruncă o privire tristă și închide ușa. Nodar îmi dă un ghiont.

— Ce s-a întâmplat, Doctor Watson? N-ai mai fost niciodată într-un spital?

Ba da. De fapt, am fost chiar în spitalul ăsta. Îmi amintesc foarte clar cum am ajuns aici. Dar nu prea am chef să-i povestesc lui Nodar.

— *Spune-i! N-are ce să strice,* chicotește Surik. *Deja te crede un idiot pe patru roți.*

S-a întâmplat când eram plecați la țară, să ne petrecem acolo vacanța de Crăciun. Lali avea o căsuță într-un sat de lângă Tbilisi. Acolo sărbătoream de obicei Crăciunul.

Bunica Lena m-a dus cu câteva zile mai devreme. Eka, Lali, Nino și Sandro urmau să vină weekendul următor. Dar atunci a nins. A nins în felul acela tipic georgian, totul-sau-nimic. Viscolul s-a calmat abia când satul a ajuns o întindere de alb imaculat, murdărit doar ici și colo de câte un prag deszăpezit.

Eu și Lena eram izolați. Ceilalți (și cadourile pe care trebuiau să le aducă) nu puteau să ajungă la noi până nu se curățau drumurile. Noi nu puteam să ieșim din casă și nici să ne întoarcem la Tbilisi. Mă plictiseam de-mi venea să înnebunesc.

Căsuța lui Lali avea trei niveluri, dacă includem și podul. Viscolul a blocat complet ferestrele de la parter, pe care l-a transformat în subsol. Așa că am urcat la primul etaj, apoi în pod, unde am găsit o fereastră pe care am deschis-o cu greu.

N-ar fi trebuit să sar. Știam asta când m-am cățărat pe pervaz. Dar aveam șapte ani și eram invincibil. Chiar anul următor, Nino m-a învățat că nu există așa ceva, să fii invincibil. Dar la Crăciunul acela, încă nu știam. În plus, zăpada era moale ca o pernă. Ce putea să se întâmple rău?

Problema era că zăpada era proaspătă și nebătătorită, practic, în mare parte aer. Am trecut prin ea și am aterizat pe noroiul înghețat de dedesubt. Impactul brutal m-a străfulgerat în sus, pe picior. Mai întâi mi-a zdruncinat rețeaua de oase fine din laba piciorului, apoi glezna. Genunchiul drept mi s-a blocat când am aterizat și tibia mi-a plesnit ca o scobitoare. Îmi aduc aminte sunetul. Un singur pocnet, înfundat de carne, ca atunci când strivești o boabă de strugure între măsele.

Cineva își drege glasul, așa cum făcea bunica Lena mereu. Sunetul acesta delicat îi anunța de multe ori prezența când mă prindea făcând vreo prostie pe care n-ar fi trebuit s-o fac.

— *Te mai doare, Saba?*

O voce pe care n-am mai auzit-o de zece ani. Bunica Lena. Lena, armata mea. Lena, care își amintea toate victoriile mele și îmi uita toate greșelile. Lena, mereu de partea mea, indiferent de situație. Lena, care și-ar fi dat viața pentru mine. Am știut dintotdeauna asta, dar nu pentru că mi-a spus ea. Era ceva subînțeles în fiecare gest și în fiecare cuvânt. Nimeni nu-mi rostește numele ca ea.

Mereu mi-a vorbit ca unui adult. Niciodată n-a folosit nume de alint. Așa era felul ei. Chiar și când m-a găsit îngropat în zăpadă, cu un picior rupt. Laba piciorului, nemaifiind susținută de tendoane, era orientată spre lateral, într-un unghi nefiresc. Aproape am vomitat când am văzut-o. Chiar și atunci, mai ales atunci, am fost doar „Saba". Toată grija ei, cuprinsă în aceste două silabe.

— *Lena?*

— *M-am săturat de păduchele ăla și de vorbăria lui despre deversare.*

M-am oprit din mers.

— *Știi cum e Surik. Îmi pare rău.*

— *N-ai de ce. Surik a avut o viață mai grea decât va avea vreodată majoritatea oamenilor.*

Vocea Lenei a fost prima pe care am amuțit-o. Spre deosebire de Nino, ea s-a dus de bunăvoie.

— *Deci te mai doare?*

Am stat în spital săptămâni la rând, cu douăsprezece tije din oțel inoxidabil care îmi fixau oasele sfărâmate la locul lor. Până în ziua de azi, dacă mă sperie ceva, terminațiile acelea nervoase terorizate din piciorul meu transmit mici artificii de durere, ca un tribut adus unei tragedii uitate.

— *Uneori.*

— *Bun!* zice Lena. *Data viitoare să te gândești de două ori.*

Cât am stat în spital, Lena nu a plecat de lângă mine. Asistentele erau neliniștite în preajma ei. Le certa ca pe niște copii năzdrăvani. Deși o deranja spatele, a dormit pe un fotoliu de lângă patul meu timp de trei săptămâni.

— *N-ai plecat deloc de la spital în tot timpul ăla. Cum ai reușit?*

Oftează.

— *În viață, poți să afli dacă ești în stare de un lucru doar dacă încerci să-l faci. Cu speranța că nu te-ai înhămat la mai mult decât poți duce.*

— *Și dacă-i așa?*

— *Încearcă! O să afli în curând.*

Vocea i se estompează.

— *Nu pleca!*

— *Nu e locul meu aici, Saba. Deja am plecat.*

Nodar mă așteaptă în capătul coridorului. Se uită în urmă și-și înclină capul într-o parte.

— Totul în regulă, frate?

Vocea Lenei m-a oprit din mers.

— Mda. Totul în regulă.

Vocea îmi sună vag, ca a unui somnambul abia trezit.

Nodar afișează zâmbetul acela ruginit și ridat al lui și reia pe tonul obișnuit.

— Ia uite ce capcană a morții!

Arată spre lift. Nu sunt uși care să gliseze politicos aici; peretele se deschide direct în puțul întunecos al liftului, care pute a ulei de mașină și a oțel netratat. Nodar își vâră capul înăuntru.

— E careva acolo sus?

După o tăcere scurtă, cablurile de oțel se clatină cu un scârțâit, atât de încordate încât vibrează sub greutate. Nodar îmi pune o mână pe piept și amândoi facem un pas în spate.

— Porcăriile astea îmi dau emoții.

— De ce?

— Știu cine le-a construit.

Surik îmi chicotește în cap.

Liftul sosește cu o femeie robustă, așezată pe un scăunel, sub un bec care atârnă din plafon. Ne afișează un zâmbet bombastic, de parcă liftul ar fi trucul ei magic personal.

— Încotro?

— La etajul patru, tanti, zice Nodar.

Ea lovește în lateralul liftului atât de tare, încât tresar. Ecoul sunetului metalic urcă de-a lungul

puțului. Cineva de sus strigă un „mda".

— Patru! urlă femeia, la rândul ei.

Liftul se urnește.

— Instalația electrică nu merge așa de bine, ne mărturisește ea.

Trei etaje, toate fără uși, alunecă senin pe lângă noi. La al patrulea, liftul se oprește cu un scrâșnet. Îmi promit s-o iau pe scări la întoarcere. După ce căutăm la întâmplare pe etaj, în cele din urmă găsim o ușă nemarcată, pe care e lipită o foaie simplă de hârtie.

„Arhive spital" — cu un scris de mână.

— Ce s-a întâmplat? întreabă Nodar.

Privirea lui o urmează pe-a mea. Pe peretele de alături, cineva a zgâriat cuvinte în vopseaua verde-murdar:

Tot mai rece.

— Valiko

Rece, rece, rece. Am fost prins trișând.

Am auzit atât de des cuvintele astea în timpul vânătorilor lui Sandro din Londra. Nerăbdător cu indiciile lui, răscoleam apartamentul în toate locurile evidente. Îi reduceam jocul la o simplă vânătoare de ouă de Paști, în care premiul era deja garantat.

Rece, rece, rece — tot mai rece, ar spune Sandro fără să iasă din personaj, în timp ce ochii i-ar trăda dezamăgirea.

Iată-mă, Sandro, o dezamăgire care se holbează la un perete.

Nodar fluieră încetișor.

— Watson? Idei?

— Nu aici trebuie să căutăm.

— Nu aici?

— Sandro a fost deja. N-avem ce să găsim. Ăsta nu e un indiciu. Îmi spune că nu aici trebuie să caut.

Nodar tace și se bate ușor cu degetul pe tâmplă.

— Mda, dar poate că lucrurile s-au schimbat între timp, Watson.

Deja a deschis ușa pe jumătate când ciocănește. În cameră se află un bărbat care are ochelari cu lentile groase și gesturi lente. Își înalță privirea din cartea pe care o ține în mâini, cu sprâncenele ridicate. Undeva, ascuns vederii, un radio bârfește pe postul preferat al lui Nodar: „Dacă asculți asta".

Pe biroul bărbatului s-au adunat câteva turnuri de documente, fiecare încoronat cu o farfurie de mâncare neterminată. Rupe o boabă de strugure din ciorchinele de pe farfurie, o aruncă în gură și se ridică.

— Le-am zis să nu vă trimită sus, spune el încă mestecând. Leneșii naibii, ar fi putut să verifice de jos!

Ușor crăcănat, se extrage cu greu din spatele biroului. Încearcă să ne conducă afară din cameră, cu brațele întinse. Nodar se ferește ca un boxer în ring.

— Știu, frate, știu. Dar dacă tot suntem aici, fă-ne un bine! Eu și nepotul meu întârziat căutăm pe cineva.

Nodar își scoate portofelul. Înmuiat la vederea lui, bărbatul încetează să-l mai urmărească prin încăpere. Se retrage în spatele meterezelor alcătuite din documente și farfurii cu mâncare neterminată. Pe un monitor plat, modern, atașat de o tastatură mare și zgomotoasă din anii 1980, începe să tasteze.

— Deci... cine a intrat în belele?

— Ce?

— Am nevoie de un nume pe care să-l caut, nu?

— Irakli Donauri.

E mult prea rapid: degetele lui grase, experimentate, scriu pe măsură ce cuvintele îmi ies de pe buze. Aproape că termină înaintea mea, înainte să mă pregătesc. Deschid gura să-l rog să aștepte, doar o secundă, vă rog, dați-mi voie să mă adun. Dar el se uită direct la mine și apasă tasta „Enter".

Apoi se lasă pe spate și parcurge informațiile de pe ecran. Nu se mai grăbește, un sadic care întinde pauza până la limită. Întoarce monitorul, să nu-l putem vedea.

— Înțelegeți că nu pot să dau informațiile astea așa, oricui de pe stradă.

Aruncă o privire spre portofelul lui Nodar.

Nodar îi întinde o bancnotă îndoită.

— Dar acum, tovarășe?

Expresia bărbatului se împiedică de cuvântul „tovarăș", pe care Nodar îl rostește în rusă. Dar înghite mica insultă.

— Nu sunt vizite recente. Nimic.

Expir pentru prima dată de când am intrat în camera asta. Nodar se uită la mine îngrijorat. Pe urmă se întoarce spre grăsan.

— Ești o minune a serviciilor cu clienții. Încearcă Sulidze-Donauri, frate. Prenume: Sandro.

Lucrurile prind din nou viteză. De data asta, bărbatul termină de tastat înainte ca Nodar să termine de vorbit. Apasă pe „Enter" de la înălțime și totul încetinește, căpătând consistența siropului. Nu pot să expir până când nu accelerează iar. Dar, cu o expresie îngâmfată pe chip, nu se grăbește. Lasă tăcerea să atârne, suspendată, până când Nodar o

sparge ca pe un geam. Nodar se mişcă la viteză normală. El nu a căzut sub vraja bărbatului.

— Ai nevoie de ochelari mai buni, frate. Ce zice acolo?

Fără tragere de inimă, bărbatul cedează.

— Nicio vizită recentă la spitalul din Sololaki...

Pot să respir din nou.

— Cum spuneam, puteau să facă asta la parter, fără...

— Dar alte spitale? Nu doar din Sololaki? mă trezesc întrebând.

Îmi vin în minte ultimele cuvinte ale lui Irakli: „Poate în munţi o să fiu în siguranţă".

— Te rog, dacă poţi, încearcă numele astea şi în alte spitale, tovarăşe, zice Nodar.

Arhivarul se ridică brusc.

— Pentru o căutare naţională e nevoie de mandat de la poliţie. Cum ziceţi că vă cheamă?

Se îndreaptă spre Nodar.

— Oamenii ăia au dispărut. Ai inimă, frate. De unde eşti? Nu pari din Tbilisi.

Ăsta e discursul câştigător al lui Nodar.

— Sunt din Gori.

— Munceşti pământul în Gori? Mie îmi pari producător de vin.

— Am puţină vie, cât să fac vin pentru mine, ştii, ca toată lumea.

Cade pradă farmecului prăfuit al lui Nodar.

— Atunci hai să stăm de vorbă, ca de la fermier la fermier...

Nodar se întoarce spre mine.

— Watson, auzi, nu vrei să te duci să verifici maşina?

Îmi face cu ochiul şi dă din cap spre uşă.

— Du-te, Watson! Cineva ar putea să-mi fure mașina aia scumpă, zice el.

Sandro are dreptate, n-am nimic de văzut aici. Cel puțin el și Irakli sunt în viață, iar eu pot să mă eliberez de vraja acelui bărbat. Ies pe hol și-l aud pe Nodar reluându-și discursul convingător.

— Frate, iartă-mă pentru faza aia cu „tovarăș". E un obicei prost de-al meu. Auzi, cum te cheamă?

Fumez câteva țigări în parcarea spitalului și păzesc rabla de Volga a lui Nodar. Încerc să regăsesc calmul pe care mi l-a adus mai devreme vocea bunicii Lena. Dar graffitiul grăbit al lui Sandro mă roade până când din vizita Lenei nu mai rămâne nimic. Sandro a fost aici și n-a găsit nimic. Asta află și Nodar acum, chiar dacă apelează la lingușeli.

Am înțeles, Sandro. Tot mai rece. Trebuie să merg pe urmele tale, nu doar să caut peste tot, în locurile evidente.

Nodar iese peste o jumătate de oră. Vine grăbit spre mine și se uită peste umăr.

— Hai, Watson, să mergem!

Urcăm în mașină și demarăm în trombă, cât poate Volga să ducă.

— Ce s-a întâmplat?

— L-am convins să caute.

— Cum?

Nodar se lovește ușor cu arătătorul peste nas.

— Lasă asta! Irakli și Sandro n-au fost internați în niciun spital din Georgia. Cred că asta s-ar putea numi vestea bună...

— Care e vestea proastă, Nodar?

— Păi, Sandro a fost aici și a întrebat același lucru.

— Asta știam deja.

— Bine, Doctor Watson. Dar știai și că detectivul tău preferat a venit cu un mandat?

— Mandat pe numele cui?

— Sandro.

Nodar îmi aruncă o privire.

— Îmi pare rău, frate, acum și Sandro e fugar.

— De ce?

Tot ce-mi poate oferi e o ridicare din umeri. Peste noi se lasă tăcerea în timp ce absorb vestea. Nodar umple liniștea sporovăind despre starea drumurilor din Tbilisi și despre sănătatea mintală a președintelui georgian. Soarele a apus. În întunericul care se lasă, Tbilisi se estompează într-o ceață cenușie prin geamul meu.

— Keti, te rog, fă-ne ceva de mâncare! Te implor! Murim de foame, îi zice Nodar lui Ketino de îndată ce intrăm în casă.

Veselie forțată de dragul meu. Cei doi schimbă câteva cuvinte în șoaptă, pe la spatele meu.

— Saba, zice Ketino, vrei să mănânci cu noi?

— Nu mi-e foame.

— Saba! spune ea când ajung la ușa dormitorului.

— Lasă-l în pace, Keti!

Închid ușa și stau pe pat mult timp, gândindu-mă la Sandro.

În ce fel de necaz s-a băgat? Ce-a făcut de-a enervat poliția?

El e singur-singurel, iar eu sunt tot o dezamăgire, cu trei pași în urmă, îmbufnat într-o cameră roz. Când mă hotărăsc să fumez câteva țigări, ca să-mi distrag atenția, îl aud pe Anzor.

— *Concentrează-te, Sabo! Acum nu e momentul să fii distras.*

Îmi stinge bricheta. Din nou, aceasta scoate doar scântei.

— Porcărie ieftină!

O arunc cu tot cu țigară și cu întregul pachet într-un colț al camerei.

— *Sandro e fugar, Anzor. Nu pot să mă concentrez.*

— *Gândește-te bine, Sabo! Pentru ce ar putea să aibă necazuri?*

— *Nu știu. Poate a încercat și el să omoare pe careva.*

— *Ești mai deștept de-atât, Sabo. Vine în Tbilisi, caută în Sololaki, în arhivele spitalului, la poliție, în toate locurile evidente. Nu găsește nimic, corect?*

— *Corect.*

— *Pe urmă, brusc, tăcere: nu mai trimite e-mailuri, dar îți lasă cărarea asta din firimiturile lui Irakli. De ce?*

În sfârșit, fac legătura.

— *L-a găsit pe Irakli!*

Gândul mă face să mă ridic și să dau ture prin camera Natiei.

— *Vrea să mă conducă la el, fără să mă urmărească poliția.*

— *Ia-o încet, Sabo! Până la urmă, ne-am prins. Așa cum facem mereu. Deci de ce l-ar vrea poliția pe Sandro?*

— *Vrea să afle ce știe el.*

— *Exact. Lasă arhivele spitalului, lasă munții lui Irakli și toate locurile evidente pe care orice alt prostovan le-ar căuta. Sandro ți-a lăsat indicii cu un motiv. Urmează-le!*

— *Paginile din piesă despre Marina. Indiciul are legătură cu ea. Mama lui Irakli. Poate ceva legat de mame.*

— *Orice faci, Sabo, ai grijă să nu te urmărească cineva!*

În sfârșit, după o zi întreagă de bâjbâieli, citatul din Shakespeare capătă sens. Sandro e un geniu. Ar fi

trebuit să știu.

Cu doi ani mai mare decât mine, Sandro a învățat *Romeo și Julieta* pe de rost până am ajuns și eu s-o citesc. Mie nu mi-a plăcut. Trebuia să citesc fiecare rând viclean de două, trei ori ca să deslușesc ce încâlcise el acolo, pentru că se simțea deștept. Mi se părea o corvoadă. De ce să citesc povestea aia de dragoste stupidă de trei ori? Toate se duc naibii și toată lumea moare la final.

Pe Sandro îl scotea din minți faptul că abia dacă frunzărisem exemplarul meu de *Romeo și Julieta,* primit de la școală. Mă bătea mereu la cap din cauza asta. Poate i se părea un exemplu destul de ușor pe care să-l decodeze și tăntălăul lui de frate. Sau poate era doar suficient de sumbru cât să fie citatul lui preferat. În orice caz, cursul lui Sandro, intitulat „Shakespeare pentru idioți", a început cu citatul acela din Mercuțio:

„Întrebați mâine despre mine... și veți afla că sunt un om tăcut ca mormântul." Cuvintele pe care Sandro le-a omis din graffitiul lui.

Țin minte cum m-a ghidat prin versurile astea, pas cu pas, în urmă cu mulți ani. Rana fatală a lui Mercuțio. Furia lui în fața unei morți nedrepte, inevitabile. Cuvântul *mormânt* era esențial. M-a uluit câtă simțire putea fi îngrămădită într-o singură frază.

Acum știu unde duce cărarea lui Sandro. Paginile din *Kaleidoskupi* o indică pe Marina. Referința la mormânt este cheia care deschide ușa misterului. Te aud, Sandro, te văd zâmbind. L-am rezolvat pe ăsta. Următoarea oprire e cimitirul unde este îngropată Marina.

Ar trebui să mă simt mai bine acum, că știu încotro mă îndrept. Dar nu e așa.

Ești vânat pentru ce-ai descoperit, Sandro. Dacă ești prins, frate? Atunci ce se întâmplă?

Restul nopții, Anzor încearcă să mă liniștească, folosind argumente logice. Dar uneori logica nu ajută deloc.

---

[2] Vopsea verde, fluorescentă, folosită în statele foste sovietice pentru tratarea tăieturilor minore și a zgârieturilor, dar și în atacuri politice, dat fiind că în contact cu pielea e inofensivă, însă, ingerată, devine toxică.

6

ARTIOM

A doua zi dimineață, e prea devreme ca să-l trezesc pe Nodar și să-i cer să mă ducă la un cimitir de mult uitat, aflat în curtea unei biserici, unde se află mormântul mamei lui Irakli, pentru că acolo cred că mă îndrumă graffitiul ciudat al lui Sandro și paginile din *Kaleidoskupi*. Mai întâi, ar trebui să-l opresc din râs.

Mă plimb de colo-colo prin dormitorul Natiei și vibrez de energie neconsumată, până când aud pe cineva pornind televizorul în sufragerie.

— Nodar, am rezolvat misterul.

El se mișcă încet, cu membrele încă greoaie de somn. Explozia mea îl face să se crispeze. Se freacă la ochi cu podul palmei.

— Frate, ai dormit vreun pic?

— Nu. Puțin. Ascultă, Nodar, mi-am dat seama.

— Bine, bine, lasă-mă o secundă, Doctor Watson.

În cele din urmă, cu o cafea și o țigară în mână, Nodar ascultă în timp ce încerc să-i explic legătura dintre paginile din *Kaleidoskupi*, graffitiul ciudat de la cascadă și biserica pe care trebuie s-o găsesc.

— Paginile din piesă îmi spun *pe cine* să caut: pe Marina. Despre ea e vorba în paginile alea, înțelegi? Graffitiul, ei bine, așa îmi spune Sandro *unde* s-o găsesc. Acolo e următorul indiciu și...

Nodar râde.

— Ce?

— Nimic, frate.

Clatină din cap.

— Nimeni altcineva nu s-ar prinde. Tu și Sandro probabil sunteți așa...

Își încrucișează degetele arătător și mijlociu. Odată am fost atât de apropiați, dar vremurile astea sunt de mult apuse. Acum ne desparte o distanță pe care niciunul nu vrea s-o recunoască.

— Știi unde e biserica asta, frate? Sunt sute în Tbilisi.

— E în Vake. Irakli ne ducea acolo. O s-o recunosc când o s-o văd, zic eu și îmi doresc ca lucrul ăsta să se adeverească.

Irakli a pierdut-o pe Marina când era adolescent. O boală cronică de inimă a luat-o înainte să apuce să-l vadă căsătorit și cu copii. Poate că ne ducea la mormântul ei ca să-i arate că s-a așezat la casa lui: uită-te la băieții ăștia, mamă, sunt ai mei. Sau poate doar îi era dor să fie lângă ea.

Îmi amintesc vag prima dată când am venit. Am intrat în cimitirul micuț prin biserica sărăcăcioasă. Eu eram cocoțat pe umerii lui Irakli, probabil ca să nu fug spre orice îmi atrăgea atenția. Sandro însă mergea alături ca un egal, punând întrebări pertinente:

— De ce nu sunt nume pe pietrele funerare?

Irakli l-a privit de la înălțime.

— Ploaia, Sandro. A șters numele.

— Ploaia nu poate să facă asta!

— Poate... dacă trec destui ani.

— Câți?

— Mulți, mulți ani.

Sandro a încuviințat cu înțelepciune, dar pe urmă i-a venit alt gând.

— Atunci de unde știi care e al mamei tale?

— Vin aici dinainte ca numele ei să dispară.

Biserica aceea, dacă mai stă în picioare, și cimitirul mă așteaptă undeva în Vake. Nodar e entuziasmat ca un copil căruia i s-au promis dulciuri.

— Așteptăm un semn de la Dumnezeu? Hai să mergem, Watson! Avem de căutat biserici!

Mă bate ușor pe spate.

— Bine, bine, doar lasă-mă în Vake.

— O, nu, de data asta vin cu tine. Te-am lăsat să te duci singur în grădina botanică și uită-te la tine.

Arată spre brațul meu, încă verzui de la *zelionka* aplicată de Ketino. Îl văd că zâmbește șăgalnic și-mi dau seama cât de pierdut aș fi fără acest miracol dubios care este Nodar. Fără el, încă mi-aș pierde vremea pe la aeroport, fumând țigări neaprinse, evitând atacuri de panică și făcându-mi curaj să dau piept cu Tbilisi.

— Oricum, Keti zice că simte ceva.

— Simte ceva?

— Are ea niște premoniții.

— Premoniții.

— N-ai decât să râzi, frate. Dar de cele mai multe ori are dreptate.

— Cum adică?

— Odată, dintr-un motiv pe care nu-l înțeleg, a trezit-o pe Natia în toiul nopții și a scos-o din patul ei. A pus-o să doarmă în patul nostru.

— De ce?

— Asta am întrebat și eu. Dacă dormi lângă ele două e ca și cum ai dormi într-un pat plin de sticle cu apă fierbinte.

Privirea îi rătăcește, iar el zâmbește cu ochii în podea.

— În fine, în noaptea aia, tavanul din camera Natiei s-a prăbușit. Jur că o bucată de tencuială, uite-așa de mare, a aterizat direct pe patul ei. Ar fi omorât-o pe loc.

Îmi cercetează fața, în așteptarea unei reacții.

— OK.

— OK? Frate, crede-mă, când Keti zice *premoniție*, asculți.

Înainte de plecare, dăm peste Keti cea mistică în bucătărie.

— Keti, pregătește *zelionka*!

Keti cea mistică nu e amuzată. Doar îl fixează pe Nodar cu privirea, până când el și-o coboară pe a lui. Însă îmi dau seama că, în sinea ei, zâmbește.

— Nu sta în prag! zice ea. Aduce ghinion. Ori intri, ori ieși.

Nodar ne duce în inima cartierului Vake, partea bogată a orașului. Străzile și casele se cațără pe coasta dealului Mtatsminda, la fel ca în Sololaki, numai că în Vake au un aer demn. Dacă vrei, poți să mergi pe jos din Sololaki în Vake, dar e o călătorie periculoasă. Sololaki vrea să rămâi rătăcit în labirintul lui, iar Vake nu e sigur că meriți să te primească.

Se spune că sunt portaluri străvechi, ascunse de-a lungul graniței mereu schimbătoare dintre cele două cartiere, undeva printre străzile și aleile labirintice din Sololaki. Portalurile acestea sunt singura modalitate de a trece de la nebunia din Sololaki la eleganța liniștită din Vake. Sunt bine ascunse, deghizate în fundături. Dacă găsești unul, inspiră adânc, pășește înăuntru și speră să fie bine.

Ar putea fi un portal fals sau unul măsluit. Sunt și câteva din astea pe-aici. Ele te vor scuipa la loc, tot pe undeva prin Sololaki, nedumerit, dar teafăr. Dar dacă pășești printr-un portal adevărat, o să simți cum Sololaki își pierde influența asupra ta. Străzile se deschid, iar clădirile își îndreaptă spinările.

Nodar declanșează un mic cor de claxoane iritate când parchează pe un drum principal.

— Ai voie să parchezi aici?

Se uită de la mine la Volga, clipind.

— Păi, asta am făcut, nu?

— E drum principal. N-o să iei amendă?

— Amendă?

Nu-l mai deranjez cu conceptul de amenzi pentru parcare.

— Las-o baltă! Nu-ți bate capul!

Zâmbesc.

— Ai fost plecat prea mult timp, frate.

Vake îmi place mai mult decât Sololaki. Nu mă mai simt ca într-un labirint care se prăbușește. Mtatsminda nu e la fel de punitiv aici. Casele sunt mai mari și, majoritatea, cu structuri solide. Străzile sunt largi și drepte și dau semne promițătoare de prevedere și planificare urbană. Poți să simți mirosul de sevă proaspătă dinspre copacii pereni care marchează străzile.

În timp ce urcăm dealul, aștept instinctul acela bizar de orientare care m-a ajutat să găsesc casa lui Irakli în Sololaki. Dar instinctul dă greș. Nu recunosc nimic. Nu am idee unde merg. Nodar e suspect de tăcut.

Poate că-mi place Vake pentru că nu-mi amintesc nimic despre el. Pe când mă plimbam prin Sololaki și grădina botanică, îmi simțeam pieptul încordat, gata să plesnească. În Vake, senzația este așa de diferită, că mă simt ușurat. Parcă ar fi cu totul altă țară.

Când Nodar e nevoit să-și refacă stocul pe terminate de L&M, intrăm într-un mic magazin alimentar. Vânzătoarea e o femeie slabă, cu ochi ageri

și trăsături mici, ca de pasăre. Înăuntru e ca într-o saună. Număr trei ventilatoare orientate spre scaunul femeii.

Postul de radio „Dacă asculți asta" murmură încet de deasupra, din vreun difuzor ascuns. O întreb pe femeie cum să ajung la o biserică cu cimitir și mă aștept să-mi răspundă cu o expresie goală. În schimb, ochii ei atenți se concentrează asupra mea.

— Care? Sunt vreo două pe-aici.

Când își dă seama că n-o să primească prea curând un răspuns de la mine, continuă.

— E aia mare, urâtă, pe care au construit-o recent. Cu acoperiș auriu și toate cele.

Clatină din cap.

— Și mai e aia mică, veche, care...

— Asta e, o întrerup eu.

Ridică dintr-o sprânceană la mine.

— A ars anul trecut. Probabil e închisă acum, dacă o mai fi rămas ceva din ea.

— Poți să ne zici cum ajungem acolo, tanti? întreabă Nodar.

— Sigur, nu-i departe. A doua, nu, a treia stradă la stânga, cum mergi la deal. Biserica aia cu schele și... ei, o vedeți voi.

Face cu ochiul.

Când găsim clădirea, îi înțelegem gestul. Biserica este ultima clădire de pe stradă. Stă cu spatele spre Mtatsminda. E aplecată în față, alarmant de mult, deasupra asfaltului de dedesubt și înconjurată de o rețea de schele pe care se sprijină bine, ca să nu cadă. Etajele mai vechi ale schelelor au ruginit și abia se mai țin laolaltă. Cele mai recente, mai necesare, gem și suferă vizibil sub greutatea ei.

Pădurea Mtatsminda vrea să revendice biserica muribundă. Pereții sunt acoperiți cu un strat gros de plante cățărătoare. Crengile copacilor pătrund prin ferestre în locurile în care înainte se rugau oamenii. Degetele viclene ale pădurii se strecoară în crăpături și fante, încercând să-și apuce bine prada.

— Chestia asta poate să pice oricând, zic eu.

Nodar ridică din umeri și se uită în sus, spre biserică.

— Mai ține cel puțin zece ani, Mowgli.

Și uite-așa, ne-am întors în *Cartea junglei*.

Mașina de lângă intrarea în biserică nu mai are cauciucurile din față și stă suspendată în aer pe două cricuri. Unul e mai scurt decât celălalt. Cineva a vârât dedesubt o placă din lemn, ca s-o echilibreze. Blocul motor e sprijinit pe niște cutii ruginite de vopsea. Semne ale unor bune intenții trecute.

Judecând după vopseaua scorojită de soare, mașina stă aici de câțiva ani. Două pisici se ascund de căldură, tolănindu-se în umbra ruginită de dedesubt. Mica scenă senină se află în pragul dezastrului. La fel ca atât de multe alte lucruri în Tbilisi.

Când se va întâmpla, se va întâmpla noaptea. Cricurile vor ceda, iar mașina va zdrobi pisicile. Ori asta, ori biserica va învinge în cele din urmă schelele și se va arunca hlizindu-se la vale, târând mașina și pisicile odată cu ea.

Nodar își bagă capul atât de mult sub mașină, încât mă crispez. Pisicile îi aruncă o privire ostilă și se împrăștie. El studiază dedesubtul mașinii. Își scoate capul și țâțâie.

— Ce risipă!

Luându-și avânt zdravăn, lovește lateralul mașinii, făcând întreaga construcție fragilă să se cutremure.

— Volga. Regina mașinilor.

Podeaua cu marmură spartă a foaierului duce către o ușă mică. Pe acolo e biserica, iar în spatele ei se află cimitirul tihnit și mormântul Marinei. Pun mâna pe ușă și mă opresc. Dacă mă înșel? Dacă e doar o fundătură? Eu și Sandro ne-am îndepărtat unul de altul din copilărie.

Dacă eu și Sandro ne-am pierdut limbajul? Ce se întâmplă atunci? întreb.

Sper să-mi răspundă vocea lui Anzor, iar el nu mă dezamăgește. Niciodată.

— *Nu fi prost, Sabo!*

Aproape că-i simt mâna pe spinare.

— *Dacă muntele nu vine la Mohamed...*

În timp ce rostește cuvintele acestea, Anzor împinge ușa bisericii cu mâna mea.

Ușa cedează, dar partea de jos zgârie podeaua denivelată. Dinspre prag se ridică un damf puternic de cenușă udă, veche. Mă strecor prin spărtură și mă trezesc în interiorul unei biserici din care n-a mai rămas decât zgură. Totul în jur e carbonizat. Dușumelele scârțâie și plesnesc sub picioarele mele. Mirosul e atât de intens, încât sunt nevoit să-mi acopăr fața cu mâna.

— S-o fut pe sora mă-tii...

Nodar se oprește brusc din înjurat, se uită în sus și-și face o cruce.

— Scuze! mormăie el.

Cine știe cât timp a rămas locul ăsta netulburat, mistuind același aer stătut, pârjolit? Aerul ăsta mi se strecoară în plămâni și mă face să mă scutur.

Forma de păianjen mort a unui candelabru căzut zace pe spate, în mijlocul bisericii. De el încă atârnă câteva bile de sticlă, strălucind ca niște diamante brute. Grinzile din lemn ale tavanului s-au curbat înspre podea. Razele soarelui, filtrate de geamurile parțial topite, dau scenei un luciu de cărbune.

Privirea îmi e atrasă de partea din spate a bisericii. O ușă carbonizată, deformată, rămasă întredeschisă îmi dezvăluie o fâșie din cimitir. Dacă Sandro a lăsat un indiciu în locul ăsta, atunci acolo ar trebui să fie.

Ușa scârțâie și se închide în urma mea. Cimitirul pe care mi-l amintesc din vizitele cu Irakli este acum o junglă de iarbă și de buruieni încăpățânate, crescute până la genunchi. Pădurea de pe Mtatsminda, mereu în expansiune, a pus la pământ gardul din spate. Sunt poate cincizeci de morminte aici, majoritatea cu cruci strâmbe sau răsturnate. Pentru confort, sunt adunate în grupuri familiale. Recunosc colecția sărăcăcioasă de Donauri lângă gardul doborât.

O lespede din spatele grupului îmi captează atenția. Mă grăbesc să cercetez terenul în jurul ei. Piatra funerară a unui membru necunoscut al familiei Donauri ascunde doar parțial strălucirea unui dosar din plastic. Entuziasmat, îl scot de-acolo. Alte pagini din *Kaleidoskupi*.

Limbajul nostru încă funcționează, Sandro. Chiar și acum, după atâția ani de când l-am lăsat deoparte, de dragul e-mailurilor neatente și al SMS-urilor întârziate cu urări de „La mulți ani". Încă funcționează, frate.

Dau să citesc, când vocea lui Nino spintecă aerul. Îngheț.

— *Nu vrei să vezi ce e dincolo?*

Vocea lui Nino e bizar de calmă și atentă să nu trădeze ceva ce ea știe, iar eu nu.

Cu paginile din *Kaleidoskupi* strânse la piept ca pe un scut, mă ridic și privesc dincolo de gardul prăbușit, spre pădure. Cu cât mă uit mai departe, cu atât mai des e tufărișul. Copacii groși, încolăciți de liane și frunzișul lor se contopesc într-un întuneric verde-mâlos, de nepătruns. În întunericul acela, ceva se mișcă de parcă l-am speriat eu. Încerc să pătrund cu privirea printre copaci, dar ai putea să-l ascunzi acolo pe hipopotamul Boris și tot nu l-aș vedea.

— *Saba, întoarce-te!*

Anzor rostește cuvintele gâtuit. Se străduiește să mă convingă să mă retrag, dar Nino e mai puternică. Mă ține pe loc.

Mă holbez la pădure de parcă încerc să descifrez una dintre imaginile acelea 3D care erau publicate pe vremuri în ghidurile TV.

— *Bublik, dă-te înapoi. Acum!*

E Surik. Vorbește lent și apăsat, ca și cum ar încerca să mă convingă să cobor de pe marginea unei clădiri.

În cele din urmă, îl văd. Doi ochi inumani, cu pete aurii, lucioase, prinse în chihlimbar, mă fixează din încâlceala de verde. O imagine se materializează din puzzle. Forma unui tigru bengalez, nemișcat printre copaci. Ochi flămânzi, cunoscători mă țintuiesc fără să clipească de pe un cap imens și zdrențăros. Blana de pe bot e crestată și ciupită după ani de abuz din partea unor oameni ca mine. Numai că acum între noi nu e niciun gard.

— *Hai, Bublik! N-o să te muște,* îmi șoptește Nino și îmi dă un ghiont.

Întind o mână și fac un pas spre monstrul dintre copaci. Cu urechile date pe spate, cu caninii galbeni sticlind umezi, tigrul se lasă mai jos. Pregătit să atace brusc.

— *Salută-l pe Artiom, băiețelul lu' mămica!*

Nino mă împinge în față.

O voi urma întotdeauna, în orice întunecime. Dar Nodar tulbură acest mic tablou intim. Destramă vraja lui Nino. Îl aud pășind în grădină, în spatele meu.

— Mowgli, ce...

Ochii lui Artiom se mișcă brusc în direcția lui Nodar. Tigrul scoate un mârâit grav, care îmi vibrează în piept. Nu îndrăznesc să mă întorc, ca să mă uit la Nodar. Îl aud apropiindu-se de mine. Artiom se proțăpește mai bine, își cântărește opțiunile.

— Saba, dă-te în spate! Încet.

Suntem la doar câțiva metri de ușa bisericii, dar am putea la fel de bine să fim la un kilometru distanță. Dacă scăpăm acum e pentru că ne lasă Artiom.

— Ușor, ușor, șoptește Nodar în timp ce ne retragem.

Ochii lucioși ai lui Artiom ne urmăresc până când ne strecurăm înapoi în biserică. Nodar trântește ușa și se sprijină cu spatele de ea, mormăind înjurături pe care nu le înțeleg.

— Ți-ai pierdut și ultima fărâmă de minte?

— M-am blocat.

Îmi studiază fața cu atenție.

— Te duceai *spre* el?

— Nu, mint eu.

Cu mână tremurândă, îmi întinde o țigară, după ce își aprinde și el una.

— Keti și nenorocitele ei de premoniții...

— Chemăm poliția?

Pe chipul lui Nodar își face loc un zâmbet.

— De ce, să-l aresteze pe Shere Khan?

Evaluează ușa și îi dă un brânci.

— O să țină. Am nevoie de un minut.

Se lasă pe vine cu spatele la ușă și își șterge transpirația de pe frunte.

— Să-i dăm lui Artiom șansa s-o tulească naibii de-aici.

După câteva minute, ceva îl face iar să zâmbească.

— Cred că Mowgli e o poreclă proastă pentru tine, frate.

Mai fumăm o țigară lângă Volga ruginită din față. Din punctul lui Nodar de vedere, o țigară bună este soluția pentru orice calamitate.

— Măcar ai mai găsit niște pagini.

Încă o expediție pe jumătate reușită. Am noi pagini din *Kaleidoskupi*. Încă o firimitură de pe cărarea lui Sandro.

Ne apropiem, Sandro? E mai cald, frate? Nu știu sigur cât mai suport.

Ne îndreptăm spre Volga ruginită a lui Nodar. Puțin mai jos, la vale, s-a adunat o mulțime de oameni, care formează un cerc haotic în jurul a ceva aflat la picioarele lor. Alți oameni privesc de la balcoane, de parcă ar fi momentul decisiv într-un spectacol de teatru. Pe lângă noi trec în goană doi bărbați cu puști.

— S-a dus acolo sus, în pădure, zice cel mai în vârstă, în timp ce coboară grăbiți.

— Ce se întâmplă, băieți? întreabă Nodar, dar ei îl ignoră.

Înainte măcar să ajungem la mulțime, știu că nu poate fi nimic bun. Pe jos e o baltă de sânge. Uimitor cât de vie e culoarea, de parcă cineva ar fi vărsat o

cutie cu vopsea. Două dâre de sânge roșii ca cireșele se preling la vale, într-o cursă fără grabă.

— S-o fut pe mă-ta! murmură Nodar și se grăbește spre oamenii adunați.

Nu-mi aduc aminte care tip de sânge e atât de aprins: cel arterial ori cel venos? Arterial, cred. Dacă tai o arteră destul de mare, o să sângerezi până la moarte în doar câteva minute. Inima ta fidelă va pompa orbește, indiferent cât o să se scurgă din tine.

Bărbatul căzut la pământ are mici convulsii în timp ce se tăvălește pe jos, în propriul sânge și propria urină. E de-ajuns să-i arunci o singură privire ca să știi că nu mai prinde ziua de mâine. Atât i-a fost. Ochii i se mișcă dintr-o parte în alta, ca și cum ar vedea o lume adiacentă, pe care nimeni altcineva nu poate s-o vadă. Picioarele îi tresar spasmodic, căutându-și un sprijin în ținutul acela ciudat.

O femeie furioasă îngenunchează lângă el, lăsându-și genunchii dezgoliți în băltoaca de sânge. Brațele îi sunt mânjite cu roșu până la coate. Și-a băgat aproape de tot degetele în rana din gâtul bărbatului. Își întoarce capul spre mulțimea ezitantă, care deja s-a dublat.

— Nu stați așa, să căscați gura! Mai multe bandaje, m-auziți? Mai multe bandaje!

Cineva îi întinde femeii un prosop. În timp ce-și repoziționează mâna, scapă ceva în interiorul rănii. Sânge proaspăt pulsează în afară. Ochii bărbatului, îndreptați spre cer, se măresc la această senzație. Nodar își ferește privirea.

Nu poți să pui garou pe o rană la gât. E o sentință la moarte. Dacă ți se întâmplă în timp ce ești

dezinfectat, curățat, conectat la aparate și pe masa de operație, atunci poate că ai șanse.

Cu tot sângele și toate țipetele, stăm și-l privim pe omul ăsta în timp ce viața se scurge din el. Gâtul și falca i-au fost despicate. Chiar dacă are gura închisă, îi văd strălucirea de porțelan a măselelor prin gaura din carnea obrazului.

— Saba!

E o mirare nouă în vocea lui Nodar.

Mă prinde de umăr și trage. Mă forțez să-mi smulg privirea de la bărbatul rănit.

— Frate, zi-mi că vezi asta!

Arată spre un zid de cărămidă zgrunțuros, care se înalță amenințător deasupra mulțimii. Nu l-am văzut când am urcat la biserică, dar acum nu am avea cum să-l ratăm.

Pe zid, observând cu indiferență scena stropită cu sânge, e un graffiti uriaș:

Funcționează exact la fel,
Dar de ce sunt roșii pantofii?

— Proverb din Tottenham

Chiar dacă graffitiul are aceeași culoare galben-muștar ca celelalte, cuvântul *roșii* are aceeași nuanță de cireșe ca sângele care se prelinge la vale. Nu-mi pot lua ochii de la el. Nodar își face o cruce alături de mine.

Salut, Sandro. Pe ăsta îl știu. E ușor.

Îmi amintesc atât de clar prima dată când, țintuiți pe canapea de o căldură londoneză apăsătoare, ne-am uitat împreună la *Vrăjitorul din Oz,* difuzat la televizor. Mergeam deja la școală, iar talentele — și traiectoriile probabile — începuseră să ni se contureze. Sandro, cel

deștept, cel care avea să facă lucruri mari. Saba... ei, poate o să învețe o meserie bună.

Nimic din toate astea n-a mai contat în după-amiaza în care la televizor a început *Vrăjitorul din Oz*. Eu și Sandro am fost absorbiți cu totul de film. Mai ales când ne-am dat seama că povestea ne era familiară, pentru că era una dintre cărțile din biblioteca magică, de care Eka făcea rost pe sub mână.

L-am rugat pe Irakli și el, amuzat, ne-a cumpărat *Vrăjitorul din Oz* pe casetă video. L-am urmărit iar și iar, până când banda s-a rupt și a trebuit să fie lipită la loc. Era povestea Ekăi, transpusă în culori vii, strălucitoare. Numai câteva detalii lipseau. Pantofii erau roșii, nu argintii. Lumea din film s-a dovedit a fi un simplu vis, în timp ce lumea Ekăi era reală — un loc ce putea fi găsit, dacă era căutat cum trebuie.

Pe vremea aceea, nu părea exagerat gândul că o anumită combinație de magie și voință ar fi putut să ne transporte înapoi acasă. Înapoi la Eka.

Nu a funcționat niciodată. Dar fraza aceea a devenit gluma noastră secretă, dulce-amăruie: *Dar de ce pantofii sunt roșii?* Refugiul nostru în viața aceea nouă și ciudată din Londra. De câte ori eram nedumeriți, nesiguri și poate doar puțin înspăimântați, dar-de-ce-pantofii-sunt-roșii? ne făcea să zâmbim. O rosteam atât de des, încât, în cele din urmă, l-am cooptat și pe Irakli.

Am înțeles, Sandro. Pantofii sunt roșii, dar funcționează la fel. Te trimit acasă. Acolo te-ai dus și acolo vrei să te urmez. Totuși e ultimul loc pe care vreau să-l văd. Bizar cum lucrul odată cel mai iubit poate deveni cel mai temut...

Ambulanța sosește prima. Corpul moale, dezarticulat al bărbatului este întins pe o targă. Nu mai are spasme. Picioarele nu mai caută un sprijin în dimensiunea aceea adiacentă. Pe urmă vine poliția: două dube pline. Agenții în echipament tactic complet, înarmați cu puști de asalt, intră în pădure. Ceilalți le pun întrebări oamenilor din mulțime.

— Ar trebui să plecăm, frate. Înainte să apară și detectivul tău.

Ne retragem.

— Amărâtul de el tocmai ieșise până la magazin, clatină Nodar din cap. Vecinul lui a văzut faza. Mașina lui l-a speriat pe tigru. Îl trăgea pe tip în pădure. Să-l mănânce.

Se închină, cred că pentru a suta oară.

— Frate, puteam să fim noi în locul lui.

— Vezi pe unde calci, Nodar.

Două dâre de sânge se preling încă la vale, încetinind și întunecându-se pe măsură ce se îngroașă. Pășim peste ele, cu grijă, ridicând genunchii, apoi continuăm să coborâm.

Când ajungem acasă, e aproape întuneric. Din curte nu se mai aud voci de copii. Orașul se răcorește murmurându-și sieși în amurgul tot mai dens.

— V-am zis eu. Nu v-am zis? se agită Ketino.

Nodar i-a mărturisit totul imediat, chiar dacă jurase că n-o să facă asta. Mâncăm în liniște, sub privirea ei dezaprobatoare. Când terminăm, eu mă târăsc în dormitorul Natiei, de parcă aș fi fost pedepsit.

În curte, asfaltul care s-a copt toată ziua emană un miros încins. Vântul îl poartă până la mine în răsuflări ample, calde. Pisicile încep să bântuie,

furișându-se de-a lungul gardurilor, dispărând și ițindu-se din întunericul de sub mașinile parcate.

Trei bărbați stau așezați și beau vin din sticle de plastic la litru. Mai târziu, îl văd pe Nodar că li se alătură. Vorbește animat și face gesturi largi. Probabil le povestește despre Artiom.

Eu, în schimb, plec de la fereastră și deschid paginile din *Kaleidoskupi* pe care Sandro le-a lăsat la mormântul Marinei.

ACTUL 2 — SCENA 1

Barul sovietic e iluminat de o lampă pe gaz așezată pe tejghea. VALIKO stă la masa lui de lângă fereastră. Pare adormit. CHELNERIȚA e la bar, șterge suprafețe și face ordine.

CHELNERIȚA: Încă un rând?

(VALIKO nu răspunde.)

CHELNERIȚA: Valiko!

(CHELNERIȚA iese din spatele barului.)

CHELNERIȚA: Valiko, mai respiri? Hei, Valiko!

(VALIKO se trezește.)

VALIKO: Ce? Dau nemții năvală?

CHELNERIȚA: Dormeai.

VALIKO: Și reacția ta a fost să țipi? Ceva nu e în regulă cu tine, să știi.

CHELNERIȚA: Nu poți să dormi aici. Știi asta.

VALIKO: Am închis și eu ochii o clipă, dragă, atâta tot. Parcă mă duceam undeva unde era mai bine.

CHELNERIȚA: A, da? Și unde-i asta?

VALIKO: În altă parte decât aici.

CHELNERIȚA: Oh, mersi.

VALIKO: Oricât de drăguță ai fi tu, aici nu e chiar ca la Ritz.

(CHELNERIȚA se retrage brusc în spatele barului. Stinge lampa, devenind aproape invizibilă. Intră EKA — o femeie brunetă, serioasă, înfofolită, să se apere de frig. Intră în local, se duce direct la masa lui VALIKO și se așază în fața lui.)

VALIKO: Bună!

EKA: Bună, Valiko!

VALIKO: Ce face Saba? Ce face Sandro?

EKA: Suntem bine toți.

VALIKO: Vrei un pahar?

EKA: Credeam că nu mai bei.

VALIKO: N-am mai. N-o să mai.

EKA (*abrupt*): Ascultă, Valiko, când o să semnezi actele?

VALIKO: Nu știu. Nu prea le înțeleg.

EKA: Am vorbit despre asta.

VALIKO: Nu sunt pregătit.

EKA: Pregătit pentru ce? Avocatul a zis să te oblig. Nu vreau să fac asta, dar a trecut un an. Mai mult de un an.

VALIKO: O să le semnez, promit. Doar că...

EKA (*încet*): Bine, Valiko, o să aștept.

(Pauză lungă)

VALIKO: Tot timpul mă gândesc la asta. Le iau, le sucesc, le învârtesc, le întorc pe toate părțile. Dar tot nu înțeleg cum am ajuns aici. Tu înțelegi?

EKA: S-au întâmplat foarte multe lucruri.

VALIKO: Ăsta nu-i un motiv. Tot timpul se întâmplă lucruri.

EKA: Hai să nu facem asta, da?

VALIKO: Scuze. Doar că nu pot să-mi scot din cap, atâta tot. Atât de multe lucruri să meargă atât de prost. Toate, de fapt. În cel mai prost moment. Cum se întâmplă așa ceva? Cum de e posibil? Tu nu te gândești niciodată la asta?

(Pauză)

EKA: Uneori.

(După o pauză lungă)

Poate a fost doar ghinion?

(Altă pauză lungă, în care EKA și VALIKO se privesc în ochi. În cele din urmă, zâmbesc.)

VALIKO (*chicotind*): Ditamai ghinionul.

EKA: Ia dă-mi sticla aia!

VALIKO: E vin de duzină. Îți comand altceva.

EKA: Nu-mi pasă. Dă-o!

(Beau amândoi și peste ei se lasă tăcerea.)

EKA: Ascultă, Valiko, trebuie să pleci de-aici. Să nu mai bei. Du-te acasă! Vezi-ți mai departe de viață!

VALIKO: Nu și tu.

EKA: Uită-te la locul ăsta. Se prăbușește în jurul tău.

VALIKO: Unele lucruri au ritmul lor. Trebuie să mergi până la capăt.

EKA: Nu știu ce înseamnă asta, dar nu suport să te văd așa.

VALIKO: Știu, știu. Promit, n-o să mă mai vezi niciodată așa.

EKA: Promiți?

VALIKO: Promit.

EKA: Mă bucur că am venit.

VALIKO: N-ar fi mers fără tine. Nimic din toate astea.

EKA: Vino înapoi, Valiko. Lui Saba îi e dor de tine. Și lui Sandro. Dacă ne pierzi, nu ne mai găsești. Vino înapoi.

VALIKO: Poate o să vin.

EKA: Promite.

VALIKO (*zâmbind*): Pe mormântul mamei mele.

EKA: Bun. Trebuie să fug.

VALIKO: OK, du-te!

EKA: Ai grijă de tine, Valiko! Ne vedem curând.

VALIKO: La revedere, Eka.

(Iese EKA. CHELNERIȚA se ivește din spatele barului, la lumină. Vine la masa lui VALIKO, ținând în mână o sticlă de vin, pe care o lasă lângă el.)

VALIKO: Ce m-aș face fără tine?

CHELNERIȚA: Te-ai trezi, probabil.

7
ÎNCĂ NU S-A TERMINAT

Unchiul Anzor îmi apare noaptea tiptil, ca un vizitator la patul unui bolnav. Vocea nu-i mai bubuie — de când i-a furat-o cancerul. Își petrece un braț pe după umerii mei, așa cum făcea pe vremuri. Cumva, am iar jumătate din statura lui. Ăsta e doar un vis. Dar de când contează asta?

Suntem pe deal, cu Mama Georgiei. Se înalță în spatele nostru, cu sabia în mână, nemișcată, mută și uitată. Nicio scânteiere de culoare în ochii ei inerți.

Stăm cu fața spre sud și privim șesul înverzit care se întinde înaintea noastră până când întâlnește orizontul. Ici și colo, soarele a ars petice de ocru pe terenurile verzi.

O masă în formă de insectă târâtoare forfotește la orizont. Mii și mii de bărbați. Iatagane și scuturi scânteiază în ultimele raze ale soarelui.

— Vin după noi, Sabo.

— Ce vor?

— Nimic.

— Atunci de ce vin?

— Cel mai rău dușman e cel care nu vrea nimic de la tine.

Armata se revarsă peste câmpie, înspre Tbilisi, ca o viitură. Valuri de cavalerie își croiesc drum înainte, în timp ce bărbații și caii lor înșeuați miros sânge. În spatele nostru, oamenii fug din Tbilisi.

— Se duc în munți, nu-i așa?

— Jumătate dintre bărbați rămân.

— De ce?

— Să lupte.

— N-au nicio șansă.

— Nu.

— Atunci de ce rămân?

— Ăsta e prețul pe care-l plătim.

Armata se apropie. Aud zăngănitul săbiilor și al scuturilor. Voci strigă ordine într-o limbă străină, aspră. Primele valuri ale armatei lovesc zidurile orașului. Mama continuă să privească, neclintită.

— Mai bine îți ferești privirea, Sabo.

Îi urmăresc pe bărbați în timp ce se cațără pe ziduri și trec de porțile căzute. Prea mulți pentru a fi numărați, prea mulți pentru a fi opriți. Îi văd cum formează un triunghi gata de luptă în fața liniei plăpânde de apărători. Triunghiul atacă, apărătorii se proțăpesc. Cele două mulțimi se izbesc. Țipetele sunt întrerupte când oțelul mușcă din carne. Ar fi trebuit să-mi feresc privirea.

Mă trezesc în camera Natiei, îngrețoșat de sunetul cărnii hăcuite cu un ciocan metalic.

— Doamne, Anzor, chiar era nevoie să vedem asta? întreb eu, sperând să-i aud vocea din nou.

Tot timpul mă învăța istoria Georgiei. De la el știu de statuia Mamei Georgiei și de ce privește Tbilisiul de sus, cu sabia în mână.

— E istoria noastră, Sabo. Un om fără istorie e ca un copac fără rădăcini.

Se întâmplă că Tbilisi e situat chiar deasupra celei mai directe rute care leagă Asia de Europa. Un loc-cheie, strategic pentru mulți împărați psihopați. Imperiul Otoman, Imperiul Bizantin, Imperiul Rus — toate și-au tăiat drum prin Georgia.

Tbilisi a fost invadat atât de des, încât georgienii au dezvoltat o strategie de supraviețuire. De fiecare dată când orașul era amenințat, oamenii fugeau în munți. Fiecare exod mizer era o Arcă a lui Noe pentru ce în-

semna să fii georgian. Confortul, proviziile și viețile erau sacrificate pentru a salva ceea ce nu putea fi înlocuit: lucruri care trebuiau păstrate, indiferent de preț. Istoria noastră.

— *Mai ții minte prețul pe care-l plătim?*

— *Da, Anzor.*

— *Spune-mi prețul pe care trebuie să-l plătească un georgian.*

— *Fiecare familie trebuie să lase în urmă un bărbat apt de luptă*, recit eu.

Fiecare familie care fugea lăsa în urmă un bărbat. Treaba lor era simplă: își dădeau viețile la schimb pentru timp.

Timpul acela, cumpărat cu sânge, le permitea refugiaților să scape în sate izolate din munți, ultime redute. Într-un fel, refugiații purtau povara cea mai grea. Era treaba lor să ascundă și să păstreze lucruri care nu puteau fi înlocuite.

— *Ce se întâmplă dacă ne găsesc dușmanii în munți?*

— *Când cade ultima redută și orice altceva dă greș, cei cu inimi neînfricate se vor achita de ultimul jurământ,* recit eu.

— *Care este ultimul lor jurământ?*

— *Să dea foc proviziilor de mâncare. Să se răspândească în munți. Cei care nu pot fugi vor fi omorâți de-ai lor, ca să nu fie pângăriți de dușmani.*

— *Și de ce facem asta?*

— *Dușmanii nu vor avea liniște aici. Nu vor găsi nici adăpost în calea frigului, nici vreo fărâmă de mâncare. Vom face din Georgia un iad pentru ei.*

Fiecare generație de refugiați a adunat o armată și a trimis-o în revolte încrâncenate și sângeroase. Indiferent de prețul plătit, indiferent câte revolte au

fost decimate, invadatorii erau mereu alungați, în cele din urmă. Refugiații își recăpătau orașul și-l reconstruiau, apoi trăiau fericiți. Până la următoarea invazie.

Datorită acestui miracol de sânge vărsat și intimității cu moartea, Tbilisi stă în picioare și astăzi. Mama privește de pe dealul ei, așteptând în permanență un nou dușman.

— *Bun! S-a prins de tine câte ceva din ce te-am învățat.*

Anzor era uriaș. Mă îngrozea și mă fascina în egală măsură. Vocea lui puternică răsuna prin casă și distrugea pânzele de păianjen din colțuri.

Când ajungea acasă de la muncă, mă găsea și se apleca spre mine cu una din mâinile lui enorme. Mă prindea de gleznă sau de încheietură sau de tot nenorocitul de picior și, hopa, mă trăgea în sus! Fiorul îmi stârnea chicoteli pe care nu puteam să mi le stăpânesc. Apoi mă lăsa la loc jos, de unde, cu părul ciufulit și cu inima bubuindu-mi în piept, îl imploram să mă mai ridice o dată.

Odată, în toiul rutinei noastre, am auzit-o pe Lena dregându-și glasul și atunci am știut că unul din noi sau chiar amândoi am încurcat-o. Ea a făcut o pauză suficient de lungă cât să înțeleagă ce vede, pe urmă i-a tras o săpuneală lui Anzor, de parcă ar fi avut vârsta mea.

— *Cât de înalt erai, unchiule?* îl întreb eu.

— *Cât de înalt vrei tu.*

— *Mă cam speriai.*

— *Așa făceam?*

Anzor m-a vindecat de frica de înot când m-a dus la pescuit într-o frumoasă zi de vară. Am vâslit până în mijlocul lacului, unde mi-a dat un sendviș, să-mi

distragă atenția. Pe urmă m-a împins cu tot cu sendviș în apa mâloasă și a vâslit mai departe.

— *Mai ții minte lacul?* chicotește el.

Am dat din mâini și din picioare în urma bărcii ca un maniac. Cred că, în cele din urmă, a ajuns un stil de înot fluture-crawl-bras-câinesc haotic.

— *Indiferent cum a fost, a funcționat,* zice Anzor.

Cumva, am reușit să-mi țin capul deasupra apei și să prind barca din urmă. Nu știu sigur de ce a mers. Nu ar fi trebuit, dar de-atunci nu mi-a mai fost frică de apă.

— *Știai să înoți, Sabo. Doar că nu știai că știi.*

Anzor era prea puternic pentru blestemul care a decimat familia Sulidze. El era baza Sulidze, neînfricat în fața unor lucruri triviale precum boala sau moartea. Vecinii îi spuneau Superman sovietic. Sandro era convins că Anzor poate să zboare.

Așadar blestemul l-a ocolit pe el și, în schimb, a luat-o pe soția lui. Ea s-a dus la spitalul din Sololaki pentru o operație la genunchi. A fost o problemă cu anestezia generală și, după operație, a rămas cu creierul inflamat. De câte ori căuta în minte cuvinte, rostea unele greșite.

— *Nu stinge arde, lumânare supărat — zicea întruna,* își amintește Anzor.

Avea un mesaj pentru Anzor, dar mintea ei împrăștiată îl tot cripta. Încerca să-l facă să înțeleagă prin repetare simplă, încăpățânată, dar el nu putea. A pus-o să scrie, dar tot ce a reușit ea să mâzgălească au fost niște forme bizare, ca niște insecte. Rânduri care nu aveau nicio logică.

— *Complicații reziduale, au zis. Temporare.*

— *Dar ce încerca să zică?*

— *Uneori, ordinea se schimba, dar cuvintele erau aceleași. Stinge lumânare. Nu arde supărat. Uite așa. Iar și iar.*

Dacă Anzor nu putea să-l descifreze, atunci nimeni nu avea șanse. Săptămâni la rând a stat și i-a ascultat mantra neinteligibilă. Între timp, doctorii o pregăteau pentru a doua operație. Încă o operație, care s-o repare pe prima. Au hotărât s-o opereze direct pe creier. De data asta au greșit atât de tare, încât au băgat-o în comă.

— *Au adus-o înapoi vânătă, de parcă se bătuse cu pumnii. Îi răseseră jumătate de cap. Zăcea și se uita la tavan toată ziua. I-am lipit ochii cu bandă adezivă. Oricum nu mai era nimic în ei.*

Doctorii au zis că ar putea să se trezească a doua zi sau peste o săptămână, sau peste câteva luni, dar că o s-o facă. Anzor își învățase lecția să nu-i asculte. Știa că nevasta lui era dusă de mult. A așteptat fără să se plângă. Peste doi ani, ea a renunțat la luptă și și-a dat ultima suflare.

— *Lucrurile astea se întâmplă. Nu poți să-i plângi pe morți la nesfârșit. Nu e drept față de cei vii.*

Anzor s-a mutat într-o casă mai mică și și-a luat o pisică (iubea pisicile). Eka zicea că se descurcă bine. Dar apăruse o fisură în fundația familiei Sulidze. Blestemul a lovit.

În iarna aceea, Anzor s-a căpătuit cu o tuse de care nu mai scăpa. N-a mers la doctori, ca nu cumva să-l bage în comă. A dus-o așa, pe picioare. În cele din urmă, Eka l-a obligat să se lase examinat de o asistentă, care l-a trimis la spital, să-și facă analize. Anzor a fost prins la înghesuială.

Restul poveștii îl știi deja. N-a mai plecat din spitalul ăla. A murit în salonul în care a fost internat. A pierit ca o flacără stinsă de vânt, în timp ce Eka își cumpăra o cafea de la cantină. Bănuiesc că se întâmplă lucruri de genul ăsta.

Îmi place să-i privesc pe Nodar și Ketino în timp ce își văd de rutina lor de dimineață. Sunt sincronizați. O parte din ei e mereu atentă la celălalt.

Ieri, Ketino făcea un ceai, când și-a vărsat puțină apă fiartă pe mână. Nodar era cu spatele la ea. Ketino n-a scos niciun sunet; doar a lăsat ceainicul jos și și-a ținut mâna sub apă rece. În clipa următoare, căutarea haotică a lui Nodar prin ziar a încetat. Și-a ridicat capul și s-a întors pe jumătate spre ea.

— Doar o mică arsură, i-a zis ea peste umăr, răspunzând la o întrebare pe care el n-o rostise.

El s-a întors cu totul spre ea.

— Sunt OK. Serios.

— Sigur?

Ea a încuviințat și s-a întors la ceai. Asta a fost tot, atât de simplu: un moment perfect, de sine-stătător.

În dimineața asta, însă, situația e diferită în casa lor. Ceva le-a tăiat legăturile telepatice. Se mișcă iritați și deconectați.

Pentru prima dată de când îl cunosc, Nodar poartă alte haine. Pantaloni negri, pantofi uzați, lustruiți până au căpătat un luciu mat, și o cămașă neagră cu mâneci scurte, fără umflătura din buzunarul de la piept, în care își ține pachetul de L&M.

— Care-i planul azi, Mowgli?

— Altă expediție.

— Unde?

Nodar e mai curios decât de obicei în dimineața asta. Ceva îl agită. Răbdarea lui invizibilă s-a epuizat.

— Tot în Sololaki.

Nu vreau încă să recunosc cu voce tare, dar știu că Sandro vrea să mă duc la casa copilăriei noastre, un loc pe care niciunul din noi n-a crezut c-o să-l mai vadă vreodată.

— Uită-te la mine, uită-te la mine!

Cuvintele pe care poate i le-aș fi spus Ekăi, dacă ar fi fost acolo, doar îl enervau pe Sandro pe vremea când copilăream în Londra. Dar mereu voiam să se uite la mine, să fie impresionat.

Ei, uită-te la mine acum, Sandro! Fac ce trebuie? Mi-ai lăsat indicii în timp ce-l căutai pe Irakli. Măsura ta de siguranță. Acum vânez indiciile tale.

M-au dus de nas în locuri dureroase, pe care nu voiam să le revăd. Locuri care păreau imposibile. Locuri care știu că te-au rănit la fel de mult cât m-au rănit pe mine. Chiar și cu poliția răsuflându-ți în ceafă, ai creat o cărare pe care doar eu pot să te urmez:

La marginea unui codru nesfârșit... Ei, e adevărat că mereu ți-a plăcut să începi vânătorile de indicii cu un strop de poveste, frate.

Deci? Cum mă descurc acum? Mă vezi?

Prima firimitură a fost cea mai dificilă: paginile despre Marina din *Kaleidoskupi*, pe care mi le-ai lăsat acasă la Irakli, n-aveau niciun sens de unele singure. Dar tu ai știut asta, Sandro. Așa încât te-ai asigurat că mă trimiți în codrul nostru. Aproape am murit acolo, frate. Dar asta nu e vina ta. Nu ți-am spus niciodată secretul meu și al lui Nino. Nici n-o să ți-l spun.

Graffitiul Valiko Shakespeare de la cascadă a fost cel care, în sfârșit, a deslușit misterul. M-ai trimis în alt loc pe care nu-mi închipuiam că o să-l mai văd vreodată: mormântul Marinei. Aproape am murit și acolo, Sandro. Poate că a treia oară o să reușesc, nu așa se spune? Dar am de ales? Trebuie să merg pe urmele tale.

Ultimul indiciu e mai ușor. Am citit paginile Ekăi din piesă, oricât de greu a fost. Indiciul cu *Vrăjitorul din Oz* aproape că m-a făcut să zâmbesc, până când mi-am dat seama unde duce. Mi-e frică să vin, Sandro. Pe bună dreptate se spune că nu poți să te întorci niciodată acasă...

Din fericire, Nodar îmi deturnează gândurile și mă înghiontește să intru înapoi în cameră.

— Sololaki e mare, Mowgli, zice el, îndemnându-mă să-i dau detalii. Ai înțeles indiciile? Unde mergem?

Ceva mă împiedică să-i spun că ultimul indiciu al lui Sandro mă cheamă în casa copilăriei.

— E mult de povestit, spun în schimb.

Nodar își abate privirea.

— Îmi povestești pe drum. Dar, fii atent, trebuie să merg undeva mai întâi.

Îmi arată un zâmbet care se transformă într-o încruntare.

— Undeva?

Aruncă o privire peste umăr, spre Ketino.

— O duc pe Keti la cimitir.

Ketino dispare în dormitor și trântește ușa în urma ei. În apartament se lasă liniștea. Stăm așa o vreme, până când Nodar își stinge țigara în scrumieră cu degetul mare. Au un schimb tensionat de cuvinte din pragul dormitorului.

— Bine, gata, mergem, zice el către ușa care i se închide în nas.

Ia cheile de pe masă.

— Hai, Mowgli, să așteptăm la mașină. Keti trebuie să se pregătească.

— Arăți elegant, îi spun când ajungem afară.

— Asta? E vina lui Keti.

Dă din cap în direcția apartamentului și oftează.

— Ne luăm morții foarte în serios. Uneori mai în serios decât pe cei vii.

Nici urmă de Ketino timp îndelungat — mi se pare o oră întreagă.

— E OK?

Nodar oftează din nou.

— O să fie.

Se pipăie pe piept după țigări. Când le găsește în sfârșit în buzunarul pantalonilor, își aprinde una.

— Războiul a speriat-o. Când am ajuns aici, se simțea rău. Acum e mai bine. Chestia e că devine agitată dacă trebuie să iasă din casă. Îi ia ceva vreme. Are niște... niște ticuri.

Nodar se șterge pe frunte cu interiorul încheieturii.

— Totul trebuie să fie perfect, înainte să pună piciorul afară. Dacă nu e, nu se mișcă. Un fel de superstiție.

— Cât de rău e?

Zâmbește.

— Anul trecut am așteptat patru ore.

— Anul trecut?

Încuviințează.

— A mai ieșit din casă de-atunci?

— Sigur că da. De vreo două ori. Poate.

Se încruntă deasupra țigării pe care o ține în gură, ridicând scrumul până aproape de vârful nasului.

— Crezi că are TOC[3]?

— TO cum?

Nodar își ridică privirea spre mine, dintr-odată alert.

— E o boală. Mintală.

— O ce?

Fața i se întunecă, încruntată.

— E mai degrabă un blocaj mintal.

— Auzi, frate, zici că e nebună?

Își rotește degetul în dreptul tâmplei, pentru a ilustra.

Își ia avânt, să se îndepărteze de Volga, și se întoarce cu fața la mine, cu ochii aprinși de furie.

— Nu e dusă cu pluta, dacă asta întrebi. Era bine acasă și o să fie bine și aici.

Își aruncă țigara și mă privește mânios.

— Nu asta am vrut să zic.

— Dar ce-ai vrut să zici?

— Nu știu, Nodar. Îmi pare rău.

— Nu e o zi bună pentru glume proaste, frate.

Se retrage și se pipăie din nou pe piept, după țigări. Cum nu le găsește acolo, mormăie câteva înjurături și scoate pachetul din pantaloni. Țigara este începutul încă unui asalt viguros asupra pachetului de L&M. E deja la a treia țigară, când îl aud că-și schimbă poziția.

— Scuză-mă, Mowgli.

Mă bate ușor pe umăr, o dată.

— Nu e o zi bună azi, atâta tot.

— Ce se întâmplă?

Nodar oftează adânc. Dar, înainte să-mi poată spune, Ketino iese din clădire cu un batic negru pe cap, cu geanta strânsă la piept și palidă ca un mort.

— Aniversare. Azi am pierdut-o pe Natia, murmură Nodar.

— Pierdut?

— Nu acum.

Se duce spre Ketino și vorbește mai tare:

— Keti, ascultă...

— Nu te mai uita așa la mine. Mi-e bine. Pornește mașina, hai să mergem!

Cu Nodar și Ketino pe locurile din față, ne camuflăm în traficul zgomotos și prăfuit din Tbilisi. Nu zice nimeni nimic. Nodar îi aruncă o privire lui Ketino de fiecare dată când schimbă viteza. Îi văd reflexia în miniatură a feței în oglinda laterală: pielea albă ca varul, bolnăvicioasă, suprapusă peste o rețea fină de vene. Chipul ei nu exprimă nicio emoție, dar ochii i se mișcă frenetic. Deschide geamul și trage adânc și inegal aer în piept.

Știu cum se simte. Cunosc bine starea aceea. La limita unui atac de panică. Când ești în pragul iadului, e chestiune de noroc. Orice mic detaliu sau gând nepăsător ar putea declanșa goana îngrozitoare la vale, către gaura neagră din care lipsesc rațiunea și logica. La fel însă, ceva care îți distrage atenția pe neașteptate ar putea să te salveze.

— Ketino, încearcă una din astea!

Îi ofer pachetul meu de țigări Mayfair Light.

Cuvintele mele își produc efectul, unul câte unul, pe fața ei. Atenția i se retrage încet de la marginea prăpastiei. Ketino își șterge o picătură de sudoare de pe tâmplă.

— Da...

Își drege glasul.

— Da, te rog.

— Sunt preferatele mele. Vreau să știu cum ți se par.

Ketino ia o Mayfair, o aprinde și trage un fum. Ține țigara în fața ei și o analizează.

— Sunt din Londra?

— Mda.

— Sunt groaznice.

Reușește să zâmbească.

— Eu i-am zis, spune Nodar. Dacă e să mori, măcar să mori de ceva de bun gust.

Ketino se întoarce pe scaun, să se uite la mine, cu sprâncenele ridicate.

— O vrei înapoi?

Dau din cap că nu și mă feresc de Mayfair. Ea râde și aruncă țigara pe geam. Presiunea se mai risipește. Fața îi capătă un pic de culoare, iar în ochi nu mai are strălucirea evidentă a cuiva care privește în gol. Și Nodar face mișcări mai relaxate la volan. Clătinarea aceea familiară a capului, de sus în jos și de la stânga la dreapta, în timp ce se uită după alte mașini, revine. Vraja s-a risipit. Suntem OK deocamdată.

Cimitirul Kukia din Tbilisi e ascuns într-o aglomerare complexă și vălurită de clădiri. Toată lumea știe că e aici, dar nimeni nu știe unde anume. Nu ai cum să te apropii intenționat de Kukia. Îl vezi numai după ce dai ultimul colț. Cu gândul să găsească intrarea laterală, Nodar e uimit să urce pe un drum abrupt, care ajunge direct la intrarea principală.

— Ah, s-o fut pe mă-ta. Și pe tac-tu, și pe sor-ta, și pe frate-tu! Acum trebuie s-o luăm la pas prin toată nenorocirea asta!

— Nodar! îl avertizează Ketino.

— Scuze.

Kukia este cel mai vechi cimitir din Tbilisi. Un tanc sovietic SU-85, năpădit de rugină, păzește intrarea. Are turela ridicată deasupra noastră, când ne apropiem de el, de parcă ar vrea să bombardeze partea opusă a orașului.

— Ce-i asta?

— Primul tanc al Armatei Roșii care a intrat în Berlin. Fiecare oraș sovietic are unul la fel.

Uită ceea ce crezi despre cum ar trebui să arate cimitirele. În Kukia nu există rânduri ordonate, politicoase, de morminte îngrijite. E o vraiște superbă. Terenul este împărțit în mici locuri de veci, care alcătuiesc un puzzle. Locurile au dimensiuni diferite și forme ciudate fiind împrejmuite de garduri înalte până în talie. Unele sunt păstrate cu grijă, iar altele sunt atât de năpădite de buruieni, că nici nu se mai văd pietrele funerare.

Pini și alți arbori veșnic verzi, precum și cireși înfloriți cresc oriunde pot șterpeli un punct de sprijin. Crengile lor se revarsă peste locurile de veci și cărările înguste care traversează cimitirul în lung și-n lat, ca niște vase capilare. Haosul acesta abia controlat se întinde cât vezi cu ochii. Suprafața asta peticită se ondulează odată cu contururile pământului. Un peisaj frumos, dacă nu ții seama de miile de ocupanți muți de dedesubt.

În timp ce parcurgem una dintre venele principale către inima cimitirului, Nodar îmi pune o mână pe umăr și se oprește. Mâna lui e umedă și nesigură. Ketino se întoarce spre noi și rămâne pe loc.

— Ce s-a întâmplat? întreabă ea.

Nodar se sprijină pe umărul meu, dar nu răspunde. Aruncă o privire spre soare, ca să aibă pe ce da vina.

— E cald.

— Vii? zice Ketino.

De când am coborât din mașină, au făcut schimb. Gesturile lui Ketino și-au recăpătat siguranța. Acum Nodar arată de parcă i s-a scurs tot sângele. Ketino îl măsoară din cap până-n picioare.

— Nodar?

— Du-te tu înainte!

— Bine.

Ne întoarcem spre intrare, sub privirile lui Ketino. La poarta cimitirului, Nodar cumpără vin de casă într-o sticlă de limonadă din plastic, de la chioșcul de lângă tancul ruginit.

— Îmi iei bani pe pahare de plastic?

Vânzătorul bodogănește ceva.

— Ți-ai rătăcit calea, frate.

Nodar aruncă de la înălțime câteva monede pe tejghea. Acestea sclipesc argintiu în aer, saltă pe tejghea și se împrăștie. Vânzătorul se uită în jur, dar, cum nu mai vede pe nimeni în afară de noi, le adună.

— Păstrează restul!

Ne ducem pe platforma de beton, la umbra așa-zisului prim tanc sovietic intrat în Berlin. Miroase a oțel vechi, netratat, lăsat să ruginească în aer liber.

Nodar toarnă vinul în pahare și ne sprijinim de tanc, cu fața la Kukia.

— Ai tăi sunt acolo? Mama ta, Eka, nu? zice el după o vreme.

Încuviințez.

— Tot Sololaki e înmormântat acolo. Toată lumea. Se zice că și nevasta lui Stalin.

Nodar face o pauză.

— Auzi, frate, ai mai văzut-o vreodată pe Eka după ce ai plecat?

— Nu.

Fluieră încetișor. Eu mă uit la harababura din Kukia și mă pregătesc pentru întrebarea care știu că urmează.

— Vrei să te duci s-o vezi, Mowgli? Nu mă deranjează, te aștept.

Agită sticla de vin spre mine și îmi face cu ochiul.

Mă chinui să găsesc cuvintele potrivite. În cele din urmă, zic pur și simplu:

— Nu știu unde e îngropată, Nodar.

Fără o vorbă, se holbează la mine, apoi la Kukia. Deschide gura și o închide. În sfârșit, intuiește pactul Eka. Poate și el a semnat un pact la fel ca ăsta.

— Pentru Eka, zice el după o tăcere lungă.

Nodar ridică paharul și ciocnim. la o gură zdravănă de vin, iar atitudinea solemnă, gravă i se destramă.

— S-să-mi fut una!

lzbucnește cu așa o forță, încât pufnesc în râs. Se uită în pahar, apoi la sticlă.

— Ăsta e rahat din ăla de vin de gulag. Suc de struguri și degresant de motor.

Nodar se îndreaptă cu pași mari spre chioșc. După o discuție aprinsă, presărată cu înjurături, îl pune pe vânzător să guste vinul. Îl aud întrebându-l pe bărbat care e numele lui de familie și adăugând: „Să-ți fie rușine! Ai uitat fața tatălui tău“. lau o gură de vin. E ca oricare alt vin ieftin pe care l-am gustat. Nodar se întoarce cu o franzelă mică.

— Nodar, e în regulă.

El ridică din sprâncene.

— E apă stătută.

Ridic din umeri și mai iau o gură.

— Frate, ascultă! Când au venit turcii sau care o mai fi fost la rând să ne-o tragă, oamenii au fugit și s-au ascuns în munți. Au lăsat totul în urmă, dar au luat butași din viile lor. I-au păstrat vii cu orice preț, ca să aibă cu ce s-o ia de la capăt, dacă se întorceau vreodată acasă. Uneori, frate, butașii erau transmiși din generație în generație. Păstrați vii în munți, decenii la rând. Vinul nu e în sângele nostru. E chiar sângele nostru.

Se bate pe piept.

— Turcii au pârjolit pământul, dar asta n-a făcut decât să-l îngrașe, până la urmă.

Se uită la pantofi și tace o vreme.

— Taică-meu cultiva struguri albi. Păreau niște perle în soare.

— Ați avut vie?

— Oricine are o bucată de pământ are și vie. Dar aveam *kvevri*-ul nostru, asta e mare lucru!

— *Kvevri*?

— Frate, chiar că ești plecat de mult! Ar trebui să sun la școala ta și să fac o reclamație. *Kvevri* e vasul ăla imens de lut care se îngroapă în pământ. Să fermenteze vinul în el.

Nodar țâțâie și ia o gură generoasă din vinul de gulag. Se strâmbă și-și reumple paharul.

— Al nostru era atât de mare, că putea să intre un om întreg în el. Dar are gâtul îngust, știi? Când eram copil, intram acolo să frec pereții cu ceară.

— Ceară?

— Alungă microbii.

Chicotește.

— Odată am făcut-o de oaie. M-am grăbit. Anul următor, vinul a ieșit prost. Acru ca oțetul. Taică-meu a fost furios. Mi-a tras o mamă de bătaie, de m-a ținut un an.

Nodar privește undeva, departe.

— Data următoare, am stat o zi în *kvevri*. L-am ceruit până n-am mai putut. Vinul a ieșit perfect.

Cuvintele îi curg fără efort.

— E cea mai mișto chestie, Saba. Fii atent! În septembrie, dezgropăm *kvevri*-ul. Vezi tu, când e îngropat, i se vede numai capacul. E sigilat cu ceară de albine atât de groasă. Taică-meu lucra la sigiliul ăla de parcă făcea o sculptură. Capacul e greu, așa că-l ajutam să-l ridice.

Nodar nu observă, dar, pe măsură ce vorbește, mâinile lui repetă toate gesturile.

— Era de-ajuns să-l desfaci doar puțin și camera se umplea de cel mai minunat miros.

Încuviințez din cap, de parcă aș ști despre ce vorbește.

— Jur pe sufletul tatălui meu, Dumnezeu să-l ierte, că prima gură e cel mai bun vin pe care o să-l guști vreodată.

Ridică paharul de plastic ca și cum s-ar aștepta ca în el să fie vinul făcut de tatăl său. Scurge conținutul din două înghițituri și își suge saliva cu un sâsâit.

— Ăsta-i pișat.

Aruncă restul pe jos, se șterge la gură cu dosul palmei și mușcă din pâine.

— Măcar pâinea-i comestibilă.

Bem și fumăm în timp ce Nodar îmi spune alte povești de-acasă, din Osetia. Vinul îmi încălzește măruntaiele. Are efect și asupra lui Nodar: nu mai e cenușiu la față.

— Nodar, ce ți s-a întâmplat în Osetia?

E rândul meu să-l văd pe Nodar cum se chinuie să găsească vorbele potrivite.

— Doar... războiul. Nu-mi pasă cine l-a pornit sau de ce. Rușii, georgienii. Pur și simplu nu-mi pasă. Tot ce știu e că au bombardat Țhinvali în toiul nopții.

— Erai acolo?

— Nu.

Clatină din cap.

— Nu, noi locuiam la câțiva kilometri distanță, lângă pădure. Dar am auzit obuzele care se apropiau urlând. Habar n-aveam ce se întâmplă, până când le-am auzit cum se prăbușesc în oraș. Pământul s-a cutremurat ca la un seism. Frate, cerul de deasupra orașului Țhinvali era roșu ca sângele. Atunci am fost siguri.

Nodar tace și își aprinde o țigară, să se liniștească. Știe că următoarea mea întrebare va fi despre Natia. Acesta este un pact nerostit. Până la urmă, nu e nevoie să întreb.

— Natia stătea cu sora lui Keti și cu copiii ei. În Țhinvali.

Povestea asta e otrava lui Nodar. Are nevoie să scape de ea.

— Am alergat până în oraș. Arăta ca iadul. Chiar era iadul pe pământ. Oamenii fugeau în toate părțile, săpau prin dărâmături, în timp ce obuzele continuau să cadă.

Ia rapid o gură de vin.

— Partea din față a blocului Natiei se prăbușise. Oamenii se târau de sub ruine ca niște șobolani gazați. Mă implorau să-i ajut...

Nodar inspiră adânc și își freacă fruntea cu palma. Fiecare propoziție are un preț. Își face cruce.

— Să mă ierte Dumnezeu, i-am ignorat. Am căutat-o pe Natia printre rămășițele clădirii. Acolo unde am putut ajunge, în orice caz. Nimic.

— Îmi pare rău.

— Sora lui Keti s-a ascuns probabil la subsol cu copiii, noi așa ne-am gândit. Dar intrarea în beci fusese blocată. Nu se auzea niciun sunet dinăuntru, frate.

Mai ia o înghițitură și se șterge la gură.

— În seara aia, au bombardat orașul din nou. Blocul de alături s-a prăbușit peste cel în care se afla Natia. Și asta a fost tot. N-am mai putut ajunge la el. Oricum, armata evacua deja oamenii. Aproape m-au împușcat pentru că m-am opus.

Nodar expiră.

— Ne-am dus acasă, frate... Pur și simplu ne-am dus acasă fără fiica noastră. Am stat în casă ca muștele pe o grămadă de bălegar.

Tace îndelung, timp în care privirea îi rătăcește printre locurile de veci din Kukia. Când vorbește din nou, abia îl aud.

— Peste câteva zile, a sosit armata rusă.

— Stai, credeam că rușii au bombardat orașul!

— Rușii, georgienii. Care-i diferența? Obuzul e obuz. Tot omoară.

Clatină din cap.

— Am încercat să intru în Țhinvali, dar rușii închiseseră orașul. Nimeni nu intra, nimeni nu ieșea.

Era să mor când am încercat să mă strecor pe lângă gărzi. Pe urmă au început luptele *adevărate* și am fost evacuați tocmai în Tbilisi.

Se uită la mine și apoi din nou la paharul gol de plastic din mâinile lui.

— În afară de haine, am vândut tot. Pe o nimica toată. Pe urmă am luat-o de la zero. Keti a fost bolnavă mult timp. Stătea în pat zile la rând. Nu puteam să scot nici măcar un cuvânt de la ea. Se uita la toate știrile despre război, iar și iar și iar...

Un gând nou îl face să-și ciupească puntea nasului.

— Frate, stătea nemișcată și plângea fără să-și schimbe expresia. Adică, lacrimile îi curgeau pur și simplu pe față, de parcă era paralizată. Nu știam ce să fac. Cum s-o scot din starea aia. Până la urmă, încetul cu încetul, a fost mai bine. Am cumpărat Volga, să fac ceva bani. Și uite-așa, au trecut doi ani de atunci.

— Vreo veste despre Natia?

Nodar dă din cap în semn că nu.

— Nimic.

— Deci, de fapt, nu e...

Arăt din cap înspre cimitir.

— Nu, nu e acolo. Dar Keti e convinsă că a murit. Ne-am cheltuit ultimii bani pe un loc de veci aici. Adică, abia dacă încape un scaun în el.

— Crezi că e încă în Țhinvali?

— Poate da, poate nu. Poate e în vreun sat din apropiere. Nu contează. Ce știu eu e că încă trăiește.

Se bate pe piept de două ori.

— Inima ei încă bate. Aproape nouă ani.

Se uită spre locul în care a dispărut Ketino, pe cărarea șerpuită.

— Dar când lui Keti îi intră ceva în cap, n-are rost să te cerți cu ea. Vine aici, lasă florile, aprinde lumânări, se roagă. Vorbește cu Natia ore în șir. E greu să vezi așa ceva, frate.

Nodar își privește picioarele.

— Faza e că nu pot să-i dovedesc că se înșală. Am încercat. Osetia e închisă. Sunt patrule și de-o parte, și de cealaltă a graniței. N-ai cum să intri. Mai întâi trag și, dacă nu te omoară, poate te iau la întrebări pe urmă.

— Așa de rău?

— Ascultă, frate, s-a lăsat întunericul acolo. Nu intră și nu iese nicio informație. Fără telefon, fără poștă. Dacă încerci, te trezești cu poliția la ușă, pentru interogatoriu. E o nebunie. De două ori am încercat să traversez și m-au prins de fiecare dată. Dacă mai încerc, mă așteaptă douăzeci de ani în închisoare. Trădare, zic ei.

Chicotește, dar nu-i nici urmă de veselie în vocea lui.

— Într-o zi o să se termine, frate. O să se deschidă granița. Până atunci, aștept. Aștept și îmi pierd mințile.

A scăpat de otravă. Nu-mi trece prin cap nimic care ar putea să-l aline. Mă uit în jos, spre acele de pin împrăștiate pe pământ.

— Nu te întrista, Mowgli. Încă nu s-a terminat.

Mă întreb care dintre aceste fantezii opuse, a lui Ketino sau a lui Nodar, e mai fragilă. Îi zâmbesc, dar în sinea mea îmi spun că n-are dreptate. Șansele ca o copilă de opt ani să fi supraviețuit în mijlocul unei zone de război? Singură? Nu, Nodar. S-a terminat.

— Ai dreptate, mint.

Știe că Natia a murit. Sigur că da. Dar se minte singur, se torturează cu perspectiva regăsirii. Nu se poate opri. Pentru că, dacă se oprește, Natia dispare cu adevărat.

Între timp, Ketino se confruntă cu imaginea în oglindă a aceleiași probleme. Nu din cauza suferinței a ajuns să nu mai poată ieși din casă. Ci a speranței. Speranța reală, cinstită că Natia trăiește.

Dacă nu se duce la cimitir, Ketino trebuie să admită că Nadia e vie. Vie și singură. Un copil într-o zonă de război. Mai rău, Ketino nu poate face nimic s-o găsească. Așa că se preface că fiica ei e moartă și, cumva, asta o face să se simtă mai bine.

Ei se luptă cu aceeași problemă din perspective opuse, îndreptându-se spre o cale de mijloc dureroasă. Acolo am lăsat-o și noi pe Eka. Cei doi băieți ai ei vii, dar inaccesibili. Șase ani a pășit pe calea aceea de mijloc îngrozitoare.

Ce fel de urme lasă așa ceva? Care e prețul plătit? Ketino e prizonieră acolo doar de doi ani și deja se vede cât a costat-o.

Privesc peste haosul din Kukia. Unul dintre locurile astea de veci trebuie să fie al Ekăi.

„Când o să se termine cu toată povestea asta, o să mă întorc. O să mă întorc și o să te găsesc" îi spun, sperând să-i aud vocea.

Dar ea nu răspunde.

Când Ketino se întoarce, soarele s-a adâncit deja dincolo de orizont. Are expresia cuiva care tocmai a depășit cu bine o criză: are fruntea netezită, iar în ochi, o scânteie de ușurare cu greu câștigată. E Ketino din dimineața în care ne-a vindecat de mahmureală

pe-amândoi, pe mine și pe Nodar. Ba chiar bea și un pahar de vin cu noi.

— Doamne, Nodar! Să-ți fie rușine. Ce e ăsta?

Nodar ridică din umeri. Pare obosit. Toată energia acumulată care l-a însuflețit s-a înecat de mult în vinul prost.

— De unde l-ai luat? Aruncă-l! Dar nu-l turna pe jos. N-o să mai crească nimic aici.

Ketino se întinde să ia sticla, dar Nodar și-o ascunde la subsuoară, ferind-o de ea. Se duce spre Volga.

— Hai să mergem! zice el peste umăr.

În mașină, pornește radioul pe postul obișnuit. Litania nesfârșită de mesaje continuă și mă întreb dacă postul emite fără întrerupere. Ketino îl oprește.

— Iar prostia asta!

Nodar îl deschide din nou. Cei doi își aruncă priviri piezișe.

— Bine, atunci. Hai odată! zice Ketino.

În timp ce străbatem străzile tot mai întunecate din Tbilisi, reflexia lui Ketino din oglinda laterală rămâne ca de porțelan. Suntem aproape de casă când se întâmplă. Postul de radio a transmis un șir lung de mesaje de dragoste, așa cum face uneori. Nodar manevrează Volga într-un loc de parcare cu doar jumătate de metru mai mare decât mașina. Chiar atunci, limpede ca lumina zilei, se aude:

Pentru Natia Basriani din Țhinvali. Natia, dacă asculți, te iubim. Ai grijă de tine, o să te găsim. Cu dragoste, tati și Keti.

Ketino trage aer în piept cu un șuierat.

— Iar, Nodar?

El tace.

— S-a dus. Bagă-ți asta în capul ăla prost al tău! scrâșnește Ketino printre dinți.

Nodar scoate încet un geamăt de frustrare care ia forma unui cuvânt:

— Taci!

— S-a dus, Nodar. Te rog! Încetează!

Se întorc unul spre celălalt și își încrucișează privirile. Când se desprind, nu știu la ce să mă aștept. Deodată, Ketino deschide portiera și coboară din mașina încă în mers. Asta îl face pe Nodar să apese pe frână. Volga se oprește brusc și, o vreme, continuă să huruie. Ketino se împiedică și e gata să cadă.

— Keti, ai pățit ceva?

Fără să se uite în urmă, ea se năpustește spre apartament.

— N-ai decât, du-te!

Ea aproape că nici nu-l aude. Nodar strigă după ea:

— Du-te și ascunde-te! Doar la asta ești bună, oricum!

Pașii i se împleticesc la auzul acestor cuvinte, dar Ketino nu se oprește. Nodar mai că smulge frâna de mână, coboară și face câțiva pași spre ea. Pe urmă se răzgândește și se oprește. Se întoarce spre mine, în schimb. În ochi îi lucesc lacrimi.

— Vezi?

Se fâțâie pe lângă Volga semiparcată. Se uită în susul și în josul străzii, de parcă l-ar fi strigat cineva din depărtare.

— Băga-mi-aș! Auzi, Saba, urcă tu. Eu mă duc să mă plimb puțin.

Peste umărul lui, o văd pe Ketino ieșind din gura întunecoasă a ușii. Nodar nu observă că se apropie de el de parcă ar vrea să-l omoare.

— Nodar, încerc să-l avertizez.

Se năpustește asupra lui înainte ca el să se pregătească. Are în mână un teanc de bancnote. Când Nodar se întoarce spre ea, mâna cu banii îl lovește peste față. Nodar se dă în spate, clătinându-se și ținându-se de obraz. Bancnotele noi, foșnitoare cad ca niște confetti pe pământ.

— Nu permit păcatul ăsta în casa mea, zice Ketino.

Vântul ridică bancnotele, care zburătăcesc în aer.

— Ți-ai pierdut mințile?

Nodar se repede să prindă banii, dar Ketino îl țintuiește pe loc cu două cuvinte.

— Spune-i!

Nodar se oprește brusc. Se uită la mine, pe urmă la Ketino.

— Spune-i, Nodar. Dacă nu, îi spun eu.

Nodar rămâne nemișcat, în timp ce larii îi scapă și se împrăștie în susul drumului, pe sub mașini și în gurile de canalizare.

— Spune-i de unde-i ai.

— Keti, nu face asta!

Ea își ferește privirea de a mea. El clatină din cap.

— Spune-i! repetă Ketino pe un ton rece.

— Nu-i așa de simplu.

Nodar se uită la bancnotele salvate din mâna lui. Și le îndeasă în buzunar, pierzând câteva dintre ele. Le privește cum cad pe asfalt, dar nu face niciun gest să le ridice. Fără o vorbă, se răsucește și pleacă.

— Da, fugi și îmbată-te, n-ai decât! De asta ești *tu* bun, oricum! O să-i zic eu, atunci.

Ketino se întoarce spre mine.

— Îmi pare foarte rău, Saba. Locul ăsta l-a schimbat.

— Ce să-mi zici?

Trăsăturile i se îmblânzesc puțin. Oftează.

— Te-a trădat, băiete. Te-a vândut detectivului ăluia. Pentru câțiva lari.

Ketino arată spre banii împrăștiați de jur împrejur.

— M-a vândut?

— Poliția știe tot: despre paginile pe care le-ai găsit, despre graffiti, biserica arsă...

Mă răsucesc să mă uit în urma lui Nodar. El se oprește înainte să dea colțul, de parcă ar vrea să se întoarcă la noi, dar își continuă drumul.

— Pentru mine a făcut-o. Banii sunt la fel de rari aici ca apa în deșert. Taxiul lui nu e de-ajuns.

Ketino nu pune întrebări și nu mă presează să răspund. Nu mai e nimic de zis. Ne ducem în apartament tăcuți. Ea se retrage în camera ei, iar pe mine mă lasă în pace. Știe ce am de făcut în continuare și îmi lasă spațiul necesar. Nu mai pot să am încredere în Nodar, indiferent cât de tare mi-aș dori asta. Dacă vreau să-l găsesc pe Irakli, trebuie să-l las pe Nodar în urmă.

Liniștea încărcată de regrete din dormitorul lui Ketino pare să-mi aprobe decizia.

În timp ce televizorul din sufragerie continuă poveștile despre animalele de la grădina zoologică, îmi fac bagajul. Tigrul Artiom tot nu a fost prins. Doi câini au fost găsiți eviscerați și parțial mâncați în zona înaltă a cartierului Sololaki. Proprietarii lor sunt traumatizați. Unități din forțele speciale ale poliției patrulează acum pădurea.

Un grup de pinguini Gentoo a scăpat de urmăritori și a dispărut în gurile de scurgere. Hipopotamul Boris a murit, în ciuda eforturilor veterinarilor. Poliția a fost

mustrată pentru entuziasmul cu care a folosit săgețile cu tranchilizant. Reportajele acestea trec pe lângă mine, abia dacă le înregistrez.

Hotărăsc să aștept, ca să-l mai văd pe Nodar o dată, înainte de a pleca. Vreau să-mi dea o explicație. Ajunge acasă târziu, arătând ca o sosie nereușită a lui. Cuvintele sale au un ritm stingher. Privirea îi rătăcește prin cameră, detașată de ceea ce vede. E beat.

— Trebuie să stau jos.

De îndată ce se așază pe canapea, se înclină într-o parte, cu ochii pe jumătate închiși.

— Ești OK?

Într-un târziu, clipește de câteva ori și deschide ochii. Se scarpină la nas și se îndreaptă.

— Dă-mi o țigară, te rog!

Îi întind o L&M. Trage câteva fumuri lacome. Dar mâna îi obosește și-i cade moale în poală. Se înclină iar într-o parte. Urmăresc țigara care se consumă singură până la filtru.

— Nodar!

Tresare, dând scrum pe el.

— Prezent, domnule!

— Ce i-ai spus detectivului? Cât de mult știe poliția?

Nodar trage un ultim fum din L&M-ul stins, se strâmbă când îi simte gustul și lasă mucul să cadă pe podea.

— Nu-mi pare rău, Mowgli, clatină el din cap. Nu e vorba de bani. Nu-mi pasă de asta.

— Atunci de ce?

— Mi-a oferit ceva ce n-am putut să refuz.

Îi scapă un râset amar.

— Mi-a promis că mă ajută să intru în Osetia, pentru Natia.

Clatină din cap. Stârnite de mișcare, două lacrimi i se scurg pe față. Și le șterge cu încheietura mâinii.

— M-a păcălit. N-a avut nicio clipă de gând să respecte înțelegerea. L-am tot întrebat de graniță până când, aseară, mi-a spus că, dacă pun vreodată piciorul pe-aproape de Osetia, mă bagă la închisoare și uită de mine acolo.

Își sprijină capul în mâini.

— *Ce fază de tot rahatul, Bublik!* zice Surik.

— *Nu acum, Surik.*

— *Te-a vândut lupilor. Acum știu și ei tot ce știi tu.*

— *Suferă, Surik, nu-ți dai seama?*

— *Să-l ia dracu', cu lacrimile lui de crocodil! Pleacă de-aici! Și nu te uita în urmă!*

Văd cum fața lui Nodar își pierde expresivitatea. Culoarea îi dispare din obraji, lăsând în loc o rețea albastră, bolnăvicioasă de vene la fiecare tâmplă.

— Nodar, eu plec.

Ochii lui cad pe valiză. Încearcă să se ridice.

— Nu pleca, Mowgli! Stai!

Cuvintele ies bălmăjite, fiecare, un chin.

Mai face o încercare de a se ridica, dar nu reușește.

— Rămâi în noaptea asta, te rog! Pot să repar totul.

— Bine, Nodar. Bine. Rămân. Hai, întinde-te aici!

Îi duc un pahar cu apă, deschid radioul și găsesc postul „Dacă asculți asta".

— Mowgli, murmură el. Încă nu s-a terminat.

Îl acopăr cu o pătură. Am nevoie de o voce mai sănătoasă decât a lui Surik care să mă ajute să cântăresc bine lucrurile. Caut să vorbesc cu Anzor.

— *Toate indiciile lui Sandro, graffiti, furișatul prin Tbilisi, ascunsul de poliție — toate astea — el pur și*

simplu le-a aruncat pe apa Sâmbetei.

Enumerarea cu voce tare a tuturor acestor lucruri mă face să trântesc ușa de la camera Natiei în urma mea. Nodar murmură ceva, dar nu înțeleg.

— *Ușor, Sabo! Calmează-te! Stai jos. Ai dreptate, te-a trădat. Dar gândește-te că în locul lui ar fi fost Eka sau Irakli. Ei ar fi făcut lucrurile altfel? Sau tu?*

— *Trebuie să plec de-aici.*

Anzor mă pune să mă așez la loc.

— *Nu e nicio grabă. Răul a fost făcut. Trebuie să te gândești bine. Ce știe poliția?*

— *Le-a spus tot, Anzor!*

— *Ușurel, Sabo, gândește-te!*

— *Știe că am fost acasă la Irakli, pe urmă la grădina botanică, pe urmă la mormântul Marinei. Știe ce-am găsit: paginile, graffiti.*

— *Sigur că știu. Dar ia gândește-te: nu i-ai spus niciodată lui Nodar cum ai făcut conexiunea între indicii. Asta e limba ta și a lui Sandro. Nodar nu o vorbește. Și nici poliția.*

— *Și ce dacă?*

— *Ei nu știu decât că mergi pe niște urme, dar nu și cum...*

— *Doamne, Anzor, dar ei știu unde o să mă duc mai departe!*

— *Chiar știu?*

Îl simt că zâmbește.

— *Ia gândește-te! Tot ce i-ai spus lui Nodar a fost că te duci undeva în Sololaki. Atât.*

Clatin din cap, chibzuind la propria prostie.

— *Ai dreptate. Încă pot să mă duc acasă.*

— *Nu chiar, Sabo. Uiți un lucru...*

— *Ce?*

— *Dacă ai fi polițist, ce-ai face?*

— *N-am idee, Anzor. Tu ce-ai face dacă ai fi polițist?*

Îl aud cum țâțâie.

— *Mereu în priză, Sabo. Gândește-te! Dacă aș fi polițist, aș sta la pândă, te-aș urmări. Sau te-aș aștepta undeva, unde știu c-o să vii.*

Cuvintele astea mă fac să mă ridic.

— *Trebuie să plec chiar acum.*

— *Dormi vreo două ore, Sabo. O să ai nevoie. Pleacă în toiul nopții.*

Cu atingerea lui calmă, mă face să mă așez la loc, să tac și, cumva, să adorm.

---

[3] TOC = tulburare obsesiv-compulsivă.

8
DE CE SE SPUNE CĂ NU POȚI SĂ TE MAI ÎNTORCI ACASĂ

În cele mai multe nopți, veneam aici ca un visător, cu trupul lepădat și lăsat în urmă. Înainte ca mirosul acestui loc să fie spălat de pe mine pentru totdeauna. Veneam tocmai din Londra ca să-i vizitez.

Pe Anzor, întemnițat pe veci în curte, cu brațele vârâte până la coate în motorul imposibil de reparat al mașinii lui, încruntându-se și ștergându-și degetele de cârpa atârnată pe umăr. Stăteam și-l priveam, dar el nu se uita la mine.

Pe Lena, mereu în bucătărie, cu mâinile împestrițate de bucățele de pătrunjel tocat. Atingerea ei aspră. Degetele adâncite în nenumărate răni pe câmpurile mlăștinoase, fără nume și fără Dumnezeu, de pe frontul german. Martoră a o mie de morți; chipul ei, ultimul văzut. Privea direct prin mine, de parcă nici nu eram acolo.

Pe Eka, cea care umplea salonul cu fum de țigară și jecmănea vreun văr ghinionist la table. Nu-și ridica niciodată ochii de la joc, să mă observe.

Rătăceam prin casa asta și simțeam vag mirosul urât de naftalină din dormitoare, îmi treceam degetele de-a lungul perdelelor șopotitoare și priveam umbrele frunzelor de stejar care dansau pe peretele camerei mele.

Dar amintirile își pierd detaliile. Locul ăsta, casa mea, s-a estompat curând, devenind o palidă imitație a ceea ce era de fapt. Odată decolorate amănuntele, puterea lui asupra mea s-a risipit. M-am întors doar ca să mă asigur că nu a dispărut de tot. Am venit să susțin pereții, ca să nu se prăbușească, să verific că măcar camerele sunt unde trebuie să fie.

A lui Anzor, prima în stânga ușii de la intrare.

Pe urmă baia în care picură întruna apa, urmată de sufrageria jerpelită.

Camera Ekăi, cea a lui Sandro și camera mea, una lângă alta.

Bucătăria noastră cu formă bizară, care dădea spre grădina din spate a Lenei, cu verdețuri.

Colțișorul Lenei, chiar lângă ușa din spate.

Cât de întunecos a devenit locul ăsta! Tavanele pierdute în umbră. Ferestrele acoperite de praf. Toate ușile închise. N-a mai rămas niciun miros aici, nicio aromă. Un zgomot surd de sunete ambientale pe care nu mi le mai amintesc. Pereți cărora varul le-a ascuns orice textură. Sunt complet albi acum, deși n-au fost niciodată înainte.

Îmi lipesc urechea de ușa lui Anzor. Liniște simulată.

Anzor?

Tuse aspră, înfundată de o pânză. Îl las cu adevărul lui sumbru.

Suspine slabe, înecate, dinspre camera Ekăi. Cumpărături ce cad printre degete care nu mai ascultă. Ușa nu se clintește, indiferent cât de mult mi-aș dori asta.

Eka?

Niciun răspuns.

Camera ei e goală, de parcă nici n-a locuit careva vreodată în ea.

O parte din bucătărie se suprapune peste bucătăria mea din Londra. Mă holbez la obscenitatea unui aragaz electric strălucitor, unde își ținea pe vremuri Lena plita de fontă, veche și de încredere, Atlas.

Nu pot să repar locul ăsta. A decăzut prea mult.

Trebuie să ies de aici.

***

E încă întuneric când mă trezește alarma. Am în gât gustul de iod al groazei. Hotărăsc să plec la ora asta

imposibilă din noapte ca să evit poliția, în caz că încearcă să mă urmărească. Și asta, din cauza lui Nodar.

De când am ajuns aici, casa familiei a tras de mine ca un curent oceanic, iar eu i-am rezistat. Probabil și Sandro a pățit la fel. Pe la începuturile noastre în Londra, visam tot timpul să ne întoarcem acasă. Pentru că acolo avea să fie Eka, jecmănind vreun văr ghinionist la backgammon. Acolo avea să fie Anzor, reparându-și mașina în curte. Lena, în bucătărie, încropind mâncare din te miri ce.

Dar lucrurile s-au schimbat. Acum nu mai e nimic aici, în afară de fantome, aer închis și mobilă prăfuită.

Și Sandro știa asta. Îi simt ezitarea. Altfel de ce urmele lăsate de el duc oriunde, numai aici nu, în locul acesta pe care îl dorim și de care ne temem cel mai mult?

Cât de mare e rahatul în care am nimerit, Sandro? Te-ai dus în casa noastră de nevoie, frate, după ce ai epuizat toate opțiunile mai puțin dureroase. Prădătorul care te vânează pe tine mi-a luat și mie urma. Indiciile tale mă fac să mă îngrijorez: se îndreaptă vertiginos către un final nefericit.

În timp ce stau în camera întunecată a Natiei, simt cum casa noastră trage din nou de mine. Dar acum știu că e un curent de suprafață, care mă duce către un loc din care nu mă pot întoarce înot. De data asta nu-i rezist. Îl las să mă ia cu el. Urează-mi noroc, Sandro.

Îmi iau geanta și mă strecor în sufrageria lui Nodar ca un hoț. El doarme pe canapea, cu fața șifonată. Somnul morților.

— *Somnul liniștit al unui trădător prins,* intervine Surik, dar nu-i răspund.

Radioul umple camera cu un șuierat slab, cu paraziți. Ușa de la camera lui Ketino e închisă. Mai arunc o ultimă privire în jur. Cu inima împietrită peste noapte, așa cum se întâmplă cu inimile. Închid după mine ușa de la intrare și mă întorc cu spatele spre Grand Hotel du Nodar și triștii lui ocupanți.

Cerul e posomorât, iar felinarele stradale sunt încă aprinse. Atât de devreme dimineața, Tbilisi e ca un decor de film abandonat. Nicio mașină, niciun om. Nu mă urmărește nimeni când ies de pe strada lui Nodar.

Lăsat netulburat, praful fin care înmiresmează aerul s-a depus ca o ninsoare fină. Tbilisi îmi ghidează pașii la vale, spre Mtkvari. Apa e doar cu o nuanță mai deschisă decât cerul întunecat ca mâlul. Traversez râul pe lângă monolitul acela în ruină care e spitalul din Sololaki. Mă opresc pe pod și aștept vreun semn că aș fi urmărit.

Dincolo de râu, intru pe strada principală care traversează Tbilisi. Siluetele neclare ale unor străini se târăsc pe drum alături de mine. Rămân în umbră și se adună în jurul cercurilor fluorescente ale vitrinelor și felinarelor. Suntem cu toții la fel: cu capul plecat, cu dinții încleștați, mergem fără voie într-o direcție pe care nu noi am ales-o. Schimbăm priviri stânjenite. Oamenii ăștia nu sunt prădători sau iscoade ale poliției. Sunt spirite înrudite.

Dacă mergi pe jos prin oraș la ora asta înseamnă că ceva din viața ta a ieșit de pe făgaș. Toți fug de o mahmureală iminentă, își calmează nervii după o ceartă, petrec încă o noapte nedormită din motive

cunoscute și necunoscute. Eu mă îndrept spre strada Tabidze. Mă îndrept spre casă.

Ca o cărare îngustă din pădure ce în sfârșit iese într-o poieniță și strada se deschide într-o piață uriașă.

E Piața Lenin: o monstruozitate din piatră cubică, de proporții sovietice. Pare că s-a mărit cu trecerea timpului. Lenin a dispărut de mult. Numai piedestalul a mai rămas. Niciun alt monument nu va prinde rădăcini aici. Nu înainte ca decenii de ploi să spele pământul de vechea otravă.

Am fost aici când au răsturnat statuia lui Lenin de pe soclu. Pe vremea aceea, toată familia Sulidze stătea lipită de televizorul alb-negru: filmări cu tancuri pe străzi străine, mulțimi care atacau soldați înarmați, canistre cu gaz lacrimogen rostogolindu-se printre picioare ca niște artificii rătăcite. Uniunea Sovietică se prăbușea. Din cauza asta nu mai puteam să mă uit la *Tom și Jerry*.

— Sabo, are loc o revoluție, iar tu vrei să te uiți la desene animate? a întrebat Anzor.

Avea dreptate. Un spasm de revoluții a zdruncinat întregul bloc estic. Zidul Berlinului a căzut. Uniunea Sovietică s-a scuturat și țări întregi s-au ridicat împotriva regimului: Bulgaria, Cehoslovacia, România. Și Georgia s-a trezit dintr-un somn de șaptezeci de ani. Exilații s-au întors din munți, purtând în suflete o furie distilată vreme de tot atâția ani.

Stăpânirea sovietică în Georgia a dispărut înainte ca oamenii să apuce să pună mâna pe ea. Oficialii guvernamentali au fugit sau doar și-au dat jos uniformele și s-au amestecat cu mulțimea. Cum au găsit clădirea parlamentului părăsită, oamenii au

ajuns în Piața Lenin, fierbând de furie nedescărcată. Indiferent la toate astea, Lenin stătea ca de obicei: cu manifestul în mână, făcând gesturi pompoase. Anzor și Eka ne-au dus pe mine și pe Sandro în piață, în ziua aceea.

— Băieți, și zece vieți de-ați trăi, n-o să mai vedeți niciodată așa ceva, a promis Anzor.

M-a ridicat pe umeri și și-a făcut loc prin mulțime. Piața Lenin era în întregime o mare mâloasă de fețe obosite, ursuze. Bărbați și femei îmbrăcați în haine transmise la nesfârșit de la unii la alții, peticite, spălate și uzate până ajunseseră de culoarea sumbră, uniformă, a vieții sovietice.

Au legat cabluri de oțel în jurul picioarelor lui Lenin. Două camionete ambalau motoarele și smulgeau pietrele cubice, pentru a trage statuia de pe soclu. Cu un sunet ca un pocnet de pușcă, un cablu s-a rupt. Dar Lenin se urnise deja. S-a răsturnat printre oamenii împrăștiați, ca un copac doborât, și s-a spart când a atins pământul.

Mii de fețe s-au întors în aceeași direcție și au scos un sunet pe care nu-l voi uita niciodată. Un „Ooohhh!" spontan, asurzitor a străbătut mulțimea, ridicând pălăriile de pe capete și alungând praful pe care îl stârnise căderea lui Lenin. A reverberat în jurul pieței și mi-a înfiorat părul de pe ceafă. Am simțit cum același sunet trece și prin Anzor, pe umerii căruia stăteam, ca aerul prin foale. Nu era nici urmă de bucurie în țipătul acela, niciun triumf. Doar furie fără drept de apel. De sus, de unde eram cocoțat, m-am uitat în jos, la Sandro. Se sprijinea de Eka și plângea. Nu-i stătea deloc în fire să plângă așa.

Mulțimea a înaintat într-o tăcere îndârjită. Găsind, în sfârșit, o metodă simbolică de eliberare, a făcut statuia bucățele. Eka a venit cu o bucată din statuie despre care a spus că e degetul lui Lenin. Mai târziu, l-am ascuns în colțul grădinii noastre, sub o tufă de trandafiri, unde părea o piatră obișnuită. Oamenii din cartier treceau pe la noi ca să se uite la el, iar Eka nu se plictisea niciodată să spună povestea lui.

Până la urmă, independența Georgiei n-a fost așa cum sperase lumea. Vremurile bune au durat cât proviziile sovietice. Pe urmă, războiul civil a intrat *de-adevăratelea* în viteză, iar Tbilisi n-a mai văzut lumina zilei timp de un deceniu.

Mâncarea se găsea greu. N-aveam apă curentă, gaze sau electricitate. Trăiam cu mirosul de ceară de lumânare pe mâini. Lămpile cu petrol ne murdăreau pereții atât de încet, încât nu observam decât dacă ne treceam degetul prin funingine. Pe urmă, Nino a fost lovită de glonț și, ei bine, restul îl știi deja.

Acum, mă uit dincolo de Piața Lenin, căutând. Zăresc Strada Tabidze pe partea cealaltă și rămân încremenit precum căprioarele în fața farurilor.

— *Bublik, ascultă!*

Vocea lui Surik mă face să tresar.

— *Ești sigur de asta?*

— *N-am de ales, Surik.*

— *Ar putea fi periculos.*

— *Periculos?*

— *S-ar putea să fie acolo.*

— *Cine?*

— *El.*

— *Despre ce vorbești?*

Dar Surik nu răspunde.

Statuia Mamei Georgiei se înalță deasupra acestei părți a Sololakiului. Sub protecția ei, intru pe strada lungă, cu case pastelate înșiruite, Tabidze. Mai lată decât majoritatea străzilor din Sololaki, te ademenește cu pretexte false.

Fațadele caselor sunt o minunăție. Ferestre încastrate, arcuite și balcoane minuscule, elegante, oriunde te uiți. Chipuri sculptate de heruvimi, lei, gargui și diavoli în miniatură ornează pereții.

Dar timpul a fost nemilos. Secțiuni întregi din fațadele elaborate s-au fărâmițat, lăsând la vedere simetria urâtă a cărămizilor. Colțurile și marginile ascuțite au fost tocite de decenii de ploi. Linii care ar trebui să fie drepte nu sunt. Unele case stau lăsate pe spate sau se apleacă spre stradă, în timp ce altele pur și simplu se adâncesc în fundațiile putrezite.

Crăpături cu aspect bolnăvicios, ca niște vene varicoase, infectează zidurile. Balcoanele delicate au sângerat pete de rugină pe pereții de dedesubt.

— *Ai văzut destul, gata?* întreabă Surik.

— *Te-ai întors.*

— *Pleacă de-aici, Bublik! Hai acasă!*

— *Unde e acasă, Surik, dacă nu aici?*

Știu că nu are ce să răspundă la asta. De jur-împrejur, zeci de amintiri din copilărie mă imploră să fiu martor al descompunerii lor dulci-amare. Detalii pe care nu-mi amintesc să le fi uitat mă trag de mânecă. Strâng din dinți, o privesc pe Mamă în ochi și trec mai departe.

Mai încolo, pe Tabidze, mă întâlnesc cu o femeie corpolentă, înconjurată de o gașcă de copii. E centrul calm al haosului de țipete și degete lipicioase

dimprejur. Fața ei are seninătatea serioasă a unei veterane decorate a maternității.

Se oprește la un chioșc cu fereastră, de la parter. O mână îi întinde o sticlă cu lapte și un pachet de țigări. Ea plătește și se apleacă să stea de vorbă cu vânzătoarea. Când mă apropii, privirea îi e atrasă brusc de mine.

— *Sfinte Iisuse, Marie și Iosif!* exclamă Surik. *Ea e!*

Încet, o recunosc și eu. N-are cum să fie ea. Kristina, iubirea (neîmpărtășită) din copilăria mea.

— *E Kristina, nevasta ta necredincioasă.*

În timp ce Surik chicotește la propria glumă, eu îi mai arunc o privire femeii. Surik are dreptate. Ea e.

Eka ne citea *Pippi Șosețica* în vara în care Kristina a apărut ca o vrajă în viețile noastre. O vrajă rea a croit-o și cusut-o din esența acelei cărți. Când am văzut-o stând în curte, am înțeles de ce dispăruseră toate cuvintele din cartea Ekăi: fuseseră folosite pentru a-i da viață Kristinei.

Avea pistruii, codițele împletite, rochia zdrențuită, tot. Nu stătea niciodată locului, iar picioarele îi erau întotdeauna murdare în sandalele de căpătat. Tot timpul se cățăra pe chestii, stătea cocoțată pe crengile copacilor, arătându-și lumii chiloții imenși.

Era puțin mai mare decât noi, copiii din curte, și asta îi dădea dreptul să ne fie șefă. Ne frângea inimile la fel cum smulgea aripile muștelor. În fața ochilor ei verzi ca merele și a pielii brune, noi n-am avut nicio șansă.

În serile acelea de vară, adulții ne lăsau să construim o mică vatră în curte. Atunci era singura dată când Kristina se potolea. Focul o hipnotiza, iar flăcările miniaturale din ochii ei mă hipnotizau pe

mine. Sentimentele mele pentru Kristina atinseseră deja maturitatea aceea pe care „îndrăgostirea“ speră s-o atingă într-o zi, după ce își va fi băgat mințile în cap.

Acum stă la doar câțiva metri de mine și eu dau să deschid gura, fără să am idee ce cuvinte vor ieși din ea. Privirile ni se întâlnesc și aproape mă opresc. Îi urmăresc fața lăsată, pentru a detecta orice urmă de recunoaștere. Nu văd niciuna.

— *Zi ceva, Bublik!*

— *Au trecut optsprezece ani, Surik. Ce aș putea să spun?*

— *Poate „Bună“?*

Îmi îndes mâinile în buzunare și trec mai departe. Ea îmi aruncă o privire curioasă, fără să zăbovească, dar nu zice nimic. Merg până când mă trezesc față în față cu inevitabilul: Strada Tabidze nr. 22.

— *Nu ești obligat să faci asta,* zice Surik.

— *Ba da.*

— *Treaba ta, atunci!*

Mă apropii de nr. 22 cu mintea rece, ca un observator, un martor. Intru în pasajul care duce către curtea interioară. Țevi de apă se întind de-a lungul pereților, înfășurate ici și colo în izolație mucegăită. Pasajul miroase la fel ca în amintirea mea. A rugină, ulei și umezeală. În zilele călduroase de vară, zidurile astea transpiră ca un pahar cu apă rece lăsat la soare. Dau colțul spre curte. Văd un scaun din lemn, parțial bătut în cuie, parțial legat de peretele din colț: coșul nostru de baschet improvizat.

— *Tu ne-ai făcut ăsta, mai știi?*

Niciun sunet din partea lui Surik. El ne-a făcut coșul în vara în care și-a pierdut postul de inginer. Atunci a căzut de-a binelea în patima băuturii.

Auzeam lumea vorbind despre el: nu are niciun motiv să bea, minte ascuțită ca briciul. Ar putea fi ceva de capul lui, dar e brânză bună în burduf de câine. Nu se poate abține. Așa-i familia lui, ziceau oamenii și ridicau din umeri.

Nu-mi plăcea când auzeam asta. Surik nu avea niciun cusur: nu făcea niciodată ceva fără motiv. Se zvonea că KGB-ul voise să-l includă în programul spațial sovietic. Dar băutura a stricat totul. Surik s-a prezentat beat la interviu și a bălmăjit ecuațiile de fizică.

— *Nu e niciun zvon, Bublik. E totul adevărat.*

— *Îți spuneam „Mâini miraculoase".*

Îi ziceam așa pentru că putea să repare orice.

— *O abilitate de valoare în Georgia sovietică.*

Fără un serviciu care să-l țină întreg la minte, Surik a dat tot mai mult în patima băuturii și a devenit nimic mai mult decât omul bun la toate al cartierului. Îl găseai oricând în curte, cu un tremur ușor, care îi făcea mâinile să danseze. Ne construia jucării când putea.

Copiii de pe partea opusă a străzii, dușmanii noștri neîmpăcați, se înarmaseră cu catapulte făcute din crenguțe verzi și elastic de chiloți furat din dulapurile bunicilor.

— *Catapulte de oameni ai peșterilor! Eu v-am făcut cele mai sofisticate instrumente ale ingineriei sovietice. Puteai să smulgi aripa unei albine cu ele.*

Catapultele confecționate de Surik erau din metal, cu sprijin pentru încheietură și mâner din cauciuc. Cu una dintre ele a pus Kristina capăt dușmăniei cu oamenii peșterilor de peste drum. A nimerit „din

greșeală" fundul gras al uneia dintre mame, drept care am fost pedepsiți tot restul verii.

Ies din pasaj și intru în curte. Grădinița cu verdețuri a Lenei, aflată chiar sub ferestrele noastre, e uscată. Nu mai crește nimic aici, iar ferestrele noastre sunt toate acoperite cu scânduri. Mă așez în zona cu bănci de lângă grădină, vizavi de locul unde se cocoța Kristina, să se holbeze la foc. Îmi aprind o țigară și încerc să las toate aceste detalii să-mi alunece prin minte ca apa.

Cum grădina Lenei e așa golașă, văd degetul lui Lenin, unde l-am ascuns noi, sub tufa de trandafiri. Îmi dau imediat seama că sub el e ascuns ceva.

— *Pe cât punem pariu că sunt pagini din* Kaleidoskupi? îi zic lui Surik.

— *Ia-le și hai să mergem!*

— *Calmează-te, Surik.*

Dau degetul lui Lenin laoparte și găsesc o singură pagină, umedă. A fost împăturită în grabă și lăsată în voia naturii. O deschid cu degete tremurânde. Primul și ultimul rând au fost decolorate de ploaie. Restul abia se înțelege. E o pagină neanunțată de numărul actului sau al scenei, lipsită de orice context. Un indiciu grăbit, ceva important lăsat în grabă.

TAMAZ (*Bea un shot de votcă*): Uf, ce nasoală e!

VALIKO: Dizolvant de vopsea.

TAMAZ: Soluție de curățat cuptorul.

VALIKO: Până și Moscova roșie[4] are gust mai bun.

(Râd amândoi.)

CHELNERIȚA: De ce nu vă duceți voi afacerile în altă parte? Voi doi! Nu vedeți că închid?

VALIKO: Nu durează mult, promit.

CHELNERIȚA: Hai odată!

(CHELNERIȚA țâțâie și se întoarce la treaba ei.)

VALIKO: Îmi spuneai despre serviciu. Că te-au promovat?

TAMAZ: Nu mă face să râd. Se fac reduceri de personal, cică. Reorganizare. Mă dau afară.

VALIKO: De ce?

TAMAZ: Habar n-am. N-am făcut nimic.

VALIKO: Poate asta e problema, Tamaz.

TAMAZ: Toarnă, înainte să se evapore dizolvantul.

(VALIKO toarnă două măsuri de votcă. Beau amândoi.)

TAMAZ: Auzi, Valo, eu nu pricep. Ce ți-au făcut acolo, în Ushguli?

VALIKO: Cum adică?

TAMAZ: În mănăstirea aia de nebuni de-acolo, de sus. Nu mai erai tu când te-ai întors.

VALIKO: Nimic nu rămâne mereu la fel.

TAMAZ: Vezi? Acum spui rahaturi ca ăsta. Ce ai făcut acolo?

VALIKO: Păi, în general, m-am rugat.

TAMAZ: Eu aș lua-o razna.

VALIKO: Te obișnuiești. Te ajută să nu te mai gândești la lucrurile pe care nu le vrei în capul tău.

TAMAZ: Nu cred că ăsta e scopul, frate.

VALIKO: Probabil că nu.

(Mai beau un shot, stins cu bere și cu un castravete murat.)

VALIKO: Ți-am povestit că aproape m-au gonit de-acolo?

TAMAZ: De ce?

VALIKO: Păi, nu puteam să dorm pe paturile alea tari de campanie. Așa că, în a treia zi, m-am apucat

și mi-am construit singur un pat bun. Am umplut salteaua cu cârpe și fân și ce-am mai găsit. Trebuia să-l vezi, Tamaz, parcă era pat de sultan. Era deajuns să-l vezi, că te lua amețeala.

TAMAZ: Și bănuiesc că nu era voie?

VALIKO: E un răsfăț. Un păcat. Părintele Serafim mi-a zis că nu înțeleg scopul. Mi-a zis să mă gândesc bine de ce mă aflu acolo.

TAMAZ: Și de ce te aflai acolo, Valo?

VALIKO: Nu puteam să rămân aici fără să-mi pierd mințile. Iar după ce Eka... Ei, după aia, nici n-am mai vrut să rămân aici.

(Urmează o pauză lungă, în care nu se aude decât CHELNERIȚA care numără monede. Bărbații beau în tăcere și privesc stânjeniți pe fereastră.)

Îmi ia un minut care mi se pare nesfârșit să-mi aduc aminte de un „Tamaz“ din viața aceea de la care s-au scurs decenii. Era prieten bun cu Irakli. Un naș absent pentru mine și Sandro. Mi-l închipui pe Tamaz deschizându-i ușa lui Irakli: un om pe care nu l-a mai văzut de douăzeci de ani. Lucirea aceea ciudată, febrilă din ochii lui Irakli, care îl face să arate de parcă tocmai a plâns sau urmează să izbucnească în lacrimi.

Tăcerea stânjenitoare, urmată de cuvinte stânjenitoare. Mi-l închipui pe Irakli întinzându-i paginile ciudate din piesă, rugându-l pe Tamaz să le păstreze. Ca pe o amintire. O firimitură.

„De ce?“ ar vrea Tamaz să spună, dar ar fi de ajuns să-l privească pe Irakli ca să-și dea seama că nu are niciun rost să întrebe.

Abia dacă-mi aduc aminte cum arată. Vârfurile degetelor pătate de nicotină, mirosul de țigări fără

filtru, burta de bere, tare ca un bolovan — cam atât. Cu toate astea Sandro i-a dat cumva de urmă, l-a găsit, a luat de la el pagina aceea din *Kaleidoskupi* și a adus-o aici, unde s-o găsesc eu.

Îmi pare rău, frate, sunt prea lent. Ce vrei să-mi spui cu pagina asta? Urmele pe care mi le lași se șterg. Păsările ciugulesc firimiturile. Abia dacă a mai rămas ceva.

Mă simt expus cum stau așa, în curte, unde mă poate vedea toată lumea. Îmi îndes pagina în buzunar și mă retrag în casa scării, unde ne ascundeam pe vremuri când ploua. Cine știe de ce mă ascund acum? Încerc să citesc din nou pagina din *Kaleidoskupi,* dar mă cuprinde o frică familiară, din copilărie, când zăresc gura căscată, întunecoasă a subsolului comun.

Coboram acolo cu Lena. Din cauza unghiului ciudat al intrării și a treptelor abrupte, părea că descinde în propriul mormânt rece și umed. Eu refuzam s-o urmez până nu apăsa pe întrerupător. Incapabil să mă opun, mă scufund în aceeași beznă acum.

Întrerupătorul de plastic, cu clapetă, din era sovietică încă funcționează. Probabil a fost montat de Surik. Cobor în aerul răcoros și jilav din subsol. Un vierme strălucitor, slab, prins într-un bec, luminează o încăpere mare din cărămidă expusă. Pereții sunt reveni, iar aerul e greu de respirat din cauza mirosului de carton mucegăit. Gunoaiele altor oameni au fost stivuite în colțuri și sprijinite de pereți.

— *Bublik, uite!*

Surik îmi arată un morman de cutii pe care scrie „Sulidze“, peste care s-a adunat praf netulburat de ani buni. Banda adezivă, de pe care s-a uscat lipiciul, se desprinde fără să protesteze, iar cutia se deschide.

Scot la lumină lucruri demodate, împotriva voinței lor: abajururi de veioze vechi, seturi de tacâmuri ruginite, pernițe mucegăite, reviste și ziare care și-au pierdut orice culoare și sens.

Mirosul vag al casei noastre este singurul lucru util din cutiile astea. Știu că o să-l simt mai târziu și pe pielea mea.

— *Așteaptă, Bublik, așteaptă! Mai uită-te o dată!* mă oprește Surik.

Îndesat sub o mușama murdară, găsesc un teanc de scrisori nedeschise, legate cu sfoară. Ne sunt adresate mie și lui Sandro, cu scrisul de mână al Ekăi. Sub scrisori, dincolo de un strat de reviste *Sănătatea comunistă,* ceva strălucește verde-aprins. Dau revistele laoparte și găsesc o felicitare de Crăciun:

Băieții mei,

Crăciun fericit! Sper că vă plac cadourile. Nu pot să vi le trimit chiar acum. Așa că o să le țin la mine până când ne vedem.

Să fiți cuminți și să aveți grijă de Irakli!

Cu dragoste, Eka

Toată afurisita de cutie e plină de cadouri vechi de la Eka pentru zilele de naștere și Crăciun. Sunt încă ambalate, complet neatinse. Astea sunt cadourile pe care nu a reușit niciodată să ni le trimită. Să le transmită prin poștă pe vremea aceea ar fi însemnat să le ofere indirect lucrătorilor poștali corupți, pentru a le pune sub propriii pomi de Crăciun.

Dar Eka a continuat să fie mama noastră, în ciuda tuturor acelor kilometri dintre noi. Dovada e aici, în cutia asta. Nu-mi vine în minte nici măcar un cuvânt pe care să i-l spun acum. Stau nemișcat și încerc să-

mi rețin lacrimile, în timp ce măruntaiele mi se umplu de o furie stearpă.

Presiunea crește. Apa picură din tavan. De-afară se aud sunete îndepărtate de pași. Picioare obosite, care se întorc după ce au colindat cu vreo treabă neînsemnată.

— Hei!

O voce dinspre intrarea în subsol mă face să tresar.

Scap scrisorile Ekăi pe jos. În cădere, sfoara se rupe, iar scrisorile se împrăștie pe podea. Mă întorc și dau cu ochii de Surik. E chiar acolo, în carne și oase, mijindu-și ochii la mine.

— Pleacă de-acolo!

Nu e Surik pe care îl țin eu minte. Conturat clar pe fundalul luminos al scării, e slab și bătut de vânturi, cu obrajii supți și întunecați.

— Tu cine dracu' ești? zice el.

— Surik...

— Nu, *eu* sunt Surik, căcănar mic! Pen' ce te furișezi pe-aici ca o bășină?

Îmi șterg lacrimile și mă așez sub bec, ca să mă poată vedea. Jur că, dacă nu mă recunoaște, îi trag una. Sprâncenele i se ridică a mirare.

— Nu! zice. Nu!

Dau aprobator din cap.

— Saba?

— Salut, Surik! murmur eu.

— Sfinte Iisuse, Marie și să fiu al naibii dacă nu-i Saba! Chiar tu ești, Bublik?

— Mda, eu sunt.

— Nu sta acolo ca o balegă! Vino încoace!

Mă cheamă cu un gest pe care l-am văzut de o mie de ori.

Sar treptele câte două odată. Surik îmi dă laoparte mâna întinsă pentru salut și mă îmbrățișează. Îi simt oasele ascuțite prin hainele sărăcăcioase și largi. N-are deloc carne pe el. Gâtul îi e înfășurat într-un bandaj ca un fular. Tifonul e destrămat și presărat cu pete de sânge îngălbenite de la spălat.

— Intră, intră!

Mă trage de umăr în apartamentul lui, aruncă o privire pe scară, apoi închide ușa.

Apartamentul arată de parcă Surik n-a mai aruncat nimic de ultima dată când am fost eu aici. A acoperit toate ferestrele cu ziare. Lumina zilei, filtrată prin tipăriturile vechi, scaldă totul într-o nuanță de sepia. Mormane de vechituri ocupă aproape toată podeaua. Cărți, ziare și reviste antice sunt stivuite pe orice suprafață dreaptă. Gândacii mișună fără teamă prin bucătăria distrusă, iar mirosul de mucegai îți mută nasul.

Mișcările zilnice ale lui Surik au creat o potecă printre gunoaie, ca urmele de mașină printr-un strat gros de zăpadă. Poteca se întinde de la patul de campanie adâncit din camera de zi, până într-o mică zonă liberă din jurul fotoliului și al televizorului. Pe urmă se îndreaptă spre bucătărie, cu un ocol discret pe la baia aflată pe drum.

— Stai jos, stai jos, zice Surik. Vrei cafea? Un oaspete e un dar de la Dumnezeu. Mai ales când e chiar Saba al nostru! Să dea dracu', nu-mi vine să cred! dă el din cap. Ce mai faci, Bublik?

Când nu sunt ocupate, mâinile lui Surik își păstrează tremurul lent al unui alcoolic de-o viață.

Face două cești de cafea instant. Pe urmă toarnă atent votcă în jumătate de cană și adaugă patru linguri cu vârf de zahăr.

— Au trecut zeci de ani de când Lena a venit aici în toiul nopții. Voia să-i repar fermoarul la valiza aia sovietică prăpădită a ei. N-am putut să i-l repar și pe urmă fermoarul s-a stricat de tot. Din senin, a izbucnit în lacrimi chiar unde stai tu acum. Îți vine să crezi? Lena să plângă?

Încuviințez.

— Credeam că e făcută din oțel femeia aia. În fine, până la urmă, am legat două curele în jurul valizei... Cred că în ziua aia ai plecat.

— Așa cred.

Surik se scarpină absent sub bandajul de la gât.

— Ce-i asta? întreb.

Își ridică privirea.

— M-am tăiat când m-am bărbierit, zâmbește el. Nu-i nimic.

— Ce s-a întâmplat?

Dă din mâna tremurândă, pentru a alunga întrebarea.

— Doctori, operații. Nu-i deloc frumos să îmbătrânești.

Ridică ceașca de cafea, dar o așază la loc fără să bea din ea.

— Am bănuit eu cumva c-o să te văd aici, să știi.

— Da?

— Păi, mai întâi a apărut din senin Irakli, ca Bomba țarului. Pe urmă a trecut pe aici Sandro. N-a stat nici cinci minute, să se așeze și să vorbim.

— Când, Surik? Când au fost aici?

la o gură nesigură din ceașcă și mai adaugă un strop de votcă.

— Irakli? Nu știu, ridică el din umeri. Acum câteva luni.

— Și Sandro?

— Acum câteva zile, poate o săptămână sau două.

— Care din ele, Surik? Zile sau săptămâni?

Expresia lui Surik îmi risipește furia. El își întinde brațele în lături.

— Zilele sunt la fel aici. Îmi pare rău.

— Ce voia Sandro? întreb un pic mai blând.

— Nimic. A zis că vrea să-l găsească pe Tamaz. Nașul tău, îl mai ții minte?

Încuviințez.

— Ei, mi s-a părut ciudat. Dar ce știu eu? I-am zis: Tamaz e de mult la Kukia. Așa i-am spus. Numai nevastă-sa mai hodorogește prin casa aia mare, singură-singurică, biata de ea.

— Și pe urmă? mă străduiesc eu să-mi stăpânesc vocea.

— I-am dat adresa și a plecat. Abia dacă și-a luat la revedere. Nu-i stă în fire lui Sandro să fie nepoliticos, zice Surik, ridicând din umeri. O fi avut el motivele lui.

— Ce motive?

— Nu știu, Saba. Tot ce știu e că peste câteva zile l-am văzut în curte, scotocind prin grădina Lenei. A fugit înainte să apuc măcar să deschid fereastra...

Atunci mi-a lăsat Sandro pagina pe care am mototolit-o în buzunar. Probabil că poliția era pe urmele lui, dacă s-a grăbit așa. Trag aer în piept și încerc să-mi forțez gândurile să intre la loc, pe un fel

de orbită utilă. Îl rog pe Anzor să-mi domolească bătăile inimii.

— Și Irakli? El ce voia?

Surik se întunecă la față, fără să reușească să ascundă asta.

— Nimic. A trecut pe-aici. Am stat de vorbă. Despre vremurile de demult și așa mai departe. Am fost colegi de clasă noi: eu, Eka și Irakli. Dar știi asta. Mi-a dat paginile alea din piesa lui. Ce-i cu astea? l-am întrebat. De ce? A zis că și eu sunt unul dintre personaje. Fă-mi hatârul, mi-a mai spus, nu ești obligat să le citești. E o firimitură care să dovedească faptul că am existat. Odată ca niciodată.

Surik se bate cu degetul pe tâmplă.

— Mereu a fost un pic dus cu pluta tată-tu. Le am pe undeva și acum. Dar pentru Sandro n-am reușit să le găsesc, nici să mă pici cu ceară. Nici acum nu pot.

Ridică din umeri, privind în jur prin cameră.

— Apoi am băut, eu și Irakli. Apoi am mai băut puțin. Apoi eu am băut mult mai mult și apoi s-a terminat.

Cu un oftat scurt și energic, Surik își golește ceașca de cafea și continuă.

— Surik, a zis, când oi termina cu paginile astea, n-o să mai rămână nimic pentru mine aici, așa a spus. Mă duc înapoi la băieții mei.

Surik tace și îmi aruncă o privire.

— Ei, cred că asta s-a dus pe apa Sâmbetei acum, mormăie el.

— Ce?

Îmi ignoră întrebarea. În schimb, sare în picioare să mai facă o cafea, deși abia dacă am băut din a mea. Îmi completează ceașca până când aproape dă pe

dinafară. Pe urmă își mai face un cocktail cu Nescafe. Nici nu-i de mirare că e emaciat. Mic-dejunul lui constă în cafea călduță, zahăr, votcă și eventualul praf care s-a acumulat în cană peste noapte. Se scarpină iar sub pansamentul de la gât, iar degetele îi ies pătate de sânge.

— Surik, ești OK?

— Beau prea mult. Îmi subțiază sângele. N-am nimic.

De sub bandaj se scurge un firicel roșiatic.

— Sângerezi.

Dă din mână ca pentru a minimiza gravitatea acestui lucru și se șterge pe cracul pantalonilor.

— Auzi, eu și Irakli ne-am certat. Am zis niște cuvinte grele...

— Ce cuvinte?

— Păi, îi dădea întruna cu cât suferă el. Toate lucrurile pe care le-a făcut ca să-i trimită bani Ekăi, cum a muncit din greu în Londra. Bietul de mine, bietul Irakli! Ce să spun!

Surik dă iar din mână a lehamite.

— Pur și simplu nu mai tăcea. Parcă își pierduse controlul, serios. Am terminat-o cu locul ăsta, zicea mereu, nu mai am pe nimeni și nimic aici. Uite-așa, iar și iar.

Surik aruncă o privire spre colecția de sticle de votcă parțial golite, adunate pe masă. Mâinile îi tremură tare acum.

— Mai aveam puțin și-i trăgeam una. Irakli — centrul propriului univers. Așa a fost mereu. L-am pus la punct. Habar n-ai ce i-ai făcut Ekăi, i-am zis.

Surik clatină din cap, încercând să se calmeze, dar degeaba.

— Știu, Surik, știu, a zis el — e numai vina mea. A plâns ca un copil, chiar acolo unde stai tu acum.

Se oprește să ia câteva guri din cană. Deodată, se uită direct la mine; privirea nu-i mai rătăcește prin cameră.

— Saba, ascultă aici la mine. I-am zis de Eka.

— Ce anume?

— Adevărul.

— Care adevăr?

— Despre mine și Eka. Am crescut împreună chiar în blocul ăsta. Apartamentele noastre aveau bucătăria la comun pe vremea aceea. Se spune că bucătăria e inima unei gospodării. Familiile noastre aveau o singură inimă. Lena a ta și mămica mea erau ca surorile. Se certau tot timpul. Cumva, au reușit să nu se strângă de gât una pe alta.

— Surik, ce treabă are asta cu...?

— Am iubit-o pe Eka de când mă știu. Prima mea amintire e cu ea în curtea aceea. Un înger. Și pe urmă... pe urmă a intrat Irakli țanțoș în peisaj.

În ochii lui Surik se aprinde scânteia furiei.

— Deodată, Eka n-a mai avut timp pentru Surik. Surik, bețivanul. Surik, omul bun la toate, fir-ar al naibii. Surik, cu care poți să râzi oricând. Dar numai dacă nu-i Irakli prin preajmă.

Își mai toarnă niște votcă în cană.

— Când Irakli v-a luat pe tine și pe Sandro și a plecat, mi-am primit-o pe Eka înapoi. Îngerul meu. În sfârșit, s-a întors la mine.

Surik își sprijină capul în mâini.

— Numai că nu mai era Eka. Nu cu adevărat. Fără tine și Sandro, era doar parțial Eka. Dimineața, vă ducea la școală, știi asta? Până la poartă, ca de obicei.

În fiecare dimineață. Chiar dacă voi nu mai erați aici...

Degetele lui scarpină sub bandaj și ies iar pătate de sânge.

— La 4 fix, era acolo, îi urmărea pe copiii care ieșeau de la școală. E o nebunie, Eka, îi ziceam, nu e normal. Ei nu sunt acolo. Sunt la Londra. Știu, Surik, dar mă face să mă simt mai bine, zicea ea.

Își abate privirea și clatină din cap. În ochi are lacrimi.

— Mi-a povestit faza aia cu pisica. Mi-a frânt amărâta asta de inimă.

— Ce fază cu pisica? îngaim eu, dar deja știu răspunsul.

— Pisica ei. Cum și-a căutat biata de ea pisoii. Prin toată casa, zile la rând...

— Surik, îl întrerup eu.

Dar el nu a semnat pactul despre Eka. Nu e condiționat de restricțiile acelea.

— Eka rătăcea prin Sololaki cu orele. La început, am crezut că are treburi. Dar pe urmă și-a lărgit aria de căutare la întregul Tbilisi. Era plecată toată ziua. Așa că am presat-o. Am insistat să-mi spună, dar mai bine nu făceam asta. Sunt ca pisica, a zis. Știu că au plecat, Surik. Dar nu pot să mă abțin. Crezi că-s nebună pentru că-i caut?

Își varsă cafeaua și ignoră lichidul maro, mâlos, care se prelinge pe masă și picură pe podea. Trage o gură de aer în piept, să se liniștească.

— Am ținut un secret, Saba, îmi pare rău.

Se spune că poți să miroși fulgerul înainte să lovească. Eu îl miros acum.

— Ce secret?

— Lucrurile de genul ăsta au prețul lor. Nu poți să ții așa un secret toată viața.

Își întinde mâinile tremurânde, ca să-mi arate dovada. Mărturia dezastrului.

— Nici nu mai știu câți ani am păstrat secretul ăsta. Pe urmă, din senin, a apărut Irakli. Am cedat. N-am mai rezistat. I-am povestit tot. Eu am înfipt cuțitul primul, Saba. Ăsta-i adevărul. Nu-l învinuiesc deloc pentru...

— Ce secret, Surik? încerc să-l îndrum spre trecut, înainte să divagheze iar.

— Banii, Saba, banii! răbufnește el. Aveam banii s-o trimit pe Eka la voi. Am vândut apartamentul tatălui meu unui armean bogat. Dumnezeu știe cum. Un miracol — aveam banii. Nu mulți, dar destui ca să dau mită cuiva, să plătesc pe careva ca s-o scoată de-aici. S-o trimit la voi, la Londra. Dar n-am făcut asta. N-am făcut nimic din toate astea. Pentru că aveam nevoie de ea. Fără ea, sunt...

Îmi arată din nou mâinile tremurânde. Continuă, dar eu nu-l mai aud. Se spune că, atunci când îți pierzi un membru, la început nici nu simți durerea. Corpul în șoc trimite toate rezervele de adrenalină, endorfine și ce mai are pe-acolo direct în vene. E o reacție instantanee, care se răspândește direct în șira spinării. N-are nevoie de permisiunea ta. Cu toate chimicalele alea care îți inundă venele, nu există nicio durere.

Așa mă simt eu acum. Stau așezat și absorb cuvintele, înregistrez informațiile noi așa cum ai observa ce culoare au ochii unei persoane. Surik se ridică și se apropie de mine. Când îmi vede fața, se oprește brusc și se întoarce pe scaun.

— Ești OK? mă întreabă.

Încuviințez.

— E din cauza băuturii, Saba, îmi pare tare rău...

Se leagănă înainte și înapoi.

— Am auzit o chestie la televizor sau poate la radio, nu mai știu, mi-e greu să țin minte lucrurile astea. Cică amintirile pe care ți le faci când ești beat nu sunt reale. Pentru că, atunci când ești beat, nu ești tu cu adevărat, înțelegi? Deci amintirile nu sunt ale tale. Nu sunt amintiri adevărate. Și nici deciziile pe care le iei nu sunt ale tale...

Mâinile îi șovăie de-a lungul mesei, căutând ceva ce nu vor găsi niciodată. Inspiră de parcă aerul din cameră nu i-ar ajunge.

— După teoria asta, eu nu am amintiri deloc. Altcineva a trăit viața mea. Mi-a furat-o. Eu n-am luat nicio decizie. N-am ținut-o pe Eka aici ca într-o capcană. N-aș putea să-i fac asta niciodată.

Pe frunte i-au apărut broboane de transpirație.

— Întrebarea e: Cine a făcut asta? Unde e Surik *ăla*? Unde e *el*?

— Surik! strig la el, ca să-l scot din starea tot mai intensă de panică.

Mai ia o gură de aer și pare nemulțumit. Ridică vocea într-un strigăt răgușit.

— Cine a fost? El? Sau *eu*?

Capul i se clatină dintr-o parte în alta, de parcă ar fi înconjurat de pericole pe care doar el le vede. Mâinile i se duc la gât, pentru a ajuta cuvintele să iasă. Dar niciun cuvânt nu mai răzbate. Își smulge bandajul, care se desprinde cu un sunet fin de ruptură, lăsând la vedere priveliștea de dedesubt. O cicatrice crestată, aproape vindecată, de la o ureche

până la cealaltă. Cusută și prinsă cu copci de o mână indiferentă, secretă puroi lăptos și sânge pe unde au sărit copcile.

Surik întinde mâna spre sticla de votcă, dar o dărâmă de pe masă. Se ridică și și-o îndreaptă spre mine de data asta.

— Bublik, ajutor!

Dar e prea târziu. Ochii i se dau peste cap, iar fața își pierde încordarea, ca un elastic uzat. Se prăbușește în față și cade. Înainte să-l pot prinde, se lovește cu capul de marginea dură a mesei și aterizează cu fața în jos, la picioarele mele. Sar în sus și cafeaua mi se varsă pe masă. Întorc pe spate corpul fără vlagă al lui Surik și îl scutur de umeri.

— Surik!

Abia mai respiră. După câteva secunde, se aude un horcăit grav, de parcă urmează să se scufunde în apă. Îi dau o palmă, așa cum am văzut la televizor. Nimic. E cineva acasă, dar luminile nu sunt aprinse.

Prin tot rahatul, străbate o rază strălucitoare de inspirație. Mă poticnesc până în bucătărie, dărâmând diverse obiecte în calea mea. Mă întorc cu un castron murdar din aluminiu din care se revarsă apă și i-o torn pe toată pe față. În afară de faptul că-l udă, nu are niciun efect. Rămân fără idei. Stau deasupra lui Surik și mă întreb dacă ar merita să fac ceva să-l salvez.

Mă scutește de crima asta. Se trezește treptat, ca un computer care repornește. Mai întâi clipește des și se oprește. Pe urmă îi tresar membrele. Sistemul lui paradit testează daunele suferite, sinapsele arse și golurile mari din memorie. Încetează să mai gâfâie și deschide ochii.

— Surik, ești OK?

Mormăie și se sprijină într-un cot.

— Așa cred.

Se urcă la loc pe scaun, ca un copilaș care abia învață să meargă.

— Ultima gură de votcă e întotdeauna otrăvită, zice el.

Chicotitul inițial se transformă într-o tuse sacadată. Se șterge la gură cu palma.

— Doar o mică perturbare.

Își dă laoparte părul umed de pe frunte. Se uită la mâinile lui, apoi la șliț.

— Nu acolo mă așteptam să fiu ud.

— N-am știut ce să fac.

— Ah!

Se uită în jur, zărește sticla de votcă pe jos și o ridică.

— Ca să știi: pe un alcoolic îl aduci înapoi la viață cu alcool.

Scutură votca și ia o gură direct din sticla zdruncinată.

— Surik, mâinile tale... zic eu, arătând spre ele.

Le întinde. Nu mai tremură.

— Ciudat, nu-i așa? O să fie cuminți câteva zile de-acum.

Mai ia o gură de votcă nediluată. Mâinile îi caută gâtul. Negăsind niciun bandaj acolo, se retrag brusc. Surik se uită la sângele și puroiul de pe degete. Deodată, întinde larg brațele și îmi oferă gâtul.

— N-o să știe nimeni, Saba. Fă ce n-a reușit Irakli.

Mă îndepărtez de Surik până când mă împiedic de scaun și cad la loc pe el.

— Irakli a făcut asta?

Surik zâmbește și își ferește privirea.

— S-a dus la bucătărie, s-a întors cu cuțitul meu de pâine și...

Își trece degetul de-a curmezișul gâtului și pocnește din limbă.

— De la o ureche la cealaltă, al dracu'. Treabă de mântuială. Păcat!

Încerc să-mi ațintesc privirea oriunde în afară de gâtul lui.

— Vecinii au chemat poliția, ambulanța. Irakli a fugit. La spital m-au transformat în Frankenstein, după cum vezi.

Arată spre gât.

— Ar fi trebuit să-mi țin gura. Dar aproape mi-a retezat capul. Luam medicamentele lor de rahat, în loc de ce-mi trebuia, *de fapt*. Când m-au interogat, nu mai aveam nicio picătură de alcool în mine. Așa că le-am zis tot. Acum poliția e pe urmele lui Irakli, iar el a fugit Dumnezeu știe unde.

Surik oftează. Se lasă tăcerea în timp ce eu încerc, în van, să găsesc ceva de spus. El își târșâie picioarele prin cameră și curăță haosul pe care l-am făcut. După o vreme, se oprește.

— Saba, ești OK?

E o mână pe umărul meu și mă feresc de parcă m-a ars. Îmi pare rău când văd fața lui Surik. Gestul ăsta l-a rănit mai tare decât Irakli, cu afurisitul ăla de cuțit de pâine. Îl urmăresc în timp ce-și recompune expresia cu efort. Încearcă să zâmbească. Eu tot nu-mi găsesc cuvintele. E prea mult. Am nevoie să gândesc.

— Ar trebui să plec, reușesc eu să articulez.

— Așteaptă! zice Surik. Vrei să vezi vechiul apartament de dedesubt? A stat gol tot timpul ăsta. Am auzit că l-a cumpărat cineva nu demult. Poți încă să te uiți prin el. Poate asta te mai înveselește.

Ei, uite! Nu pot să refuz acum. Poate o să mă plimb prin vechea casă. Poate o să-mi trec degetele de-a lungul perdelelor care șușotesc și-o să privesc umbrele frunzelor de stejar care dansează pe peretele camerei mele. Poate doar un minut. Poate o să mă ajute să înțeleg ceva din toate astea.

Aș putea să verific că măcar camerele sunt tot acolo:

A lui Anzor, prima pe stânga.

Baia în care picură întruna apa, urmată de sufrageria jerpelită.

Camera Ekăi, cea a lui Sandro și camera mea, una lângă alta.

Bucătăria noastră cu formă bizară, care dă spre curte.

Cămăruța Lenei, chiar lângă ușa din spate.

Surik risipește vraja.

— Încă am cheia Ekăi pe undeva. Stai așa!

Dintr-o cutie de pantofi de sub pat, scoate o cheie mare de alamă și o îndreaptă spre mine ca pe o armă.

— OK, mă aud zicând.

Surik îmi dă cheia. Ca în transă, cobor un etaj. Ajung la ușa noastră și atunci văd indiciile pe care le-a lăsat Sandro pentru mine. Le-a zgâriat direct pe ușă. Scrijeliturile sunt subțiri, grăbite. Dacă cineva ar curăța bine ușa, le-ar putea îndepărta de tot.

La fel ca vulpea, fug cu cei vânați,

Iar dacă nu sunt cel mai fericit om de pe Pământ,

Cu siguranță sunt

cel mai norocos om în viață

Zâmbesc. Iată-te, Sandro! Indiciul ăsta nu e semnat de „Valiko" al nostru, dar știu că tu l-ai lăsat. E citatul tău preferat din Charles Bukowski. Surik nu ți-a spus secretul lui, știu acum. Pentru că, dacă ar fi făcut-o, Surik ar fi mort. Te cunosc bine, frate: te înfurii greu, dar poți ucide dacă ești împins până la limită.

Scrijeliturile astea, pașii tăi aici, toate sunt distragerile mele. Te iubesc pentru ele. Bine, Sandro, hai să facem asta! Eu și cu tine. Stau cu fața spre ușa către copilăria noastră expirată și împing.

De îndată ce se deschide, știu că ceva nu e în regulă. Simt un miros puternic de carton ud și rumeguș. Ăsta nu e locul pe care l-am bântuit în visele mele. Nu sunt camere, nici perdele care șușotesc și pe care să le mângâi, niciun pian sub care să stau, nici pereți pe care să danseze umbrele. De fapt, toți pereții din locul ăsta blestemat au fost dărâmați.

Văd tocmai până în capătul celălalt al apartamentului, unde trei muncitori prăfuiți se pregătesc să facă o gaură în zidul exterior, spre stradă. Teancuri urâte de cărămizi zdrobite, ipsos și șipci rupte punctează podeaua sfâșiată. Țevi și cabluri despuiate se expun obscen de-a lungul tavanului.

Muncitorii mă privesc la unison, de parcă am întrerupt o întâlnire clandestină. Cel de lângă perete își dă barosul jos de pe umeri și îl așază pe podea. Își ridică marginea căștii, să se uite mai bine.

— Tu cine ești?

Îmi analizez opțiunile. Aș putea să răspund la întrebare. Îmi vine și să mă reped la ei și să le smulg membrele, unul câte unul. Dar problema nu e cu

muncitorii. Problema e aceeași dintotdeauna: aflată mai sus în lanțul trofic decât poți ajunge vreodată. Hotărăsc să răspund, dar de pe buze nu-mi iese nimic inteligibil.

— Sunt... ăsta e... Surik mi-a dat...

Ei se holbează la mine.

— Nu ai voie aici, spune muncitorul aflat cel mai aproape de mine. Cum ai intrat?

Ca un idiot, îi arăt cheia de alamă, iar el mi-o smulge din mână.

— Nu ai voie aici, frate.

— Am locuit aici pe vremuri.

— Ei, acum e magazin de încălțăminte.

Muncitorul de lângă perete ridică barosul și-l așază pe umăr.

— Vă rog! Așteptați, doar puțin, așteptați!

— Pentru ce?

Dacă dărâmă peretele, locul ăsta nu va mai fi niciodată casa mea. Dacă peretele rămâne în picioare, încă pot să repar totul. O să mă forțez să-mi amintesc detaliile care s-au estompat. Aș putea să-l revăd așa cum era, dacă mi se permite. Trebuie să pot face ceva să-i opresc. Mă uit la bărbatul cu barosul și tot ce văd e o indiferență albastră-cenușie, care mă fixează.

— Scapă de el, zice omul și ridică barosul deasupra capului.

Mormăind, ridică barosul și lovește peretele dormitorului. În el se cască o gaură inegală, de mărimea unei mingi de plajă. Lumina zilei se năpustește înăuntru. Văd Strada Tabidze și un șir de mașini parcate. Câțiva trecători privesc spre sursa zgomotului.

Parcă inima a încetat să-mi mai bată. Cu toate astea încă stau în picioare. În cele din urmă, inima mea își recapătă ritmul. Îmi simt pulsul bubuind în venele din gât. Muncitorul smulge barosul din gaura pe care a făcut-o în zid. Simt o mână grea pe umăr.

— Hai, omule, du-te!

Muncitorul sprijină iar barosul pe umăr, apoi îl ridică deasupra capului. Nu pot să mă uit. Mă întorc și o iau la fugă. Ies aproape în goană din clădire.

Alerg prin curte, traversez tunelul și ajung pe stradă, unde dau peste Kristina. Ne ciocnim cu un icnet și fiecare face câte un pas în spate.

— Unde arde, idiotule? întreabă ea.

Copiii au plecat. Suntem singuri, doar eu și ea. Privesc în ochii ei de Pippi Șosețica și îi văd cum se măresc.

— Saba? Tu ești, Saba?

Fața i se relaxează încet într-un zâmbet.

— Nu, îmi pare rău, bâigui.

— Doamne, Saba, chiar tu ești?

— Îmi pare rău, trebuie să plec.

— Saba, așteaptă! Unde te duci?

Am lăsat-o deja în urmă. Îmi mai rostește numele o ultimă dată, dar nu pot să mă opresc. Am plecat.

---

[4] Primul parfum sovietic, apărut în anii 1920 și devenit foarte popular în URSS.

9

TOARNĂ-I, TOARNĂ-I, ZORU-I MARE[5]

În timp ce eram la Surik, Tbilisi se mișca, se trezea și umplea străzile cu străini. Îmi ridic privirea și sunt deja printre ei. Ar fi nevoie de atât de multe cuvinte să-l fac măcar pe unul dintre ei să înțeleagă.

Încerc să fug de secretul lui Surik. Cum a ținut-o pe Eka departe de noi. Cum răspunsul lui Irakli la această veste a fost să-i taie gâtul lui Surik cu un cuțit. Mi-e teamă de ce răspuns aș putea eu să dau.

— *Surik, vorbește cu mine!*

Niciun răspuns. Nici nu va exista unul. Surik închipuit nu i-a supraviețuit lui Surik cel adevărat și secretului său. Acolo unde era vocea lui a rămas o tăcere amorțită, ca cea de după o migrenă.

La un radio din apropiere, cineva citește basme:

...un hamal din aeroport, înregistrat ultima dată pe camerele de supraveghere cu circuit închis în timp ce ieșea din clădire la o pauză de țigară, a fost găsit în dimineața aceasta pe pista de urgență scoasă din uz. Picioarele i-au fost amputate din cauza rănilor grave. Nu este neobișnuit, a declarat un expert veterinar, lupii sunt oportuniști. Dacă prada trăiește încă după ce o imobilizează, treaba ei. I-am văzut mâncând de vie o femelă de elan. Spitalul confirmă că bărbatul se află în stare critică, dar stabilă...

Încerc să scap de sunetul radioului, dar mă urmărește:

...mână retezată, descoperită la o oarecare distanță de corp. Nu s-a încercat reatașarea mâinii, din cauză că era parțial mestecată.

Trei dintre cei șase pinguini Gentoo de la Grădina zoologică din Tbilisi au fost găsiți pe malul râului

Mtkvari, lângă spitalul din Sololaki. Curajoșii angajați de la Urgențe au încercat să-i salveze. Eforturile lor au fost zadarnice. Pinguinii morți au fost înapoiați veterinarilor de la Grădina zoologică. Se estimează că pinguinii rămași nu vor rezista prea mult în apele râului Mtkvari.

Un localnic susține că a împușcat tigrul de pe Mtatsminda, pe Artiom, în grădina lui din Sololaki. Nu a fost găsit niciun cadavru...

Încă o dată, mintea mea încearcă să priceapă ce ne-a făcut Surik: Ekăi, lui Irakli, nouă. Dar o îndrept cu forța către o durere mai ușor de suportat. Transformarea casei mele într-un magazin de încălțăminte. Amintirile mele din locul acela nu mai sunt ale mele, să le vizitez. Îmi trec prin fața ochilor ca niște copaci pe geamul trenului. Nu pot să le leg unele de altele. Nu pot să le fixez într-un timp sau un loc. O eroare cosmică ridicolă m-a șters din propria copilărie.

O clonă fără nume și fără chip îmi trăiește amintirile. Îl caut pe acest ne-Saba care mi-a furat copilăria, dar sunt mereu cu un pas în urma lui.

Mă târăsc sub pianul din sufragerie, unde constat că ne-Saba a scris deja „Kristina" în praful de dedesubt, în timp ce adulții făceau strategia pentru a trece iarna cu bine. A dispărut, l-am ratat. Doar urma unei mâini în praf, care să marcheze trecerea lui pe-acolo.

Sau ziua aceea de vară, când perdelele prăfuite de muselină au încetat să mai ofteze și au rămas neclintite. O întunecime bruscă, asemenea unei eclipse solare, a estompat lumina zilei. Ne-Saba a privit de la fereastră grindina de mărimea nucilor care cădea din cerul ca de in. L-am ratat și de data asta.

Nimic de văzut, în afară de distrugerile din curte: grădina devastată a Lenei, frunzele destrămate, găurile urâte, scobite în mașini. Ne-Saba tocmai a plecat de aici. Geamul încă se dezaburește de răsuflările lui bizare.

Încerc altă amintire, dar degeaba. Ne-Saba a fost și aici. Mi-a furat-o pe cea mai bună.

Știa că ușa băii nu scârțâie, dacă o deschizi încet. Așa a prins-o pe Lena în timp ce arunca pisoi nou-născuți la toaletă. Unul câte unul alunecau, blănoși și orbi. Fără să se opună, se duceau ca pietrele la fund. Pleosc, fleoșc.

Între timp, încuiată departe de acest masacru, pisica Ekăi zgâria ușa bucătăriei cu panică crescândă. Pisoii nu se simt deloc bine, a mințit Lena.

Pisica și-a căutat puii săptămâni în șir. În fiecare cameră, în fiecare dulap, sub fiecare pat, în fiecare colț al apartamentului. Căutarea ei se oprea întotdeauna în baie, unde adulmeca aerul și mieuna slab.

Așa s-a simțit Eka când ne-a pierdut pe noi. Acum știu detaliile: patrula ei, formată dintr-o singură femeie, de căutare tot mai amplă a fiilor pe care îi știa plecați. Așteptatul la poarta școlii...

Nu, nu e bine așa.

Ieșind din transa asta, mă trezesc rătăcind prin piața unde pe vremuri era statuia lui Lenin. Radioul de mașină și basmele nu se mai aud. În sfârșit, mintea mea ia contact cu secretul lui Surik și cu ce înseamnă asta pentru Irakli: se ascunde de poliție și se îndreaptă spre un final pe care încă nu și-l poate închipui.

Apoi mai e Sandro, mereu loial. El o să-l urmeze pe Irakli oriunde. Cumva, căutările lui Sandro și indiciile pe care le-a lăsat pentru mine l-au transformat și pe el într-o pradă.

Ultimul indiciu pe care mi l-a lăsat a fost pagina aceea din *Kaleidoskupi* și citatul din Bukowski despre fuga „cu cei vânați". Încerc să forțez o legătură între aceste două elemente, dar mă cuprinde furia. Irakli și Sandro au dispărut din cauza lui Surik.

— *Ce trebuie să fac eu acum? Să mă arunc de pe stâncă după ei?* întreb eu, nesigur de care voce îmi va răspunde.

— *Au nevoie de tine, Saba. Capul sus! Cu sau fără pisoi.*

E Eka.

Scutur din cap, să-mi limpezesc mintea. Alege o direcție și mergi. Trebuie să ies din căldura asta nenorocită, să ajung undeva în siguranță, unde să pot gândi. Acasă la Nodar nu mai e de-acum o opțiune. Nu pot să mă întorc acolo. Dar unde?

O pornesc la drum. Traversez strada — mai întâi să ies din piața asta. Tăcut zile la rând, telefonul meu prinde un semnal și, brusc, scoate o secvență întreagă de cod Morse sub formă de ciripituri și vibrații. Sunetele notificărilor se poticnesc și se împiedică unele de altele. Mesaje absurde, irelevante, din viața mea în Regatul Unit.

„Saba, un colet pentru tine, e nevoie să semnezi."

„Ți l-am lăsat la ușă."

„Cu plăcere!"

„Autoritatea locală pentru taxe și impozite, cartierul Camden din Londra: plata prin debit direct nu a reușit. Vă rugăm să ne contactați la www.camden..."

„4 apeluri ratate și 3 mesaje vocale de la:

Muncă

Muncă

Muncă

Muncă“

„Reduceri de vară la Argos: 30 % la tot mobilierul de grădină și la seturile de grătar!“

Mă holbez la telefon cât timp îmi livrează un potop înăbușit de rahaturi învechite, care nu mai înseamnă nimic. Curentul electric al secretului lui Surik e încă viu în capul meu, iar mesajele acestea dintr-o altă lume toarnă apă peste tot dezastrul. Sinapsele și neuronii mei fac scurtcircuit și-mi forțează corpul să se oprească.

Se aude claxonul îndepărtat al unei mașini. Cineva strigă ceva în urma mea. Claxonul e mai puternic, mai aproape. Mă întorc la timp să văd în fața mea numai capota albastră, prăfuită, și masca radiatorului unei Toyote. Are viteză prea mare ca să se oprească înainte să mă lovească. Urletul fără noimă, ca de animal al claxonului se dizolvă în sfârșit în ceea ce a fost de la început: vocea lui Nino.

— *Te-am prins!*

Toyota mă mușcă mai întâi de picioare și-mi aruncă trunchiul pe capotă. Se aude un scârțâit ca de sticlă când capul meu se întâlnește cu parbrizul, apoi zbor. Tot ce văd e cerul, pământul, cerul, pământul, în timp ce Nino și claxonul îngrozitor al mașinii țiuie *Uiiiiii!* chiar în urechea mea.

Aterizez pe spate. Plămânii mi se golesc de aer la impact. Asta a fost. Ăsta e ultimul fișier de recuperare automată de pe hard diskul meu.

Când repornesc și revin online, sunt înfășurat strâns pe un pat de spital. Încheieturile îmi sunt legate, iar soarele arde o gaură pe peretele de deasupra mea. Ridic capul să privesc în jur. Mișcarea îmi declanșează în creier sunete suprapuse de clopot, de la împărtășania de duminică. Mă întind la loc și închid ochii. De undeva, din cameră, aud vocea lui Nodar.

— De ce e legat?

O voce de femeie răspunde:

— Așa cum v-am explicat, din punct de vedere fizic, se simte bine. Are câteva vânătăi, o contuzie minoră, nicio traumă gravă la nivelul creierului. A avut noroc. Dar era agitat și violent când a fost adus și a trebuit să-l legăm, ca să-l putem trata.

— Violent?

— Verbal și fizic. A...

— A avut o zi proastă, o întrerupe vocea lui Nodar. Cine a dat peste el?

— Un nenorocit de taximetrist.

Îl aud pe Nodar pufnind.

— Ce i-ați dat? Abia dacă poate să se miște.

— A fost sedat. O să poată fi externat peste o oră sau două.

— Auziți, puteți să mă *sedați* și pe mine? Am o mahmureală de nu se poate, zice Nodar chicotind.

La auzul hohotelor de râs ale asistentei și ale lui Nodar, patul meu se rotește tot mai repede, până când, amețit, alunec în beznă.

Când îmi revin, sunt ghemuit pe bancheta din spate a Volgăi lui Nodar, care sare peste gropile din asfalt.

— Nodar?

— Eroul nostru trăiește!

— Cum m-ai găsit?

— Tu m-ai sunat, nu mai știi?

Ridic capul și mă uit la Nodar. E iar îmbrăcat cu uniforma de taximetrist, cu un L&M atârnat între buze. Rânjește la mine.

— Te simți mai bine?

— Nu.

Râde, iar capătul roșu al țigării i se mișcă în sus și-n jos pe întuneric.

— Nu știu cum e la Londra, dar aici trebuie să te uiți și-n dreapta, și-n stânga, *de două ori*, înainte să traversezi strada.

Îmi revin amintirile despre drumul cu ambulanța. Cineva care îmi tăia cu foarfeca chirurgicală tricoul norocos cu Pink Floyd, ca să verifice dacă am coaste rupte. Telefonul meu, acum zgâriat și spart, ținut la ureche de paramedic, în timp ce eu îmi vărsam năduful asupra cuiva de la celălalt capăt. Credeam că vorbesc cu Sandro, cu Irakli, poate chiar cu Eka.

— Ce-am zis la telefon?

Țin minte că am plâns.

— Nimic. Supărare combinată cu contuzie. Ceva despre pisici. Las-o așa!

Nodar mă scutește de rușine.

Înapoi în apartament, văd că Nodar și Ketino au încheiat un armistițiu de probă. Măcar își vorbesc din nou. Nodar mă îndrumă spre canapea și se așază în capătul opus. Știu ce urmează să spună.

— Auzi, frate, în legătură cu ce s-a întâmplat ieri...

Îl urmăresc în timp ce își caută cuvintele și îmi dau seama că deja l-am iertat.

— E în regulă, Nodar.

— Ascultă, n-am avut de ales. Mi-a oferit o cale de acces în Osetia. Iar eu, ca un tâmpit de douăzeci de karate, l-am crezut.

— Știu.

— Muistul ăla de detectiv...

Nodar clatină din cap.

— Cineva ar trebui să-l împroaște cu rahat. Dar, în fine, nu contează. Nu-mi vine să cred că ți-am înfipt cuțitu-n spate. Nu așa am fost educat.

Mai mult decât în cuvintele lui stânjenite, am încredere în ochii lui.

— Nu-i mai zic nimic de-acum detectivului ăluia, frate, crede-mă!

Mă privește, așteptând o reacție.

— Mowgli?

Rostește cuvântul așa cum a făcut-o prima dată, neștiind sigur dacă o să mă simt jignit. Pe față mi se întinde un zâmbet șters.

— Mowgli, ascultă, mă omori cu zile. Ce ai descoperit? Povestește-mi ce s-a întâmplat.

Și îi povestesc. Mărturisesc totul. Cum am făcut legătura dintre paginile despre Eka din *Kaleidoskupi* cu indiciul despre *Vrăjitorul din Oz* și cum asta m-a condus spre casă. Nodar își dă seama că e cazul doar să zâmbească de data asta, în loc să mă numească „Doctor Watson". Îi spun chiar și despre citatul din Bukowski, zgâriat pe ușa noastră, și despre pagina din *Kaleidoskupi* pe care mi-a lăsat-o Sandro.

— Habar n-am ce înseamnă, zic.

— Probabil din cauză că ai încercat să oprești cu capul o mașină în mișcare, frate.

Nodar se bate ușor cu degetul pe tâmplă.

Dar pe urmă ajung la Surik și la secretul lui, la cum ar fi putut s-o trimită pe Eka la noi. Odată ce încep să vorbesc despre asta, cuvintele îmi scapă de sub control. Nu pot să mă opresc nici dacă aș vrea. Recunosc adevărul acestor lucruri pe măsură ce le rostesc. Dacă le țin în mine, își vor croi singure drumul afară, arzându-mă pe dinăuntru.

— Dacă ar fi ajutat-o, ea ar fi fost cu noi în Londra. Poate că Irakli nu și-ar fi pierdut nenorocitele alea de minți, făcând toate muncile de rahat pe care le găsea. Poate că ne-am fi făcut un rost acolo. O casă nouă, o viață nouă. Nu ăsta e scopul, Nodar? Nu ăsta e scopul, când te muți dracului într-o altă țară?

Nodar ridică mâna încet. Te aud toți vecinii din bloc, frate, ar vrea să spună, dar n-o face. Îi dau înainte despre cum și-a ratat Surik viața, despre cum i-a despicat Irakli gâtul, despre Kristina și muncitorii din casa mea distrusă și, în cele din urmă, ajung la ultimul adevăr.

— Irakli nu s-ar fi întors în Tbilisi să caute fantome. Nimic din toată mizeria asta — indiciile, paginile din piesă, tâmpeniile alea de graffiti, poliția — nimic din toate astea nu s-ar fi întâmplat. E vina lui, Nodar. Totul e din vina lui Surik.

Nodar aprinde o țigară și mi-o întinde. Pe urmă își aprinde și lui una. Ochii îi strălucesc cu zorile unui zâmbet.

— Asta înseamnă și că nu m-ai fi cunoscut pe mine, frate. Iar viața ta e mult mai bogată cu mine în ea.

Pe urmă, Nodar îmi servește un adevăr nou, pe care nu l-aș fi descoperit singur.

— Surik a iubit-o, Mowgli. Pur și simplu. Fără ea, el nu avea niciun sens. Oamenii de-aici zic tot timpul

„mi-aș da viața pentru tine“, frate. Dar nimeni nu vorbește serios.

Nodar are dreptate. Dar eu sunt epuizat.

— Nu fi așa de amărât, Doctor Watson! E o veste bună, pe care tărtăcuța ta lovită n-a procesat-o încă.

— Care?

— Indiciile lăsate de Sandro funcționează. Poliția n-are nicio idee.

— Numai dacă nu le mai zici tu ce găsesc.

Nodar zâmbește, coborându-și privirea.

— Cred că ți-ai câștigat dreptul la câteva lovituri libere, frate. O merit.

În timp ce-i povesteam aventurile mele, tot corpul a început să mă doară. Acum, că m-am oprit, durerea mă face să mă zvârcolesc.

— Nodar!

— Da?

— Mă simt de parcă am fost lovit de o mașină.

— Probabil ai îndoit mașina mai mult decât te-a îndoit ea pe tine. Cum era vorba aia: „Mai bine norocos decât deștept“.

Se caută în buzunar și scoate două pastile mari, albe, decupate cu grijă dintr-o folie și capsate de o rețetă.

— Mi-au zis să-ți dau astea, știi tu, dacă ajungi să te simți ca și cum ai fi fost lovit de o mașină.

Nodar dispare în bucătărie. Lăsată nesupravegheată, mintea mea rătăcește iar către Strada Tabidze și viața mizerabilă a lui Surik. Mi-l închipui căzut pe podeaua murdară: un bărbat care se îneca pe uscat. Nodar se întoarce cu un pahar mic, ciobit, cu apă și cu pastilele.

— Au zis să iei una acum și pe cealaltă mai târziu, îmi spune el după ce deja le-am înghițit pe amândouă. La dracu', Mowgli, OK! Cred că va trebui să stau cu ochii pe tine.

Mă instalează pe canapea și mă acoperă cu o pătură. Stăm și fumăm în timp ce așteptăm ca pastilele să-și facă efectul.

Când aveam șapte ani, Eka ne-a dus pe mine și pe Sandro la mare. Sandro a stat îmbufnat în spatele cărții lui, pentru că era rândul meu să folosesc ochelarii de înot ai lui Anzor. Credeam că mi-am irosit rândul stropind în toate direcțiile unde era apa mică și căutând scoici. Dar uneori mă scufundam și priveam în depărtare, unde aproape că distingeam formele unor monștri în întunericul mereu schimbător. Perspectiva de a zări ceva în obscuritatea aceea mă speria la fel de mult ca gândul de a-i întoarce spatele. Paralizat între cele două frici, înmărmuream și așteptam să vină monstrul după mine.

Așa mă simt și acum: ca și cum o prezență sinistră se află imediat dincolo de granița simțurilor mele. Senzația nu durează mult. Peste cinci minute, mă lovește efectul pastilelor și mă lovește tare...

— Nu-ți face griji, Mowgli, sunt aici. Îi chem eu dacă lucrurile merg prost.

Abia îl aud pe Nodar. Cuvinte pe care un sadic pasionat de Shakespeare m-a obligat să le memorez pe vremuri ies la suprafață. Rânjesc ca un idiot și merg pe urmele vrăjii care mi se desfășoară în minte.

Toarnă-i, toarnă-i, zoru-i mare

În clipa în care am coborât din avion, în acea primă seară în Tbilisi, am simțit că pornește

cronometrul. De-atunci, ticăie întruna. O numărătoare inversă către ce?

Foc și clocot la căldare

— Ce-ai zis? întreabă Nodar de undeva de lângă mine.

Trebuie să-mi reglez privirea și să-mi umezesc buzele înainte să-i pot răspunde.

— Am zis cu voce tare?

— Ești cu totul aici, Mowgli?

— Mda, sunt OK.

Nodar chicotește.

— Deci ce e ăsta? Un cântec?

— Nu-mi aduc aminte.

Apasă pe un întrerupător și, de undeva, o voce citește mesaje de dragoste din toate cele patru colțuri ale tavanului. Un alt val mă acoperă și mă face să mă topesc pe canapea. Reintru în incantație.

Cu o limbă de dulău, ac de șarpe orb și rău,

Limba viperii-nfurcată, ochiul gușterului, iată,

Și un deget de brotac, „ceva" de pe liliac.

— Care parte a liliacului se pune în poțiune?

— Ce poțiune?

Capul lui Nodar îmi trece prin fața ochilor ca o fregată cheală.

— Sunt OK, îi zic.

— Biiine, Saba, biiineee, îmi răspunde cornul de ceață.

Se spune că în codrul de la nord de Tbilisi trăiesc două vrăjitoare. Surori gemene, se pare. Și-au omorât mama când au venit pe lume, dar asta nici nu se compară cu ce i-au făcut tatălui lor. Așa umblă vorba.

Dacă satul tău dă vreodată de necaz, iată ce trebuie să faci:

Primul pas: Alege unul dintre copii — cel pe care-l iubești mai puțin.

Al doilea pas: Du copilul la marginea codrului. Cercetează copacii până când găsești dulciuri atârnate de crengi. Aici începe cărarea care duce în adâncul codrului întunecat și minunat. Trimite-ți copilul pe cărare. *Nu* te duce după el!

Al treilea pas: Întoarce-te acasă și încuie ușa peste noapte. Necazul din satul tău se va rezolva ca prin magie. Nu-ți face griji, copilul tău nu va suferi și nici nu va duce lipsă de nimic. Dar n-o să-l mai vezi niciodată.

— Ce se întâmplă cu copilul? murmur eu.

În timp ce eu căutam cărarea cu dulciuri, sufrageria lui Nodar a fost acoperită de ceață. Aerul e așa de lăptos, că abia îl mai zăresc. El își apleacă fața spre mine și îmi arată urmele pe care viața grea i le-a lăsat pe chip.

— Ce copil? tună el prin pâslă.

Îmi feresc fața.

— Eka e copilul acela. Am dat-o pe Eka vrăjitoarelor. E Eka.

— Șșș, frate! Sunt aici, te aud.

Continui vraja.

Fiarbă vraja ce nu iartă,

Ca din iad fiertura fiartă.

Ce era chestia aia care mă lua prin surprindere când mă jucam cu Kristina? Ploua, așa că stăteam turcește pe dalele reci de piatră din casa scării și jucam cărți. M-am trezit că mă uit la chiloții ei, care erau la vedere, ca de obicei. Dar ceva nu părea în regulă.

Ceva era sinistru. Nu puteam să-mi abat privirea de la vintrea ei. Voiam, dar nu puteam.

— Ba nu, e o minciună. Nu voiam.

— Ce zici, frate?

Ca o picătură de otravă, momentul acela a stricat totul cu Kristina. Mi-era rușine, de parcă furasem o parte inocentă a ei, iar ea nici măcar nu știa. Incantația devine sumbră.

Deștul unui prunc scăpat într-un șanț și sugrumat,

Chiar când târfa l-a fătat;

Faci fiertura grea și deasă...

Ceva din capul meu caută butonul de oprire. Pândește cameră cu cameră, netulburat și metodic. N-are cum să dea greș. N-are unde să fugă.

— Există ceva mai rău decât să știi cum se încheie povestea ta?

Cineva mă scutură, mă trage de sub apă. E Nodar. Mă strigă iar și iar. Încerc să-l avertizez.

— Mă scufund ca o piatră, Nodar. Dă-mi drumul sau te trag după mine.

— Saba, Saba, taci, ascultă! O să repete.

— Am dat-o pe Eka vrăjitoarelor. Am dat-o pe Eka –

— Taci! Ascultă!

Îmi pune o mână peste gură. Disting vocea de la radio.

Saba și Sandro, dacă ascultați...

Mă zbat să scap de mâna lui Nodar.

— Șșș, ascultă!

...nu urmați indiciile mele. Nu le-am lăsat pentru voi. O să vă omoare până la urmă. Tata.

— Ai auzit?

Nodar își ia mâna de pe gura mea. Inspir adânc, încercând să spun ceva, dar vederea mi se întunecă și niciun cuvânt nu-mi iese de pe buze.

---

[5] William Shakespeare, *Macbeth,* Actul IV, scena I, Litera, 2018.

10

ALERG CU CEI VÂNAȚI

Mă trezesc presat, greu ca un bolovan, în patul în care am dormit neîntors. Nu știu în ce an sunt, cu atât mai puțin cât e ceasul. Dacă m-ai întreba cum mă cheamă, ar trebui să mă gândesc înainte să răspund. Mă simt odihnit până în măduva oaselor. Am vânătăi pe picioare și spate, dar durerea e suportabilă.

Trebuie să descifrez indiciul lui Sandro. Cu pagina umedă din *Kaleidoskupi* în mâini, măsor camera Natiei cu noul meu șchiopătat: patru pași înainte, patru pași înapoi.

Trebuie să mă grăbesc... și pe urmă îmi amintesc versurile din Charles Bukowski, pe care Sandro le-a scrijelit pe ușa casei noastre:

La fel ca vulpea, fug cu cei vânați

Iar dacă nu sunt cel mai fericit om de pe Pământ,

Cu siguranță sunt

cel mai norocos om în viață

Eu și Sandro l-am descoperit pe Bukowski în anul în care a murit Eka. Cărțile lui aveau un limbaj similar cu cel folosit de noi. Numai că, de data asta, nu mai conducea Sandro atacul. În cărțile lui Chuck, citeam lucruri mai profunde, mai elementare decât cuvintele. Pe pagină se revărsau lucruri viscerale. Lucruri care mă învățau că, uneori, viața va încerca să te rupă în bucăți. Dar nu-i nimic, zicea Chuck, se întâmplă tot timpul. Poți s-o lași să rupă bucăți din tine. Nu-ți face griji, se vor vindeca. Dacă nu se vindecă, iar tu ești încă în picioare, asta înseamnă că oricum nu aveai nevoie de ele. Zâmbește în fața urâtă a vieții și mergi

mai departe. Dar, orice-ai face, n-o lăsa niciodată să-ți frângă *coloana vertebrală*.

Fascinat, am adunat cărți de Bukowski până când au alcătuit un mic turn pe biroul meu. Una câte una, i le-am îndesat lui Sandro în mâini. E rândul tău, frate. Citește asta! Promite-mi! Speram că Chuck îl va ajuta să doarmă mai bine.

Sandro era calm și imperturbabil ziua, dar somnul îl trăda. În toiul nopții, se agita și o striga pe Eka. Uneori, atât de încet, încât abia îl auzeam. Alteori, atât de tare, încât se trezea tresărind din cauza viselor. Nu i-am spus niciodată că știu. Speram că Chuck o să-l ajute așa cum mă ajutase pe mine.

Sandro a digerat înțelepciunea înecată în alcool a lui Chuck în câteva zile. Magia avea nevoie de mai multe săptămâni, ca să-și facă simțit efectul, dar în curând Sandro a încetat s-o mai strige pe Eka în somn.

După aceea mi-a mărturisit că poezia lui preferată era „Run with the Hunted" (Fugi cu cel vânat). A spus că sună exact ca Irakli. Ca și cum, pentru o clipă, poate că Chuck îi furase gândurile lui Irakli. Îi amintea de dispariția lui Irakli la mănăstire, după divorț.

Adevărul este că niciunul din noi nu știam ce provocase divorțul. Sau ce îl determinase pe Irakli să se ascundă la mănăstirea aceea. Nici acum nu știm...

Picioarele mi se opresc. Cred că știu unde e Irakli.

Și-a petrecut un an întreg ascunzându-se în mănăstirea aceea, lăsându-se în voia sorții într-un colț rătăcit din Georgia, unde lumea reală nu putea să-l ajungă. Ori de câte ori eu și Sandro îl întrebam despre asta, recurgea la aceeași anecdotă despre patul de

sultan pe care și-l construise și despre cum aproape fusese dat afară de-acolo. Același pat de sultan de pe pagina din *Kaleidoskupi* pe care o țin în mână.

Pagina, citatul din Bukowski, amândouă piesele se potrivesc acum în puzzle. Mâinile îmi tremură când desfac pagina din *Kaleidoskupi* și ochii mei găsesc cuvintele care îmi trebuie:

TAMAZ: Auzi, Valo, eu nu pricep. Ce ți-au făcut acolo, în Ushguli?

VALIKO: Cum adică?

TAMAZ: În mănăstirea aia de nebuni de-acolo, de sus...

Îmi dau seama că prezența lui Tamaz nu contează aici. E doar un martor. Ce contează e cuvântul Ushguli. Acolo se află Irakli acum, pentru a doua oară. Vânat iar și ascunzându-se la mănăstirea din Ushguli.

Uită-te la mine, Sandro! Mă apropii, nu-i așa? Tu ești acolo acum, frate? Vin!

Ushguli este un loc adăpostit cu grijă în inaccesibilii Munți Caucaz. Se află în partea opusă a țării față de Tbilisi și în cel mai nordic punct unde poți să te retragi de restul Georgiei. Oamenii din Ushguli se învecinează cu norii. E așa de sus în munți, iar aerul este atât de rarefiat, încât vizitatorii leșină de îndată ce ajung. Cel puțin așa ne povestea Irakli. Dacă vrei să te ascunzi de lume, nu sunt multe locuri mai bune decât Ushguli.

În timp ce-mi îndes în geantă câteva lucruri pentru călătoria în locul ăsta pierdut, dintr-o țară pierdută, sunt întrerupt de vocea lui Nino. De câte ori e calmă, ca acum, știu că urmează necazuri.

— *Ai împachetat totul și ai făcut și o fundă frumoasă, băiețelul lu' mămica?*

— *Nu acum, Nino!*

— *Și dacă te urmărește poliția până acolo? Ce se întâmplă atunci?*

— *O să mă asigur că nu mă urmărește.*

— *Bine...*

Nino tace, iar eu îmi văd mai departe de împachetat. Dar tăcerea ei devine tot mai ostentativă, până când simt că-mi apasă pe tâmple. În cele din urmă, Nino sparge tăcerea.

— *Ai uitat ceva, băiețelul lu' mămica.*

Tonul vocii ei mă face să mă opresc. Ea chicotește.

— *Scrisorile Ekăi. Le-ai lăsat să putrezească în subsolul ăla.*

Cuvintele mă fac să mă așez. Când m-a speriat Surik, am scăpat scrisorile pe jos și nu m-am mai întors să le iau.

— *Le-ai împrăștiat ca pe niște gunoaie. Scrisorile de la mămica, băiețelul lu' mămica. O să le lași acolo, așa?*

Dacă mă întorc după ele, risc să fiu urmărit de poliție.

— *Ei, poliția nu contează. Știm amândoi c-o să te întorci să le iei, Saba.*

Nu se întâmplă prea des să-mi zică pe nume. Felul în care îl rostește de data asta mă face să mă înfior. Simt alte voci care se ridică să vorbească. Anzor aproape reușește. Știu ce-ar spune. Nu risca totul, Sabo, nu acum! Dar Nino nu-i lasă pe ceilalți să vorbească. Știe că a câștigat. Îi sunt dator. Trebuie s-o urmez și în întunecimea asta.

Nu pot să las scrisorile Ekăi în subsolul acela. Muncitorii vor coborî acolo în curând, vor răscoli

cutiile și vor arunca la gunoi tot ce nu vor dori să păstreze. Trebuie să recuperez scrisorile chiar acum.

Sar în picioare, să-l caut pe Nodar, dar a plecat de mult. În schimb, în sufragerie o găsesc pe Ketino, care își udă plantele din paharele de iaurt. Prezența ei mă liniștește. Mă măsoară pe deasupra ochelarilor cocoțați pe vârful nasului.

— Stai jos, îți aduc ceva de mâncare.

Se întoarce din bucătărie cu un castron ciobit, plin ochi cu *okroshka*[6]. O *okroshka* rece ca gheața într-o zi toridă de vară este echivalentul culinar al senzației pe care o ai când îți așezi capul pe partea răcoroasă a pernei.

— E așa de bună! zic în timp ce înfulec.

— Nu vorbi cu gura plină!

Se așază și mă privește în timp ce mănânc, dar, când își dă seama de asta, își drege glasul și își abate privirea. Înțeleg un lucru în ceea ce o privește pe Ketino. Poate că Nodar aduce niște bani în casă, bate din picior, strigă la televizor și bea când vrea. Dar nu e el șeful. E doar omul bun la toate. Creierul operațiunii stă în fața mea, cu ochii ei ageri.

Așteaptă să-mi termin supa. În curte, niște copii țipă și un câine latră. Ea se întoarce spre sursa zgomotului, gata să certe vreun biet puști, dar se oprește și oftează. Când revine, o tristețe vagă îi îmblânzește fața.

— Nu lăsa ziua să te învingă, indiferent ce-ți aduce! Ieri așa s-a întâmplat. Astăzi, să n-o mai lași!

Mă bate ușor pe mână, se ridică și îmi ia castronul gol cu ea în bucătărie.

Aleg un drum lung, ocolit, care mă duce înapoi în Sololaki. Din când în când, îl trădez pe Nodar și iau

un taxi către un obiectiv turistic oarecare, în caz că mă urmărește careva. Dureros de încet, mă apropii de Sololaki și intru pe câte o stradă laterală liniștită de câte ori pot. Când sunt singur, mă opresc și aștept. Îmi odihnesc picioarele învinețite, fumez și aștept un semn că cineva mă urmărește pe traseul ăsta prostesc prin Tbilisi.

— *Îți faci prea multe griji, băiețelul lu' mămica.*

O ignor pe Nino. A câștigat deja și nu mai intervine prea mult. Tăcerea ei și călătoria asta lungă și anevoioasă, pe care o fac șchiopătând, îmi lasă suficient timp de gândire. Mintea mea se întoarce întruna la Eka.

Planul lui Irakli de-a o aduce la noi, în Londra, a fost, deopotrivă, o promisiune și o minciună. Cred că ea știa. Îi simțeam încordarea din voce.

Apelurile telefonice între Tbilisi și Londra costau o avere pe vremea aceea. Nu ni le permiteam. Scrisorile erau alternativa. În loc să scriem scrisori lungi, înregistram casete și le trimiteam prin poștă. Cum sistemul poștal georgian era încă deficitar și corupt, doar câteva dintre cuvintele Ekăi au ajuns la noi.

Mai am încă în Londra ultima ei casetă, înfășurată și ascunsă, de parcă ar fi radioactivă. Nu mă pot mobiliza s-o ascult din nou.

— *Toată lumea are zile proaste, Saba.*

Vocea ezitantă a Ekăi încearcă s-o înlocuiască pe a mea.

— *N-o să uit niciodată caseta aceea.*

Așteptarea ca povestea lui Irakli privind reuniunea să se materializeze a costat-o mult. În cele din urmă, n-a mai putut să-și ascundă sentimentele. Ele au răbufnit și acum sunt înregistrate pe banda aceea

pentru totdeauna. Din cauza asta nu mai pot s-o ascult.

Pe bandă, Eka i-a înșirat pe toți morții din familia Sulidze și nu s-a zgârcit la detalii. A vorbit despre cancerul lui Anzor. Despre pornirea de a-l strangula acolo, pe patul în care zăcea, când nu erau atente asistentele. Ne-a mărturisit că, într-o noapte, a scos din priză aparatul care îl ținea în viață. Numai că asta a declanșat alarmele și asistentele au alergat să-l ajute. Ea le-a privit în timp ce-l trăgeau pe Anzor înapoi în lumea asta.

— *Ființa aia care horcăia în patul de spital nu era fratele meu. Mai bine murea de mâna mea.*

Peste câteva zile, a plecat pe furiș din viața asta, în timp ce Eka era la cantină.

Măcar Lena nu a întârziat pe-aici. Nu era genul ăla de femeie. Ea făcea totul așa cum trebuie și la timp. Chiar și să moară. Lena s-a stins în prezența unor străini cu mască, în timp ce era dusă prin hârtoape cu ambulanța prin Sololaki, iar Eka o urma în mașina lui Surik, întrebându-se de ce se oprise sirena.

— *E o logică în asta,* zice Eka.

— *Cum adică?*

— *Adică să fiu eu ultima rămasă din familia Sulidze.*

— *Nu înțeleg de ce.*

— *Trebuia să se termine așa, pentru că așa fusese scris de la început. Ca într-un basm: când ajungi la sfârșit, îți dai seama că ai știut tot timpul care o să fie finalul.*

— *Basmele au finaluri fericite.*

Eka tace și știu că n-o să mai vorbească cu mine o vreme. Așa că o să-ți spun eu cum s-a terminat pentru Eka, aici, în lumea reală. Se întorcea într-o zi de la piață, când i-a cedat inima. A leșinat. Doctorii

numesc asta „infarct silențios". Dacă poți să ajungi la spital, nu e fatal.

Când și-a revenit, s-a trezit pe casa scării blocului în care locuia. Între timp, infarctul silențios devenise gălăgios. A încercat să ajungă la ușa cea mai apropiată. Dar ușa cea mai apropiată era trei etaje mai sus. N-a reușit. Cumpărăturile împrăștiate pe jos l-au condus pe puștiul vecinilor în sus pe scări, până la cadavrul ei, devenit mai rece decât treptele din piatră pe care zăcea.

Nu m-am dus la înmormântare. Nu mi-am luat rămas-bun.

Adevărul este că mi-e dor de ea. Dar mă alin cu notele ei de grație și atât: mirosul părului ei vara sau felul în care mă striga la vremea cinei. *Du-te la baie și spală-te pe mâini, Saba!* Preț de o clipă, mă privea cum mănânc, în felul acela tulburător în care privesc mamele câteodată. Întotdeauna era mai multă mâncare în farfuria mea decât în a ei.

Chiar și fără să mă îndemne Nino, tot m-aș fi întors după scrisorile ei. M-ar fi costat prea mult să le abandonez.

Ajung înapoi pe Strada Tabidze, fără suflu și transpirat tot. E a doua oară în două zile când vin aici, chiar dacă am jurat să nu mă mai întorc niciodată. Privesc peste umăr la intervale neregulate, încă așteptându-mă să văd pe cineva urmărindu-mă. Muncitorii au avansat: măruntaiele casei mele din copilărie se văd din stradă.

Un BMW cu geamuri fumurii este parcat insolent de-a curmezișul curții. Numai străinii parcau așa în locul ăsta. Am senzația clară că dincolo de geamul cu oglindă se află cineva. Prin ferestrele deschise care

dau spre curte, vecinii mă urmăresc pe furiș din întuneric. Ceva i-a speriat.

O iau la goană spre subsol, împiedicându-mă pe trepte.

— *Unde arde*? mă întreabă Nino.

Ea știe ceva ce eu nu știu. Întotdeauna.

Ridic scrisorile Ekăi și fac primul pas înapoi spre curtea însorită, când portierele din față ale BMW-ului se deschid în același timp. Mai întâi apare un polițist în uniformă. Pe urmă aud o voce nazală familiară de pe locul pasagerului.

— Domnul Sulidze-Donauri!

Un bărbat se strecoară afară din mașină și trântește portiera în urma lui.

Este detectivul Kelbakiani. Cămașă nouă, haină nouă, aceeași mustață dezgustătoare.

— Ce-ai acolo? întreabă el, arătând spre scrisorile Ekăi.

Futu-i! În capul meu, Nino chicotește. În sfârșit, îmi dau seama ce știa ea, iar eu nu. Scrisorile Ekăi nu contează în momentul ăsta. Nu conțin nimic care să-l intereseze pe detectiv. Mai importantă este pagina din *Kaleidoskupi* din buzunarul meu. Singura scăpare din indiciile lui Sandro, singurul lucru care ar putea să îndrume poliția spre Irakli sunt eu.

Ca un idiot în toată regula, chiar am încercuit cuvintele *Ushguli* și *mănăstire*, în entuziasmul meu. Dacă mă percheziționează, îi prind și pe Irakli, și pe Sandro.

— *Gata! Ai ajuns la finalul jocului, băiețelul lu' mămica*, râde Nino pe înfundate.

Zâmbetul detectivului se lărgește într-un rânjet. Dinți inegali, pătați de nicotină, rareori periați. Prin

toată panica, aud vocea lui Anzor.

— *Scapă de pagină, Sabo! Acum!*

— *Dar cum?*

Fac un pas în spate, ca să câștig timp. Anzor îmi servește răspunsul de-a gata. Mai fac un pas în spate și scot pagina din *Kaleidoskupi,* chiar în fața detectivului. Mă uit direct la moaca lui urâtă și-mi îndes pagina în gură, de parcă ar fi o clătită. El ridică din sprâncene. Vine spre mine, dar e prea târziu. Mestec rapid și pagina îmi alunecă pe gât, zgâriindu-mă.

— Ce a fost aia? întreabă polițistul în uniformă.

Detectivul nu așteaptă să răspund. Se apropie și-mi smulge scrisorile Ekăi din mâini. Pe urmă îmi pune cătușele și mă împinge pe bancheta din spate a mașinii. Mergem la secția de poliție într-o tăcere absolută.

Îl urmez pe detectiv în adâncurile secției, ca un orb care intră într-o fabrică de bisturie. Pătrundem în măruntaiele clădirii, unde pereții de sticlă lasă locul unui interior soios și cenușiu. Aici nu s-au deranjat să spele duhoarea sovietică de pe ziduri. Aici miroase a vieți ruinate dintr-un capriciu.

Trecem pe lângă o celulă comună. Ochi flămânzi, bolnăvicioși ne urmăresc.

— Animalele de la grădina zoologică au provocat probleme, spune detectivul peste umăr. Și animalele *astea* s-au gândit că acum ar fi un moment bun să fure și să prăduiască.

Plimbarea noastră prin secție se încheie într-o cameră de interogatoriu goală. Luminată de un bec stingher, încăperea pute a beton umed și a fum vechi de țigară. O masă mică, dotată cu inele metalice

pentru cătușe, ocupă centrul camerei, alături de două scaune diferite.

Ne așezăm față în față, de parcă urmează să jucăm șah. Cătușele se ciocnesc de învelișul metalic al mesei. Ridic încheieturile.

— Sunt arestat?

— Hai să le mai ținem deocamdată, da?

Deschide carnețelul, fără să se uite la el. E aici și teancul firav de scrisori ale Ekăi, pe care le-a confiscat.

— Domnule Sulidze-Donauri, zice detectivul și își curbează buza când îmi rostește numele. Știți de ce sunteți aici?

Ridică mâna pentru a respinge orice protest din partea mea.

— Vreau să vă fac o favoare și să vă ofer o șansă.

Încearcă să pară blând, rezonabil, dar intenția de a-mi face o favoare nu i se potrivește. Nu prea poate să ascundă asta.

— Răspundeți cu grijă! Știți unde se află Irakli Donauri?

— Nu.

Detectivul oftează, se sprijină de spătarul scaunului și privește în jos, spre scrisorile Ekăi. Rapid ca un șarpe.

— Bine, atunci. Dar fratele dumneavoastră? Știți unde e?

— Nu.

— De ce ați înghițit foaia aceea? Ce era pe ea?

— Ce foaie?

— *S-ar putea să nu mai ieși viu de aici, băiețelul lu' mămica.*

În ciuda lui Nino, îmi dau seama că mă simt liniștit. Acum, că m-au prins, toate celelalte opțiuni, posibilități, indicii și griji se îndepărtează de mine. Aici n-am niciun control și asta mă face să mă simt mai bine. E foarte simplu: el o să-mi pună întrebări, iar eu o să refuz să răspund. N-o să-l conduc niciodată pe șarpele ăsta la Irakli sau la Sandro. Indiferent de ce ar putea urma.

— *Bravo, băiețelul lu' mămica!*

Detectivul se apleacă spre mine.

— Voi, ăștia ai lui Donauri, nu prea o duceți bine aici, nu?

A renunțat la jumătate din numele meu, Sulidze, și nici măcar nu încearcă să-și ascundă disprețul.

— Tati Donauri ajunge aici și încearcă să taie capul cuiva. Pe urmă, fiul Donauri vine să-l caute pe tati, nu cooperează, nu ne zice nimic, după care încearcă să fugă de noi. Acum trebuie să-l vânăm și pe el.

Ochii i se îngustează.

— Și, în fine, tu. Tâmpitul Donauri, speranța familiei. Apari și-i adulmeci bășinile. Indicii misterioase și dracu' să le ia de graffiti. De ce te-ai dus pe Strada Tabidze? Ce-ai găsit acolo?

— Voiam doar să văd casa în care am copilărit.

— Crezi că ăsta e un joc? E ancheta unei crime.

Clatină din cap.

— *Hai, trage-i una!* mă îndeamnă Nino.

— Tentativă de crimă, mă face ea să zic cu voce tare.

— Ce?

— Tentativă de crimă, repet mai tare.

Nu reacționează așa cum mă aștept. Furia îi traversează chipul și se risipește înainte măcar ca

detectivul să se încrunte. A luat o decizie. Închide carnețelul cu un pocnet.

— Perfect! zâmbește el.

Înșfăcându-mă de cătușe, mă scoate afară din cameră și mă conduce și mai adânc în clădirea secției de poliție.

— Unde mergem?

— Au construit secția nouă de la etaj chiar deasupra celei vechi, sovietice. Acum suntem în secția veche, în celulele de izolare.

Traversăm niște holuri deplorabile din beton, vopsite într-un verde bolnăvicios, de culoarea supei de mazăre. Dăm colțul spre un coridor lung, de-a lungul căruia, pe ambele părți, sunt uși grele din oțel. Din tavan atârnă câteva becuri golașe. Un paznic stă pe un taburet și citește un ziar în capătul opus. Își ridică privirea și agită o mână într-un salut silențios. Detectivul face la fel.

— Li se spune Celulele magice.

— Magice?

— Te pot face să dispari. Ca prin magie.

Se oprește să se sprijine de o ușă de celulă.

— Știi de ce vă zicem vouă georgieni de vreme bună?

Își trece dosul palmei peste oțelul aspru, nevopsit al ușii.

— Ați fugit la primul semn de necaz. Acum vă furișați înapoi și vă credeți mai presus de lege.

Bate în ușă cu o singură încheietură a degetului. Dinăuntru răspunde o voce înfundată, pe un ton plângăcios și neclar. Cu un zăngănit care se aude cu ecou, ca o împușcătură, detectivul deschide ferestruica din ușă.

— Am prins *specimenul* ăsta pe Strada Tabidze, rânjește el. Mâzgălea graffiti pe proprietatea altcuiva, îți dai seama? Credea că a scăpat de noi.

Trag cu ochiul prin ferestruică în celula umedă și rece. Într-un colț se află un scaun de toaletă murdar de rahat, iar mai încolo, un pat îngust și mizerabil, cu un ocupant amărât. Sandro.

Stă turcește, aplecat în față, cu capul în mâini. Arată de parcă nu s-a spălat și n-a mai mâncat de câteva zile. Pe brațele dezgolite are vânătăi. Se uită spre ușă și îi văd semicercuri vineții sub ochi.

— Sandro? strig eu.

Se ridică cu greu. Cu lacrimi în ochi, se clatină spre ușă. Când se apropie, îmi dau seama că nasul i-a fost rupt și lăsat să se vindece netratat.

— Sandro, ce s-a întâmplat?

— Dă-te înapoi! zice detectivul din spatele meu.

Sandro se agață de partea lui de ușă, cu ochii mari. Deschide gura să vorbească — lucruri pe care le-a tot pregătit și gândit. Sandro, care mereu învârte posibilitățile, până le găsește logica. Are pregătite cuvintele exacte pe care să le spună. Doar că acum cuvintele îi scapă. În locul lor, bâlbâieli care se transformă în urlete.

— Ești doar tu acum. Urmează cărarea! Urmează cărarea! Urmează dracului cărarea!

Nu l-am mai văzut niciodată pe Sandro în starea asta. Nu credeam că e posibil. Înainte să apuc să zic ceva ca să-l calmez, ușița se trântește cu zgomot la doi centimetri de nasul meu. Mă întorc spre detectiv și-l împing în piept. Cu ochii mari, se dezechilibrează și se lovește cu o bufnitură de peretele opus al holului. Deschid din nou ușița.

— Sandro! Ce s-a întâmplat?

Mâinile osoase ale detectivului mă înșfacă din spate. Cu o forță surprinzătoare, mă trage de la ferestruică și trântește clapa la loc. Mă zbat să mă întorc cu fața spre el. Cu țipetele înfundate ale lui Sandro pe fundal, ne încleștăm privirile și toată prefăcătoria dispare.

Știu, simt până în măduva oaselor, că bărbatul ăsta e unul dintre „oamenii ăia" din cauza cărora își făcea griji Irakli. Vrea mai mult decât sânge și oase rupte de la familia noastră. Voia să pună mâna pe noi chiar dinainte să se întoarcă Irakli aici. Iar noi îi tot dăm pretexte să facă victime.

— *Asta e șansa ta, băiețelul lu' mămica! Trage-i un pumn!* zice Nino, dar reușesc s-o ignor.

Gardianul vine în fugă pe coridor, spre noi. Se oprește brusc, își deschide suportul de pistol și își pune o mână pe armă. Împreună cu detectivul, mă escortează înapoi în camera de interogatoriu.

— Ce, nu-ți vine nimic în minte? întreabă detectivul după o tăcere îndelungată.

— De ce e Sandro aici?

— Pentru obstrucționarea anchetei.

— L-ați torturat.

— Tortură? întreabă el și privește peste umăr. Ai spus tortură?

Fața i se lățește într-un rânjet.

— Unde crezi că te afli, domnule Do-na-uri? silabisește el numele, cu buza curbată. Noi nu *torturăm* aici.

Se oprește de parcă aceste cuvinte tocmai i-au dat o idee. Deschide carnețelul și scoate scrisorile Ekăi. Rupe primul plic și extrage neglijent conținutul. Cuvintele

blânde ale Ekăi, scrise pentru mine și Sandro, pe pagini rupte din caietele noastre de școală, lăsate în urmă.

— Decembrie 1992. Băieții mei, de când ați plecat... et cetera, et cetera. Nimic util.

Mototolește scrisoarea și o lasă să cadă în coșul de gunoi de lângă masă. Asta o înfurie pe Nino.

— *Haide, băiețelul lu' mămica. Fii bărbat! Fă ceva!*

— Următoarea.

Detectivul desface brutal un alt plic și rupe scrisoarea în două.

— Hopa!

Unește cele două jumătăți și-și mijește ochii.

— Februarie 1993. Băieții mei, dragii mei domni englezi, mi-e dor de voi și... et cetera, et cetera. Nimic util.

— *Fă ceva, Saba!* mârâie Nino.

Una câte una, detectivul desface toate scrisorile și distruge orice urmă a Ekăi pe care aș fi putut s-o găsesc acolo. Furia lui Nino crește cu fiecare dintre ele.

Când termină scrisorile, detectivul ia o brichetă din buzunarul hainei și îmi face cu ochiul. Deja Nino nu mai vorbește. Vorbele n-au niciun rost aici. Doar țipă în urechea mea. Nu mai pot s-o stăpânesc prea mult.

Ultima scrisoare, aprinsă, cade în coșul de gunoi. Se aude un mic foșnet în clipa în care hârtiile iau foc. Nu sunetul, ci mirosul o descătușează pe Nino. Mă face să mă arunc asupra detectivului și să mă reped cu amândouă mâinile, tot încătușate, spre fața lui lingușitoare. Îi nimeresc pomeții. Se clatină și cade de pe scaun, cu genunchii blocați și instabili, ținându-se de față. Încă o lovitură și îl dau gata.

Înainte să-mi iau din nou avânt, ceva tare și compact mă lovește în spate. Gardianul e în cameră cu noi. Bulanul lui se leagănă iar și intră în contact cu coastele mele, ceea ce mă face să mă aplec în față, iar tot aerul din plămâni îmi iese dintr-o singură răsuflare. Gardianul ridică bulanul deasupra capului, pentru lovitura finală. Asta o să-mi frângă coloana.

— Stop! Îl vreau viu! răsună vocea detectivului — sunetul neprefăcut al „oamenilor ălora“.

Bulanul se oprește la mijlocul drumului.

— Leagă-l cu cătușele de masă, futu-i morții lui!

O să fiu arestat pentru că am atacat un polițist. O să fiu închis într-o celulă lângă Sandro, în timp ce Irakli se pierde acolo unde nu-l va mai vedea nimeni niciodată. Detectivul voia o reacție și eu i-am dat-o. A câștigat. Ochiul i se umflă vizibil și aproape că toate astea au meritat.

— Doar nu te crezi de-adevăratelea special, nu?

Nu răspund. Odată cu pumnul ăla, a renunțat la orice fațadă. În sfârșit, vorbesc cu *oamenii ăia* pe bune, în timp ce scrisorile Ekăi încă fumegă în coș.

— Crezi că urmărim fiecare pizdă de georgian care a uitat de unde a plecat și, când trece pericolul, se întoarce aici? Că ne ținem după voi prin aeroport, întindem covorul roșu și vă urăm bun-venit acasă, domnule?

Se apropie de mine. Îi simt răsuflarea.

— Irakli Donauri.

Nu-și ascunde dezgustul.

— Îl cunosc pe Irakli. Mi-l aduc bine aminte.

— Ce?

— *Prietenul* tatălui meu.

Îi simt amărăciunea din glas, odată cu duhoarea de tutun.

— Au fost colegi de clasă dintr-a întâia. Căcat, îl vedeam tot timpul la noi acasă când eram mic...

Ceva îl face să se oprească.

— Cum crezi că ați scăpat? Cine crezi că a falsificat viza aia, de-ați putut s-o tuliți în Europa, în timp ce noi muream de foame aici?

Îl privesc în ochi pe detectiv. Are lacrimi în ei.

— Tatăl meu. Idiotul cu inimă de aur. El v-a salvat pe voi și încă o sută ca voi. Pentru că a putut. Pentru că a fost un georgian *adevărat*. L-au prins. L-au omorât în bătaie în patul lui, de față cu noi.

Vocea nu i se ridică, așa cum ar trebui, ci devine o șoaptă.

— Știai asta? *De față cu noi*. Craniul lui era terci. A trebuit să-l înmormântăm într-un sicriu închis. Ne-a distrus familia. Familia *mea*.

Îmi feresc privirea, dar el mă înșfacă.

— Nu, uită-te la fața mea! Vreau s-o ții minte. Eu *nu* sunt un georgian adevărat, ca tatăl meu. Dacă aș putea să pun labele pe oamenii ăia pe care i-a salvat, i-aș sugruma pe toți. Numai că nu știu numele lor.

Îmi dă drumul și mă împinge.

— Dar îl știu pe-al vostru...

Se ridică, iar mișcarea bruscă îi face scaunul să se răstoarne. Deschide ușa metalică.

— Trebuie să dau un telefon. Stai cu ochii pe el! E al dracu' de alunecos, îi zice detectivul cuiva de pe hol.

Ușa se trântește, iar mecanismul de închidere se blochează cu un scârțâit. Jocul s-a terminat.

După câteva minute lungi, o mână mai grijulie răsucește cheia. Aud arcurile, bolțurile și zăvorul. Cel

care deschide ușa, oricine ar fi, nu vrea să fie auzit. Mă pregătesc. Asta o fi numărul de magie, dispariția din Celulele magice?

Ușa se crapă cu un scârțâit și călăul meu intră cu spatele în cameră. Fără să-și arate fața, trage ușa spre el, dar n-o închide la loc. Se oprește și ascultă, apoi o deschide iar și aruncă încă o privire pe hol, înainte să se întoarcă spre mine. E bărbatul pe care l-am văzut în aeroportul din Kiev, cel care m-a avertizat să nu vin în Tbilisi.

— Cine ești?

Se apleacă, ridică scaunul răsturnat și îl pune la locul lui. Se așază.

— Te-am avertizat, nu-i așa? N-ai ascultat și uite unde ai ajuns!

— Cine ești?

— Nimeni. Nu-ți face griji din cauza mea. Fă-ți din cauza lui!

Arată cu capul peste umăr.

— E obsedat de cazul tău. Toată lumea știe, dar nu poate nimeni să-l oprească. E prea sus, prea bine conectat. Nu știu de ce, nu știu ce sau cine și nici nu vreau să știu. Nu vreau să am nimic de-a face cu toate astea. Îl căutăm pe Irakli al tău de câteva săptămâni și, dacă-l găsim vreodată...

De pe hol se aud o voce distantă și pași care se apropie.

— Ascultă-mă bine! Are și el o limită. Fratele tău va fi deportat mâine. Azi am primit actele de la ambasadă. O să fie bine.

Aruncă o privire spre ușă.

— Dar tu, tu nu ești în siguranță. Irakli e o cauză pierdută. O să-l găsim. *Pe tine* încerc să te salvez. Fă

ce-ți zice și o să ajungi acasă întreg.

Se ridică repede și deschide ușa. Pe urmă se oprește și se întoarce.

— Futu-i! șoptește printre dinți.

Făcând o grimasă, ia scaunul și-l pune pe jos, unde l-a găsit. Se uită prin deschizătura ușii și se strecoară afară.

Mecanismul încuietorii se închide încet, cu câteva secunde înainte să aud vocea detectivului afară. Apoi se aude un clinchet și ușa se deschide larg, lovindu-se de perete. Fața detectivului este calmă și îngâmfată, ca prima dată când l-am văzut. Privirea i se oprește pe scaunul răsturnat, dar numai pentru o clipă. Derutat, îl urmăresc în timp ce-mi desface cătușele.

— Ești liber să pleci, domnule Do-na-uri.

Ies ca un somnambul din secție, într-un Tbilisi scufundat în întuneric. Mă trezesc de-a binelea abia când ajung înapoi la Nodar și încerc să le povestesc lui și lui Ketino ce tocmai mi s-a întâmplat.

Mă tot poticnesc de propriile cuvinte. Nu pot să mă aud vorbind peste ecoul vocii lui Sandro, care striga prin ferestruica celulei: „Ești doar tu acum. Urmează cărarea! Urmează cărarea! Urmează dracului cărarea!"

Încerc, frate, dar tremur pe dinăuntru și nu pot să respir cum trebuie.

Cumva, cuvintele lui se împletesc cu mantra lui Lali. *Nino, spune ceva! Urmează cărarea! Nino, spune ceva!* Cuvintele răsună cu ecou și se suprapun în creierul meu, iar eu sunt în pragul unui atac de panică. Nodar mă conduce către un scaun. Îmi aprinde o țigară și mi-o îndeasă pe jumătate între buze. Simt adrenalina atacului de panică apropiindu-se. Mâinile mi-au amorțit.

— Nodar, vorbește cu mine!

El înțelege imediat.

— Nu te-am mai văzut niciodată așa, frate. Nici măcar când erai pe cale să te bați cu un tigru. Și aia a fost ditamai chestia. Asta-i o nimica toată.

Continuă să vorbească, face glume, îi povestește lui Ketino despre întâlnirea mea cu Artiom, până când, cumva, nu mă mai simt în vârful unui roller coaster, fără centură de siguranță.

— S-au întâmplat multe, Mowgli, dar nu vezi imaginea de ansamblu.

— Care?

— Sandro e în siguranță, așa ai zis. Îl trimit acasă, nu?

Încuviințez.

— Bun, asta înseamnă că o problemă-i rezolvată. Adică, n-o să fie mai drăguț decât când a venit aici. Dar e în siguranță.

Încuviințez din nou.

— Bun, a doua problemă: Irakli. Tu știi unde e. Detectivul nu știe.

— Nu.

— OK. A treia problemă: nu mai avem probleme.

— Nu te grăbi, Sherlock! țâțâie Ketino și clatină din cap. Detectivul ăla a făcut o greșeală când l-a arestat pe Sandro, în loc să-l urmărească până la Irakli. Nici el nu e vreun Sherlock. Dar n-o să facă aceeași greșeală de două ori. Ascultă, Saba, te-a lăsat să pleci doar ca să te urmărească până la Irakli.

Nodar dă din mână:

— Pot să scap de orice polițist pe care l-ar trimite după noi, nu e o problemă.

Ketino clatină din cap.

— Trebuie să te asiguri, Nodar. Nu face vreo prostie!

— Știu, Keti, știu.

— Oricând te hotărăști să te duci, ei o să fie acolo, pe urmele tale. Nu face niciun pas în direcția tatălui tău până când nu ești sigur, Saba!

Dau aprobator din cap. Ketino are dreptate. Probabil deja s-au instalat pe strada din fața blocului.

— Apropo, plecăm în noaptea asta? întreabă Nodar.

Și-a asumat deja povara de a mă duce la Ushguli. Nu doar asta, ci intenționează și să scape cumva pe parcurs de polițiștii care ne vor urmări. Ushguli se află la vreo opt ore de mers cu mașina spre inima Georgiei, apoi direct spre nord, către granița cu Rusia, până când se termină toate drumurile și te uiți direct la fața sumbră a Munților Caucaz.

— Mulțumesc, Nodar! e tot ce pot să spun.

Încă o dată sunt nevoit să recunosc în sinea mea cât de pierdut aș fi fără el. Îmi alungă vorbele cu un gest, la fel cum a făcut în prima mea noapte la Hotel Grand du Nodar.

— Plecați mâine! Tu ai nevoie de o noapte bună de somn, intervine Ketino. Va fi mai ușor să scăpați de detectiv în aglomerația de dimineață.

În seara asta, Ketino pregătește un ospăț. Stăm la masă, mâncăm și bem, iar Nodar ne distrează cu toasturile lui. O senzație bizară, neliniștitoare planează asupra întregii povești. Ziua de mâine ar putea să meargă prost în atât de multe feluri, dar nimeni nu vorbește despre ele. Nici măcar vinul nu pare să aibă efect.

Pășim pe vârful picioarelor în jurul subiectului, până când se face suficient de târziu să mergem la culcare. Ce ar fi de spus, oricum? Nimic nu m-ar

putea împiedica să încerc să ajung la Ushguli și amândoi știu asta.

Stau mult timp întins pe pat. Mesajul lui lrakli de la postul de radio, de aseară, nu mă lasă să dorm.

„...nu urmați indiciile mele. Nu le-am lăsat pentru voi. O să vă omoare până la urmă. Tata"

— *Crede că el e de vină*, îmi spune Eka încet.

— *Pentru ce?*

— *Pentru toate. Tot ce s-a întâmplat în Londra și tot ce s-a întâmplat aici. Dacă l-ar fi lăsat în pace pe Surik, nu v-ar fi târât pe tine și pe Sandro în iadul ăsta. Fuge de lucruri mai rele decât poliția.*

— *Toate astea sunt din vina lui Surik, nu a lui Irakli.*

— *Poate. Dar ia, zi-mi, ce mai contează acum?*

Nu știu să-i răspund.

— *Ține spatele drept, Saba! Găsește-l! E mai târziu decât crezi.*

Undeva, dincolo de Mtatsminda, răsăritul soarelui aprinde norii golași, de parcă muntele e singurul scut dintre Tbilisi și o grozăvie uriașă, care mă așteaptă la capătul cărării de firimituri.

---

[6] Supă de legume, care se servește rece.

11
CÂND CADE ȘI ULTIMA REDUTĂ

Dimineață, Ketino își ia la revedere de la noi lângă ușă. Eu primesc un sărut pe obraz și un „Să ai grijă!“ șoptit. Nodar primește o îmbrățișare și un „Să te *asiguri*, Nodar!“ El o sărută pe frunte. Pe urmă Ketino își face cruce și închide ușa după noi.

Când urcăm în Volga, o mașină albastră, parcată la câțiva metri în spate, pornește motorul, dar nu se mișcă. Eu și Nodar schimbăm o privire. Când demarăm, la fel face și mașina albastră.

— Bun, hai să scăpăm de tâmpiții ăștia! forțează Nodar un zâmbet.

Ieșim din Tbilisi în cel mai alambicat și ocolitor mod posibil. Nodar face circuite ilogice, neinteligibile prin Tbilisi, spre Didi Digomi și până la aeroport și înapoi.

O luăm prin tunelurile întortocheate, în care se scurge apa, de sub râul Mtkvari, până în partea opusă, în Sololaki, apoi în Vake, apoi iar pe lângă casa lui Nodar. Oriunde găsim un drum liniștit, Nodar parchează și așteptăm să vedem dacă ne urmărește cineva.

Mașina albastră se ține după noi până la al doilea circuit către aeroport și înapoi. După aceea, n-o mai vedem.

Lui Nodar îi ia încă vreo două ore să-și facă drum până la Mtatsminda. Volga se hurducăie pe drumurile șerpuite, neasfaltate și abrupte, prin suburbii, până când ajungem într-o parcare imensă de pe deal. Suntem chiar sub turnul uriaș de transmisie, care îți dă amețeli chiar și când îl vezi de jos în sus.

Așteptăm mult timp să apară cineva, dar nu vine nimeni.

— Cred că asta a fost, zice Nodar.

— Așa cred și eu, răspund.

În cele din urmă, lăsăm Tbilisi în urmă. Rânjind, Nodar convinge Volga să iasă din parcare cu un scrâșnet scurt, dar entuziast de roți.

Drumurile neasfaltate care ies din Tbilisi sunt afluenți înguști și prăfuiți care se preling prin sate și câmpuri agricole către curgerea învolburată și nămoloasă a arterei centrale. Nu ne urmărește nimeni pe rutele acestea șerpuite, iar Nodar se calmează. Și Volga la fel: accelerările și decelerările surescitate care ne-au adus atât de departe se potolesc.

Ajungem la șosea și ne strecurăm în debandada de claxoane, slalom printre benzi și depășiri prin stânga sau prin dreapta. Dacă ne urmărește cineva aici, n-avem de unde să știm nici noi, dar nici ei. Mă concentrez asupra munților albaștri și argintii care se întrevăd ca un miraj prin praful ce învăluie șoseaua. Undeva, acolo sus, Irakli e blocat și pierde încet contactul cu lumea aceasta.

Ca și cum mi-ar auzi gândurile, Nodar găsește o breșă subțire în trafic, apasă pe accelerație, iar Volga ne duce înspre munți mai repede decât oricând. Peste câteva ore, ieșim de pe arteră și urcăm pe colinele de la poalele Caucazului.

Căbănuțe și standuri cu mâncare se aliniază de-o parte și de cealaltă a drumului, în ambele sensuri, așteptând câte un turist. Toate par să vândă falsuri identice, fabricate în serie, ale unor obiecte artizanale care necesită un meșteșug dobândit cu greu. Cultura georgiană — industrializată, mecanizată și

flămândă — a produs prea multe obiecte, pe care le găsim aruncate pe jos de-a lungul a kilometri întregi în urcușul nostru pe munte.

— Ia uite ce de gunoaie!

Fața lui Nodar se schimonosește a dezgust. Refuză să oprească mașina înainte ca tarabele de pe margine să dispară. Între timp, munții ne-au înconjurat pe furiș. Contururile lor vagi s-au ascuțit în vârfuri imposibil de înalte, stânci tăioase ca lama și pante abrupte, argintate cu zăpadă. Nodar trage pe dreapta, în fața unui grup de cabane adunate în jurul unei benzinării.

În timp ce face plinul, o femeie oarbă, în vârstă de cel puțin o sută de ani, îmbrăcată cu niște zdrențe prăfuite, se îndreaptă anevoie spre noi. O urmăresc în timp ce se orientează doar după miros. Se oprește chiar în dreptul meu și îmi arată ochii cețoși, albaștri și verzi, care nu clipesc deloc, ca niște martori sumbri ai vremurilor de demult.

Întinde mâna cu palma în sus și eu îmi golesc buzunarele de tot mărunțul. Fără o vorbă, își târșâie picioarele spre Nodar.

— Nu acum, Ina! zice el, iar ea pleacă.

— O cunoști?

— Pe Ina? Mda. Am mai fost pe-aici de vreo două ori. Era singura benzinărie de prin părțile astea.

— Biata femeie!

Nodar râde.

— Ce-i așa amuzant?

— Nu e oarbă. Ina are forța unui taur. Locuiește la o fermă mică, dincolo de dealul ăla.

— I-am dat toți banii pe care i-am avut.

— Crede-mă, Mowgli, ea are mai mare nevoie de ei decât ai tu.

Nodar face un zigzag uriaș prin ținut, să se asigure că ne apropiem de Ushguli dintr-o direcție imprevizibilă.

— Să ne *asigurăm* că derutăm în continuare poliția. Cei care vin de la Tbilisi ar sosi pe șosea dinspre sud. Nu și noi, zice el și face cu ochiul.

Mai târziu, ne găsim în Georgia aceea pe care mi-am închipuit-o tot drumul de la Londra. Facem cale întoarsă acum și mergem către est, spre o trecătoare obscură din munți prin care ajungem direct în Ushguli, după cum zice Nodar.

Dar deocamdată drumul de sub roțile Volgăi traversează un scurt platou. Ăsta e tărâmul de poveste în care am crezut că s-a dus Irakli. Case și acareturi prăfuite, vii cocoțate pe dealuri abrupte, păduri și râuri alunecă prin dreptul geamului ca o paradă de frumusețe sălbatică. Londra îmi pare un vis febril înghesuit și tot mai îndepărtat.

Nodar oftează.

— Asta e adevărata Georgie.

Încetinește și coboară geamul. Simt și eu asta. Când sunt în munții ăștia, prind puteri. Peisajul ăsta hrănește o parte din mine pe care nici n-o știam flămândă. Dacă aș putea, m-aș opri aici, m-aș pierde în ținutul ăsta și aș uita de tot și de toate.

Chiar înainte să ajungem la trecătoare, vedem un bărbat singuratic care merge agale pe marginea drumului, cocoșat sub greutatea soarelui. Le face semn mașinilor cu un aer de dispreț și este ignorat de toți șoferii. Toți, mai puțin Nodar.

Bineînțeles, nu poate rezista tentației de a mai adopta un rătăcit. Cred că nu se poate abține. E georgian în felul acela în care sunt descriși georgienii în ghidurile turistice. Cu o inimă mare, strălucitoare, de neoprit. Cu cât o duce mai greu, cu atât e mai generos.

— Unde te duce drumul, frate? îl întreabă Nodar când Volga se oprește cu un scârțâit.

— Ushguli.

— Păi, urcă! Și noi mergem la Ushguli.

— Da? De ce?

Bărbatul ezită, mijindu-și ochii în lumina soarelui.

— Uite-așa, frate. Vrei invitație scrisă? Sau preferi să mergi pe jos?

Bărbatul se strecoară pe bancheta din spate și-și aruncă rucsacul la picioare.

— Eu sunt Dimitri.

— Eu sunt Nodar. El e Saba, dar poți să-i spui Mowgli.

Timp de o jumătate de oră binecuvântată, Dimitri ne cântărește din ochi pe mine și pe Nodar. Considerându-ne demni, în cele din urmă începe să povestească...

De trei ore neîntrerupte, de când l-am luat cu noi în mașină, lui Dimitri nu i-a mai tăcut gura. Peisajul rural alunecă prin dreptul geamului. Drumurile sunt denivelate și pline de gropi. Marcajele benzilor sunt strâmbe, iar uneori nu se mai disting deloc. Nodar nu ține cont de asta. Trece în viteză peste gropi în Volga lui cu suspensiile distruse, abia ridicându-și piciorul de pe accelerație.

E incredibil! Dimitri nu tace deloc. E slab, musculos și păros, iar statura lui modestă ascunde o forță

nefirească, pe care a dobândit-o în ani de trudit pământul. Dacă nu l-ar fi luat Nodar, Dimitri ar fi mers bucuros pe jos până la Ushguli.

— Cuvințele ar trebui cântărite, nu numărate. Ai auzit vorba asta?

Sugestiile subtile ale lui Nodar nu-l deranjează pe Dimitri. Își reia ghiveciul de povești bizare pe care l-am ascultat până acum. Peisajul de la geamul meu se veștejește de la verde și ocru la un gri rece, ca de zăpadă, în grade imperceptibile. Ascult litania lui Dimitri pe sărite și încerc să nu mă gândesc la nimic. Din când în când, îmi atrage atenția cu câte ceva.

— Am știut mereu că e ceva în neregulă cu Gogi. Eu și Ramaz l-am găsit în zăpadă, chiar pe marginea drumului. Tremura ca un câine amărât, ud de propriul sânge. Ticălosul ăla nebun a luat-o razna și și-a mușcat vârfurile degetelor. Ca să oprească degerăturile, a zis el. Am încercat să-l ajutăm, dar...

Nodar se întoarce spre Dimitri.

— Despre ce rahat vorbești acum?

— Despre trecătoare, băieți. Trecătoarea Chuberi. Cele mai groaznice cinci zile din viața mea.

Chuberi este o trecătoare renumită, care face legătura între regiunea Abhazia și Ushguli. E prea abruptă pentru majoritatea mașinilor, ne zice Dimitri. Dacă plouă, drumul se transformă într-o mâzgă portocalie și atunci trebuie s-o iei la pas. Nicio mașină nu poate să urce prin mâlul ăla.

După ce Uniunea Sovietică a dat ortu' popii, Abhazia a devenit prima regiune care s-a desprins de nou înființata Republică Georgia, prin 1992. Abhazia era un amestec de descendență rusă și georgiană, dar majoritatea locuitorilor au vrut să rămână cu Rusia.

Au izbucnit certuri și încăierări cu puști ruginite pentru bucăți de teren. În noul haos s-au reglat conturi pentru neînțelegeri vechi de decenii.

Georgia a trimis armata să facă ordine. A fost ca și cum ar fi turnat gaz pe foc. Pe urmă, în conflict a intervenit armata rusă și lucrurile au luat o întorsătură urâtă, în special pentru abhazii de origine georgiană. Mii de oameni au fost lăsați fără case și alte mii au fost uciși în schimbul de focuri. Cei cunoscuți drept georgieni au fost nevoiți să fugă.

Existau doar două moduri prin care puteai ajunge din Abhazia în Georgia. Unul era printr-o pădure deasă, disputată, prin care șuierau gloanțele, pe lângă cuiburi de mitraliere și creneluri. Mulți au încercat ruta aceasta și niciunul n-a supraviețuit. A fost un adevărat măcel. Sângele a îmbibat solul pădurii până l-a transformat într-un sos uman. Numai fantomele mai rătăcesc acum pe-acolo, fără să lase urme ale trecerii lor.

Celălalt mod era prin trecătoarea Chuberi. Mii de oameni s-au aventurat în pelerinajul disperat prin ger.

— Am plecat la drum cu un rucsac. Cre' că avea douăzeci-treizeci de kile. Nici n-am ajuns la jumatea drumului, că i l-am dat pe tot muntelui. L-am aruncat într-o prăpastie. Dar asta n-a fost de-ajuns: muntele mi-a luat și astea.

De pe bancheta din spate, Dimitri ridică o mână. Îi lipsesc degetul mare și inelarul de la prima articulație și tot degetul mic. Cicatricile s-au vindecat într-un roz-somon lucios.

— Drăguț, nu?

— Lasă mâna jos, Dimitri.

— La început s-au făcut cenușii și mi-au amorțit. Pe urmă au devenit albastre ca un cadavru. Pe urmă negre, de parcă le băgasem în cerneală. Zurab, omul care m-a adăpostit în Ushguli, le-a tăiat cu foarfeca de grădină. Ca pe ghearele de pui. N-am simțit nimic. Zurab e un sfânt. Nu e rudă cu mine, nici de sânge, nici prin alianță, dar m-a văzut și m-a luat la el fără un cuvânt. Mi-a dat mâncare, apă... mi-a tăiat degetele.

Dimitri chicotește încet.

— Acum e cărunt și ursuz, așa că am grijă de el. Ca să-i răsplătesc bunătatea. Mi-a fost mai tată decât nenorocitul de taică-meu. O să-l cunoașteți în curând, nicio grijă.

Dimitri zâmbește la gândul ăsta. Pe urmă, reia povestea despre Trecătoarea Chuberi.

— Băieți, jur, am văzut niște lucruri greu de crezut. Am văzut un bărbat care s-a oprit brusc, a lăsat rucsacul jos, ușor, cu grijă, de parcă avea porțelanuri în el. Pe urmă, încet, calm, s-a închinat și a căzut mort acolo, chiar în fața mea. Vă vine să credeți? Era așa de obosit, că a putut să *aleagă* când să pice mort.

Nodar clatină din cap.

— Am văzut oameni care și-au îngropat aurul și argintul, de parcă aveau să se întoarcă după ele. Dar, când s-a făcut cu adevărat frig, nimeni nu s-a mai deranjat. Lumea își lăsa pur și simplu lucrurile de-a lungul drumului. Genți, valize, rucsacuri, rude moarte.

Dimitri își face cruce.

— Să mă ierte Dumnezeu! Am văzut așa de multe, că nu mi-a mai păsat. Morți înghețați lăsați unde au căzut, pe marginea drumului, în șanțuri, sub copaci.

Face o pauză de un minut, să-și revină.

— Într-o noapte, eu și Ramaz ne-am săturat. Ne-am oprit. Localnicii strigau la noi: „Nu vă opriți din mers! O să înghețați!" Dar nouă nu ne mai păsa. Am făcut un mic foc. Ne-am făcut confortabili, la căldurică. Mi-aduc aminte de niște oameni de lângă noi, o familie întreagă, cred. Nu le vedeam fețele. Doar niște siluete întunecate, în jurul unui foc de tabără care nu mai ardea. „Focul lor s-a stins", i-am zis lui Ramaz. „Invită-i la al nostru!" „Sunt morți, Dima" a zis el. „Nu vezi?" „Amărâții de ei au adormit la căldură. Focul s-a dus și ei nu s-au mai trezit niciodată."

Cu amintirea asta, povestea lui Dimitri se poticnește, iar în mașină se lasă liniștea. Nodar îi aruncă o privire. Dimitri ridică din umeri, dar îl aud cum se chinuie să-și recompună o voce veselă.

— Am băut Moscova roșie a mătușii lui. Să dea naiba, toată sticla, dacă vă vine să credeți!

— Parfumul?

— Corect. Nu-i așa de rău cum ați crede, să știți.

O altă amintire trage în jos de colțurile zâmbetului lui Dimitri, dar numai pentru o clipă.

— Ramaz nu era mare băutor. Îl făcea somnoros, așa că s-a oprit să se odihnească. A zis c-o să mă prindă din urmă. Ei bine, ticălosul ăla urât nu mi-a mai stricat priveliștea niciodată.

Din nou, tăcerea umple mașina în timp ce Dimitri zărește intrarea în Trecătoarea Chuberi. Cu un efort vizibil, își reia discursul.

— Credeți în miracole, băieți?

Nu-i răspunde nimeni. Dimitri râde în pauza asta lipsită de credință.

— Păi, să vă zic o poveste. Tot timpul cât am urcat prin trecătoare, am avut un gust rău în gură. De parcă sugeam un bulgăre de sare. Nu știu de ce, dar nu puteam să mă gândesc decât la gemul de zmeură. Nu puteam să mi-l scot din cap. Martor mi-e Dumnezeu!

Se închină.

— Tot drumul până sus, gem de zmeură, gem de zmeură, gem de zmeură. Cum îmi făcea bunica Guli. În fine, după ce am trecut de coasta Chuberi, drumul a fost mai ușor. Copacii de sus ne apărau de vânt. Era mai cald. Am găsit un foc de tabără, unde să mă încălzesc și să mai stau de vorbă. Pe unii dintre oamenii de-acolo îi știam de-acasă. Mă rog, și un uriaș din ăsta bălălău, de la focul de alături, vine la noi.

Dimitri îi dă un ghiont lui Nodar cu cotul și se uită la mine.

— Ei, nu uitați, eu nu mai mâncasem nimic de patru zile. Și deodată vine tipul ăsta, care ține ceva în mâini. „Vrei și tu?“ zice. „Ce-i aia?“ întreb eu. „Gem“, zice, de parcă era lucrul cel mai firesc din lume. „Gem de zmeură.“ Eu mă uit la el cu gura căscată. „Nu-ți face griji, frate, păstrează-l. Eu mai am.“ Mi-a lăsat tot borcanul și s-a întors la focul lui. Spuneți-mi voi acum că ăsta n-a fost miracol!

Dimitri se plesnește peste coapse și râde.

— Nu știu cum îl chema sau de ce pungașul ăla nebun a aruncat tot ce avea într-o râpă, dar a păstrat gemul.

Nodar râde cu Dimitri și nici eu nu pot să mă abțin.

— Am mâncat gemul plângând și râzând în același timp. Atunci am știut c-o să fie bine. Am știut că reușisem.

Huruind, Volga urcă drumul îngust printre munți. Înserarea ne surprinde la jumătatea trecătorii. Dormim în Volga în noaptea aceea, înconjurați de șuieratul constant al vântului printre pini.

Amețiți și prostdispuși, pornim la drum în zori. Volga are nevoie de mult timp să se încălzească și să nu mai scârțâie la urcuș. Drumul se îngustează sub roțile noastre până când devine forestier și bolovănos, doar puțin mai lat decât fundul impunător al Volgăi. Pinii se răresc și dispar. Vântul face geamurile să tremure, se vaită și șuieră prin spațiile goale. Aici e. Probabil ăsta e locul în care strâmtoarea a omorât cei mai mulți oameni. Dimitri rămâne tăcut tot timpul cât urcăm.

Dincolo de creasta Chuberi, drumul intră într-un codru des, cu copaci veșnic verzi. Dimitri continuă să tacă. Din când în când, coboară geamul și lasă mireasma luxuriantă a sevei proaspete, a scoarței de copac și a acelor de pin să inunde interiorul mașinii. În tăcere, îl îndrumă pe Nodar prin labirintul fin de drumuri forestiere care se cațără pe munți.

În vremea asta, gândurile mele se îndreaptă spre Irakli. Ce o să văd în ochii lui? Ce o să-i spun?

„Bună, tati!“ ar fi ridicol. Nu i-am mai spus „tati“ de când eram la școală. „Bună, Irakli!“ — nu, prea formal. O îmbrățișare? O strângere de mână?

Îmi derulez în cap toate scenariile și combinațiile, un echivalent mintal al gumei de mestecat, până când lumina zilei se estompează într-o nuanță cenușie. Drumul nostru își pierde contururile și dispare într-un desiș cu tufișuri de ilice și mur.

— Și acum? zice Nodar.

— Păi, dacă nu eram eu aici, care era planul vostru? întreabă Dimitri, ridicând din sprâncene.

— Ne descurcam noi, mormăie Nodar.

— Atunci e bine că m-ați găsit, nu? Nu e nevoie să vă *descurcați*.

Dimitri coboară din mașină chicotind.

— Ei, drum de mașină nu mai e. De-aici, mergem pe jos.

— Cât de departe e?

— Trecem râul ăla de jos și pe urmă urcăm la Ushguli. O oră sau două.

— Poți să mergi, Mowgli? întreabă Nodar.

— O să supraviețuiesc.

Ne croim drum prin desișul gros și ne trezim în buza unui deal ascuțit care coboară spre un râu rapid și învolburat. De cealaltă parte, o pantă la fel de abruptă urcă spre o adunătură modestă de lumini palide, cuibărite între muchiile a doi munți întunecați.

— Acolo e Ushguli, zice Dimitri. Ultima redută.

Dincolo de Ushguli nu mai sunt decât întinderile pustii ale versanților aspri ai munților Caucaz, pe care strălucesc petice fantomatice de zăpadă. Urcușul pieptiș se încheie brusc într-un zid de munți atât de intimidanți și de amenințători, încât par ireali. Lumea de dincolo de ei ar putea să-și găsească un sfârșit violent, iar noi n-am vedea niciun semn al dispariției sale.

— Dimitri, știi pe unde s-o iei? întreabă Nodar.

Dimitri țâțâie.

— Puteți să-mi scoateți amândoi ochii și tot v-aș duce direct la ușa lui Zurab.

— Bine, bine, poți să-ți păstrezi ochii.

Sub cerurile tot mai sumbre, pornim în liniște. Când auzim râul bolborosind în fața noastră, e complet întuneric. Atunci se întâmplă...

Se spune că lumea în care trăim orbitează în jurul unei replici misterioase — o lume mai blândă decât a noastră. Numai muribunzii zăresc lumea cealaltă, când pleacă. Se spune că uneori orbitele noastre se intersectează, iar lumea noastră se atinge de locul celălalt. O vreme, realitățile noastre au aceeași graniță. Această graniță se subțiază pe alocuri, iar lucruri ciudate din lumea cealaltă se varsă într-a noastră. Așa umblă vorba. Cine știe ce orori se revarsă din a noastră în a lor?

Pe măsură ce ne apropiem de râu, de-a lungul malului se aprind lumini de un verde-fosforescent. Cineva face găuri mici cât vârful unui ac în granița care ne separă de lumea mai blândă. Cu cât ajungem mai aproape, cu atât se văd mai multe lumini, iar valurile mici și negre ale râului capătă străluciri de un verde-pal.

Luminile plutesc aproape de pământ, aproape încremenite și totuși niciodată complet neclintite. Formează un val tot mai înalt, luminiscent, de magie revărsată, care înghite cu lăcomie malul în direcția noastră. Încerc să mă concentrez asupra unui singur punct luminos, dar e imposibil. Se abat și se ascund de privirea mea.

— N-am văzut niciodată atât de multe.

Glasul lui Nodar sună ca o voce pe care ai putea s-o auzi în biserică sau la o înmormântare.

— Ce sunt?

— Licurici.

Când pășesc printre ei, îmi țin răsuflarea. Mi-e teamă că, prin cine știe ce truc răutăcios de basm, dacă ating unul, vor dispărea toți într-o clipă. Ei se feresc din calea mea fără efort. Îl aud pe Nodar trăgând aer în piept când își face drum printre ei, la fel ca mine.

Deja în fața noastră, Dimitri calcă apăsat pe malul râului zgomotos, adâncindu-și mâinile în apă la fiecare câțiva pași și înjurând. În cele din urmă, găsește ce căuta. Scoate o frânghie groasă, legată de un bolțar. Se uită la noi doi, rămași uimiți în urmă.

— Haideți!

Celălalt capăt al sforii este legat de un copac de pe partea cealaltă a râului.

— Asta e apă de ghețar din munți.

Dimitri arată în direcția întunericului rece care s-a ghemuit peste Ushguli.

— Foarte rece.

Trage de frânghia din care picură stropi până o tensionează și îndeasă bolțarul în spatele unui copac.

— O să țină așa. E momentul să plătim prețul.

— Ce preț?

— Inspirați adânc înainte să intrați. Nu expirați decât după ce ajungeți în partea cealaltă. Indiferent ce s-ar întâmpla, nu vă opriți din mers! Dacă dați drumul sforii, muriți. Ați înțeles?

Dăm din cap afirmativ.

— Mă duc primul, să mă asigur că ține frânghia. Când ajung dincolo, veniți voi. Nu mă faceți să aștept!

Trage adânc aer în piept și se avântă în apă până mai sus de mijloc.

— Ah, ah! exclamă el, după care dă drumul unui șir de înjurături înfundate.

Locul de traversare e lung cât o piscină. Râul curge rapid și dornic să-ți facă felul. Lui Dimitri îi ia ceva timp să ajungă pe malul opus. Acolo, sare din apă, bate din picioare și își freacă mâinile. Licuricii se feresc de dansul lui sălbatic. Se uită spre noi.

— Ce mai așteptați?

Inspir adânc și intru în apă. Din doi pași, mă scufund până la coapse. La început, terminațiile mele nervoase nu înregistrează frigul, dar, când o fac, se activează toate odată. Am călcat în nitrogen lichid, care îmi face carnea de pe picioare să mi se desprindă fâșii.

Să-mi țin respirația până pe malul celălalt e o crimă. Când apa îmi ajunge la piept, tot aerul din plămâni îmi scapă într-o singură răsuflare apăsată. Încerc să-mi umplu plămânii la loc, dar reușesc să trag aer doar în reprize întretăiate și tot mai scurte. Jocul ăsta e pierdut din start, cu un final extrem de limitat. Doar două opțiuni și nicio certitudine. Ori ajung pe mal, ori rămân fără aer și mă ia râul.

Mâinile mi-au înghețat și nu mai simt frânghia. Se instalează frica. Trag de frânghie și înaintez împroșcând prin apă, cu fălcile încleștate. Mi se pare că traversarea asta durează o veșnicie. La o secundă după ce pun piciorul pe uscat, pielea îmi ia foc. Fac același dans nebunesc ca Dimitri mai devreme. Bat din picioare și-mi frecționez membrele în încercarea de a-mi readuce simțurile în ele.

— Bravo! zice Dimitri. Hai să vedem din ce aluat e făcut osetul. E rândul tău, Nodar!

Nodar aprinde mica lanternă pe care l-a pus Ketino s-o ia, o ține între dinți și intră în râu. Nu e bine: șocul la contactul cu apa îl face să scape lanterna din gură. Aceasta luminează o fâșie de apă verde, întunecată, înainte ca râul s-o înghită. Nodar aproape că se scufundă după ea.

— Pe mă-ta! îl aud strigând.

— Mișcă-te, Osetia, nu da drumul!

Nodar avansează încet. E prea lent. Îi ia cel mai mult să traverseze. Îl urmăresc și înșir în minte tot ce-a făcut pentru mine fără să-l răsplătesc. A scăpat de poliție, după care timp de două zile a condus pe drumuri dificile. A dormit în mașină, cocoșat deasupra volanului, spărgând liniștea idilică a zorilor și timpanele noastre, lovind claxonul cu cotul în somn. Iar acum, cireașa de pe tort, își riscă viața, luptându-se cu apa topită a unui ghețar.

Îmi trece prin cap un gând urât. Nu mă pot abține. Poate că vinovăția e ceea ce-l motivează pe Nodar. Poate că ăsta e combustibilul lui. Vina de a mă fi trădat detectivului. Ce se întâmplă când rămâne fără combustibilul ăsta?

Lena mă surprinde, întrerupându-mi șirul gândurilor. Își drege glasul și știu că a venit să mă pună la punct.

— *Nu te știam așa de crud, Saba.*

Rușinat, n-am niciun răspuns.

— *Poate chiar se simte vinovat. Dar oricum ar fi făcut toate astea pentru tine. Așa e el. O să te urmeze până la capăt. Și nici măcar n-a fost nevoie să-l rogi.*

Îl urmăresc pe Nodar în timp ce, gâfâind și pufnind, înaintează cu greu prin apele râului și știu că Lena are dreptate.

— *Îmi pare rău!* spun, dar a dispărut deja.

Fac câțiva pași în apă și-l trag pe Nodar din râul rece ca gheața.

— Mâinile mele, zice el împroșcând în jur. Mâinile mi-au luat foc.

— Cel mai rapid mod de a ne încălzi e să pornim la drum, ne zice Dimitri.

Așa că asta facem. Îmi ia ceva timp ca dinții să mi se oprească din clănțănit și să pot vorbi.

— Licuricii ăia... n-am mai văzut niciodată așa ceva.

— Ce licurici? întreabă Dimitri.

Eu și Nodar rămânem câțiva pași în urmă când ne dăm seama că Dimitri tremură în timp ce merge. Se întoarce spre noi și izbucnește în râs.

— Tare mi-ar plăcea să vă văd fețele! Dar Nodar și-a donat lanterna râului.

— Mergi mai departe, Dima! Vezi să nu te prind din urmă! zice Nodar.

Cred că și el râde în sinea lui.

— Sunt piază rea licuricii ăia. Ademenesc în râu tot felul de victime. De obicei, doar câini proști, oi sau vaci. Și asta e destul de rău, dar din când în când mai ajunge în apă și câte un turist.

Pe ultima bucată a călătoriei către Ushguli, suntem escortați de niște forme întunecate, care par flămânde. Ochi atenți se mișcă rapid printre copacii de pe drumul nostru.

— Ăia sunt câini?

— Lupi, zice Dimitri. Devin agresivi când le e foame.

— Ce facem?

Se uită în jur, încercând să-i localizeze.

— Dacă se apropie, faceți orice, numai nu fugiți! Dacă fugiți, deveniți mâncare. Nu vă faceți griji,

suntem prea aproape de sat ca să încerce ceva.

Nodar se uită la mine și clatină din cap.

— Oare de ce, oriunde mergi, apar și lupi?

Lupii ne urmăresc până la marginea satului. Un urlet de jale atârnă în aer când intrăm în Ushguli, inima întregii regiuni Svaneti. Situată așa de sus în munți, Svaneti este ultima redută perfectă. Aici dădeau năvală refugiații în vreme de război, explică Dimitri, aducând cu ei comori din toată țara.

— Nu aur, nu bani — astea nu înseamnă nimic aici. Aduceau lucruri care nu pot fi înlocuite. Cărți, poezii, tablouri, oseminte, butași de vie — tot ce-i face pe georgieni georgieni. De multe ori, dușmanul ne ajungea până și aici.

— Când cade ultima redută și orice altceva dă greș, rămânem noi... recită Nodar.

— Exact! Asta e Ushguli: de aici nu mai ai unde să te retragi. Fiecare casă are un turn de veghe pe care poți să-l aperi. Multe dintre ele încă sunt în picioare pe toată valea asta. Eu locuiesc într-unul cu Zurab. O să vedeți.

Undeva, în bezna dintre case, un câine simte când ne apropiem și latră.

— Ultima clădire din Ushguli e mănăstirea aia sucită pe care o căutați voi. Nu se vede acum, dar are turnul cel mai mare.

Dimitri arată în sus prin întuneric.

— Se spune că în turnul ăla e închis un înger. Nu din ăla cu aripi, strălucitor, care plutește pe un norișor și se bășește curcubeie. Nu, e unul din ăla vechi, ortodox. Un înger groaznic, răzbunător. Turnul cu pricina nu poate fi doborât de niciun dușman. Otomanii, perșii, mongolii și toate felurile de arabi au

încercat. Doar mongolii s-au apropiat. Îngerul a trimis peste ei o ceață groasă. Când s-a ridicat, mongolii au fost găsiți masacrați, răsfirați de jur-împrejurul turnului, cu ficații mâncați, de parcă fuseseră vânați de lupi.

Dimitri tace și se oprește din mers.

— Știți ce înseamnă Ushguli?

— Ushishari guli, zice Nodar.

— Bravo! spune Dimitri și se bate ușor pe piept de două ori. Ush-guli. Inimă neînfricată.

Gândurile mi se întorc la Irakli și la starea în care s-ar putea afla. Poate că mănăstirea l-a liniștit și i-a calmat febra din ochi. Poate găsim o cale să-l scoatem din necazurile în care s-a băgat. Ambasada britanică ar putea ajuta. Poate eu și Sandro descoperim o soluție.

Dimitri se oprește în dreptul unei căbănuțe. Lipit de clădirea joasă e un turn mare, medieval, din piatră, atât de înalt, încât vârful îi dispare în cerul nopții.

— Aici locuim eu și Zurab, zice Dimitri. O să vă duc la mănăstire mâine.

— Mâine? întreb eu.

— E târziu, dorm toți. Suntem uzi până la piele...

— Ascultă — încep eu, dar simt mâna lui Nodar pe umăr.

— Mergem de două zile, Mowgli. Ce mai contează câteva ore? Dacă îi trezim pe oamenii ăia în toiul nopții, n-o să fie prea bucuroși.

— Nodar, Irakli e acolo.

— Știu, frate. Și o să fie acolo și mâine. Și o să te simți mai bine după ce dormi puțin.

Mă strânge ușor de umăr.

— Plecăm devreme, promit. Înainte să răsară soarele.

Mă uit în jur, la ferestrele cufundate în beznă ale caselor din apropiere, și încuviințez. Nodar mă bate ușor pe spate.

Căbănuța lui Dimitri are o grădină ordonată de legume în față și o buturugă mare pentru tăiat lemne, ce poartă semnele loviturilor piezișe cu toporul. Tăblia decorativă a unui pat cu cadru metalic a fost transformată în poartă. Când o împinge Dimitri, scoate un scârțâit ruginit. La sunetul ăsta, un câine din depărtare latră din nou. Urcăm cărarea către casă.

— Stați pe loc! zice o voce aspră din spate. Nu mișcați!

Încremenim.

— Cine sunteți?

Dimitri se întoarce spre voce. Auzim un clic metalic, de siguranță trasă.

— Dacă mai miști o dată, trag!

Dimitri râde.

— Zurab, eu sunt, Dimitri. Dă vechitura aia laoparte!

Tufișurile de lângă gard foșnesc.

— Era să-ți găuresc tărtăcuța aia goală, zice vocea.

Bărbatul care iese din beznă cu o pușcă la piept nu se potrivește cu vocea pe care am auzit-o. E scund, vânjos și uscat de bătrânețe. Fața lui pare o legumă rădăcinoasă, cu încrețituri și pliuri misterioase, în cine știe ce scop necunoscut.

— Da' cu ce ai încărcat-o?

— Cu sare.

— Și asta ce face?

— Te învață să nu te mai furișezi noaptea, ca hoții.

Dimitri râde și îl îmbrățișează pe bătrân.

— Gata, gata, dă-mi drumul! mormăie Zurab, înfundat în îmbrățișare.

— Ți-am luat medicamentele. Nu pe toate. Alea albastre, de nepronunțat, iar au fost prea scumpe. Le iau data viitoare, probabil săptămâna care vine. Te descurci fără ele până atunci? N-o să-ți cadă nimic?

— Tu fă-ți griji pentru sănătatea ta, nu a mea, zice Zurab și ne aruncă o privire mie și lui Nodar.

— Ei sunt prietenii mei, Zurab. Nodar și Saba. M-au adus până aici cu mașina, prin trecătoare.

Zurab se apropie și sunt nevoit să-mi schimb pentru a doua oară impresia despre el. Ochii lui sunt vicleni și curioși; nu e vreun moș ramolit. Se pare că trecem de evaluarea lui.

— Un oaspete e un dar de la Dumnezeu, zice el. Hai să sărbătorim sosirea voastră!

Casa lui Zurab arată ciudat la interior. E alcătuită dintr-o încăpere centrală cavernoasă, împărțită în mai multe zone cu ajutorul unor pături groase și aspre din lână, atârnate de grinzile din tavan. Jumătate din încăpere nu are podea: pe jos e pământ din Ushguli, pe care pași nenumărați l-au bătătorit așa de tare, încât e mai dens decât marmura. În aer plutește un vag miros de animale de gospodărie.

Un cuptor de dimensiunea unei dubițe, *pechka,* domină un sfert din căsuță și aproape atinge tavanul. *Pechka* este inima casei. Are alcovuri pentru lemne de foc, tot felul de colțuri, spărturi și dulapuri ascunse. Are compartimente pentru uscarea ierburilor și afumarea cărnii, precum și plite pentru gătit. O scară mică din spatele acestuia duce la un pat îngust, chiar deasupra cuptorului. Acolo doarme Zurab.

Celălalt capăt al camerei se află sub turnul de veghe pe care l-am văzut de-afară. Mă uit în sus, spre măruntaiele turnului, dar nu e niciun tavan: pereții

dispar în beznă. Aud vântul șuierând printr-o deschizătură de sus, de undeva. O scară din sfoară atârnă în centrul turnului și, în întuneric, pare că levitează.

E ca și cum un călător prin timp și-a petrecut o noapte în casa medievală a lui Zurab și și-a lăsat dispozitivele aici. Lângă *pechka* se află un mic televizor cu ecran plat, un aparat foto digital voluminos stă agățat într-un cui din grinda din lemn, iar pe masă e un laptop.

Zurab și Dimitri pregătesc rapid o gustare. *Chacha*[7] de casă, bucăți mari de pâine, brânză afumată, felii de carne și castraveți murați.

— Haideți la masă! zice Zurab. Să vă binecuvântăm călătoria.

Dimitri ne toarnă câte un pahar de *chacha* fiecăruia.

— Mulțumim pentru ziua asta de pace! zice Zurab către tavan.

Își face cruce și ia o gură. *Chacha* este foc pur, lichid, care alunecă pe gât. Atacăm mâncarea și abia dacă ne ridicăm privirile, până când rămân doar firimituri.

— Acum, să vă binecuvântăm sosirea! spune Zurab.

În calitate de gazdă, Zurab este *tamada*[8] mesei. E treaba lui să supravegheze mâncarea, să verifice că băutul este la un nivel potrivit pentru ocazie. Asta este tradiția veche de secole a ospitalității georgiene. Zurab oprește conversația la intervale regulate cu toasturi ca niște poezii străvechi, iar noi sorbim din *chacha* odată cu el.

Fiecare pauză îmi lasă timp să mă gândesc că ar fi trebuit să urc la mănăstire în seara asta. De fiecare dată când aproape mă hotărăsc să mă ridic și să plec

chiar acum, Nodar mă observă. Ochii i se ridează la colțuri și asta mă potolește.

— Relaxează-te, frate! Irakli e aici. Simt asta și tu la fel — o fărâmă din premoniția lui Keti, zice el și-mi face cu ochiul.

În cele din urmă, cu burțile pline și obrajii îmbujorați de *chacha*, ne înveselim cu toții. Căldura din măruntaie mă liniștește, în sfârșit. Fumăm într-o tăcere întreruptă doar de trosnetul lemnelor undeva în adâncurile nevăzute ale cuptorului.

— Al cui e aparatul ăla foto? întreabă Nodar când moleșeala de după masă se risipește.

— Al lui Zurab Leibovitz de-acolo, rânjește Dimitri.

Zurab ridică din umeri.

— Mi-am vândut un rinichi ca să-l cumpăr și tot ce fotografiază el sunt balegile inutile din Ushguli. În fiecare zi. A umplut deja laptopul cu ele.

Zurab oftează adânc.

— Țin evidența locului, zice el.

— De ce? întreabă Nodar.

— Pentru că nimeni altcineva n-o face. Lucrurile frumoase nu durează. Până și Ushguli o să cadă într-o zi. Cineva trebuie să țină socoteala.

Zurab se oferă să ne arate fotografiile pe care le-a făcut, așa că ne așezăm pe *pechka* și ne uităm prin albume. Nu sunt ca fotografiile pe care le-ar face un vizitator. Ale lui zăbovesc asupra detaliilor din viața de zi cu zi a satului, cu familiaritatea intimă pe care ai putea-o avea față de imperfecțiunile din propria casă: partea deformată a balustradei pe care ai atins-o de un milion de ori sau podeaua umflată pe care calci zilnic.

— Lucrurile astea contează. Sunt importante, zice Zurab.

În curând, urcă în patul lui de deasupra cuptorului. Nodar și Dimitri stau neclintiți pe paturile lor. Între timp, în tăcerea somnoroasă, eu continui să răsfoiesc fascinat fotografiile lui Zurab. Sunt gata să mă duc la culcare, la rândul meu, când dau peste o poză care îmi face sângele să-mi înghețe în vine.

Este imaginea unui turn singuratic din Ushguli. Ușa îngustă a turnului e întunecată, ca intrarea într-o peșteră. În prag, arătând ca o fantomă surprinsă pe film, e Irakli. Gata să dispară în beznă, se uită peste umăr spre obiectivul aparatului.

— Futu-i! șoptesc. Știam eu!

E greu să-mi stăpânesc entuziasmul. În sfârșit, dovada clară, irefutabilă că nu mi-am pierdut mințile și că n-am plecat aiurea, în căutare de potcoave de cai morți.

Irakli are un aer împovărat de griji și e tras la față. Barba i-a crescut neîngrijită, iar părul este mai sur decât țineam eu minte. Riduri noi îi dau chipului său o expresie neliniștită. Pare un om care fuge de un prădător neobișnuit. Mă uit îndelung la el înainte să mă duc la culcare. Îmi ia și mai mult să adorm. Încă nu m-am hotărât cum sau ce să vorbesc cu el mâine...

La lumina zilei, Ushguli e o priveliște frumoasă, bizară. Satul e o adunătură de turnuri de veghe medievale răsfirate, ca cel al lui Zurab. Printre rădăcinile lor adânci din piatră au înflorit gospodării. Câini, pisici, găini și alte animale domestice forfotesc pe fâșii împrejmuite de iarbă ruginie.

Trecerea timpului și clima de-aici au ros turnurile. În zidurile lor se cască găuri mari, nereparate. Tufe

aspre de buruieni se ițesc din golurile zidăriei, la zeci de metri deasupra pământului, unde le-ar fi locul. Turnurile de veghe sunt vulnerabile. Nu vor mai putea asigura nicio ultimă redută. Ruinele nu pot apăra Ushguli de ceea ce urmează.

Munții neverosimili, austeri din fundal se ridică amenințător deasupra satului și a tuturor viețuitoarelor din el, făcându-le să pară mărunte. Ochii mei resping peisajul. Nu se poate să fie real. Cerul e prea albastru, zăpada de pe vârfuri, prea albă. Peisaje ca ăsta nu există în lumea noastră.

Cel mai înalt turn din Ushguli e al mănăstirii. De cel puțin trei ori mai mare, poate fi văzut de oriunde din sat. Acolo ne duce Dimitri. Ushguli e acoperit de zăpadă nouă luni din douăsprezece, ne zice el în timp ce ne conduce printr-un labirint de cărări noroioase.

— Futu-ți capra mă-tii! Mai produceți și altceva aici, decât rahatul ăsta de noroi?

Mâlul îi fură pantoful lui Nodar pentru a doua oară. Dimitri râde.

— E mai ușor iarna. Atunci îngheață noroiul.

— Mai bine era iarnă.

— Mai bine aveai pantofi potriviți, prietene.

Mănăstirea este o adunătură de clădiri — acareturi, hambare — și de pășuni peticite, îngrămădite în jurul turnului intimidant.

Bărbați sobri, îmbrăcați în robe maro la fel de sobre, își văd de treabă printre clădiri, lucrând pământul, hrănind animalele, tăind lemne. Majoritatea sunt probabil călugări, devotați Bibliilor lor. Dar unul dintre ei ar putea fi Irakli. Ochii mei cercetează frenetic fiecare față nouă.

Ajungem la o mică bucată de nisip, înconjurată de un gard din lemn înalt până la piept. Acolo se află un preot înalt, cu barbă deasă și straie negre, legate la mijloc cu o frânghie murdară. Se sprijină pe un ciocan imens din lemn, care îi ajunge aproape până la umăr. Niște ochelari mari, lipiți de tâmple, îi ascund ochii din orice unghi posibil.

Ridică ciocanul, cântărindu-l în mâini. Capul ciocanului e greu și înfricoșător, acoperit de pete nedeslușite ce par a fi sânge. Mânerul e înfășurat în cârpe, să fie mai ușor de ținut. Bărbatul se uită spre munți, de unde un alt preot îndrumă spre noi o vacă, peste câmpul mâlos. După forma corpului, îmi dau seama că nu e Irakli.

— Nisip, zice preotul, lovind cu bocancul și aruncând câteva granule spre noi. Absoarbe sângele. Ca să nu-l miroasă lupii.

Celălalt preot aduce vaca în țarcul cu nisip. Animalul simte pericolul și încearcă să se dea înapoi. Întoarce capul spre poarta pe care tocmai a intrat. Dar poarta e deja închisă. Nicio scăpare.

Când vaca își răsucește iar capul spre preot, ciocanul descrie un arc înalt prin aer și coboară drept, direct în craniul ei. Se aude un zgomot oribil, umed, de căpățână crăpată. Nu e un sunet la care te-ai aștepta, ca atunci când lovești două pietre sub apă. Maxilarul mi se încleștează.

Lovitura paralizează picioarele vacii, care se îndoaie de parcă n-ar avea oase. Ochii ieșiți din orbite privesc în direcția din care a venit lovitura, de parcă s-ar aștepta la încă una. Vaca aterizează pe pântece, dislocând un val de nisip. Se rostogolește jalnic într-o parte. Copitele i se zbat convulsiv, inutil, lovindu-se

unele de altele, călcând în gol. Așa cum anunțase preotul, sângele care curge pulsând din nările vacii dispare în nisip fără urmă.

— Odată, la ferma sovietică, zice preotul întorcându-se cu fața spre noi, am greșit. Am lovit pieziș cu ciocanul în creștet.

Scuipă și își șterge fruntea.

— Bietul animal a început să se zvârcolească prin ocol. Aproape că m-a zdrobit, să mă omoare și alta nu. A trebuit să-l mai lovesc de încă zece ori. Să-l omor în bătaie. A urlat tot timpul — ziceai că-i un om împușcat în burtă. Carnea aia nu e bună. Nu poți s-o mănânci.

Mișcările vacii au încetinit până când s-au transformat într-o trepidație slabă, spasmodică, al cărei ritm se atenua odată cu acela — tot mai rar — al inimii.

— Am plâns ca un copil pe urmă.

Privește în jos, la vacă.

— Asta n-a simțit nimic.

Își face cruce și sprijină ciocanul de gard.

— Când nu mai mișcă, tai-o. Dar ai grijă! îi spune preotului mai tânăr. Părintele Serafim, se recomandă, întinzându-mi o mână.

Expresia lui nu-mi oferă niciun indiciu. Tot ce văd sunt două reflexii minuscule, în ochi-de-pește, ale mele în ochelarii lui de soare.

— Tu ești ori Sandro, ori Saba.

Probabil știe despre căutarea noastră. Irakli e pe-aici, pe undeva. Ușurarea îmi curge în vene și încerc să n-o las să-mi întindă toată fața într-un zâmbet. Părintele Serafim se încruntă la vederea efortului meu.

— Saba, zic.

— Ah! răspunde el și încuviințează.

Din direcția turnului se aude un clopot, slab și metalic, pe fundalul impunător. Părintele Serafim întoarce capul spre sursa sunetului.

— E ora de rugăciune, zice el. Vino cu Dimitri diseară! Adu-l și pe Zurab, eu...

— Trebuie să vă vorbesc acum! îl întrerup eu.

Se răsucește spre mine și așteaptă.

— Ba nu. Nu e nicio grabă. Nu mai e.

— Ce înseamnă asta? Unde e Irakli?

Părintele Serafim se întoarce cu spatele și privește în jos, la preotul tânăr, îngenuncheat lângă vacă. Acesta îndeasă o lopată de aluminiu pătată sub capul animalului.

— Apasă ca un bărbat, auzi? Taie adânc și de la o ureche la cealaltă!

Preotul aprobă în semn de răspuns, iar părintele Serafim se îndepărtează.

— Părinte Serafim! strig după el, dar nici măcar nu se uită în urmă.

— Vino diseară! zice peste umăr.

Îl urmărim pe preotul cel tânăr, care își pune o mână pe gâtul vacii, ca pentru a o mângâia. Așteaptă până când e sigur, apoi ia în mână cuțitul de la cingătoare. Oțelul sclipește argintiu în lumina soarelui. La început, alunecă de-a lungul pieii animalului, fără să lase vreo urmă, dar când văd mâna de pe el cum se încordează, trebuie să-mi abat privirea.

Am așteptat deja prea mult. Îmi încleștez fălcile și pornesc după părintele Serafim. O să-l *fac* să mă asculte cumva. Nu mai suport nicio amânare. Dar

Nodar mă ține pe loc. Când mă uit la el, văd că se încruntă.

— Ascultă, frate!

Privirea lui îl urmărește cu prudență pe părintele Serafim.

— Preoții ăștia... nu se joacă. Facem cum zic ei sau nu facem nimic. Crede-mă, e mai bine să așteptăm.

Seara, Dimitri ne ghidează prin talmeș-balmeșul cărărilor din Ushguli, către părintele Serafim.

— Nu e nicio grabă. Nu mai e, așa a zis. Ce înseamnă asta?

— Mă tot întrebi, Mowgli, dar nu știu.

Când ajungem la mănăstire, suntem conduși la locurile noastre, în jurul unei mese mari din lemn, în cantina austeră. Niciuna dintre fețele celor de la masă nu este a lui Irakli și sunt prea mulți oameni aici, ca să mă năpustesc din prima cu întrebări.

Părintele Serafim se așază alături. Se întoarce spre mine și, cu mișcări lente, măsurate, își dă jos ochelarii de soare. Ochiul lui drept e un amestec de țesuturi cicatrizate, topite și căzute, adunate în jurul unui glob ocular de culoarea laptelui îndoit cu apă. Fără pupilă sau iris, acesta se mișcă orbește. Genele i-au fost topite, iar pleoapa nu se poate închide. Din el se scurge constant un lichid limpede, asemănător salivei. Cu un gest afectat, părintele Serafim scoate din straie o batistă imprimată cu Mickey Mouse și șterge lichidul. Mă surprinde holbându-mă și îmi face semn din ochiul bun.

— Să nu-ți bagi niciodată fața în motorul unui tractor, dacă nu te pricepi.

— Părinte Serafim, trebuie să vă vorbesc — încerc eu să încep, dar el mă întrerupe.

— Oamenii ăștia au muncit din greu toată ziua. Mai întâi mâncăm.

Își pune mâna plină de bătături pe umărul meu. Greutatea ei intransigentă îmi confirmă faptul că Nodar avea dreptate. Facem cum zice el sau nu facem nimic. Părintele Serafim pare să-mi audă gândurile.

— Nu mai e mult, fiule. Hai, mănâncă!

Mâncarea așezată în fața noastră e simplă: pâine proaspătă, brânză, frigărui din carne de vită friptă la foc. Elementul central este un samovar vechi, îndoit, plin cu *chacha* rece ca gheața.

Cina începe cu un toast rostit de părintele Serafim. El e *tamada* și bem ori de câte ori ridică el paharul. Pe toată durata mesei, aruncă priviri înspre mine. Când mâncarea modestă se termină, iar ceilalți se apucă de strâns, părintele Serafim bate cu pumnul în masă. Se răsucește spre mine și vorbește pe un ton scăzut și tăios. Îmi ia o secundă să descifrez sunetul agresiv drept cuvinte.

— Ești cu câinii?

— Ce?

— Poliția. O ajuți?

— Ce? Nu.

Ochiul bun al părintelui Serafim mă fixează sever. Pare că încearcă să ghicească ceva, uitându-se atent la fața mea. Se lasă liniștea și simt că toți ceilalți ne urmăresc.

— Saba, ești OK? întreabă Nodar.

— Foarte bine, zic printre dinți și îi întorc privirea părintelui Serafim.

— Eu sunt un om al lui Dumnezeu, băiete. Acum spune-mi că nu te-a trimis poliția aici! Rostește cuvintele!

Nu-și abate ochii de la mine până când nu vorbesc.

— Nu m-a trimis poliția.

Se șterge la ochi cu batista aia ridicolă și ia o decizie.

— Irakli nu e aici, spune. A plecat.

Tensiunea se sparge. Părintele Serafim dă din cap aproape imperceptibil și nu-mi lasă timp să reacționez la această veste.

— Îmi pare rău, fiule, zice. Irakli e ca un frate pentru mine. Nu-i las pe oamenii ăia să-l pună într-o cușcă.

Se scarpină adânc în barbă.

— Zi-mi ceva: în căutările tale, ai întâlnit un bărbat pe nume Surik? întreabă el.

Încuviințez.

— Deci știi despre...

Își trece un deget de-a curmezișul gâtului și pocnește din limbă. Încuviințez iar. Expresia părintelui Serafim se îmbunează. Clatină din cap, se șterge la ochi și scoate un oftat huruit.

— Irakli nu e bine, fiule. Călătoria asta l-a dat peste cap și eu nu pot să-l repar. Mai fuge de ceva, nu doar de poliție.

— De ce anume?

— De adevăr.

Chipul părintelui Serafim capătă o expresie de om înfrânt.

— Irakli se învinuiește pentru tot. Zice că din cauza lui tu și Sandro ați rămas fără mamă. Fără casă sau țară. Iar acum, păcatul ăsta cu Surik... Uite ce-i, fiule, îi e teamă că te-a pus în pericol.

— Toate astea sunt din vina lui Surik, nu a lui Irakli.

Repet cuvintele pe care i le-am zis Ekăi. Mi se par și mai false acum.

— Poate că Irakli se înșală. Dacă da, nu cu mult. Ăsta e adevărul.

Serafim clatină din cap. Îmi umple paharul cu *chacha*.

— Cum de te-ai gândit să vii aici, fiule?

— Nu eu, Sandro și-a dat seama. Poliția l-a prins înainte să ajungă la voi. Dar mi-a lăsat un indiciu pe care să-l recunosc.

— Poliția nu știe?

— Nu. Dar știe că eu știu. M-au lăsat să plec, ca să mă poată urmări. Am avut grijă să ne piardă urma în Tbilisi.

Îi arunc o privire lui Nodar și părintele Serafim face la fel.

— Nu ne-au urmărit aici, părinte. M-am asigurat.

— Mulțumesc, zice părintele Serafim.

— A fost plăcerea mea, zâmbește Nodar.

A doua oară, încerc să-i adresez părintelui Serafim întrebarea cea mare. De data asta nu mă mai întrerupe.

— Părinte, unde e Irakli?

Răspunsul vine atât de repede, că nu am timp să mă pregătesc.

— E în Osetia.

— S-o fut pe mă-ta! murmură Nodar.

— Nu vede dincolo de adevărul ăsta, Saba. Poate că, dacă ar fi rămas aici, așa cum l-am rugat, aș fi putut să-l ajut. Dar acum a traversat în Osetia. Locul ăla e o fundătură. Poliția nu poate să-l prindă acolo, dar nici el nu mai poate să se întoarcă.

Părintele Serafim împinge paharul de *chacha* spre mine.

— Mai am o veste proastă pentru tine. Ne trimitea mesaje prin radio. E singurul mod în care putem vorbi cu Osetia acum. A tăcut multă vreme, pe urmă, deunăzi...

— Nu urmați indiciile mele. O să vă omoare până la urmă, îl întrerup eu.

— Deci ai auzit și tu.

— S-a prezentat drept „Valiko", nu „Irakli".

— Nu se simte bine, fiule. Suferă.

Se uită în jur, apoi se apleacă spre mine.

— În momentul ăsta, Irakli fuge de tine și de Sandro mai mult decât de poliție. Voi sunteți ambasadorii — în carne și oase — ai adevărului de care fuge. Nu vrea să fie găsit, fiule. Cu cât sunteți mai departe de el, cu atât sunteți mai departe de pericol. Nu zic să nu te duci după el. Dar dacă îl încolțești, atunci nu știu...

Părintele Serafim nu pare genul de om nesigur, dar acum așa sună. În cele din urmă, îmi pune o mână pe umăr.

— Îmi pare rău că n-ai văzut aici decât tristețe.

Restul nopții, tac și încerc să diger veștile. Nu știu încă sigur ce simt, dar focul din sobă se împuținează, vocile din jur se sting, iar tavanul cu pânze de păianjen pare mai aproape.

Pe drumul de întoarcere la Zurab, Nodar e bizar de tăcut. Rămâne în urma lui Dimitri și îmi dă un ghiont.

— Mowgli, zice. Ce-o să faci?

— Nu știu. Dar nu pot să-l las blocat în Osetia.

În timp ce rostesc cuvintele cu voce tare, îmi dau seama că am decis să mă duc după Irakli în clipa în care părintele Serafim a pronunțat *Osetia*. Cuvântul ăsta, ca un artefact sau o vrajă, l-a afectat și pe Nodar.

Vorbește cu o voce care vine de departe, iar mintea îi e deja preocupată de altceva. Mă privește cu o expresie ciudată, de entuziasm și groază.

— Ai nevoie să te duc cu mașina? zâmbește el pierdut.

— Nu pot să-ți cer asta, Nodar.

— Nici nu-i nevoie, frate, zice și își pune o mână grea pe umărul meu. Natia e acolo...

— Cum rămâne cu Ketino?

Se gândește o clipă și clatină din cap.

— O să înțeleagă. În cele din urmă. Mai ales când o s-o găsim pe Natia.

Nodar se minte singur, iar eu nu-l contrazic. Știe ce face.

— Cât de departe e granița?

— La o zi distanță, cred.

— Cum traversăm?

Dimitri se oprește și se uită la noi.

— Despre ce bârfiți acolo, Spice Girls?

— Hai să vorbim mâine, șoptește Nodar. Vezi-ți de drum, Dimitri! Trebuie să mai lucrezi la glumele astea. Ce dracu' e o „spice girl"?

---

7 Băutură alcoolică tradițională georgiană.

8 Echivalentul georgian al unui maestru de ceremonii.

Dușmanul ne-a simțit mirosul. E pe urmele noastre.

Acum două nopți, i-am omorât pe toți cei din sat. Oameni prea bătrâni, prea bolnavi sau doar prea obosiți pentru a fugi în munți. Asta a fost ultima noastră datorie față de ei. Tată și fiu, am bântuit în tăcere din casă în casă și le-am tăiat beregatele. Suntem cei cu inimi neînfricate, încolțiți, fără scăpare. Suntem Ushguli care poartă cea mai grea povară.

Ei ne-au deschis ușile de bunăvoie, chiar dacă ochii nu ni s-au întâlnit deloc.

— Stai în spatele meu, băiete! Pune cuțitul aici!

Lipesc cuțitul de pielea nevinovată de sub bărbia acestei bătrâne pe care o cunosc de-o viață.

— Nu acolo! Aici!

Mi-a ghidat cuțitul șovăielnic către carnea spongioasă de sub ureche.

— Așa. Acum apasă ca un bărbat. De la o ureche la cealaltă.

De-acolo vine expresia. Trebuie să tai de sub o ureche, în jos și de-a curmezișul gâtului, până la urechea cealaltă. E o moarte mai blândă. Femeia mi-a simțit ezitarea.

— Ei vor face lucruri mult mai rele, băiete.

M-a înșfăcat și și-a tăiat singură gâtul, cu mâna mea. O tăietură inegală, care a retezat vene și s-a poticnit în zgârciuri. Eu, doar un complice mut la această sinucidere. Mâinile ei n-au tremurat când sângele fierbinte mi s-a revărsat peste degete și a umplut camera cu duhoarea lui animalică. N-a scos niciun sunet când a căzut pe podea. Casa ei a fost ultima.

Dușmanul se apropie. Ne-a luat urma.

Au mânjit Tbilisi cu sângele nostru. Și-au croit drum măcelărindu-ne pământurile în căutare de pradă. Acum ne-au găsit satul. De-asta suntem aici. Când cade ultima redută și orice altceva dă greș, rămânem noi — cei cu inimi neînfricate.

Noi nu putem da greș. Ne asigurăm că dușmanul nu-și va găsi liniștea aici. Nici refugiu în fața gerului, nici hrană. Nici oameni de omorât, violat sau torturat. Cuvintele lor urâte vor răsuna cu ecou într-un loc lipsit de viață.

Rămași fără martori, am dat foc magaziilor cu alimente și am lăsat satul în urmă.

În zori, îi vedem pe versantul muntelui, mai jos de noi. Ne văd și ei. Nu ne mai acoperim urmele în zăpada proaspătă. Ei știu ce purtăm în spate, în loc de mâncare și de lemne de foc. Nu se vor opri până când nu vor pune mâna pe asta. Lăcomia lor le va aduce sfârșitul.

— Respiră încet! Respiră constant! îmi zici tu. Aerul e atât de rece, încât o să-ți înghețe plămânii. O să te zdrențuiască din interior. O să te înece în propriul sânge, dacă respiri ca ei.

Se chinuie pe urmele noastre, printre troiene, și își feresc fețele de vântul mușcător. Încă speră să se întoarcă la casele lor. Aici, speranța e mai zgomotoasă decât un clopot de biserică. Atrage atenția.

— Potolește-ți bătăile inimii, băiete! Respiră încet!

Noaptea, facem popas. Ei, nu. Ne îngropăm într-un troian și stăm în liniște. Privim cum torțele lor se târăsc spre noi. Ne rugăm inimile să bată mai potolit. Să respirăm lent. Să stăm nemișcați.

— O să-i ia munții.

— Și dacă nu?

— Așa o să fie!

Zorii palizi, albăstrii îi găsesc răsfirați în zăpadă, cu fețele în jos, încremeniți și reci. Pete de sânge tușit le marchează ultimii pași. Aerul e atât de rece, încât o să te zdrențuiască din interior.

Treaba noastră e terminată. Timpul nostru aproape s-a scurs. Îngropăm desagile, ca să le găsească ai noștri când primăvara va dezgheța pământul. Am ajuns prea departe ca să ne întoarcem vii. Așadar continuăm să mergem. Lăsăm casa tot mai mult în urmă. Munții ăștia se hrănesc cu speranță. Nu le-o dăm pe-a noastră.

Mă trezesc în patul meu îngust, atingerea rece a munților strângându-mi pielea ca o arsură proaspătă. Soarele nu s-a înălțat încă. Rămân nemișcat și aștept ca fața lui Irakli să apară în întunericul lipit de fereastră. Numai că răsăritul alungă orice confort pe care l-ar fi putut oferi întunericul.

Atât de des ți-am simțit brațele cuprinzându-mi pieptul, Sandro, apărându-mă de rele! Aș vrea să le simt și acum. Tu te-ai duce în Osetia în locul meu. Dar nu și de data asta, frate. Undeva în Osetia, Irakli are nevoie de mine. Iată, Sandro, acum mă reped eu să-l salvez, nu tu. Nu mai am ce indicii să urmăresc, ce pagini să găsesc, ce graffiti să descifrez. Sunt doar eu acum.

Aștept să se trezească și ceilalți, când îmi sună telefonul. Tresar. Abia dacă m-am uitat la el în ultimele zile. Am și uitat că îl am cu mine. Și sună obscen de tare și de enervant în locul ăsta. Număr necunoscut. Răspund înainte să trezească naibii tot satul.

— Alo?

— Cu Sulidze-Donauri, vă rog!

Recunosc vocea nazală a detectivului.

— Eu sunt.

Nodar își saltă capul ciufulit de somn de pe pernă.

— Detectivul Kelbakiani la telefon.

— Bună dimineața, domnule detectiv!

Nodar se ridică în fund când aude. Dimitri se foiește în patul lui, iar fața lui Zurab apare de deasupra cuptorului.

— Mai ții minte ce te-am rugat să faci, Saba?

— Să vă zic dacă aflu ceva.

Nodar îmi face semne, fluturând din mână și clătinând din cap.

— Deci? Ai aflat ceva?

— Nu. Nimic.

Nodar arată spre telefonul meu. Apăs pe butonul difuzorului.

— Nu te pricepi să minți.

Fălcile de oțel ale unei capcane pe pielea mea. Poate încă pot să mă eliberez, să trag de timp.

— Unde ești acum?

Capcana se închide cu un pocnet.

Și eu, și Nodar înlemnim. Detectivul așteaptă. Mă holbez la Nodar. El îmi întoarce o privire mută.

— Acasă. De ce?

Nodar se plesnește peste frunte. Auzim foșnet de hârtii.

— Ca să mă asigur că înțeleg bine, ești pe strada Asatiani, numărul 41, cu amicul taximetrist? Nodar Basriani?

Nodar rostește aproape pe mutește un „futu-i!“ Îi cercetez chipul în căutarea unei idei salvatoare, a unei soluții care să ne scoată din încurcătură. Nu găsesc decât groază și paloare.

— Exact, răspund.

— Deci, dacă aș suna acum la ușă, ai răspunde?

Toată culoarea se scurge din fața lui Nodar. Închide ochii. Polițiștii sunt la ușă. Ketino e singură.

— Da! zic cu toată convingerea de care sunt în stare.

Detectivul lasă tăcerea să răsune, până când devine insuportabilă. Nodar își duce un deget la buze. Nu mai spune niciun cuvânt! mă avertizează fața lui. Aprob din cap.

— Bine, Saba. Când poți să vii la secție?

Nodar expiră zgomotos, apoi se plesnește peste gură.

— De ce aveți nevoie de mine? Pot să vorbesc acum.

Îl aud rânjind. Nodar clatină din cap și spune tot pe mutește „Să-mi fut una!"

Detectivul râde fals.

— Nu-ți vrei pașaportul? Păreai foarte îngrijorat din cauza lui.

— Aveți pașaportul meu?

— A sosit azi-dimineață. Când poți să vii?

Nodar șoptește deja „mâine".

— Mâine, zic.

— De ce nu azi?

Mă uit la Nodar. Ridică din umeri și-mi arată palmele.

— Sunt în vizită la niște rude.

— Ai zis că n-ai rude.

Deschid gura, dar nu iese niciun cuvânt.

— Îmi pare rău, se aude prost, zice detectivul. Pare că ești departe... Semnal slab?

Mă lasă în suspans mult timp. Nu-mi vine în minte nicio replică utilă. În cele din urmă, oftează.

— Vino mâine-dimineață, cât de devreme poți.

Mi-l închipui pe detectiv pe podea, sub talpa mea. Apăs cu călcâiul ghetei pe oasele delicate din jurul ochiului și tâmplei lui. În orice clipă, aș putea să-mi las toată greutatea pe piciorul ăla. La gândul ăsta, zâmbesc.

Nodar închide telefonul în locul meu. Nu l-am văzut niciodată așa de furios.

— Ți-ai adus panarama asta de telefon sclipicios cu tine?

Mi-l smulge din mână.

— Pot să-l urmărească, frate! Șarpele știe exact unde suntem acum.

— Îmi pare rău, nu m-am gândit...

Dimitri și Zurab, acum complet treji, se holbează la noi. Nodar se înmoaie. Își duce o mână la frunte și expiră.

— Nici eu nu m-am gândit. Și eu mi-am adus cărămida asta cu mine.

Îmi arată amărâtul lui de telefon Nokia din anii 1990.

— Știam eu că a fost prea ușor să scăpăm de el. Ne-a lăsat, Mowgli...

— Și acum ce facem?

— Păi, nu putem să rămânem aici. Nu știu, am nevoie de un minut, să mă gândesc.

Se așază la loc pe pat și fixează podeaua cu privirea. Își îndeasă picioarele în pantofi.

— Gândesc mai bine încălțat.

— Vrea să ne întoarcem în Tbilisi, Nodar. Înapoi la secție.

— Nu-i pasă ce faci acum, Mowgli. Crede că Irakli e aici, așa că vine. Cât de repede poate. Trebuie să

plecăm. Ascultă, frate, vorbeai serios despre Osetia aseară?

— Da.

— Ei, asta e ultima ta șansă să renunți.

— Sunt sigur, Nodar.

— OK, OK, stai să mă gândesc.

Se plimbă de colo-colo prin cameră și face un plan grăbit.

— Mai întâi scăpăm de telefoane. O să scot plăcuțele de pe mașină. În caz că o să fie nevoie. Pe urmă putem să mergem la graniță, să găsim o modalitate de-a trece dincolo. Singurul fel în care pot afla unde suntem e...

Aruncă o privire spre Zurab și Dimitri. Zurab e ocupat să meșterească ceva în adâncurile cuptorului. Dimitri ne privește de la masă, unde bate ușor cu o țigară neaprinsă pe încheietura unui deget.

— A, nu, frate! Nici să nu te uiți încoace! Dacă tu crezi c-o să te dăm în gât, atunci așteaptă-te la niște pumni.

Nodar zâmbește știutor.

— Sigur, Ushguli, zice el.

— Dar îți sugerez să-l avertizezi pe părintele Serafim că vin mongolii.

După ce ne luăm un rămas-bun grăbit de la Zurab, Dimitri ne însoțește la mănăstire. Eu mă tot uit în jur, așteptându-mă să-l zăresc pe detectiv apărând de după fiecare colț. Văzând graba cu care ne apropiem și fețele noastre, părintele Serafim ne conduce în camera cea mai apropiată: bucătăria. În spatele lui, călugării sunt ocupați cu pregătirea micului-dejun.

— Părinte Serafim, vine poliția! izbucnesc eu de îndată ce se închide ușa.

El răspunde fără să ezite:

— E o zi perfectă pentru asta.

Chipul lui capătă expresia unui bărbat căruia îi era dor de o luptă pe cinste.

— Noi ne ducem în Osetia.

— Mă gândeam că așa o să faceți.

— Dar trebuie să ne asigurăm...

Cuvintele îmi rămân suspendate.

Părintele Serafim ridică din sprâncene dincolo de marginea ochelarilor de soare.

— O să aibă o mulțime de întrebări pentru dumneata, părinte, zice Nodar.

Sprâncenele rămân ridicate.

— Ai grijă ce spui acum, prietene! zice părintele Serafim pe un ton egal.

Nodar înțelege mesajul, la fel și eu. Sfidarea face parte din ADN-ul acestui om. Și el e Ushguli. Nu există asediu căruia să nu-i reziste.

— Am vrut doar să vă avertizăm, zic eu repede.

— Irakli îmi e ca un frate. Mai degrabă storci sânge dintr-o piatră, decât să faci un Ushguli să-i întoarcă spatele unui frate. Ați pierdut timp venind să ne avertizați.

— Ar trebui să plecăm înainte să ne prindă aici, zice Dimitri în spatele nostru.

Părintele Serafim își pune o mână pe umărul meu și se închină.

— Domnul să vă aibă în paza lui, fiule. Nu-ți face griji pentru noi. Suntem obișnuiți cu invadatorii prin părțile astea.

Zâmbește.

Cu binecuvântarea părintelui Serafim, ne grăbim înapoi la mașina lui Nodar. Chiar înainte să părăsim labirintul lui de cărări și urme prin noroi, Ushguli are o ultimă surpriză pentru noi. Niște nori albi imenși, strălucitori în lumina soarelui, s-au rătăcit în sat ca oaia năbădăioasă a unui uriaș. Partea din spate a unei gospodării este cuprinsă de o ceață așa de deasă, încât jumătate din turnul de veghe nici nu se vede. Un alt nor a înghițit cărarea care iese din sat și o parte din câmpul alăturat.

— Doar un pic de apă suspendată în aer, delicații mei prieteni. Nu vă alarmați!

Dimitri intră direct în nor și se face nevăzut.

Eu și Nodar îl urmăm, schimbând priviri. Când pășesc în interiorul norului, Ushguli dispare. Toate sunetele sunt înfundate. Abia îl zăresc pe Nodar, deși e chiar lângă mine. Mi-e greu să respir. Hainele mele absorb umezeala și pe față mi se formează picături.

Urmez singurul lucru pe care îl văd clar: urmele prin noroi de la picioarele mele. Merg așa, destul cât să mă îndoiesc c-o să mai văd vreodată lumina zilei. Satul redevine vizibil deodată. Clipesc când dau de razele soarelui. Norul dă naștere unui Nodar morocănos alături.

— E ghinion, zice el, încercând să-și stoarcă mânecile.

— Totul e o dramă pentru voi, panselutele astea de oraș, chicotește Dimitri.

Departe de sat, ne mai liniștim. Traversăm râul în punctul cel mai înalt din Ushguli, pe un pod scurt din piatră.

— De ce n-am traversat pe-aici și când am venit, Dimitri?

— Tradiția, rânjește el.

— Ce tradiție, Dima?

Dimitri face un pas în lături, astfel încât să mă bage pe mine la mijloc, între el și Nodar.

— Înainte să intri în Ushguli, trebuie să plătești un preț.

— S-o fut pe mă-ta! Ar trebui să-ți sparg capul ca unui maimuțoi prost!

— Știi, insultele tale sunt previzibile. Toate sunt de mamă.

— Să-i fut și pe tac-tu, frate-tu și unchiu-tu!

Când ajungem înapoi la mașina lui Nodar, Dimitri deschide portiera pasagerului și urcă. Nodar bate în geam. Dimitri coboară geamul și își ridică privirea spre el, mijindu-și ochi.

— Da?

— Ce faci?

— Păi, nu sunt Nostradamus, dar văd granița cu Osetia în viitorul vostru.

La menționarea Osetiei, zăresc o luminiță în ochii lui Nodar. E deja acolo, în ținutul acela încolțit, căutându-și fiica moartă.

— Și tu de ce te ții după noi, Dimitri? Nu se poate să fii așa de plictisit.

— Păi, voi doi nu știți pe unde să intrați în Osetia, zice Dimitri.

— Și ce, tu știi?

— Am intrat și am ieșit de trei ori. Știu cum să intru. Fără mine, o să fiți împușcați și îmi sunteți simpatici. Ei, mai mult Saba.

— Și de ce treci granița așa de des, Dima?

Dimitri oftează. Privirea îi cade în pământ.

— Spune tot, Dimitri, sau te înec în râul ăla. Asta e tradiția mea.

Vocea lui Nodar sună amenințător.

— Mama mea e acolo, bine? Refuză să plece.

Chipul lui Nodar se îmblânzește. Fluieră.

— Vrei să zici că ești jumate-abhaz *și* jumate-oset? Vai de capul tău!

Dimitri încuviințează solemn. Nodar zâmbește.

— Cu câte un picior în fiecare război, nu-i așa?

Nodar urcă în mașină.

— Bine, Dima, dar nu vreau să mai aud povești ciudate. Ai înțeles?

— Am înțeles, sergent! Fără povești ciudate.

Lui Nodar îi ia câteva minute de lingușeli să convingă Volga să pornească. În cele din urmă, motorul tușește, semn că prinde viață.

— Nu-i place frigul, asta-i tot.

Pornim și coborâm cu prudență pe drumurile forestiere dezghețate. Când ajungem la primul defileu, Nodar oprește.

— Mai ai semnal la telefon? întreabă el.

— Puțin.

— Dă-l încoace, Doctor Watson! Rămâneți în mașină amândoi! zice el în timp ce coboară.

Se îndepărtează puțin și se uită la noi. Apoi formează un număr, pune telefonul la ureche și se întoarce cu spatele.

— Eu sunt, Keti.

Defileul îl trădează pe Nodar. Vocea lui ricoșează din stânci și pietre și îl auzim limpede ca lumina zilei.

— Nu, nu, toate-s în regulă. Am ajuns cu bine aici și...

Se oprește.

— E o poveste lungă, Keti, iar eu nu am timp...

Ketino îl întreabă ceva. El clatină din cap și se uită la cer. Îi zăresc scurt grimasa.

— Îți povestesc tot în curând, da? Nu pot acum, pierd semnalul.

Alte cuvinte din partea lui Ketino, pe care nu pot decât să le bănuiesc.

— Voiam doar să-ți aud vocea, Keti.

Nodar face câțiva pași înainte, cu capul în pământ.

— Auzi, poate că în curând o să vindem locul ăla de veci din Kukia... dacă nu ne mai trebuie.

Ketino mai zice ceva. Nodar ține telefonul la distanță de ureche și vorbește în el de parcă ar fi un microfon.

— Keti, te iubesc, dar trebuie să închid acum. Ne vedem curând, bine?

Își lasă brațul să cadă pe lângă corp.

— Îmi pare rău, zice el și închide.

Stă în mijlocul drumului forestier, cu spatele la noi, multă vreme. Pe urmă se șterge cu mâneca pe față și-și scoate propriul telefon.

— Ia mai urmărește-ne acum! zice el și aruncă amândouă telefoanele în râpă.

Aud cum se rostogolește plasticul și se sfărâmă de bolovanii de dedesubt. Odată cu sunetul acesta dispare orice șansă de a-i povesti lui Sandro ce se întâmplă.

Probabil s-a întors deja în Londra, iar tăieturile și vânătăile au început să i se vindece. Mi-l închipui fără stare, frenetic, ca pe o pisică ținută în lesă. Se fâțâie

cu ochii mereu la telefon. Are nevoie să știe. Dar acum, la celălalt capăt al telefonului, nu mai e decât un ton de apel.

Primul lucru pe care o să-l fac, Sandro, prima dată când o să am ocazia, te anunț. Promit.

Nici eu, nici Dimitri nu-i punem întrebări lui Nodar când se urcă la loc în mașină.

— Hai dracului în Osetia! zice el și pornim cu o smucitură pe drumul înclinat.

Unde poate, Nodar se abate de la drumul principal.

— E mai sigur așa, își tot zice el în barbă. Nu vreau să-l mai văd în viața mea pe detectivul ăla.

După vreo două ore de condus, descoperim că Dimitri a mințit. Ar fi trebuit să ne dăm seama. Poveștile ciudate au început și nu dau semne că s-ar încheia prea curând.

Ne povestește despre traseul lui peste graniță, găsit după mai multe încercări. E o pădure care traversează frontiera dintre Georgia și Osetia. Se numește pădurea Baba Cloanța și nu e departe de zona unde locuiau Nodar și Ketino. E singurul loc prin care poți trece neobservat. Granița se află de-a lungul unui pârâu situat în mijlocul acestei păduri, dar e prea bizar să patruleze pe-acolo. Soldații evită pădurea și, în schimb, urmăresc liziera.

— Nu e foarte mare, dar e deasă. Foarte ușor să te rătăcești în ea.

— Știu, Dima, am locuit chiar lângă ea, mormăie Nodar.

— Ei, știai că locul ăla e blestemat?

— Nu începe cu basmele alea! Nici pe copii nu-i mai sperie.

— Ce basme? întreb eu.

— Se zice că în codrul ăla trăiește Baba Cloanța, într-o colibă construită din oase de elan, cu acoperiș din piele de om afumată, zice Dimitri.

— Mănâncă numai copii obraznici, Mowgli, nu-ți fie teamă!

— Șșș, Nodar! Baba lasă dulciuri agățate de crengi, ca să-i ademenească pe copii în coliba ei.

Expresia lui Dimitri este absolut convingătoare.

— Nodar, sunt cât se poate de serios. Dacă dați peste dulciuri prin codrul ăla, tolomacilor, pentru numele lui Dumnezeu, să nu le mâncați!

— Stai, nu se spune aceeași poveste și despre pădurea de lângă Tbilisi? întreb eu.

Dimitri și Nodar schimbă priviri și izbucnesc în râs. Mă bucur să văd iar zâmbetul ridat al lui Nodar. A trecut ceva vreme.

— Frate, fiecare pădure din Georgia are câte o vrăjitoare în ea, dulciuri care atârnă din copaci și colibe de Baba Cloanța care saltă de colo-colo pe picioare de găini. Nu-i așa, Dimitri?

— Lângă satul meu erau *două*. Odată, copiii cei mai mari din școală m-au obligat să merg pe urma dulciurilor în pădure și m-au lăsat acolo toată noaptea.

Nodar râde iar.

— Da, râzi tu, râzi! Am luptat în două războaie de atunci, dar codrul ăla a rămas cea mai înspăimântătoare experiență. În fine, peste câțiva ani, le făceam și noi același lucru copiilor mai mici.

— O tradiție de care să fii mândru! zice Nodar.

Plecarea noastră din Ushguli ne-a dus înapoi în Caucaz pentru o vreme. După câteva ore, când drumul a intrat iar pe un platou, vedem, în sfârșit,

munții fără obstacole. Ne îndreptăm direct spre ei încă o dată. Nu vorbim niciunul; doar îi privim lung.

La capătul acestui platou e Osetia de Sud. Ultimul respiro, înainte să-și impună Caucazul autoritatea. Suntem suficient de-aproape acum. Munții știu că venim.

Cu cât ne apropiem mai mult de Osetia, cu atât se întețește prezența militară. Grupuri de soldați înarmați se agită pe la intersecții. Din când în când, vedem tancuri pe câmpurile alăturate, cu soldați adunați în jurul lor.

Dăm peste un imens transportor blindat de trupe, care păzește o podgorie.

— Ce-i asta? întreb.

— Ei, pe vremuri le ziceam BTR-uri. Transportă soldați. Nu trece glonțul prin ele, explică Nodar.

— N-am văzut niciodată unul așa de mare, zice Dimitri.

BTR-ul turează motorul când trecem pe lângă el. Sunetul face toată Volga să se zguduie și pe noi, odată cu ea. Zgomotul îl sperie pe Nodar, care e cât pe ce să iasă de pe drum.

— Iaurtul pizdei mă-tii! bodogănește el, uitându-se în oglindă. Ce matahală!

— Iar înjură de mamă, comentează Dimitri.

La puțin timp după aceea, pe lângă noi trece huruind încă un BTR. Nodar e nevoit să vireze și să iasă complet de pe drum, pentru a-l ocoli. Soldații cocoțați pe caroserie ne urmăresc cu ochi curioși. Asta se tot repetă: priviri suspicioase îndreptate asupra Volgăi și soldați care ne arată cu degetul.

— Trebuie să ieșim de pe drumul ăsta! zice Nodar.

Își rotește gâtul în căutarea unei ieșiri de pe șoseaua principală, dar, înainte să găsească vreuna, după o cotitură ascuțită și înclinată, ajungem față în față cu un tanc care blochează tot drumul. E de mărimea unei mici case. N-avem cum să trecem de el.

— Futu-i! murmură Nodar.

Frâna scârțâie când Nodar încetinește Volga până aproape se oprește. Un grup de soldați stau sprijiniți leneș de tanc, vorbind și fumând. Când văd mașina noastră, se îndreaptă. Unul dintre ei își dă jos pușca de asalt de pe umăr și o ține în mâini. Scuipă pe jos și vine spre noi.

— Nu e bine, Nodar, nu e bine! spune Dimitri.

— Știu, frate!

Soldatul ridică o mână. Nodar oprește și coboară geamul. Soldatul se apropie, concentrat asupra lui Nodar. Nu poate să aibă mai mult de optsprezece ani: abia dacă i-au dat tuleiele, iar părul murdar îi este netezit de somn. Se apleacă și se uită la Nodar.

— Ce cauți aici, moșule?

Nodar își încleștează maxilarul.

— Mă duc la Ditsi. *Tu* ce cauți aici, băiete?

Privirea rece din ochii soldatului șovăie.

— Nu poți să mergi la Ditsi pe-aici.

— Nu-mi spune tu mie pe unde pot să merg. Știu fiecare drum forestier, fiecare gard și fiecare balegă din zonă. Dă chestia aia din drum, ca să putem trece.

Soldatul aruncă o privire înapoi, spre grup.

— Nu te uita la ei! Uită-te la mine! Cum te cheamă, băiete? Ai uitat ce te-a învățat tatăl tău.

Nodar vorbește de parcă ar putea fi într-adevăr tatăl băiatului, care îl dojenește pentru vreo obrăznicie oarecare. Dimitri face ochii mari spre pușca băiatului,

care stă cu mâna pe patul armei și cu degetul mare pe piedică. Fața lui Dimitri capătă o nuanță de alb-murdar. Eu stau și aștept să fiu scos cu forța din mașină. Soldatul arată de parcă ar fi primit o palmă. Nodar îi simte ezitarea.

— Ești oset, băiete?

Soldatul confirmă, dând din cap.

— Nu ți-e rușine de tine?

Fața soldatului e traversată rapid de o vinovăție copilărească, iar privirea îi coboară în pământ. Ochii îi sunt iar atrași de grupul de lângă tanc.

— Nu te uita la ei! Răspunde-mi!

— Îmi pare rău, unchiule! zice el în șoaptă. Nu pot să te las să treci. Astea-s ordinele.

Cineva de lângă tanc strigă ceva ce nu înțeleg.

— Ditsi! strigă înapoi soldatul.

Alte strigăte dinspre grup. Unul dintre ceilalți soldați se ridică.

— Mai bine pleci, unchiule, înainte să pățești ceva. Drumurile spre nord sunt închise. Trebuie să împușcăm pe oricine încearcă să treacă. Du-te! Înainte să ajungă el aici.

Privirea lui Nodar sare către soldatul care se apropie de noi: e ofițer. Înjurând, Nodar bagă Volga în marșarier, cu un scrâșnet al cutiei de viteze. Ofițerul se oprește cât Nodar întoarce mașina, scârțâind și trăncănind, din trei mișcări.

— Hei! Ce treabă ai pe-aici?

Nodar îl ignoră.

— Dumnezeu îi iubește pe urâți, Dumnezeu îi iubește pe urâți, mormăie el pentru sine, pregătind Volga pentru evadare.

În ultima clipă, chiar înainte ca ofițerul să ajungă la noi, cauciucurile noastre scot un scrâșnet grav când se învârt roțile și o luăm din loc. Îi văd pe cei doi soldați vorbind și gesticulând. Dar nu fac nicio mișcare spre noi.

— Ți-ai pierdut mințile? De ce te-ai certat? întreabă Dimitri cu vocea tremurând.

— Ce georgian nu se ceartă? Ne-ar fi împușcat, dacă doar ne-am fi întors și am fi plecat.

Nodar își șterge sudoarea de pe frunte, în timp ce încheieturile degetelor lui își recapătă culoarea.

— Asta așa e, recunoaște Dimitri.

— Cum mai intrăm acum în pădurea Baba Cloanța?

— Nu-ți face tu griji! O să găsim o cale, îmi răspunde Dimitri.

Odată scăpați din cătarea tancului, piciorul agitat al lui Nodar slăbește pedala de accelerație până când ajunge la o viteză rezonabilă. Dimitri mijește ochii prin parbriz.

— Aici, Nodar, încetinește!

Bate cu palma deschisă în bord.

— Stop, frate, stop!

Nodar calcă frâna, iar mașina alunecă și se oprește cu trepidații. Când norul de praf se risipește, vedem că suntem chiar în dreptul unui drum îngust de pământ, care duce spre peisajul rural sălbatic.

— Scuze, băieți, sunt un pic ruginit, zice Dimitri. Era să-l ratez. Drumul ăsta o să ne scoată în pădure. În cele din urmă.

— În cele din urmă?

Drumul este foarte dificil. O dată la câteva minute ne oprim, iar eu cobor ca să urnesc porțile vechi din lemn ale unor țarcuri de vite, năpădite de buruieni

țepoase, iarbă deasă și urzici usturătoare. Am de ales între asta și mutat bușteni, crengi căzute și bolovani din jur, pe care Volga nu-i poate cuceri. E o muncă dură, istovitoare. Lui Nodar i se face milă.

— Dima, dă-i o mână de ajutor. Regina Elisabeta se topește.

— De ce nu mă lași pe mine să conduc și să-i dai *tu* o mână de ajutor?

Nodar nu răspunde. Eu și Dimitri facem cu rândul la îndepărtat obstacolele și, când terminăm, suntem acoperiți de sudoare și urzicături.

— Nu o văd de-aici, dar acolo e, spune Dimitri, arătând cu degetul. Sus și dincolo de dealul ăla e pădurea.

— Ești sigur că se poate pătrunde pe-acolo?

— Pentru a milioana oară, da, Nodar, sunt sigur. Când mă duc, pe-aici o iau, bine?

Nodar oprește Volga și poștim o țigară, să ne sărbătorim victoria în acest pelerinaj.

— Ziceai că ai locuit prin zonă? întreabă Dimitri.

— În partea cealaltă a pădurii.

Nodar se cufundă în tăcere din nou și se holbează la dealul pe care urmează să-l atacăm.

— Locul potrivit, în momentul nepotrivit, țâțâie Dimitri. Haideți să mai așteptăm puțin! Aș prefera să traversez când se înserează.

Așteptăm într-o liniște încordată să apună soarele. Amurgul coboară înmiresmat de flori sălbatice și pământ răcoros. Când răbdarea noastră se epuizează, Nodar scoate plăcuțele de înmatriculare de pe mașină și le aruncă într-un tufiș de urzici. Ne urcăm la loc.

— Hai să terminăm odată cu asta! zice el și accelerează spre pădurea Baba Cloanța.

La baza dealului, drumul urcă atât de abrupt, încât, preț de o secundă, roțile noastre din față sunt în aer, iar parbrizul este umplut de cerul de obsidian, deja punctat cu stele. Roțile mașinii se trântesc la loc și, în sfârșit, vedem pădurea. O poiană lungă și plată e singurul lucru care ne mai desparte de Baba Cloanța.

Nodar oprește motorul Volgăi. Căutăm semne de mișcare prin pădure, dar nu vedem niciunul. Dimitri coboară să cerceteze împrejurimile.

— Nu e nimeni aici, spune el. Ce-ar fi să mergem pe jos?

— Ar însemna mai mult timp în care să ne vadă cineva.

— Bine, atunci mergem cu mașina. Și pe urmă?

— O ascundem și dispărem în pădure. Apoi suntem în siguranță.

— Să așteptăm până se întunecă de-a binelea!

Nodar nu răspunde. Se uită în jur și își mușcă buza.

— Nu știu, mormăie el. Dacă vine vreo patrulă până atunci?

În timp ce atenția le e distrasă, eu urc pe locul lui Nodar și pornesc mașina. Amândoi se întorc brusc spre mine și mă privesc surprinși.

— Ce faci, Elisabeta?

— Urcați!

Înaintez câțiva centimetri.

— Urcați!

Se grăbesc amândoi să intre. Pun mâna pe schimbătorul de viteze.

— Saba, așteaptă!

Împing maneta în față și apăs până jos pedala de accelerație. O secundă, Volga își învârte roțile, aruncând cu bulgări de pământ și iarbă. Dar, când

cauciucurile mușcă din teren, suntem propulsați înspre poiană, sărind pe locurile noastre. Când ne aflăm dincolo de jumătatea distanței, fața mi se mai relaxează. Deschid gura să zic ceva, apoi o închid repede la loc.

Printre primii copaci, zăresc trei luminițe. Într-o clipă, auzim trei pocnituri cu ecou, ca atunci când cineva lovește o placă din lemn cu ciocanul. Trei găuri de glonț apar cu un trosnet în colțul din stânga al parbrizului, chiar lângă capul meu.

— Stai, Saba, stai! strigă Dimitri din locul pasagerului și îmi pune brațul peste piept. Du-te înapoi!

Mașina freamătă sub noi când apăs pedala de frână. Alunecăm înainte să ne oprim. Motorul se gripează. Încerc să-l readuc la viață. O tăcere amenințătoare cuprinde poiana. Mă lupt cu schimbătorul de viteze și apăs tare pe pedale. Motorul tușește, scuipă și pornește.

— Hai, hai, bagă în marșarier!

E prea târziu. Vedem și mai multe lumini, zeci de data asta. Pocnetele se aud cu ecou în jur. Cineva trage cu toată muniția în direcția noastră.

Instinctul meu de „luptă sau fugi“ dă eroare. Nu pot s-o fac cum trebuie pe niciuna. La început, mă chircesc în spatele volanului și mă ascund. Singurul lucru pe care îl aud este bufnetul metalic al gloanțelor care lovesc mașina. O fac bucăți. Geamurile explodează și-mi cad peste cap într-o ploaie de cioburi. Motorul se bâlbâie și moare. Cauciucurile se sparg și șuieră. Șrapnel metalic zăngănește și ricoșează prin mașină, sfâșiind tapițeria.

Pentru a acoperi zgomotul, îmi fac rană în gâtlej tot strigând cuvinte incoerente, jumătate în georgiană,

jumătate în engleză. Când asta nu e de ajuns, strigătele mi se transformă în țipete pe măsură ce mă chinui să mă chircesc și mai tare în spațiul pentru picioare.

Rafalele încetează la fel de brusc cum au început. Ecourile se risipesc și tot ce se mai aude e șuieratul ascuțit din blocul motor. Fuioare de fum albastru se unduiesc din găurile de gloanțe din capotă. Volga e moartă. Parbrizul e făcut țăndări, iar în plafon sunt găuri neregulate, de mărimea unui pumn.

— Saba, zi ceva!

N-am mai auzit niciodată vocea lui Nodar sunând așa.

— Sunt OK.

— În ce pula mea trag? întreabă Dimitri.

— Dimitri, îți curge sânge.

— E o zgârietură, de la sticlă.

— Dimitri, nu te mai mișca! îi șuieră Nodar.

Dimitri își scoate capul pe geamul din dreptul pasagerului.

— Nici naziștii nu trăgeau fără avertisment! strigă el peste poiană.

Nodar îl înșfacă și-l trage înapoi.

— Dimitri, ne-au țintit! Oprește-te! Stai nemișcat!

Dar Dimitri nu ascultă. Își scoate tricoul și-l flutură pe geam.

Urmează o rafală scurtă de gloanțe. Două se înfig în capotă. Al treilea îl nimerește pe Dimitri în piept. Spătarul scaunului său explodează într-un nor de spumă de tapițerie și stropi de sânge. Ceva cald mă împroașcă pe jumătate de față.

Dimitri se prăbușește peste bord. Spinarea i se încovoaie sub pielea palidă a spatelui, unde are o rană

de mărimea unui pumn, pe unde a ieșit glonțul. E o gură căscată și lucioasă de carne și os expus. Nodar se întinde de pe bancheta din spate și-l trage pe Dimitri în poziție verticală, ascunzând priveliștea terifiantă.

Dimitri respiră sacadat și gâfâit. Trage scurt aer în piept și-l dă afară în expirații lungi, gâlgâitoare. Colțurile gurii i se umplu de sânge negru ca smoala.

— Dimitri, nu te mișca, stai locului!

Dimitri reușește să rostească două silabe:

— No-dar.

— Dimitri, nu te mai mișca, ce dracu'! O să fie bine.

Dimitri se uită în jos, la gaura arsă în pieptul lui dezgolit și își îndeasă arătătorul în ea. Ochii i se măresc.

— Nu, nu, nu, nu te uita la ea! Uită-te la mine! Chemăm ajutoare. Ține ochii la mine, ai înțeles?

Nodar deschide portiera cu piciorul și iese din mașină. Își pune mâinile pe cap și strigă în direcția pădurii cât îl țin plămânii:

— Suntem neînarmați! Neînarmați!

Dimitri se stinge. Respirația îi devine superficială. Închide ochii când expiră și nu mai inspiră apoi. Îl apuc de umăr și-l scutur.

— Dimitri!

Trage aer, icnind, și mă privește cu ochii unui om care cade de pe o stâncă.

— Nodar, avem nevoie de ajutor!

Nodar ia tricoul lui Dimitri și îl flutură tare. În pauzele dintre strigăte, înjură.

— Neînarmați! Neînarmați!

— Futu-vă muma-n cur de pui de lele!

— Suntem neînarmați!

— Bădărani prostălăi, crescuți de măgari!

— Avem nevoie de un doctor!

Soldații se fac văzuți la lizieră. Ne privesc nemișcați. De îndată ce cobor din mașină, își pun armele pe umeri. Dar nu mai trag. Bănuiesc că nu mai au de ce. Traversează poiana încet, metodic. Până ajung la noi, Dimitri deja nu mai respiră, iar Nodar nu mai înjură. Stăm în picioare lângă Volga distrusă, în tăcere, ca niște bărbați care au ajuns la capătul a ceva.

13
SĂ MĂ FUT ÎN SATUL OAMENILOR!

Știu ce-o să se întâmple dacă nu fac ceva.

— Nodar, ascultă!

Niciun răspuns. E nefiresc de încremenit, ca o canistră de benzină rostogolită în foc.

— Nodar, nu te certa cu ei!

Soldații sunt aproape de noi.

— Nodar, zi ceva!

Pumnii i se încleștează, apoi se descleștează. De îndată ce primul soldat ajunge la o distanță suficient de mică încât să ne audă, Nodar vorbește.

— În ce trageți, mongoloizilor?

Cel mai apropiat soldat continuă să înainteze neperturbat. Se îndreaptă direct spre Nodar, cu arma în mână.

— Uite ce-ați făcut!

Soldatul se oprește la doi pași de Nodar.

— Răspunde-mi! Arătăm noi ca niște nenorociți de dușmani? Apropo, cine sunt dușmanii?

Chipul soldatului se întunecă. Își duce arătătorul la buze.

— Șșș, unchiule, taci din gură!

Ridică din umăr, să-și aranjeze cureaua puștii.

— Nodar, nu!

Dar Nodar nu mă aude. Înainte să apuc să-l opresc, face un pas spre soldat.

— Băiete, cum te cheamă...

Cu o mișcare ușoară, exersată, patul puștii se ridică și-l lovește pe Nodar în față. Se aude un sunet ca atunci când lovești carne crudă cu un ciocan. Nasul lui Nodar curge ca un robinet și îi umple de sânge

partea din față a cămășii. El și-l acoperă cu amândouă mâinile și cade în genunchi. Sângele îi curge printre degete. Mormăie ceva. Soldatul se apleacă spre el.

— Ce ai zis, unchiule?

Nodar își îndepărtează mâinile. Nasul îi e spart și tăiat la bază, buza de jos e crăpată și amândouă sângerează puternic.

— S-să te fut! zice el.

Inspirând adânc, scuipă sânge și salivă pe picioarele soldatului. Acesta face un pas înapoi. Nodar deschide gura să vorbească iar.

— S-o fut pe mă-ta aia crescută de măg-*ah*...

Lovitura aterizează în mijlocul pieptului. Nodar se prăbușește pe spate.

Soldatul zâmbește. Se apleacă să se uite la Nodar, de parcă tocmai a dat peste niște zorzoane în iarbă. Își duce degetul la buze din nou.

— Șșș, stai cuminte, unchiule!

Fac un pas spre Nodar. Se îneacă, nu poate să respire.

— Rămâi unde ești!

Soldatul îndreaptă arma spre mine cu un gest leneș, din coapsă.

Se întoarce spre Volga decedată și spre ocupantul ei tăcut. Ia un bidon de pe șold și îi desface capacul. Mirosul de benzină despică aerul. Toarnă benzina peste Volga, prin geamurile sfărâmate, mai mult pe Dimitri.

Așezându-se atent în direcția opusă vântului, soldatul aprinde o cutie de chibrituri și o aruncă în mașină. Volga izbucnește în flăcări, trosnind ca lemnele de foc. Flăcările pătează în negru fața lui Dimitri. Părul îi ia foc și se mistuie într-un fuior de

fum negru. Pielea de pe față face bășici, ca o clătită în tigaie. Îmi feresc privirea, dar simt ceva rece care mă apasă pe gât.

— Nu, nu, zice soldatul. Te uiți!

Mă uit la Dimitri, cum se coace în Volga, până când fumul plasticului ars îmi blochează vederea. Un alt soldat îl trage pe Nodar în picioare. Ne leagă mâinile și ne escortează de-acolo, în timp ce Nodar lasă în urma lui picături de sânge coagulat și salivă. Mergem pe jos mult timp, pe la marginea pădurii, până când ajungem la o veche tabără sovietică de pionieri, distrusă de bombe.

Clădirea lată, cu trei etaje, e orientată cu spatele la Baba Cloanța. Picturi murale ciuruite acoperă zidurile. Un portret cu fața uriașă, nezâmbitoare a lui Stalin stă chiar deasupra intrării, flancat de fața uriașă, nezâmbitoare a lui Lenin. Ceva a făcut o gaură în obrazul lui Stalin, prin care se vede interiorul clădirii.

Mii de copii nerăbdători și-au petrecut probabil verile aici. Pionieri cu cravate roșii, sub stema cu secera și ciocanul — varianta sovietică a cercetașilor. Treziți în zori, făceau dușuri reci, mărșăluiau de două ori pe zi, stăteau de pază și mâncau în ture, ca niște soldați în miniatură, deja obișnuiți cu greutățile și frica, dornici să lupte în războaie posibile.

Înăuntrul clădirii, pereții sunt acoperiți de sloganuri comuniste, scrise cu un roșu bolșevic șters:

„Pentru gloria clasei muncitoare, pregătiți-vă!"

„Pionieri, gata de luptă pentru cauza comunistă!"

„Studiați, antrenați-vă și fiți pregătiți!"

Pregătirea perpetuă este tema. Soldații ne împing pe mine și pe Nodar de-a lungul unui coridor lung, spre o pictură murală din podea până în tavan,

reprezentând o femeie slavă dârză, cu un batic roșu și cu un deget la buze. Dedesubt, scrie cu litere imense:

„Nu trăncăniți!"

Îi arunc o privire lui Nodar. Nu-i mai curge sânge din nas. Îi surprind o scânteie în ochi, din care înțeleg că Nodar cel rațional nu mai deține controlul. Nebunii conduc azilul acum. Coridorul duce la o fostă sală de sport. Cioburi prăfuite, aruncate pe hol de vreo explozie uitată, au fost măturate în colțuri. Podeaua din parchet e teribil de denivelată; pe alocuri, secțiuni întregi lipsesc cu totul, lăsând la vedere betonul de dedesubt, deja crăpat de buruieni încăpățânate.

De-a lungul pereților sunt paturi de campanie și saci de dormit rulați. Un grup de soldați se oprește din jucat cărți și ne privește când intrăm. În curând, fiecare chip de pe hol ne urmărește în timp ce suntem împinși spre niște bănci școlare adunate sub coșul de baschet ruginit. Pe bănci sunt depozitate echipamente radio și cutii din lemn cu muniție. Un bărbat mai în vârstă, grizonant la tâmple, stă lângă o bancă și notează ceva într-un carnețel.

Fără să ridice privirea, le face semn soldaților să ne ducă la el. Aceștia ne dau un brânci în față.

— I-ați percheziționat? întreabă bărbatul fără să-și schimbe expresia.

— Da, dom' sergent!

— Și?

— Nimic. Niciun act. Nici plăcuțe.

— Sigur că nu. Lasă-i aici! Înapoi la patrulat!

Mă uit la Nodar, sperând să-i surprind privirea. Dar el îl fixează furios pe sergent.

— Încercați să vă strecurați în Osetia, flăcăi?

Sergentul oftează și se uită în sus, la noi.

— Voiam doar să ajungem în Ditsi, încerc eu să preîntâmpin orice acțiune a lui Nodar care i-ar putea determina să ne împuște.

— Ditsi e pe partea asta a graniței. Oricum, Ditsi a dispărut. E în ruine.

Echipamentul radio scoate un scârțâit ascuțit, urmat de cuvinte neinteligibile. Sergentul ridică o mână. Scrie ceva în carnețel și se întoarce spre noi.

— Știți câți idioți ca voi am fost nevoiți să omorâm?

Oftează și revine la carnețelul lui.

— Deci ce e? Ce-ați lăsat în urmă în Osetia? Bijuteriile bunicii? Măgarul preferat?

Nodar se înroșește la față, dar nu zice nimic.

— Când o să vă intre odată în cap? Granița e închisă. Nu puteți să vă întoarceți. Dacă veniți, vă împușcăm. Vreți să vă fac un desen?

Nodar își încleștează fălcile, încercând să rămână calm. Când, inevitabil, nu se mai poate abține, izbucnește într-un mod spectaculos.

— Să vă fut pe voi și granița voastră! zice el, scuipând un amestec urât de sânge și salivă pe biroul sergentului.

Sergentul înmărmurește. Se uită în jos, la flegma scârboasă de pe pagina carnețelului său. Își recapătă imediat calmul.

— Mai bine îl lași pe tovarășul tău cu accent să vorbească. Altfel s-ar putea să ai parte de un accident tragic.

Șterge pagina cu mâneca și închide carnețelul. Ochii lui negri, de rechin se îndreaptă rapid înspre mine.

— De unde e accentul, amice?

— Din Anglia.

— O-ho, Anglia! Ai cunoscut-o pe regină în Anglia?

Nu răspund.

— Bine, domnule englez. Zici că vă duceți la Ditsi. Dar vă îndreptați spre nord. Poate vi s-a stricat busola?

Zâmbește amabil și coboară vocea.

— Poți să-mi spui, amice. N-o să trăncănesc.

Îmi face cu ochiul.

— Ne-am rătăcit și...

Ridică o mână. Nu asta vrea.

— Știi ceva? Nu-mi pasă.

Se întoarce spre Nodar.

— Ce s-a întâmplat cu plăcuțele de înmatriculare, prietene?

— Poate au căzut, zice Nodar.

Toată camera e cu ochii pe noi, iar replica lui le smulge câteva chicoteli soldaților din apropiere.

Sergentul oftează.

— Ei, poliția ajunge aici mâine. O să vă facă ei să cântați și să jucați fără ajutorul meu.

Arată spre mine cu pixul.

— Cum te cheamă?

— Giorgi... zic.

— Doar Giorgi?

Alte chicoteli de la soldații de lângă noi.

— Giorgi Gulava.

— Sună plauzibil. Și pe tine, Mike Tyson? Ai un nume, amice?

— Donald, zice Nodar mai tare decât e necesar.

Sergentul oftează.

— Donald și mai cum?

Închid ochii și mă pregătesc pentru ce intuiesc că urmează.

— Donald Duck.

Cuvintele răsună cu ecou în hol. Soldații din spatele nostru râd. Sergentul scoate un hohot gol, lipsit de amuzament.

— Bine, Donald, bine, zice el. O să le spun polițiștilor că au de-a face cu o celebritate. Să fim siguri că te tratează cum se cuvine.

Îi zâmbește lui Nodar. Zâmbetul acela conține promisiunea unor lucruri mai rele decât un nas însângerat.

— Davit, du-i pe oaspeții noștri sus și leagă-i de ceva greu!

Un soldat din apropiere se ridică icnind. E un bărbat înalt, slab, mai în vârstă decât majoritatea celor din cameră. Mai în vârstă chiar și decât sergentul. O oboseală familiară răzbate din felul în care se mișcă. Ne măsoară din cap până-n picioare, cu milă în privirea serioasă.

În timp ce vine spre noi, își suflecă mânecile, lăsând la vedere antebrațe acoperite cu o rețea de cicatrici. Părul aspru, sârmos este la fel de scurt pe față și scalp.

— Păzește-i la noapte, Davit! Dacă fug, tragi!

— Am înțeles!

Încerc să-i surprind privirea lui Nodar, dar își ține capul plecat. Dimitri e mort. Volga e moartă. Mâine, poliția ne va duce înapoi la Tbilisi — sau mai rău.

Am dat greș.

Davit ne instalează într-o cameră de la etaj. N-are ferestre, iar podeaua e acoperită de rumeguș. Într-un colț al încăperii, printr-o gaură de mărimea unui cap

din zidul de cărămidă, se văd frunzele mișcătoare ale pădurii.

Davit îl leagă pe Nodar cu un cablu de un calorifer din fontă prins cu bolțuri în perete, dar care nu mai e conectat la nimic. Pe mine mă leagă de niște țevi expuse din capătul opus al camerei.

Se uită la noi din prag și privirea îi cade în pământ.

— Îmi pare rău, zice el încet. Astea-s ordinele.

Când se întoarce, trage după el un scaun preistoric de birou. Pielea crăpată abia se mai agață de cadru, iar jumătate dintre roți lipsesc. Davit smulge și roțile rămase și așază scaunul lângă ușă. Niște hohote înăbușite de râs de la parter și sunetul de sticlă spartă îi atrag atenția. Îl urmăresc atent în timp ce-și aprinde o țigară cu un chibrit. E ceva ciudat în gestul ăsta, cumva familiar.

— *Bună, Bublik!*

Vocea ca de acetonă a lui Nino mă face să mă cutremur.

— *Ce spuneai tu, știi, chiar la început?*

— *Nu acum, Nino!... un bărbat înalt, slab, cu ochi sinceri.*

Cuvintele mele, rostite de vocea lui Nino.

— *Încetează!*

— *Bine, dar zi-mi că tipul ăsta nu-ți pare cunoscut!*

Îl urmăresc pe Davit cum stă așezat, aplecat în față, cu coatele pe genunchi, ținându-și țigara într-un unghi ciudat, între degetul mare și arătător... *Părea cinstit și spunea cuvintele potrivite. Își ținea țigara într-un mod anume. Tot nu-ți dai seama, Bublik?*

— *Nu.*

— *Închipuie-ți-l cu un plic în care sunt banii lui Irakli. Banii pentru Eka.*

— *Nu! N-are cum să fie el.*

Dar Nino ar putea avea dreptate. O aud chicotind în timp ce adaptează un cântec vechi după cum îi convine ei.

Privește în urmă, atenție unde te duci! Nu vorbi cu necunoscuți!

Om cinstit, ai greșit. Poate nu azi, dar curând vei fi pedepsit.

Zilele îți sunt numărate, ai căzut în dizgrație. Într-o zi vei simți în ceafă o respirație.

Te-ai gândit la mine mereu. Asta se poate termina într-un singur fel...

Încerc să strecor o fărâmă de rațiune în toată larma asta a ei.

— *Așa, pur și simplu? Puf — coincidență? Aici?*

— *Nicio coincidență, Bublik. Lucrurile de care ai nevoie cel mai mult se ascund în locurile în care n-ai îndrăzni să cauți. E logic, dacă stai să te gândești.*

Nino râde încetișor.

— *Lucrurile de care ai nevoie cel mai mult? Nu am nevoie de el!*

Râsul ei încetează brusc.

— *Dar eu am,* șoptește ea.

Mă holbez în partea opusă a camerei, la omul cinstit care ne-a furat banii în Londra. Ne-a mâncat mâncarea și ne-a băut băutura. A luat bancnotele și monedele strânse pentru Eka și a plecat zâmbind, strângând mâna tatei. Dar Eka nu a primit niciodată banii, iar pe omul cinstit nu l-am mai văzut nicicând de-atunci. Nici pe Eka n-am mai văzut-o. Țevile zăngănesc la mișcarea mea bruscă.

— Ușor, prietene! zice Davit. Nu te agita. Ai încredere în mine!

Nino pufnește.

— *Cică să ai încredere în el! Lasă-mă pe mine să mă ocup și îi scot ochii ăia din cap!*

Privirea mea o întâlnește pe cea a lui Davit și caut pe fața lui un semn că m-a recunoscut. Vreau să mă știe. Vreau să mă *vadă*. Nodar intervine.

— Auzi, frate? Davit! Lasă-ne să tragem un fum!

Davit clatină din cap.

— Haide, chiar și naziștii le dădeau alor noștri țigări.

— Înainte să-i împuște.

Nodar râde, dar râsul lui e fals. Vocea lui sună diferit, iar pe față are o expresie pe care nu i-o recunosc. Tot nu e Nodar pe care-l știu eu, dar nebunii din azilul ăla s-au organizat. Au ales un lider.

— Oricum o să fiu împușcat, la ce gură am. Cu sau fără țigară.

O urmă de zâmbet pe fața lui Davit, dar el refuză în continuare. Nodar nu renunță. Flatează, lingușește, glumește până când, în cele din urmă, acesta ne dă țigări aprinse, pe care să le fumăm fără mâini. Nodar și Davit vorbesc până târziu, în noapte, în timp ce eu încerc să țin în frâu tărăboiul furios al lui Nino din mintea mea. Când obosesc eu, obosește și ea și doar mai șoptește sânge și crimă din când în când.

Se pare că Davit a locuit în Tbilisi. A avut familie și acolo, și în Osetia. Când familia din Tbilisi a murit, s-a întors către cea din Osetia. Lucru greu de făcut, totuși, când izbucnește un război. Iar acum familia lui din Osetia nu vrea să aibă nimic de-a face cu el, pentru că a intrat în armata greșită.

— Sunt georgian, zice Davit. În ce armată era să intru? În cea osetă?

Chicotesc amândoi.

— Chiar am crezut că putem câștiga. Să păstrăm Georgia întreagă.

— Ah, frate, noi n-am putea să câștigăm nici ratarea.

Davit ne mai dă țigări, pe care le aprinde atent, cu mâinile lui supradimensionate, ca de glaspapir. Se prăbușește pe scaun și oftează.

— Iar acum dădăcim pădurea asta. Cică „păzim granița". Dar tot ce facem e să împiedicăm oameni disperați să ajungă la casele lor.

— Sunt mulți?

Davit încuviințează.

— Ordinele noastre sunt să tragem ca să omorâm. Dar noi încercăm să ratăm.

Face un gest în direcția noastră.

— *Dar pe Dimitri nu l-ați ratat, nu? I-ați ars o gaură chiar prin piept!* intervine Nino și văd că și Nodar își încleștează fălcile la un gând asemănător.

Din pădure s-a strecurat în cameră un întuneric parfumat. Pe măsură ce sporovăiala lor se domolește, epuizarea mă învinge și Nino mă lasă să ațipesc.

Sunt trezit în toiul nopții de șuieratul static al ploii și de sunetele urâte, înăbușite ale cuiva care e strâns de gât. O lampă cu gaz răsturnată proiectează un spectacol de păpuși grotesc, cu umbrele a doi bărbați care încearcă să se omoare reciproc cu mâinile goale. Nodar și Davit sunt încleștați într-o strânsoare mortală pe podea.

Nodar îl ține pe Davit strâns pe la spate. Plasticul subțire cu care i-au fost legate mâinile e adâncit în carnea de pe gâtul lui Davit. Brațul bărbatului e întins spre pușca pe care a lăsat-o sprijinită de perete. N-are șanse să ajungă la ea. Gestul e mai degrabă unul de deznădejde, decât de speranță.

Cu fiecare mușchi albit de încordare, Nodar arată ca și cum ar încerca să-i smulgă capul lui Davit. Acestuia, doar picioarele i se mai mișcă. Călcâiele bocancilor lovesc podeaua. E aproape terminat.

— Nodar! Ce faci?

— Șșș! Fii atent la ușă!

Picioarele lui Davit se domolesc. Ochii îi sunt injectați cu sânge. Venele groase de la tâmple îi pulsează. Bolborosind adânc în gâtlej, mai face o ultimă încercare să se elibereze. Spinarea i se arcuiește, ridicându-se de la podea.

Pentru o secundă, pare că ar putea reuși. Dar Nodar își întețește strânsoarea, folosindu-și toată greutatea pentru asta. Tot corpul lui Davit se relaxează brusc. Bocancii lui militari scot un ultim clămpănit inutil pe podea. Se scutură și cade moale.

Respirând greu, Nodar împinge corpul lui Davit de pe el. Încheieturile îi sângerează unde cablul i-a intrat în piele până la os. Șuieră de durere când își scoate plasticul ascuțit din răni. Se întoarce spre Davit și îl răstoarnă pe-o parte. Davit scoate o răsuflare slabă, șuierătoare.

— A leșinat. Dar n-o să dureze mult.

Nodar se ridică icnind. Stă în mijlocul camerei, arătând ca un monument al lui însuși, ascultând fiecare sunet venit dinspre soldații de la parter. Nu se aud decât ploaia de-afară și picăturile de sânge de pe încheieturile lui deformate.

Își taie legăturile, frecându-le de marginea ascuțită a caloriferului. Pe urmă, folosindu-se de flacăra expusă a lămpii cu gaz, arde plasticul de la mâinile mele.

— Scoală-te!

— Ce-ai făcut?

— O să supraviețuiască. Sus!

— Ce căcat facem acum?

— Trebuie să ieșim de-aici!

Nodar scoate cărămizi din peretele deteriorat din colț, unde anii de ploaie au măcinat mortarul. Cărămizile se desprind ca niște dinți cariați. Pune fiecare bucată cu grijă, fără zgomot, într-un teanc ordonat lângă calorifer. În câteva minute, lărgește gaura suficient cât să treacă ghemuit prin ea. Își scoate capul afară, în ploaie, și privește în jos.

— Futu-i! mormăie.

— Ce e?

— Nu văd nimic. Uită-te tu!

Îmi strecor și eu capul prin gaură. Nu văd decât o masă schimbătoare de întuneric îmbibat de apă cu două niveluri mai jos.

— Suntem prea sus.

— Ce-i acolo?

— Nodar, suntem prea sus.

— Spune-mi!

Vocea îi devine dură.

— Nimic. Tufișuri, cred.

— Mă duc.

— Nodar, o să-ți rupi gâtul!

— Poate. Dar nu pot să rămân aici.

Arată spre Davit.

— O să se dezmeticească în curând.

Nodar trece prin gaura pe care a făcut-o în perete.

— Mă duc eu primul. Pe urmă vii și tu. Ai grijă să nu aterizezi pe mine și să ne paralizezi pe-amândoi!

Chiar înainte să sară, se întoarce spre mine.

— Să mă fut în satul oamenilor, Mowgli!

Dispare în întuneric ca un Batman chel, deloc în formă. Aud o bufnitură și un șir de înjurături rostite în barbă, cu furie. În spatele meu, Davit tușește încet și își reia respirația prin traheea zdrobită.

— *Bietul om, bietul soldat brav! Cum se va încheia basmul lui? Nu știe nimeni,* intervine vocea cântată, caustică, a lui Nino.

Mă întorc să mă uit la Davit. E prăbușit pe-o parte, iar răsuflarea lui abia dacă tulbură rumegușul de pe jos.

— *De-asta trebuie să citești un basm până la sfârșit, indiferent ce s-ar întâmpla. Pentru finalul fericit. Hai să citim finalul lui, Saba!*

— *Ești nebună?*

— *E vina lui. Pentru toate astea. Soldat mic și lacom!*

Niciodată n-am putut s-o fac pe Nino să tacă atunci când voia să fie auzită, vie sau moartă.

— *A omorât-o pe Eka. E ca și cum ar fi apăsat pe trăgaci.*

Clatin din cap.

— *Și pe Irakli l-a omorât.*

— *Irakli trăiește.*

— *Irakli e mort. Mort, dar încă bântuie pe-aici, căutând ceva ce nu poate fi găsit.*

Aud un fluierat discret de-afară. Nodar e nerăbdător. Îl ignor.

— *Le-o datorezi. Ekăi, lui Irakli.*

— *Nu pot.*

— *Doar îl împingi un pic. Bietul soldățel! Întoarce-l pe spate și poate că n-o să mai respire așa bine. Poate o ia pe cărarea către Baba Cloanța.*

Vocea lui Nino începe să semene cu cea a unui copil și atunci știu că a câștigat. Mereu câștigă, chiar

și când n-ar trebui. Am o datorie de care nu mă pot achita. Trebuie s-o urmez. Întotdeauna și în orice întunecime.

Privirea mea e fixată asupra omului cinstit, cu ochii lui sinceri, închiși pentru lume. Cine știe cum ar fi mers lucrurile, dacă n-ar fi fost el?

— *Doar îl împingi un pic.*

Nino îmi calmează mâinile. Împreună, îngenunchem și îl răsturnăm pe Davit pe spate. Cum are gâtul strivit, nici nu e nevoie de mai mult.

— *Așa, așa, soldățel. Urmărește dulciurile alea!* cârâie Nino.

Răsuflarea lui Davit se poticnește și încetează. Bărbatul scoate niște sunete ca și cum ar înghiți, ar vrea să scape de nodul din gât, dar aerul nu pătrunde. Lipsa de oxigen îl face să dea din mâini și din picioare. Capul îi cade într-o parte, dar nu se trezește. Locul din care vorbește vocea Ekăi se mișcă, dar ea nu obiectează. În visele mele, l-am omorât pe omul ăsta de o mie de ori. Însă niciodată așa; niciodată n-a fost atât de ușor.

Încă un fluierat din pădure mă scoate din starea în care mă aflu. Sunt gata să sar în bezna umedă de-afară, când Lena își drege glasul. Înmărmuresc.

— *Nu poți să-l lași așa, Saba.*

— *Merită.*

— *Da, așa e. Dar cum rămâne cu familia lui? Ei merită asta?*

O simt pe Nino foindu-se, vrând să vorbească, dar vocea ei nu a putut nicicând s-o acopere pe cea a Lenei.

— *Întrerupe ciclul, Saba! Cineva trebuie s-o facă!*

Mă reped înapoi la Davit și îl trag pe-o parte. Poziția de recuperare. Îl bat pe spate până când din gură i se scurge un melc gros de salivă, iar el reîncepe să respire.

— *Du-te acum! S-ar putea să se trezească.*

Mă duc la peretele spart și simt cărămida și tencuiala ude sub palme. Arunc o ultimă privire spre Davit și sar.

Aterizez pe vârfuri în pământul saturat de apă. Avântul mă face să cad în față și mă lasă fără suflu. Frunze mi se lipesc de piele ca niște șervețele umede. Îmi trag sufletul și mă răsucesc pe spate, clipind sub ploaia care cade. În câmpul meu vizual intră chipul lui Nodar.

— Dă frunzele alea jos de pe tine! Acum!

— Ce? De ce?

— Urzici.

Arunc rapid frunzele de pe față, gât și brațe.

— Doamne, Nodar, sunt plin de rahaturi din astea!

— Șșș, încet, frate! Și eu la fel. Hai să mergem, înainte să se trezească!

Ne croim drum prin tufișurile de urzici. Singura modalitate prin care să nu ne procopsim cu înțepături atroce pe brațele dezgolite este să le ridicăm deasupra capetelor. Când fac asta, fire lungi și groase de urzici îmi mângâie coastele pe sub tricou.

— Futu-i!

— Șșș... O să ne-audă!

Mă uit la lumina chioară a lămpii din camera din care tocmai am evadat. Îmi închipui fața lui Davit întorcându-se pe-o parte, în căutare de aer. Sunetele acelea chinuite care păreau să iasă direct din piept, nu din corzile vocale. Ce m-a pus Nino să fac? Ce era să

fac? Icnesc, mă aplec în față și vărs tot ce aveam în stomac.

— Ce s-a întâmplat?

Îi dau mâna laoparte.

— N-am nimic.

Ne mișcăm rapid, în stil de rac, pentru a ieși din tufișurile hidoase. Nodar își studiază brațele și încheieturile lucioase din pricina sângelui. Își ridică tricoul pentru a inspecta bășicile pe care urzicile i le-au făcut pe abdomen.

— N-o să fie drăguț mâine.

Își scoate un mănunchi de urzici ude de sub guler și înjură.

— Hai să mergem! zice și se îndreaptă spre pădure.

La vederea ei, ne oprim amândoi. Crengile îmbibate de ploaie se leagănă în vânt, iar Baba Cloanța se ridică amenințător deasupra noastră, ca un val ce stă să se spargă. Cu cât ne adâncim mai mult, cu atât mai înfundate sunt toate sunetele. Până și vocile noastre par să se audă ca prin vată. Nodar se tot uită peste umăr.

— Respira, nu? Cred că doar a leșinat, atâta tot. O să fie OK.

În curând, codrul absoarbe orice fărâmă de lumină. Frunzișul este atât de des, încât ploaia ne atinge doar din când în când, cu stropi supradimensionați. E așa de întuneric, că abia pot să-mi disting mâna întinsă în față.

Nodar se caută prin buzunare.

— I-am luat chibriturile.

Aprinde un chibrit și în mâini îi înflorește o strălucire portocalie.

— Hai!

Pătrundem încet și mai adânc în pădure, pipăind drumul în imaginea fantomă rămasă în urma chibritului stins.

— Nodar, știi unde mergem?

— Frate, asta e curtea mea.

Continuăm să mergem până rămânem fără chibrituri. Închid ochii și îi deschid din nou. Nu e nicio diferență. Tot ce rămâne e mirosul de pin ud, mușchi, frunze moarte și pământ reavăn.

— Și acum?

— Nu te panica, Mowgli, stai jos. E trăsnet!

— Trăsnet?

— Taci și așază-te!

Un braț se întinde și mă trage în jos.

— N-o să ne găsească niciodată aici.

Nodar scuipă.

— Cum mi-au intrat urzici în *gură*?

Îl aud cum se întinde pe spate și răsuflă. Brațele, fața, gâtul, coastele, chiar și spațiile dintre degete îmi sunt acoperite de umflături furioase, care pulsează și mă mănâncă. Fiecare terminație nervoasă mă imploră s-o scarpin. Mă întind și eu pe spate, ca să-mi păcălesc mintea să ignore senzația.

— Dacă ai un loc fericit la care să te gândești, frate, acum e momentul.

Închid ochii și încerc să invoc plaje, apusuri de culoarea piersicii, parcuri verzi și zilele acelea timpurii de iarnă, când simți mirosul zăpezii ce va veni. Dar fiecare imagine se ciocnește de cea a picioarelor lui Davit care călcau în gol și a capilarelor sparte ce-i umpleau ochii de sânge. A sunetelor înăbușite pe care le scotea. A capului căzut într-o parte. Lena l-a salvat, dar dacă n-a fost de-ajuns? Dacă moare?

Pe urmă, însă, îmi amintesc o noapte din copilărie. Eram în pat, singur într-un dormitor necunoscut. Probabil eram în vizită la cineva. Bălți de întuneric umpleau colțurile camerei — ascunzători perfecte pentru monștrii altei familii. Mi-am ținut ochii larg deschiși, ca o bufniță. Nicio șansă să dorm.

Irakli a apărut în prag cu un halo din fum de țigară și lumină de veioză din camera vecină. A intrat și s-a așezat, înclinând patul cu greutatea lui. N-a zis multe, iar ce-a zis nu-mi amintesc. Cuvinte vagi de alinare. Mirosul discret de tutun și de vin din respirația lui.

Mi-a pus o mână pe piept. Și, în cele din urmă, am adormit.

Întins pe patul ud și colțuros din pădure, încerc să simt greutatea mâinii tatălui meu pe piept.

Mă trezește un zgomot îndepărtat de împușcătură. Sunetul e gâtuit de pădure, dar îmi deschide ochii brusc. O lumină slabă, cenușie pătrunde cu forța prin coroanele copacilor. N-ai cum să-ți dai seama cât e ceasul.

— Nodar, ai auzit?

El mormăie lângă mine.

— Nodar?

Sângele îmi pulsează în tâmple. Spinarea mea a absorbit umezeala frunzelor moarte de pe jos. Partea din față a tricoului e uscată, țeapănă de propria sudoare și de apa de ploaie evaporată. Mâinile îmi sunt umflate și zvâcnesc. Le privesc uimit: două pungi de carne roz, pestriță, de două ori mai mari decât dimensiunea lor normală și cu niște mâncărimi incredibile.

— Asta a fost o împușcătură? întreb eu.

— Ar trebui să plecăm.

— Mi-e greață.

— E din cauza otrăvii urzicilor.

Gemând și scărpinându-ne, ne adâncim în pădure. După câteva ore, ajungem la un pârâu. Ne spălăm pe față și ne curățăm iritațiile cu apa rece.

— Suntem la jumătatea drumului, zice Nodar.

— Până unde?

— Până acasă, Mowgli. La jumătatea drumului până acasă.

Mergem de-a lungul pârâului, până când acesta se risipește treptat într-o mlaștină. Dinspre bălțile cu apă stătută, blocate de crengi căzute și bușteni putreziți, vine un miros argilos, răscopt. Traversăm pârâul și ieșim într-o poieniță acoperită cu atât de multe ciuperci, că abia văd pământul de dedesubt. Nodar se lasă pe vine și se uită la ciuperci.

— Putem să stăm în balconul meu și să le frigem pe astea.

Împreună, decimăm câmpul. Cu un munte de ciuperci gata să se răstoarne în buzunarul de cangur pe care și l-a făcut din tricou, Nodar zâmbește în felul ăla ridat al lui, pe care nu l-am mai văzut de când am plecat din Ushguli. Își dă jos tricoul și-l transformă într-un sac, pe care îl ține pe umăr.

Restul zilei, Nodar mă conduce la bustul gol prin pădurea Baba Cloanța. Când copacii se răresc, ne oprim. Soarele apune deja. Stăm ascunși printre tufișurile dese de muri multă vreme, scărpinându-ne și alungând țânțarii. Suntem atenți la soldații care patrulează, dar nu vedem niciunul. Atât de aproape de casă, Nodar nu mai are stare deloc.

— Futu-i! zice el. Mi-au amorțit amândouă bucile. Nu mai pot să aștept.

La început, mergem cu capetele plecate, fălcile încleștate, tresărind la fiecare sunet și așteptându-ne să fim împușcați în orice clipă. Dar minutele trec și nu se întâmplă nimic. Cumva, am intrat în Osetia fără piedici. Nodar arată spre un deal abrupt din depărtare.

— E chiar după culmea aia, Mowgli.

Tremură de nerăbdare. Îmi povestește din nou despre strugurii lui, despre vin, despre balcon și subsolul unde Ketino își ascundea gemurile și murăturile. Pe culme, Nodar aproape o ia la fugă. Dar ceva îl face să se oprească. Îl prind din urmă și rămânem neclintiți, unul lângă celălalt, cât timp încercăm să înțelegem scena cumplită.

În fața noastră se întind rămășițele carbonizate ale unei case mari din cărămidă. O explozie violentă a împrăștiat construcția și tot ce se afla în ea pe câmpul alăturat. Ploaia tristă de cărămizi, bolțari, oale, cratițe, perne și bucăți de mobilă a fost năpădită de buruieni. Nodar își înghite cu zgomot nodul din gât.

— Butelia, zice el încet. Au dat foc buteliei.

— Îmi pare atât de rău, Nodar!

— E OK, zice el.

Dar îmi dau seama că plânge în timp ce coboară poticnit dealul, ferindu-se de mâna pe care i-o pun pe umăr.

Vreme îndelungată, îl privesc cum se plimbă prin tot acest carnagiu. Din când în când, se oprește și ridică un obiect, îl examinează atent și-l păstrează până când dă de altul.

În cele din urmă, se întoarce cu fotografia unei fetițe. A fost bătută de zeci de ori de ploaie și de soare. Imaginea abia se mai distinge. Nodar șterge un

strat de noroi uscat. Poza înfățișează o fată cu picioarele încălecate de-o parte și de alta a unei triciclete albastre. E îmbrăcată gros, cu căciulă și fular, și are o expresie morocănoasă din cauza disconfortului și a umilinței.

— Eu am făcut poza asta.

Nodar se așază lângă mine.

— N-am putut s-o fac să zâmbească în ziua aia, nici cu tricicletă, nici fără.

Oftează și-și bagă fotografia în buzunar. Stăm jos, pe pământ, și privim scena din fața noastră.

— Ce facem acum, Nodar?

— N-am ajuns niciodată atât de departe.

Ridică din umeri.

— Păi, cred că ne ducem să vedem satele. Unul câte unul.

Arată în direcția munților.

— Osetia e mică. Dacă Natia și Irakli sunt aici, cineva o să știe.

— Câte sate sunt?

Nodar închide ochii și numără pe degetele ambelor mâini.

— Vreo zece, cam așa. Se întind de-a lungul râului, către nord, până se înfundă.

— Se înfundă?

— Munții, frate. Sunt...

Sare în picioare.

— Vinul!

— Ce?

— Vinul meu! S-ar putea să mai fie bun!

Mă trage și pe mine sus, după el.

— În hambar... unde era hambarul.

Aleargă spre un morman trist de scânduri și cărămizi carbonizate. Căutăm printre ruine și începem să dăm molozul laoparte. Nodar aruncă peste umăr bucăți de tencuială și cărămizi, mari cât o pernă, de parcă n-ar cântări nimic. În cele din urmă, transpirați și fără suflu, scoatem la iveală ceva ce pare un mic disc de lut, înfipt în pământ.

— Acolo! Vezi aia?

— Ce e?

— *Kvevri*-ul tatălui meu. Cel pe care mă punea să-l ceruiesc în fiecare an.

Îngenunchează lângă capacul vasului. Folosind un cui smuls dintr-o scândură, Nodar scoate șiraguri lungi și ondulate de ceară îngălbenită de vreme de pe capacul de lut.

— Ceara sigilează, să nu intre aerul, îmi explică el. Poate că explozia nu a crăpat *kvevri*-ul.

După ce îndepărtează sigiliul de ceară, Nodar se oprește și trage adânc aer în piept. Întinde mâna spre capac și-l atinge de parcă s-ar aștepta să-l ardă. Își face o cruce.

— Te rog, Doamne!

Își ridică privirea spre cer.

— Dă-mi ceva, ticălosule!

Cu grijă, reușește să deschidă capacul. Acesta se desprinde cu sunetul blând al lutului care se atinge de lut. Ne uităm amândoi prin gaură. Înăuntru lucește un lichid întunecat, neclintit. Pe urmă, ne lovește mirosul.

— Doamne, Nodar, ăla e vinul?

Nodar a rămas fără cuvinte. Sudoarea de pe frunte s-a amestecat cu lacrimile care îi alunecă pe față. Plânge, râde și dă din cap aprobator, în același timp.

Se uită în jur, căutând ceva. Pentru că nu găsește, ridică din umeri și-și strecoară tot brațul în *kvevri*. Scoate apoi mâna plină cu un lichid chihlimbariu. Gustă și scoate un geamăt lung de plăcere.

— Saba, hai să-mi guști vinul!

Îmi scufund și eu mâna în *kvevri*.

— Nu, nu, trebuie să bei din prima cană.

Iau o gură stânjenită din palma lui Nodar, din care picură vinul.

— Bun, nu-i așa, frate?

Soarele la apus aruncă umbre lungi peste câmp, în timp ce, cu Nodar la conducere, căutăm printre dărâmături. Improvizăm o plită: lemn de foc, o tigaie îndoită, fără mâner, și resturile granuloase de ulei de floarea soarelui dintr-o sticlă de plastic. Facem un mic foc și Nodar îmi dă sarcina de a frige ciupercile, în timp ce el continuă să scormonească prin casa lui explodată.

— Ai grijă să nu incendiezi tot locul ăsta! zice el.

Găsește pături aspre din lână, perne decolorate de soare și o cană mare din plastic, pe care o umple până la buză cu vin. În curând, parcă suntem la un foc de tabără.

Când sunt gata ciupercile, ne așezăm pe pături, cu cana de vin la mijloc, între noi. Focul trosnește la picioarele noastre, iar noi ședem, mâncăm și bem până când ciupercile se termină și rămâne doar vinul.

— Bune ciuperci!

— Foamea e cel mai bun sos, așa zice mereu Ketino, chicotește Nodar.

Bem până când ne încălzim și zâmbim. Nodar îmi povestește despre bunicii lui și cum au construit casa cu mâinile goale, pe vremea lui Stalin. Îmi povestește

cum el și Ketino s-au căsătorit la biserica din sat și despre petrecerea uriașă, haotică, pe care au dat-o în grădină, chiar unde stăm noi acum. Îmi povestește cum a crescut Natia, alergând prin grădină ca o mică sălbatică, murdară de pământ. Deodată se oprește.

— Ascultă, frate, știu că am zis că nu-mi pare rău...

Ezită.

— Pentru ce să-ți pară rău?

— Că i-am dat informații detectivului.

— Nu-ți face griji pentru asta...

— Nu înțelegi. Tot nu-mi pare rău. Nu puteam să refuz șansa de a o găsi pe Natia. Nici atunci, nici acum. Dar mi-am plătit o parte din datorie acum. Așa cum se cade.

După aceea, tace multă vreme. În cele din urmă, spune cu o voce obosită.

— Când o să se termine cu toate astea, trebuie să mă duc la Zurab. Merită să știe de Dimitri.

Peste noi se lasă tăcerea. Când mă uit din nou la Nodar, doarme. Mă întind și eu și privesc stelele îndelung, înainte să mă pot odihni.

Pentru prima dată, am terminat vânătoarea lui Sandro, și totuși Irakli nu e acasă, în siguranță. Ce urmează acum, frate? Nu știu care e pasul următor. Nu mai am indicii de urmat. Trebuie să termin ce tu nu ai putut și sunt îngrozit.

CÂNTEC DE SIRENĂ

Mergem pe firul apei. Întotdeauna. Cele mai multe sate din Osetia se află pe malurile râului Liakhvi. Ideea e să le luăm pe rând și să-i căutăm pe Irakli și pe Natia. Râul are o nuanță ușor portocalie. Cu fiecare zi care trece, capătă o tentă tot mai sinistră, de parcă un abator neglijent de undeva, din amonte, deversează butoaie cu sânge de animale direct în apă.

Luna străbate cerul în direcții care nu mă ajută să detectez vreun tipar. În prima noapte, atârnă deasupra și privește peste umerii noștri. În noaptea următoare, ne uităm direct în fața ei sumbră când urcăm la nesfârșit spre munți. În a treia, ne abandonează cu totul, iar noi înaintăm greoi în lumina fantomatică a zăpezii de pe versanți.

Urcușul e mult mai dificil decât credea Nodar. Plouă aproape în fiecare zi. Uneori pierdem urma drumeagurilor abia vizibile și traversăm cu greu porțiuni lungi de mlaștini și noroi. Putem dormi doar în reprize scurte și agitate, oriunde și oricând găsim un loc adăpostit de ploaie și de frig.

Cu cât ajungem mai departe, cu atât mai puțin doarme Nodar. Mă trezesc în întunericul umed și îi văd conturul frunții încruntate, luminat de vârful mic, aprins al țigării. E tras la față și nu mai găsește comicul din orice lovitură a sorții.

Primele două sate — Satkisi și Migdebuli — sunt părăsite. Dormim în case din care a dispărut totul, în afară de tapet, pe podele scârțâitoare, înconjurate de ferestre cu geamuri sparte de explozii. Din când în când, ne hrănim cu conserve stricate, pe care le găsim pe drum.

— Unde e toată lumea? întreb eu, dar Nodar doar clatină din cap.

Următorul sat, Damtsvari, e cel mai mare de până acum, dar tot o adunătură modestă de clădiri din beton și lemn. Nu găsim refugiu aici. Casele sunt goale. Toate au fost folosite drept toalete — duhoarea ne înțeapă ochii.

— Armata face asta. Să răsucească cuțitul.

Nu mai e nicio urmă de obrăznicie în tonul lui Nodar.

Terenurile agricole sunt într-o stare și mai proastă. Nu ne putem odihni nici acolo. Au fost incendiate. Podgoriile sunt scrum. Viile arse și-au păstrat forma, dar, la cea mai mică atingere, se fărâmițează și cad la pământ.

Mergem înconjurați de o liniște mormântală. Niciun tril de pasăre, niciun muget îndepărtat de vite, nici măcar cântec de greieri. Libelule uriașe, monstruoase planează pe deasupra tufișurilor incendiate, ca niște elicoptere în miniatură, supraveghează distrugerea și se feresc iute când ne apropiem. Ceva se sfărâmă sub picioarele mele la fiecare pas.

— Ce-i asta, cenușă?

— Sare, zice Nodar. N-o să mai crească nimic aici un deceniu.

— Dar de ce?

— Astea sunt sate georgiene. Nu vor să ne întoarcem.

— Cine? Rușii?

— Nu poți să dai vina pe ruși pentru toate.

— Georgienii?

— Oseții.

— Care-i diferența?

— Nu-i niciuna, în afară de nume.

Nodar oftează și pleacă. Nu mai vorbim tot restul zilei.

Koketi este primul sat locuit peste care dăm în drumul nostru. Se află în cotul pe care-l formează Liakhvi în jurul unui afloriment stâncos. Jumătate din case se bălăcesc în sângele îndoit cu apă al râului. Se sprijină pe picioroange din lemn, iar apa curge năvalnic pe dedesubt.

Koketi este prima rază de speranță. E posibil, pentru prima dată după câteva zile, să dormim la interior, în casa lui Vato. Vato e un prieten vechi de-al lui Nodar, cu care a lucrat în urmă cu mulți ani. E un bărbat cu riduri prăfuite, îmbătrânit înainte de vreme. Îl găsim ducându-și viața destul de senin, la o fermă părăsită, deși doar o zi proastă îl mai desparte de moartea prin înfometare.

În timp ce stăm la masa modestă oferită de Vato — pâine veche, brânză și vin —, auzim primul cântec de sirenă al speranței. În momentul ăsta, avem nevoie de așa ceva. Osetia are asupra lui Nodar un efect invers decât mi-am închipuit. Satele abandonate, câmpurile sărate, casele arse, mirosul de cărbune ud care pare să pătrundă în fiecare por, totul prădat și distrus — vederea acestor lucruri l-a înfrânt pe Nodar, astfel că abia mai ridică privirea din pământ în timp ce mergem.

Dar în seara asta, sub un bec prăfuit căruia îi dau târcoale fluturii de noapte, Vato ne povestește cum l-a cunoscut pe Irakli. S-a întâmplat cam la fel: și el era epuizat, murdar și căuta un loc unde să doarmă. Singura diferență e că Irakli s-a prezentat drept Valiko.

— Un om ciudat, zice Vato. A venit să mă întrebe dacă poate să folosească telefonul meu. Ca să sune la postul ăla ridicol de radio. În fine, numai aici și la Elene mai e telefon. Lui Elene nu-i plac străinii. Abia dacă mai pleacă de-acasă acum, biata femeie!

Vato clatină din cap.

— Mă rog, în noaptea în care a rămas aici, n-a închis un ochi. A stat până în zori cocoșat peste nenorocitul ăla de radio. Eu am ațipit, știi? Când m-am trezit, nu mai era.

— Când a fost asta?

— Nu știu. Poate acum o lună.

În urmă cu o lună. Eu și Nodar am schimbat o privire. Doar o lună.

— Unde se ducea?

Vato ridică din umeri.

— Nu părea să-i pese.

— Vato, avem nevoie să folosim telefonul ăla, zice Nodar.

Bărbatul ne conduce la telefonul lui ponosit, cu disc, de culoarea smântânii, de pe vremea când Stalin încă încerca să pună labele pe marile frâie roșii. Nodar formează numărul și mă lasă să vorbesc. Sună de multe ori până răspunde o voce masculină morocănoasă:

— Da?

— Vrei să lași un mesaj, îmi șoptește Nodar.

— Ă, vreau să las un mesaj, vă rog.

— Care e mesajul?

— Valiko, eu...

Vorbele mi se opresc în gât.

— Valiko și mai ce? întreabă vocea pe un ton dezinteresat.

Trebuie să existe o combinație de cuvinte, o înșiruire magică de silabe care să repare totul. Să-l oprească pe Irakli din fuga lui. Dar n-am timp să ghicesc care ar putea fi aceea.

— Valiko, fiii tăi te iubesc. Avem nevoie de tine. Încă putem ieși din situația asta. Te căutăm în locul ăsta în care ai trecut. Te rog, nu te ascunde! Ești în siguranță aici. Nu mai fugi! Băieții tăi.

Aud foșnet de hârtii. Nodar îmi arată degetul mare ridicat. Pe urmă vocea citește mesajul meu, lent și fără intonație.

— Valiko. Te iubim. Avem nevoie de tine. Te căutăm aici. Nu te ascunde, ești în siguranță. Băieții tăi. E bine așa?

— Da, dar când...

Celălalt închide și aud tonul de apel. Mă uit la Nodar.

— Asta a fost, frate. Mai au de lucrat la serviciul cu clienții.

— De câte ori o să-l difuzeze? Și când?

— Ascultă, Mowgli, ăștia nu prea lucrează cu orar.

Stăm în jurul radioului pornit și așteptăm să fie difuzat mesajul meu. Între timp, gazda noastră zdrențăroasă ne mai dă niște vești. Există un orfelinat unde au fost duși copiii orfani sau rămași fără casă din cauza războiului.

— E chiar lângă Imediani. Toată lumea de pe-aici știe de el. Da' n-o să vorbească.

Vato clatină din cap.

— N-o să reușesc niciodată să-mi scot locul ăla din cap.

— L-ai văzut?

— Numai o dată, dar a fost de-ajuns.

Chipul lui Nodar se luminează.

— Natia mea e acolo?

— Nu știu, frate. Sunt așa de mulți copii! E haos. N-am rămas prea mult prin zonă.

Vato nu are de unde să știe. Târziu, în noapte, auzim mesajul la radio:

Valiko, dacă asculți, băieții tăi te iubesc și au nevoie de tine. Te caută aici. Nu fugi, zic ei, ești în siguranță aici.

Nici eu, nici Nodar nu putem să dormim. Pe el îl mănâncă tălpile să se ducă la orfelinat. În ceea ce mă privește, toată noaptea simt un nod gros de spaimă în stomac.

Uită-te la mine, Sandro! Mă descurc. Îmi fac singur cărarea acum, fără indiciile tale, fără plasa ta de siguranță. Ai fi mândru, Sandro. Probabil că n-ai spune asta cu silabe și propoziții, dar ai face-o poate în limbajul nostru de copii fără mamă.

Mi-l închipui pe Irakli rătăcind prin satele astea răsfirate. Mă întreb dacă a auzit mesajul meu. Mă întreb ce înțelege din el. O să se oprească din fuga lui? Mă gândesc cum ar fi să-l revăd. O să se întoarcă acasă cu mine? Ce-o să facem în legătură cu poliția? Cu Surik? Ar trebui să mă gândesc unde ar putea să se ducă și de ce se prezintă „Valiko“. Dar gândurile astea nu sunt deloc reconfortante.

Râul roșu nu mă lasă să dorm, cu bolboroselile lui, pe care le aud de-aici. Vato doarme complet îmbrăcat și încălțat, peste cuvertură. Dimineața ne explică:

— Sunt doar coșmaruri.

Își ferește privirea.

— Dar jur că toată casa se zguduie de parcă un obuz ar fi gata să șuiere prin acoperiș.

Își privește ghetele.

— Om în toată firea, speriat de coșmaruri.

Clatină din cap.

— Dar nu mă pot abține. Sunetul ăla, vaietul ăla de obuzier mă face s-o iau la goană de fiecare dată.

Își strânge șireturile. Se culcă gata s-o ia la sănătoasa, de când s-a trezit în mijlocul bombardamentelor din Osetia.

— Uneori, mă tăiam pe tălpi în pietrele de-afară. Odată, m-am împiedicat în pătură și am căzut. Mi-am spart capul de caloriferul ăla. M-am trezit într-o baltă de sânge.

Ne arată o cicatrice subțire, neregulată, care i se ițește de sub linia părului.

— De-atunci, mă duc la culcare gata de fugă. Cu ghete și tot. De parcă aș fi din nou în armată.

Vato ne arată un zâmbet șters.

Mai sunt trei sate între noi și orfelinatul din lmediani, spre care se îndreaptă toate gândurile lui Nodar. Văd asta pe fața lui. Satul următor este Didi Sopeli. În timpul acestui marș aspru, de jumătate de zi, prin ploaie, către Didi Sopeli, se cristalizează mottoul nostru vesel.

— Nu pleacă nimeni pe picioarele lui din lumea asta, Mowgli, haide! zice Nodar de fiecare dată când încetinesc ritmul, și la fel fac și eu.

Ajungem în Didi Sopeli în lumina indigo a unui apus montan. Didi Sopeli e un sat puțin mai mare decât cele pe care le-am văzut până acum. Are vreo două drumuri asfaltate, un magazin, o cafenea mititică, ba chiar și un oficiu poștal. Nodar îi aruncă o privire ostilă.

— Nemernicii! zice el.

— Ce?

Arată spre clădirea joasă.

— Corespondența nu circulă spre sau dinspre Osetia, de când cu războiul. Dar e încă deschisă. Dracu' știe pentru ce... Probabil în caz că vrei să-i trimiți vecinului lopata înapoi prin poștă, în loc să i-o dai direct.

Pierdem vremea pe lângă magazin, făcând un plan. Nu ne invită nimeni, cu brațele deschise, să ne petrecem noaptea la ei acasă. Dormim pe un câmp, înconjurați de cântece de greieri.

Dimineață, întrebăm prin sat de Irakli. Nu ajungem nicăieri, până când schimb tactica și întreb de Valiko. Toți îl știu pe Valiko — omul ăla nou-venit, jumătate georgian, jumătate englez, care s-a mutat în Didi Sopeli pentru o vreme. A făcut tot felul de munci în schimbul unei bucăți de pâine și al unui loc unde să doarmă.

— Pe urmă, într-o zi, a dispărut pur și simplu, ca o bășină în vânt. Fără să zică nimănui nimic, ne povestește bărbatul plictisit, posac, de la poștă.

— Când?

— Acum vreo săptămână sau două, ridică omul din umeri.

Îl prindem din urmă pe Irakli. Sau pe Valiko. E rândul meu să merg cu câțiva pași înaintea lui Nodar, să mă întorc spre el când tândălește și să-i zic:

— Nu pleacă nimeni pe picioarele lui din lumea asta, Nodar, haide!

Ne mai petrecem o noapte afară, într-o vâlcea țepoasă de lângă râu. Niciunul dintre noi nu doarme. Nodar fumează posac, în timp ce eu stau și-arunc cu

pietricele de pe mal în apa roșie, până când munții se ivesc din întuneric la răsărit.

Uită-te la mine, Sandro, mă descurc. Zile fără mâncare ca lumea, zile fără duș, încă merg înainte. Mă descurc. Dar oamenii ăștia nu ne vor aici. Nu prea ascund asta. Nu le aducem decât necazuri.

Epuizați și cu oasele trosnind, pornim de-a lungul râului, spre satul următor: Sasveni. Motivat de posibilitatea de-a o găsi pe Natia, Nodar a revenit la starea lui obișnuită.

— Hai să mergem, Mowgli! Nu pleacă nimeni pe picioarele lui din lumea asta.

Sasveni arată mai rău decât celelalte așezări. Nimeni nu vrea să stea de vorbă cu noi. Dar Nodar are un prieten vechi acolo.

— Mamuka n-o să ne refuze, zice el.

Mamuka a procedat exact invers decât Nodar când a început războiul. A fugit în nord, s-a adâncit și mai mult în Osetia. Sfârșitul haosului l-a găsit în Sasveni.

E un bărbat înalt, puternic și cu umeri lați. Se mișcă atent, aplecându-și capul în cadrul ușii, într-o casă care pare puțin prea mică și fragilă pentru statura lui. Se oferă să ne găzduiască oricât avem nevoie.

— O dată pe lună, vin camioanele rusești. Aduc provizii, benzină, mâncare. Nu putem să cultivăm destul cât să ne hrănim, de când cu războiul. Dar ce am ne ajunge din plin. Un oaspete e un dar de la Dumnezeu, zice Mamuka.

Doar că suntem la o aruncătură de băț de orfelinatul unde ar putea fi Natia. Sunt surprins când Nodar acceptă să rămânem o noapte, ba chiar mai multe.

Stăm în grădina lui Mamuka, încotoșmănați în pulovere groase din lână pe care ni le-a împrumutat el, și privim soarele care se scufundă dincolo de conturul ascuțit ca o lamă al munților. Cât timp am rătăcit prin Osetia, munții au observat. Ne-au înconjurat. Aerul s-a răcit.

O vreme, Mamuka încearcă să povestească despre vremurile de demult și despre prietenii pe care îi are în comun cu Nodar. Dar Nodar n-are stare. Abia dacă ascultă.

— Deci unde e orfelinatul ăsta? abordează el, în sfârșit, subiectul.

— Mai știi păduricea aia de lângă Imediani? întreabă Mamuka.

— Mda, nu-i nimic acolo, în afară de zăpadă și copaci.

— Și vechea închisoare.

— Doamne, închisoarea?

— Acolo e, prietene, spune Mamuka. Fetele din Sasveni, cele două asistente, le mai ții minte?

— Așa cred.

— Ei, au dus câțiva copii acolo, să-i pună la adăpost. Vechea închisoare era locul cel mai la îndemână. Aproape. Spațiu încăpător.

— Mamuka, aia era o ruină încă de când eram *noi* copii.

— Și acum e.

Nodar și Mamuka schimbă o privire cu subînțeles.

— Cum au auzit oamenii despre asta, gata! Orice copii pierduți, orfani, accidente... ei, toți au ajuns la *orfelinatul* ăsta.

— Ce mănâncă?

— Îi ajută oamenii din Imediani. Cu mâncare, provizii, medicamente. Chiar și noi, tocmai de-aici.

Mamuka se îndreaptă în scaun.

— Nodar, ascultă, au peste o sută de copii acolo. Sunt niște fantome cu toții.

Nodar trage adânc aer în piept.

— Natia e acolo?

Mamuka se foiește.

— Știi, ultima dată când am văzut-o era bebeluș. Nici n-aș recunoaște-o.

Nodar se scotocește prin buzunare și scoate fotografia pe care a găsit-o:

— Uite o poză!

— Cât de veche-i asta?

— Tocmai împlinise patru ani.

Mamuka își ferește privirea.

— Nu știu, Nodar.

— E veche, dar e singura pe care o am, frate. Te rog. Uită-te!

— Nu știu, bine? Îmi pare rău.

Ceva îl face pe Mamuka să se ridice și să se învârtă prin cameră.

— Adevărul e că eu nu mă duc acolo. Doar dacă sunt obligat. Locul ăla mă sperie.

Își face cruce.

— Le las mâncare când reușesc. Dar nu pot să intru. Nu înțelegi, nu e bine acolo, Nodar. Uneori, nici măcar nu pot să cobor din mașină. Ei iau mâncarea din remorcă, iar eu plec.

Pe urmă, Nodar nu mai întreabă nimic. Mamuka tace. Nu mai încearcă să povestească despre vremurile

trecute, iar eu n-am chef să fac vreo gafă, întrebând despre alte rude dispărute. Aștept, nerăbdător.

Dimineață, când în sfârșit reușesc să întreb despre Irakli, Mamuka pune o grenadă de mână pe masa cu micul-dejun, chiar printre ouăle fierte, pâinea și brânza pe care le mâncăm. Descrie un străin nebun, care a trecut prin sat acum câteva zile.

— Își zicea Valiko, încheie Mamuka și se uită la mine. Ce? S-a întâmplat ceva?

— Ai spus „acum câteva zile“?

— Mda, de ce?

— E tata.

Când îmi potolesc bătăile inimii, întreb unde se ducea.

— Spre nord. La Elvari, cred.

Elvari, fundătura din Osetia. Mă uit la Nodar, căutând o reacție, poate ceva care să mă liniștească. Dar tot ce văd în ochii lui este perspectiva fantasmagorică de-a o găsi pe Natia la orfelinat.

15
IRAKLI

În cea de-a șaptea zi a invaziei noastre glorioase în Osetia, ajungem, în sfârșit, la orfelinat. În ultimele câteva ore de mers, Nodar n-a rostit niciun cuvânt.

— Nu pleacă nimeni pe picioarele lui din lumea asta, Nodar! încerc eu, dar el nu răspunde.

Bănuiesc că se pregătește.

Clădirea joasă și lată a închisorii e invadată de un strat de plante cățărătoare atât de dese, încât n-o vedem decât când suntem chiar deasupra ei. Pe măsură ce ne apropiem, vechea închisoare ni se descoperă fără voie. O formă de un verde mai închis, pe fundalul de copaci care o înconjoară. Gardul care demarca perimetrul a fost furat, iar sârma ghimpată rămasă mai taie doar vântul care trece prin ea. Când mai avem puțin până la intrarea ca o gură deschisă, Nodar încetinește. Ezită. Știe că nu va ieși același de-acolo.

Suntem întâmpinați de un grup de asistente care par copleșite și de un doctor. Sunt îmbrăcați într-un amestec bizar de uniforme medicale decolorate și haine și încălțăminte trainice, pătate de noroi, care se poartă la fermă. Cu expresii amorțite pe chipurile private de somn, așteaptă să vadă ce le-am adus. Nu e mult: un sac de orez și niște legume pe care ni le-a dat Mamuka.

— Iar orez! spune o asistentă trasă la față și pleacă, mormăind pentru sine. Am nevoie de orez cum am nevoie de sare-n ochi.

Comitetul de întâmpinare se risipește, dezamăgit de oferta noastră săracă. Numai doctorul rămâne în urmă. Nodar îi explică situația și îi povestește despre

Natia. Doctorul încuviințează ca un antreprenor de pompe funebre care primește instrucțiuni.

— Nu vin mulți de felul tău pe-aici.

— Cum adică?

— Oameni care să vrea să ia copii.

Doctorul se îndepărtează, vorbindu-ne peste umăr.

— De cinci-zece ori pe lună, găsim câte un copil nou la ușa noastră. De obicei, îi lasă noaptea, când nu putem să-i vedem.

Arată ca un om care s-a predat de mult.

— Au dreptate să le fie rușine.

— Cine? întreabă Nodar.

Doctorul ridică din umeri.

— Cine știe? La început, aduceau numai copii de la oraș. Orfani în urma bombardamentelor. Dar acum...

Cuvintele îi rămân atârnate în aer.

— Acum ce?

— Acum îi aduc pe toți cei de care vor să scape. Defecți. Sarcini nedorite. Majoritatea cu handicap sau grav bolnavi sau amândouă. Mâncarea e puțină. Medicamentele, la fel. Cei mai mulți oameni nu pot duce povara unui copil bolnav.

— Îi lasă aici, pur și simplu?

— Știu că o să-i primim noi.

— Cum vă descurcați?

Doctorul se oprește și se întoarce spre noi.

— Numărul rămâne același.

— Cum?

— Sunt mai mulți cei care mor, decât cei care ne sunt aduși. La limită. Și așa mergem mai departe.

— Mor?

— Uită-te în jur, prietene! În locul ăsta nu te faci bine. Data viitoare, adu medicamente! Nu orez.

Doctorul se pornește iar.

— Dar guvernul? strigă Nodar în urma lui.

— Care guvern?

— Păi, cine e la conducere.

— Nu e nimeni la conducere.

Doctorul se oprește în fața unor uși solide din lemn, cu gratii de sârmă înghețate în dreptul geamurilor.

— Uite ce-i: eu nu sunt doctor. Sunt veterinar. Am fost. M-am pensionat.

— Veterinar?

— Vaci, porci, cai... înțelegi. Știu cum să aduc pe lume mânji, viței, porci. Nu știu nimic despre cum să fiu doctor.

Din cine știe ce motiv, ridică mâinile aspre, murdare, de parcă ar fi dovezi clare.

— Asistentele alea nu sunt asistente, ci femei obișnuite cu muncile agricole.

Nodar se încruntă.

— De ce ești aici?

— Aș pleca în clipa asta, dacă m-ar înlocui cineva. Vrei să vii în locul meu, prietene?

Nodar tace.

— Nu strică niciodată să întreb.

Doctorul pune o mână pe ușa din lemn.

— Voi aduceți provizii, dar nu e de-ajuns. Avem nevoie de un doctor, de echipamente, dezinfectant, medicamente de bază, paturi, perne, cearșafuri, bandaje, seringi...

Vocea i se stinge treptat, sub presiunea propriei liste.

— În fine. Aici îi ținem pe cei *nesănătoși*. Roagă-te ca fata ta să nu fie printre ei.

Doctorul împinge ușa cu umărul și intrăm. Camera cavernoasă este sala de mese a închisorii. De-a lungul pereților e aliniată o colecție pestriță de paturi de campanie și saltele. Câte un copil, uneori doi, pe fiecare. Vârste diferite. Grade diferite de dizabilitate. Toți înghesuiți într-o singură încăpere. O masă înceată, mișcătoare, de suferință îndurată în tăcere.

Nu se aude nicio voce aici. Doar respirații chinuite și jumătăți de gemete în vise febrile. Mirosul de urină, vomă curățată cu dezinfectant și boli nediagnosticate și netratate ne lovește de îndată ce pătrundem înăuntru. Imun, doctorul pășește direct în duhoare.

Nu se întoarce niciun cap după noi, în timp ce mergem prin sală. Nodar scanează încăperea. E o frică adevărată în ochii lui, din aceea pe care nu poți s-o ascunzi. Trecem pe lângă un șir de paturi de campanie, izolate de restul prin draperii. Copiii din ele au brațele legate în lateral cu prosoape. Stau întinși, fără să se zbată, și ne urmăresc din priviri.

— De ce sunt legați? murmur eu.

— Dacă nu-i legăm, se lovesc și se zgârie singuri.

Doctorul trece mai departe, nevrând să zăbovească. Din când în când, se întoarce spre Nodar, ca pentru a pune o întrebare pe care n-o rostește cu voce tare. Nodar cercetează camera și clatină din cap. Doctorul încuviințează și ne continuăm turul.

În orice clipă, oricare dintre acești copii s-ar putea dovedi a fi Natia, iar eu voi fi nevoit să fiu martor la

sfârșitul lui Nodar. Doctorul ne conduce prin alte uși scârțâitoare, în curtea principală a închisorii.

— Aici îi ținem pe copiii *sănătoși*.

Un zâmbet amar, compătimitor îi șifonează fața. Ne aflăm într-o încăpere mare, înconjurată de gratiile ruginite, scorojite ale celulelor de detenție. Vreun suflet blând a încercat să înveselească locul vopsind barele de oțel în culori vesele, alternante. Dar fie vopseaua, fie bunăvoința s-a epuizat pe parcurs.

Spre deosebire de prima încăpere, aici toate capetele se întorc spre zgomotul pe care-l facem când intrăm. Doctorul se oprește, așteptându-l pe Nodar. Când cercetez chipurile, zăresc un ecou vag al fetiței din fotografia lui. În colțul din spate al sălii, cu părul unsuros și murdară, îmbrăcată cu o rochie mult prea mare, fata se uită spre noi. Dar nu la mine se holbează. Mă răsucesc și văd că privirea ei a întâlnit-o pe cea a lui Nodar.

El se încruntă și-și lungește gâtul, să vadă mai bine. Ochii mei se întorc rapid spre fată. Când zăresc primul șoc de recunoaștere pe fața ei, Nodar, din stânga mea, a luat-o deja la goană spre ea. Răcnind cuvinte de neînțeles și dând laoparte copiii din fața lui, se îndreaptă direct spre fetiță. Se clatină printre paturi, se împiedică, își revine și ajunge la ea într-un suflet. O ridică pe biata fată în aer, legănând-o dintr-o parte în alta. Pe urmă o îmbrățișează la piept atât de strâns, încât mă tem să nu-i frângă coastele.

Până ajung lângă ei, Nodar o așază la loc. Stă în genunchi și o ține de umeri. Plâng amândoi.

— Natia! zice.

Îi tot repetă numele, blocat într-o buclă de extaz. Natia tace. Nu răspunde nimic. Lacrimile îi curg în

neștire pe obraji. Zâmbește. E fericită. Dar nu vorbește. În schimb, își îngroapă capul în pieptul lui Nodar, unde e în siguranță.

— Natia? vocea lui capătă o ascuțime subtilă.

O palidă înclinare a capului. Tot nu vrea să vorbească.

— Bine, bine! o mângâie el pe ceafă.

Se ridică lent, cu tot cu ea, încă ghemuită la pieptul lui, de parcă n-ar cântări nimic. Se întoarce spre doctor cu sprâncenele ridicate.

— Mereu e așa de timidă? Nu era înainte.

Doctorul dă din umeri.

— E mută. De doi ani e aici, n-a zis niciodată vreun cuvânt.

— Nu e mută! Nati, spune ceva pentru tati!

Dezlipindu-și capul de pata mică de umezeală pe care i-a lăsat-o lui Nodar pe cămașă, Natia îl privește și-atât.

— E-n regulă, Nati, e-n regulă.

Dându-și seama că o ține departe de el, ca pe o păpușă, o lasă jos. Imediat, ea se agață din nou de el.

— E OK. Hai să mergem acasă! Hai să mergem la Keti!

Ochii Natiei se măresc în clipa în care aude de Keti. Trage scurt aer în piept, de parcă ar vrea să spună ceva. Dar niciun cuvânt nu iese de pe buzele ei. Surprind expresia de pe fața lui Nodar. Știu că doare când pierzi ceva prețios. Dar să-l primești înapoi distrus doare și mai tare.

Pe lungul drum spre satul Imediani, Nodar ne distrează cu basme proaspete din Tbilisi. Îi explică Natiei cum animalele au fost nevoite să plece de la grădina zoologică timp de câteva zile, din cauza

inundațiilor. Povestește rar, cuvânt cu cuvânt, cum ne-au întrebat hipopotamul Boris și ursul Mișa pe unde s-o ia prin Tbilisi. Cu detalii fabuloase, îi zice Natiei cum am salvat-o pe vulpea Kiki din sensul giratoriu. Îl privesc cum scoate numele Kiki din pălărie în mijlocul frazei și nu-mi pot reține un zâmbet.

— Nati, mai știi când l-am văzut pe tigrul Artiom în ziua aia, la grădina zoologică?

Natia încuviințează.

— Ei, fii atentă aici! Saba l-a scărpinat sub bărbie, după ce l-am eliberat din capcana de urs în care se prinsese, bietul de el. Cred că a și tors puțin, nu-i așa, Saba?

— Doar puțin, zic eu.

Sunt complice acum. Natia se uită la mine — am crescut în ochii ei. Are o urmă de neîncredere pe față. E aproape suficient de mare cât să conteste fantasmagoriile lui Nodar. Aș vrea s-o facă, pentru că știu că el o să insiste, iar poveștile lui vor deveni și mai ridicole.

Tot desculță, Natia calcă bizar, numai când Nodar consideră terenul sigur. Pășește fără să atingă prea bine pământul cu călcâiele. Zdreanța pe care i-au dat-o s-o poarte la orfelinat abia dacă se poate numi rochie.

— Ți-ar prinde bine o baie, nu-i așa, Nati? zice Nodar, ștergând o dungă de murdărie de pe obrazul fetei cu propriul deget mânjit. Trebuie să-ți găsim și niște pantofi.

Ea zâmbește spre picioare și tace. Încă se agață de Nodar. Contactul fizic dintre ei e întrerupt doar dacă

nu se poate altfel și, chiar și atunci, doar pentru o secundă.

În aceste rare pauze, Nodar rămâne cu un pas în urmă și se preface că se uită la ceva, în timp ce se șterge la ochi cu dosul palmei. Între timp, Natia se retrage instantaneu în refugiul ei, redevenind tăcută, fără expresie, cu privirea în pământ.

Mie mi-e greu să mă uit la ei fără să mă gândesc la Sandro. Pe vremea când Irakli încă ne promitea că ne-o va aduce pe Eka, ne petreceam ore în șir vorbind, plănuind și pregătindu-i întoarcerea. Prevăzuserăm fiecare detaliu. Când ar fi intrat în apartament, l-ar fi văzut prima dată pe Sandro, care ar fi stat pe canapea. Eu m-aș fi ascuns după ușă. Exact când ea ar fi întrebat: „Unde-i Saba?", aș fi sărit și eu afară: „Buuu! Surpriză!" Poate că ar fi făcut și ea ca Nodar acum, nu să plângă, ci doar să se șteargă la ochi din când în când.

Aș vrea să-i pot spune lui Sandro ce înseamnă găsirea Natiei. Pot să repet acest miracol fără tine, frate? E posibil să se întâmple de două ori? Pot să-l găsesc pe Irakli?

Când ajungem în Imediani, hotărăsc să rămân în urmă, în timp ce Nodar și Natia își continuă drumul spre casa lui Mamuka din Sasveni. Îmi petrec ziua hoinărind prin oraș, sub un soare strălucitor și rece. Merg din casă în casă și întreb de Irakli și Valiko.

Nu știe nimeni nimic. Cărarea a dispărut. Poate că Irakli n-a trecut pe-aici. Oamenii mă privesc cu neîncredere. Îmi aud accentul și îmi răspund tăios, dornici să scape de mine. Unii îmi închid ușa în nas, fără să spună nimic. Ultima casă la care încerc e o structură șubredă din lemn, care se înclină spre un

hambar alăturat. Se înclină atât de alarmant, încât nu pare potrivită pentru a fi locuită de cineva.

Dar este, bineînțeles. Văd flăcările unei lămpi prin spațiile dintre scândurile distanțate. Bat la ușă și aștept. În cele din urmă, răspunde un bărbat neîngrijit. Somnoros, se mișcă încet și se tot freacă la ochi cu podul palmei.

— Ei? Ai de gând să stai acolo așa, să prinzi muște? zice el pe un ton egal.

Îi pun întrebarea standard despre Irakli.

Se încruntă.

— Azi e vineri, nu?

— Ce?

Bărbatul ridică un pumn și, în timp ce se uită la cer, întinde degetul arătător. Pe urmă pe cel mijlociu. Apoi se oprește. Îmi țin răsuflarea.

— Acum două zile, spune. Dar numai dacă azi e vineri.

— Ce înseamnă asta?

— M-am bâlbâit cumva? L-am văzut pe Valiko al tău acum două zile. Se ducea la Elvari.

Un val de sânge îmi inundă picioarele și brațele. Două zile!

— S-a oprit aici, să ceară apă.

Bărbatul arată spre fântâna din curte.

— Toată lumea face asta. E singura fântână decentă din sat.

Aproape că alerg înapoi la Sasveni, să-i dau vestea lui Nodar. El o să știe cel mai bun mod de-a ajunge în Elvari. Când ajung acasă la Mamuka, soarele a asfințit de mult. De îndată ce-i văd pe Nodar și Natia, inima mi se frânge. N-o să fie ușor. Când îi povestesc

lui Nodar, refuză să meargă la Elvari pe jos, cu Natia după el.

— Ar trebui să dormim sub cerul liber. Nu pot, frate. Nu cu Natia. E aproape întuneric, oricum. Hai să ne gândim mâine!

L-aș lăsa pe Nodar și aș pleca singur, dar habar n-am cum să ajung la Elvari. Nu sunt supărat pe el, înțeleg. Natia are nevoie de toată atenția lui. Nici măcar eu nu suport să văd umbra care o cuprinde uneori. Devine complet inertă, mai mult o păpușă decât un copil în carne și oase. Tresare la zgomote puternice, chiar și la auzul vocii lui Nodar.

A doua zi dimineață, e la fel. Stă cu privirea ca de sticlă fixată asupra mesei din bucătărie, lăsându-ne să ne întrebăm ce grozăvii ar putea să amuțească un copil în felul ăsta. E greu de privit. Îl simt pe Irakli cum se îndepărtează încet de mine. Se apropie tot mai mult de o graniță invizibilă, dincolo de care nu pot trece. Ar trebui să-l urmez. În schimb, stau în camera de zi a lui Mamuka și-l privesc pe Nodar cum încearcă să-și lipească la loc fiica făcută cioburi.

Mamuka iese, clătinând din cap.

— Am o idee, zice el.

Se întoarce în scurt timp, aducând speranță. A împrumutat una dintre singurele două mașini funcționale din Sasveni, o mașină de teren sovietică, Lada Niva, kaki. A fost îndoită și reparată de-atât de multe ori, încât arată de parcă cineva a mușcat din ea, ca să-i dea forma asta. Trebuie să-i dăm curent din cablu ca s-o pornim.

— Panarama asta n-a mai pornit singură de când se bășea Gorbaciov în fotoliul lui Stalin de la Kremlin, zice Mamuka. Dacă oprești motorul, mergi pe jos.

Nodar, „îmblânzitorul gunoiului sovietic", după cum singur se intitulează, n-are bătăi de cap cu ea. În lungul și lentul drum cu mașina către Elvari, încearcă să alunge liniștea neînduplecată a Natiei.

— Natia, zi-i ceva lui tati! o imploră el.

Ea doar se uită la el, apoi în jos, spre pantofii pe care Mamuka i-a făcut pentru ea din niște papuci vechi și bandă izolatoare kaki.

Traseul către Elvari șerpuiește pe un drum forestier abrupt. E atât de îngust pe alocuri, încât roțile Nivei nu încap mereu. Din când în când, auzim zgomotul pietricelelor care se desprind și cad aproape vertical și avem senzația inconfundabilă că una dintre roți se învârte în aer.

Când, în cele din urmă, dăm cu ochii de Elvari, găsim o adunătură de case care arată ca și cum n-ar fi fost construite de mâini omenești. Au crescut din pământul muntelui din proprie voință. Sunt înghesuite pe malul râului, pe fundalul monolitic al Caucazilor. Atât de aproape de sursa lui necunoscută, râul are aproape aceeași culoare vie, arterială, pe care am văzut-o năpustindu-se la vale în Vake, după atacul tigrului.

— Nodar, uite!

— Se spune că munții sângerează în apa asta.

Când ajungem în sat, se întunecă. Farurile noastre îi scot pe oameni din case, curioși. Nodar oprește mașina și tot satul se adună murmurând. Coborâm și întrebăm de Valiko.

— E la Guram, se aude o voce din mulțime.

Alte voci i se alătură, încuviințând.

Sătenii ne îndrumă către o casă de pe malul celălalt al satului. Cu inima săltându-mi în piept, conduc

ultimul asalt. Casa lui Guram e o construcție mică din lemn, dincolo de care nu mai sunt nici sate, nici drumuri, nici oameni. Nimic în afară de o mie de kilometri de versanți montani goi, amenințători și reci, îmbrăcați cu pete neregulate de zăpadă. De cealaltă parte a munților se întinde Rusia.

Îl găsim pe Guram în fața casei, așezat pe un scăunel din lemn, cioplind un stâlp de gard. E un bătrân cu pielea tăbăcită și o expresie nemulțumită pe chip. Când mă apropii, îmi simt stomacul de parcă aș fi mâncat pumni întregi de zăpadă. Captivă în limitele acestui corp uman obișnuit e puterea de a curma vieți.

— Bună ziua, unchiule!

Bărbatul își ridică privirea și mijește ochii, aproape ascunzând nepotrivirea lor verde-albastră.

— Tu cine ești?

— Sunt Saba. Am venit să...

Mă opresc pentru că, brusc, nu știu cum să termin fraza asta.

— Îl căutăm pe Irakli, intervine Nodar. Uneori își spune Valiko.

Bărbatul clatină din cap și se întoarce la treaba lui: desprinde fâșii de lemn lungi, curbate de pe stâlp cu cuțitul.

— Dus cu pluta! mormăie el.

Ușa din față a casei lui Guram e întredeschisă, de parcă cineva tocmai a intrat și urmează să reapară.

— Irakli! strig eu.

Îmi țin răsuflarea, așa cum făceam în răstimpul dintre fulger și tunet când eram copil. Nu pot să-mi iau privirea de la ușă. Dar nu urmează niciun tunet. Nu apare nimeni.

— Unde e, unchiule?

Bărbatul clatină din cap.

Încerc să-mi stăpânesc tremurul vocii.

— Venim de foarte departe să-l căutăm. Unde e?

Ceva din vocea mea îl face pe bărbat să devină atent. Se uită la mine.

— Dumnezeu știe. Probabil se joacă de-a v-ați ascunselea cu lupii acum.

— Cum adică?

Bărbatul oftează.

— A venit ieri. Voia să rămână peste noapte. Un oaspete e un dar de la Dumnezeu, am zis eu. Dar poate că nu chiar toți oaspeții sunt.

Lasă stâlpul să cadă în lateral și își pune cuțitul deoparte.

— Avea un aparat de radio. Tot încerca să prindă postul ăla idiot. I-am zis: semnalul e prost aici, fiule. Dacă bate vântul mai altfel, gata, s-a dus. Dar el nu voia să se oprească. M-a ținut treaz toată noaptea.

— Unchiule, zi-mi unde e!

— A plecat! S-a dus. Cum s-a crăpat de ziuă.

— Unde a plecat?

Știu deja răspunsul, dar îl privesc pe bărbat în timp ce arată peste umăr, înspre munți.

— Amărâtul ăla nebun și-a lăsat bagajul, radioul și tot ce mai avea. Pur și simplu s-a dus în munți, fără să se uite înapoi. I-am trimis mai devreme pe băieți să-l caute. Nici urmă de el. Dacă nu s-a întors până acum, nu se mai întoarce niciodată. Ticălosul a plecat pe picioarele lui din lumea asta!

Se ridică încet, cu un icnet. Vine spre noi și scoate un teanc subțire de pagini îndoite din buzunar.

— Uite! Nu vreau să am sângele lui pe mâini.

Fără cuvinte, iau paginile din *Kaleidoskupi* pe care mi le întinde. Asta e ultima firimitură lăsată de Irakli. Paginile astea ascund mesajul lui de rămas-bun. Nu pot să mă uit. Nu încă.

În schimb, arunc o privire în jur, sperând să văd graffitiul lui Sandro zâmbindu-mi din vreun unghi improbabil. Unde ești, frate? Am nevoie de tine. Dar Sandro nu a pus niciodată piciorul aici. Atingerea lui atentă nu se vede și nu se simte pe nicăieri. Asta e cărarea mea acum. Irakli e responsabilitatea *mea*.

Ceva mai greu decât paginile scrise cu creionul îmi alunecă printre degete și cade pe pământ. Un dreptunghi mic și greu stă înfipt în noroi. Cu litere aurii, țipătoare, pe el scrie: „Pașaport britanic". E pașaportul lui Irakli. Un artefact al vieții la care a renunțat. Îl ridic, îl deschid și-l privesc în ochi pe Irakli de pe vremea când încă nu pierduse contactul cu lumea noastră.

În momentul acesta, sistemul meu dă eroare, ca atunci când au tras în noi, în Volga. Râsul vine încet, doar un firicel la început. Dar în curând bolborosește și dă pe dinafară, până nu-l mai pot stăpâni.

Eu și Nino alergam năvalnic la vale, prin ierburile înalte de pe dealul din grădina botanică. Era atât de abrupt, încât abia puteai să-ți controlezi picioarele. Aflați la limita subțire dintre alergare și cădere, starea aceea ne smulgea râsete isterice amândurora. Acum râd exact la fel și nu mă pot opri.

Poate are legătură cu felul în care bătrânul a zis „a plecat pe picioarele lui din lumea asta", exact cu intonația pe care am folosit-o eu și Nodar. Am tot spus vorba asta în ultima vreme: „Nu pleacă nimeni pe picioarele lui din lumea asta, Nodar", „Nu pleacă

nimeni pe picioarele lui din lumea asta, Saba". Și pe urmă Irakli a făcut exact asta.

Unii dintre săteni ne-au urmat acasă la Guram. Îi simt pe toți cum se holbează la mine de parcă mi-am pierdut mințile. Poate au dreptate. Mă scutur de încă un spasm. Lacrimile îmi curg pe față. Încă râd.

— Saba? zice Nodar.

Asta îmi declanșează încă o serie de hohote. Nu pot să rostesc niciun cuvânt. Abia dacă pot să respir. Nodar vine și mă îmbrățișează, susținându-mă, să nu mi se înmoaie genunchii. Cred că, după aceea, nu mai sunt atent la ce se petrece. Mă conduc în casă și încearcă să mă liniștească. De vreo două ori, trebuie să mă oprească, fiindcă vreau să plec după Irakli.

— Sinucidere, zic ei întruna, ținându-mă bine. E prea frig, n-ai unde să te adăpostești. E sinucidere curată, n-o să mai apuci dimineața, repetă, de parcă rostesc o vrajă care să mă liniștească.

Când destui dintre ei se întorc la casele lor, iar noi rămânem singuri, îmi dau seama că suntem acasă la Guram, ultimul loc în care a stat Irakli. Gândul ăsta mă face să râd iar cu lacrimi.

Nu suntem în starea potrivită să ne întoarcem în seara asta. Nodar îi oferă Natiei patul, iar el se instalează într-un fotoliu antic, cu spătar înalt, să stea de pază. Mă liniștesc și mă prefac că sunt calm, deși în sinea mea încă simt firul neîntrerupt al râsului care mă cuprinsese mai devreme.

Când Nodar ațipește, evadez. Mă strecor în noaptea rece, luminată de lună. Aerul e atât de aprig, încât îmi înțeapă nările. Pornesc în direcția pe care mi-a ales-o Irakli.

Zăpadă topită și reînghețată, prăfuită de murdărie hidoasă, produsă de om, îmi scrâșnește sub picioare când trec pe furiș pe lângă ultimele case. Urmele în buclă ale sătenilor care l-au căutat pe Irakli se împuținează când mă îndepărtez de sat. Aici, zăpada este imaculată, neprihănită, așa cum ar trebui să fie. Un singur set de urme marchează acest peisaj. În curând, o nouă ninsoare le va șterge pentru totdeauna.

Mă opresc și mă holbez la urmele pașilor lui Irakli. Încerc să ghicesc din contururile lor ce gândește. Vreau să știu dacă, în cazul în care l-aș găsi acolo, se va schimba ceva. Se va răzgândi și se va întoarce cu mine? Sau va pleca oricum pe picioarele lui din lumea asta și mă va lua cu el?

Undeva, după câțiva kilometri prin munți, văd strălucirea slabă a unei lumini. Simt în adâncul sufletului că e Irakli. E viu, își urmează încă drumul pe care l-a ales. Fac câțiva pași în aceeași direcție. În munții aceștia există o graniță invizibilă. Dacă depășești granița asta, ai ajuns prea departe ca să înoți înapoi. Irakli a trecut de mult de ea, iar eu probabil mă apropii rapid.

În cele din urmă, vocea Ekăi e cea care mă salvează.

— *Basmele trebuie citite până la sfârșit, Saba,* zice ea încet. *Ăsta nu e sfârșitul.*

— *Nu e?*

— *Nu. Aduce ghinion să le lași neterminate. Basmele au final fericit.*

— *Poate că nu toate.*

— *Spatele drept, Saba! Lasă-l pe Irakli să se ducă. Gândește-te la Sandro!*

Eka are dreptate. Unele lucruri au o inerție a lor, nu pot fi oprite. Unele lucruri din lumea asta nu pot fi reparate. Le întorc spatele lui Irakli și luminii lui de veghe tot mai slabe. Refac drumul înapoi, pe propriile urme, înspre sat.

Întoarcerea mea îl trezește pe Nodar. Tresare pe fotoliu și îmi aruncă o privire încruntată, nedumerită.

— Nu, Saba! Nu face asta!

— E în regulă, Nodar. Nu plec nicăieri. Culcă-te la loc!

Am încă în buzunar ultimele pagini din *Kaleidoskupi*. Poate conțin vreun mesaj de la Irakli. Ar putea fi ultimul lui mesaj. Dar atunci, fără vreun ajutor din partea vocilor, înțeleg adevărul.

Când a pus piciorul în Osetia, Irakli n-avea cum să-și urmeze propriile firimituri ca să iasă din codrul ăsta. Nu există niciun mesaj în paginile astea, niciun final. Sunt doar singura firimitură pe care a lăsat-o, să-i marcheze trecerea pe aici.

Nu-mi vine să le citesc. Nu încă. În schimb, scot pașaportul lui și îi privesc fotografia până se face dimineață.

Mamuka ne conduce înapoi la casa explodată a lui Nodar, în Niva cea nărăvașă. Parcurg drumul într-o stare de uluire. Totul are volumul redus. Eu și Natia devenim suflete înrudite. Nu spunem nimic, nu simțim nimic, acceptăm orice soartă ne e pusă în față și înăbușim orice conversație pe care Nodar și Mamuka încearcă s-o înceapă.

E o călătorie lungă și lentă, fiindcă înaintăm tiptil pe cărări de țară și drumuri forestiere. Nodar e concentrat asupra Natiei. N-o mai roagă „să spună ceva". În schimb, se lansează într-un spectacol

nesfârșit de glume, povești, basme și trucuri de magie. Uneori Natia zâmbește, dar continuă să rămână nemișcată, făcându-se cât mai mică și mai invizibilă posibil.

Nodar reușește să-i smulgă un mic chițăit, aproape un râset, scoțând brusc o bășină ce face geamurile să se zguduie, după o tăcere deosebit de lungă. Nu e mult, dar e o licărire a ceea ce va urma.

— Nati! Tu ai făcut asta?

Coboară geamul. În momentul acela, am convingerea nestrămutată că Nodar va repara tăcerea Natiei, indiferent ce ar fi provocat-o.

Ne luăm rămas-bun de la Mamuka lângă poarta prăbușită a casei lui Nodar. Acesta din urmă sufocă strângerea de mână a lui Mamuka într-o îmbrățișare uriașă.

— N-o să uit asta, frate!

Mamuka dă din mână ca pentru a respinge mulțumirile, exact cum l-am văzut pe Nodar făcând deatâtea ori. Chipul îi devine serios.

— Traversează pădurea noaptea, așa cum ți-am spus! Soldații stau la pândă. Nu folosi lanterna decât dacă n-ai de ales! Chestia aia o să fie ca un far acolo.

— Știu, știu, zice Nodar.

Mamuka urcă la loc în mașină.

— Roagă-te ca rabla asta să ajungă înapoi în Sasveni!

Bate cu palma în portiera mașinii și demarează. Chiar înainte să dispară dincolo de deal, Niva mai scoate un ultim țignal șuierător. Facem cu mâna și-l urmărim pe Mamuka cum urcă pe coasta dealului și dispare.

În timp ce așteptăm apusul soarelui, Nodar o conduce pe Natia printre ruinele casei lor. În curând,

foarte curând, îi spune el, o vor reconstrui.

— O să fie de două ori mai mare, cu un balcon imens. Și un hamac, o vatră... poate chiar și un leagăn dintr-un cauciuc de mașină. Vrei un leagăn, nu-i așa, Natia?

Doar liniște din partea ei.

— O să construim unul împreună, promit. Curând.

Vorbește exact ca Irakli. Promisiuni, încă nedevenite minciuni.

Soarele aproape că a dispărut când ajungem la pădurea Baba Cloanța. Amurgul a scurs toată culoarea frunzișului.

Se spune că lumea noastră orbitează în jurul unei replici misterioase. Nimeni n-o poate vedea, în afară de cei morți sau muribunzi. Însă, uneori, orbitele noastre se intersectează. La marginea pădurii Baba Cloanța, atingem încă o dată lumea cealaltă, mai bună, iar magia ei se revarsă în locul acesta urât.

La lizieră, când ne croim drum printre tufișuri de muri și mănunchiuri de urzici, degetele pădurii încep să strălucească. Sunt culori aprinse, ca de Crăciun: argintiu de beteală, verde și roșu. Mai întâi subtil, dar apoi sunt surprinse de ultimele raze de soare și nu mai încape nicio îndoială. De crengile copacilor monocromi sunt atârnate dulciuri, în ambalajele lor luminoase, lucioase. Formează o cărare scânteietoare, care duce în pădure.

— Cum... Cine a lăsat astea? îngăim eu. Cel mai apropiat sat e unul fantomă.

Cu ochii mari, Natia se zgâiește la dulciuri. Ridurile de la ochii lui Nodar se încrețesc când zâmbește.

— Poate că fantomele, Mowgli. Nu crezi în fantome?

Nodar dă un bobârnac unei bomboane de un roșu aprins, să se asigure că e reală.

— Uite-așa te ademenește Baba Cloanța la ea...

Se uită în jos, spre Natia, și îi șoptește cu un aer confidențial:

— Baba Cloanța nu e adevărată, Natia. Sunt doar niște copii care fac glume.

„Ce copii?“ îmi vine să întreb. Dar nu zic nimic. Găsim mai multe dulciuri agățate de crengi, ca niște globuri miniaturale de Crăciun. Pe măsură ce mergem pe urmele lor, Nino se trezește.

— *Bună idee, Bublik! Urmează cărarea!*

Vocea ei mă face să mă cutremur. Am tot ignorat-o în ultima vreme. Așa că începe propria versiune bizară a unei incantații pe care mi-o amintesc de la ora de culcare și focurile de tabără:

Baba Cloanța, dă-mi sănătate,

Baba Cloanța, dă-mi avere și însemnătate.

Nodar a pătruns deja printre primii copaci. Îl urmez, în timp ce Nino își continuă cântecelul.

Baba Cloanța, vino în visele mele,

Baba Cloanța, învață-mă despre viață și moarte,

Baba Cloanța, învață-mă să-i prind și să-i jupoi

pe băieții obraznici care o ignoră pe Nino.

Tot nu-i răspund.

Pădurea înăbușă toată lumina chiar înainte să ajungem la râu. Ne-am rătăcit iar. Înaintăm încet, ținându-ne de mâini, într-o beznă pe care o simțim pe piele. Când pădurea înghite și ultima urmă de lumină, Natia cedează. Se oprește. Nimic din ceea ce facem eu și Nodar n-o ajută să nu mai scâncească, să nu mai tremure.

— Tati e aici, Natia. Tati e chiar aici. E doar puțin întuneric.

Îi simt mânuța cum mă strânge de mână.

— Am nevoie de lanterna aia, Saba. Nu pot s-o las așa...

Îi întind lanterna. Se aude un clic și o rază albă, strălucitoare feliază întunericul. E puternică și bruscă. Creaturile care ne pândesc abia dacă au timp să se ferească din calea noastră.

— Cine are nevoie de retină, oricum? zice Nodar, clipind.

— Orienteaz-o în jos, Nodar!

Efectul luminii asupra Natiei este imediat. Respirația își încetinește ritmul. Strânsoarea mâinii se relaxează. Putem să ne continuăm drumul, dar tot încet. De fiecare dată când Nodar stinge lanterna, Natia scâncește și tremură.

— *Din clipă în clipă, băiețelul lu' mămica. Fata aia defectă o să vă aducă numai gloanțe în burtă!* îmi strigă Nino în ureche.

Nodar încearcă s-o ducă în brațe pe Natia, dar e mai rău așa.

— Saba, tremură ca o frunză!

Așa că aprindem iar lanterna și continuăm să mergem. Nodar are grijă s-o îndrepte numai spre pământ.

— *Sunteți luminați ca un pom de Crăciun, dar nu veți mai vedea niciodată un Crăciun*!

Vocea cântată, de maniacă a lui Nino taie întunericul ca un cuțit.

Printr-o coincidență enervantă, ne trezim în poienița cu ciupercile pe care eu și Nodar le-am

decimat pe drum spre Osetia. Orientează lumina spre ciuperci, care par să se ferească de ea.

— Uite, Mowgli, deja au crescut la loc.

Nodar rotește raza lanternei pe sol. Aud trosnetul unei crenguțe undeva, în întuneric, sau poate un sunet mai puternic, dar mai îndepărtat.

— *Acum vine!* strigă Nino.

Atunci văd primul glonț. Un proiectil trasor lasă o urmă portocalie, arsă, prin întunericul de deasupra lui Nodar și se înfige cu o bufnitură într-un copac.

— Ce rahat a fost asta?

Nodar se chircește și stinge lanterna.

— Crezi că ne-a văzut cineva?

Nu răspunde.

— Nati, unde ești? Zi ceva!

Niciun răspuns. Nu aud prea multe, din cauza pălăvrăgelii lui Nino.

— *Fata defectă nu poate să vorbească!*

Nodar aprinde lanterna și o învârte în jur, până o găsește pe Natia. Stă în picioare lângă un stejar, cu ochii mari și palidă ca o fantomă din pădure. El fuge la ea și o ia în brațe.

— Aici erai! Ești OK?

În timp ce o ridică, ținând încă lanterna în mână, Nodar aruncă lumina în toate părțile printre copaci, ca un proiector scăpat de sub control.

— Nodar, lumina!

— Să mă ia dracu' dacă n-o să ne omoare din cauza mea!

Stinge lanterna. Natia scâncește, speriată.

— Șșș, Natia, e OK. Nu mai putem aprinde lanterna o vreme. Fii curajoasă pentru tati!

E prea târziu. Auzim cu toții rafala de gloanțe din depărtare. Pădurea din jur se umple cu fâșii de lumină de un portocaliu murdar.

— *Licurici drăguți, frumușei!*

Tot ce auzim este trosnetul și vaietul gloanțelor care zboară pe lângă noi și sunetul lor ritmic când se lovesc de trunchiurile copacilor, rup crengi și se înfig în pământ. Din coroanele copacilor de deasupra noastră, plouă cu ramuri, crenguțe și frunze rupte.

— Nodar, și-au dat seama că suntem aici!

— Fugi! vine răspunsul.

— Unde?

— Spre râu! N-o să ne vadă acolo.

Lanterna se aprinde din nou și îi văd pe Nodar și pe Natia alergând. Încerc să-i urmez. Gloanțele urmăresc lumina. Fugim spre râu. Suntem aproape în siguranță. Peste câteva secunde, vom fi ascunși de mal. Atunci îmi ridic privirea și văd o dâră portocalie, sfârâitoare de glonț, care se stinge direct în mijlocul pieptului lui Nodar.

— *Nodar a prins un licurici!* cârâie Nino.

În primele zile de primăvară, bunica Lena lua păturile de iarnă și le atârna pe o sfoară, în curte. Apoi, cu o paletă zdravănă din lemn, le bătea să scoată praful. Ăsta e sunetul pe care îl face glonțul când îl lovește pe Nodar. O bufnitură puternică, finală.

Impactul îi oprește trunchiul, dar picioarele continuă să i se miște în virtutea inerției. Scapă mâna Natiei și lanterna și cade pe spate cu un mormăit. Raza de lumină se învârte într-un caleidoscop monocrom de umbre printre mesteceni și aterizează

lângă Nodar. Natia dispare în întuneric, de parcă nici n-a existat vreodată.

— *Nodi, zi ceva! Nodi, zi ceva!* se aude vocea lui Nino, atât de limpede, încât sunt sigură că a posedat-o pe Natia ca să țipe cuvintele.

Alerg la Nodar și îngenunchez alături de el. Partea de sus și cea de jos a corpului său sunt în dezacord. Pieptul i se ridică și coboară, în timp ce mâinile caută pe dibuite lanterna printre frunze. Picioarele îi zac nemișcate și nealiniate, exact cum au aterizat.

— Nodar!

Se spune că, în apropierea morții, mintea face lucruri ciudate. Aluneci în amintiri vechi din lumea asta sau zărești o frântură din lumea cealaltă. Nu se întâmplă așa cu Nodar. E chiar aici, în noroi, cu mine. Se luptă. Când mâinile lui găsesc lanterna, o mișcă dintr-o parte în alta până când o găsește pe Natia. E la câțiva metri mai jos, pe mal și se uită spre lumină, indiferentă la gloanțele care șuieră pe lângă ea.

— Natia, jos! zice Nodar.

Alerg la ea și o trag spre pământ. O târăsc înapoi la Nodar. El o atinge și zâmbește. Tot corpul i se relaxează odată cu atingerea asta.

— Tati e aici, expiră el.

— Nodar, uită-te la mine! O să te ridic!

Habar n-am unde să-l duc sau de ce sau ce-o să fac cu el când ajungem acolo. Cu toate astea îmi strecor mâinile sub el și încerc să-l salt. Sânge fierbinte îi alunecă pe spate.

— Nu! zice el, strângând-o mai tare pe Natia.

Gloanțele aterizează peste tot în jur, aruncând cu pământ și frunze uscate.

— Nodar, trebuie să ne mișcăm!

Îi ridic trunchiul, dar picioarele îi rămân inerte. Mișcarea îl face să scuipe sânge. Are un plămân sau pe amândoi perforați. Îl las jos cât de încet pot.

— Nodar, poți să-ți miști picioarele?

Respirația lui e înceată și greoaie. Fiecare răsuflare e o povară descurajatoare, pe care abia o înalță de pe pământ. Fiecare povară, mai grea decât cea dinainte. Când expiră, scoate un horcăit bolnăvicios din plămâni. Aerul pompat prin corzile vocale lipsite de vigoare produce niște gemete neinteligibile. Dar Nodar continuă să lupte. Continuă să ridice povara aceea, iar și iar.

În toate filmele pe care le-am văzut și în toate cărțile pe care le-am citit, când cineva moare face un gest dramatic, încărcat de sens. Bănuiesc că prostia asta nu se aplică în viața reală.

— Mowgli, zice el atât de senin, încât îmi țin respirația. Mowgli, stai pe mâna mea.

Mă uit la piciorul meu, care îi zdrobește degetele.

— Rahat, scuze!

— E OK, zâmbește el. Nu mă doare.

Ochii îi alunecă dinspre mine spre Natia.

— Nodar, zi ceva!

Dar Nodar nu mai zice. Scoate un oftat prelung, după care nu mai respiră.

Trebuie s-o duc pe Natia într-un loc unde să fie în siguranță, unde gloanțele să nu ne poată atinge. Dar fata nu-i dă drumul lui Nodar. Mânjită cu sângele lui, îi lasă amprente roșii micuțe pe toată fața, când caută o parte din el care să nu se fi dus încă.

Își șterge lacrimile cu mâinile scufundate în sângele lui Nodar. Nasul și obrajii ei sunt mâzgălite cu roșu-

purpuriu. O clipă, nu știu de ce, încerc să-i șterg sângele de pe față cu propriile mâini. Și pe ele e sânge, idiotule! Gloanțele se lovesc de pământ cu câte o bufnitură, peste tot în jur. Trebuie să plecăm.

O smulg cu greu pe Natia de lângă Nodar. Sunetul pe care îl scoate îmi frânge inima. Îl lăsăm pe Nodar unde a căzut, însângerat și cu privirea îndreptată spre cer. O trag pe Natia spre râu, unde soldații nu ne pot vedea. Ea țipă, se zbate și se luptă cu mine tot drumul. Arunc nenorocita aia de lanternă în apă, ca să-mi eliberez amândouă mâinile, altfel fuge.

Cu Natia strânsă bine la piept, cobor prin apă vreme îndelungată, până când nu mai văd gloanțele. Uzi leoarcă, ne oprim și ne așezăm pe pământ. O îmbrățișez în timp ce scâncește și se zbate să scape. În cele din urmă, ori leșină, ori adoarme, nu-mi dau seama. Respirația îi încetinește. Stau acolo toată noaptea și ascult pădurea până la răsărit. Nu ne deranjează nimeni. Nu vine nimeni după noi. Poate se gândesc că au făcut destul. Probabil așa și e.

Nu ne întoarcem să-l căutăm pe Nodar. Mă conving că o fac de dragul Natiei, dar, ca să fiu sincer, nu pot să dau ochii cu el mort. Continuăm să mergem în aval. Ne mișcăm încet. Natia se tot uită peste umăr. Deseori sunt nevoit să mă opresc și s-o trag cu forța. Nu spun nimic. Nu știu ce să spun sau cum s-o spun. Doar o trag mai departe după mine.

— *Dă-i drumul! Ce-i de capul ei?*

E Nino iar.

— *O povară, o orfană defectă. Las-o aici!*

Nu îndrăznesc să răspund. Continuăm să înaintăm în aval, până când râul se pierde într-o mlaștină, unde mai petrecem o noapte pe întuneric, la fel ca

noaptea trecută. O strâng pe Natia la piept pe parcursul încă unui atac de panică. După ce adoarme, rămân treaz toată noaptea, clipind în beznă ca o bufniță orbită.

A doua zi dimineață, Natia se resemnează cu soarta ei și mă urmează fără s-o mai trag după mine. Nu sunt sigur cum e mai rău. Și eu m-am resemnat cu soarta mea. Să fiu sincer, nu-mi pasă dacă suntem prinși sau împușcați. Vreau numai să se termine.

Ieșim din pădure și intrăm iar în Georgia. Pășim de mână în lumina soarelui, de parcă nu s-a întâmplat nimic. Cineva probabil veghează asupra noastră. Poate Mama Georgiei, cu ochii ei albaștri și verzi, ne vede și aici. O sabie pentru dușmanii ei și o cupă de vin pentru prieteni. Poate că ea a aranjat să ne întoarcem teferi.

Sau poate că ai norocul ăsta numai când ai renunțat la orice speranță. În orice caz, probabil că eu și Natia am trecut prin cea mai scurtă și temporară pauză între patrulele de soldați.

***

Între timp, pauza s-a terminat, iar acum suntem vânați. Suntem vânați, iar ei ne-au luat mirosul. Soldații au aflat ce am lăsat în urmă, în pădure.

Îi simțim cum cercetează câmpurile în spatele nostru. Auzim cârâiturile și sporovăiala stațiilor de emisie-recepție, pe care ni le aduce vântul în rafale. Uneori, când sunt mai aproape, le auzim chiar și vocile. Noaptea, lanternele lor mătură câmpurile cu o disciplină rece.

Trebuie să găsim un drum principal, orice drum, către Tbilisi. Dacă putem face asta, atunci poate

reușim să ajungem acasă. Și poate că acolo suntem în siguranță. O mulțime de „poate“.

N-am mai dormit de câteva zile. Nu ne-am spălat. Suntem epuizați. Dar foamea e o chestie ciudată. În cele din urmă, înlocuiește orice alte griji. Am găsit grădina cuiva: viță de vie cu struguri verzi și acri, meri și o brazdă de legume. Ar trebui să mergem mai departe, să fugim în continuare, dar murim de foame. Așa că așteptăm în tufișuri, ca niște hoți, să coboare întunericul peste mica fermă.

Când apune soarele, ne furișăm în grădină și mâncăm pe săturate struguri cruzi, mere crude și morcovi scoși direct din brazdă, care încă au gust de pământ umed. Pe urmă, ne ducem burțile agitate de acid în hambar și adormim unul lângă altul în fânul rânced.

Dimineața ne ia pe nepregătite. Trebuie să ne furișăm afară din hambar în lumina plină, arzătoare a zilei. Fermierul ne zărește din partea opusă a câmpului și se repede spre casă. Reapare cu o pușcă în mână.

— Hei, voi, opriți-vă!

O luăm la fugă. El țintește și trage spre noi, dar nu e destul de aproape încât să nimerească altceva decât aerul și nervii noștri. E posibil ca soldații să fi auzit împușcătura. Vor ajunge aici în curând. Astăzi nu avem timp de odihnă. Astăzi nu benchetuim nepoftiți. Trebuie s-o luăm la goană.

Traversăm câmp după câmp, uneori ținându-ne de mână. E surprinzător de ușor să te rătăcești într-un lan de porumb. Nu putem să ne strigăm unul pe celălalt. Chiar dacă am putea, ne-ar auzi soldații.

După-amiază, cu soarele în punctul cel mai înalt al cerului, ajungem într-o zonă viticolă. Podgoriile sunt cele mai rele. Coridoare lungi, identice, de vii, cu frunzele lor rare și prăfuite. N-avem de ales, mergem de-a lungul lor. Suntem atât de expuși aici! În orice clipă, am putea să auzim un foșnet, un pas greu, și să vedem un soldat intrând pe coridorul nostru. Încerc să-mi imaginez cum ar fi, să planific dinainte ce aș putea să fac. Dar degeaba, fiecare scenariu se termină cu cineva împușcat, care sângerează până la moarte în praf.

Adevărata problemă e că nu vorbim când ar trebui. Avem nevoie să comunicăm, să observăm lucruri unul pentru celălalt. Dar nu, noi ne vedem de evadarea noastră, transpirați și îngroziți, într-o tăcere absolută. Azi n-am auzit stații de emisie-recepție sau voci. Asta e un semn bun. Poate am reușit să scăpăm de ei. Poate nu adie nicio pală de vânt care să poarte cu ea sunetele. Greu de spus. Sau poate sunt atât de aproape, încât păstrează tăcerea până se năpustesc asupra noastră.

— Zi ceva! o rog eu cu o răgușeală uscată în voce.

Nu primesc niciun răspuns de la Natia. Singurele voci dispuse să-mi vorbească sunt cele ale morților. Au devenit tot mai puternice și mai numeroase.

— *Nu contează dacă ai scăpat de ei, dacă sunt în urma ta sau dacă sunt gata să se năpustească asupra ta. Asta nu schimbă nimic. Continuă să mergi! Găsește un drum!* îmi repetă mereu Anzor.

Dacă mergem în direcția greșită? Dacă te-ai uita la noi printr-un obiectiv și ai vedea pe o hartă — furnicuțe neajutorate — cum ne adâncim tot mai mult în sălbăticia rurală? Ce s-ar întâmpla atunci?

Vreau să-l întreb pe Anzor, dar nu le mai răspund vocilor de când ne-am întors prin pădurea Baba Cloanța.

— *Tu mergi mai departe, copile! În cele din urmă, o să ajungi la un drum, indiferent de direcție*, minte Eka, să mă liniștească.

Mi-e greu să nu vorbesc cu ea.

Ori de câte ori auzim ceva suspect, încremenim și privim panica mută ce se reflectă în ochii celuilalt. Dar tot nu vorbim. Nu, atunci vorbește Nino.

— *Cântă-ne ceva, Bublik!*

Scrâșnesc din dinți.

— *Nu ești curios cum e? Să fii împușcat chiar în burtică?*

Are o voce ascuțită, inegal de veselă, sinistră. Ca un ac în mărul caramel.

— *Promit că nu doare decât o clipă*, îmi spune ea pe un ton confidențial.

O ignor și merg mai departe, încovoiat de tărăboiul pe care-l face. Ori de câte ori ne odihnim, fac în minte calcule amestecate, neglijente.

Când Nodar ne-a condus cu Volga peste câmpuri, ne-a luat vreo patru ore să ajungem la pădure, de la șoseaua principală. Dar cu ce viteză mergeam? Ne tot opream, ca să înlăturăm obstacolele. Deci să zicem că, în medie, cincisprezece kilometri pe oră. Bun, care e viteza de mers? Șase-opt kilometri pe oră? Înseamnă că n-ar trebui să ne ia mai mult de opt ore să găsim drumul, plus sau minus câteva ore. Au trecut trei zile de când am ieșit din pădurea Baba Cloanța și încă nu l-am găsit.

Petrecem noaptea la fel ca în pădure. Stăm înghesuiți printre rădăcinile expuse ale unui stejar, cu

ochii larg deschiși și urechile ciulite. Nu punem geană pe geană.

În cea de-a patra zi, auzim un huruit de camionetă în depărtare. Eka avea dreptate. Eka are întotdeauna dreptate. În sfârșit, am ajuns la un drum. Ne strecurăm pe el cu precauție, verificând să nu fie soldați. Nu se vede niciunul. De fapt, nu sunt nici soldați, nici alți oameni, nici mașini. Nimic în afară de drumul liber, cât vedem cu ochii. În curând, aici va ajunge un automobil sau o camionetă. Trebuie să ajungă! Poate o să fim OK.

Ne ținem de mână și o luăm în ceea ce cred eu că e direcția Tbilisiului, nonșalant, de parcă ar fi cel mai firesc lucru. E jumătate șosea, jumătate drum neasfaltat și pe-aici am venit cu Dimitri și Nodar.

— Am ajuns! zic mai degrabă pentru mine, decât pentru Natia.

Ea nu răspunde. Greu de zis dacă va răspunde vreodată. Își ridică privirea spre mine. Chipul ei e lipsit de orice expresie. Nici ușurare, nici frică. E gol. Arătăm ca doi orfani din filmele Disney, ceea ce nu e foarte departe de adevăr. Mă uit în susul și în josul drumului, dar nu zăresc nicio mișcare.

— Hai să mergem acasă! spun și îi strâng mâna moale. Hai s-o vedem pe Ketino!

Natia se oprește. Ochii i se măresc la auzul numelui Ketino. Mă strânge ușor de mână și mă trage înainte pe drum. Abia dacă o urmez. Cumva, simte că sunt foarte aproape de limită și preia controlul. Uitându-se înapoi la mine, trage mai tare și mă urnește aproape împotriva voinței mele. La fel cum a făcut Nodar în acea primă zi, la aeroport. E fiica tatălui ei; e exact ca el.

Ținem drumul aproape toată ziua. Nu oprește nimeni să ne ia cu mașina. La un moment dat, o zbughim pe câmpul alăturat, ca să lăsăm un BTR să treacă. Transportorul huruie încet pe lângă noi, cu soldați agățați de spatele lui blindat, precum gândacii de o bucată de pâine lăsată afară peste noapte. Nu par să caute pe cineva sau ceva anume. Doar se plimbă agale. Simt cum mâna Natiei o strânge pe a mea puțin mai tare.

Așa comunicăm acum. Eu o țin pe ea de mână, la fel cum aș ține o vrăbiuță rănită. Ea nu-i dă drumul mâinii mele. O strânge mai tare când nu se mai poate abține sau o trage, ca să mă facă atent. Nu e mult, dar cel puțin acum comunicăm unul cu altul pe cât de bine putem.

La apusul soarelui, cineva își face, în sfârșit, milă de noi. Un camion Kamaz cu platformă deschisă se oprește huruind, aruncând cu pietriș spre gleznele noastre. Mâna Natiei se încordează. Cabina și platforma par separate, așa cum scârțâie și se mișcă diferit. Un bărbat cu fața grasă își ițește capul pe geam. Scoate o scobitoare înmuiată din gură.

— Voi doi arătați de parcă ați avea nevoie de ajutor. Unde mergeți?

Natia mă trage de mână departe de camion. N-am încredere în omul ăsta, zice ea. E ceva dubios la el, zice. Mă uit la ea: ce altă variantă avem? Mâna i se relaxează. Cred că ai dreptate, spune.

Ne apropiem de mașină. Pe locul pasagerului e o adunătură dezordonată de cutii din carton, pungi și saci de gunoi îndesați. Bărbatul îmi urmărește privirea.

— Suvenire adevărate, autentice din Osetia. Pentru idioții de la oraș.

Îmi arată dinții.

— Deci vreți să vă iau sau nu?

Turează motorul și bagă în viteză.

— Unde mergi? îl întreb.

— Tbilisi.

Natia nu mai are obiecții, așa că încuviințez.

— N-am loc aici. Urcați în spate, dacă vreți.

— Mersi.

Mă cațăr pe platforma goală și o trag pe Natia după mine, în timp ce Kamazul pornește. E o călătorie lungă. Ne înghesuim într-un colț din față al platformei. Miroase vag a balegă. N-o deranjează pe Natia. Probabil e epuizată. Își sprijină corpul slăbuț de al meu și adoarme în câteva minute.

Stau în camionul ăsta de bălegar și mă legăn în ritmul drumului, hâțânat de gropi și lovit de vânt. Stau și țin vocile la distanță, fie ele vechi sau noi.

Încerc să găsesc firul auriu de mătase — sensul care m-a condus aici din prima zi în care am aterizat în Tbilisi. Am crezut că Irakli e firul acela. M-am înșelat. Pe urmă, am crezut că ar putea fi Nodar. Dar Nodar s-a dus. Poate e Natia. Poate Sandro. O mulțime de „poate" din nou.

— *Dumnezeu îți dă numai cât poți duce.*

E vocea absurdă a lui Irakli, care încearcă să mă liniștească. Și el a fost în capul meu.

Să vă ia dracu, pe tine și pe Dumnezeul tău! îmi vine să zic. Aproape am omorât un om când am intrat în Osetia. Nu din vina lui Nino, ci din a mea. Va trebui să plătesc un preț pentru asta.

Dimitri e mort. L-au ars și l-au lăsat în mașină. Nodar e mort. Natia probabil nu mai poate fi recuperată și asta o s-o omoare pe Ketino.

Pentru eforturile lui, fără de care n-am fi ajuns nici măcar pe-aproape, Sandro a fost arestat, torturat și izgonit înapoi în Londra, cu cătușe.

Iar eu, eu sunt complet rătăcit.

Numai cei care vor să fie ignoranți pot să stea și să rezume astfel de grozăvii în scurte propoziții ferme despre un dumnezeu oarecare. Zeii există numai pentru că, uneori, motivul e prea crud și prea adevărat. Nu există niciun fir auriu de mătase care să mă fi condus aici. Sensul și motivul nu sunt totuna. Câteodată, lucrurile n-au niciun sens. Dar motivul spintecă rahatul ca lama unui cuțit.

— *E vina ta! Tu m-ai adus aici. Morțile lor sunt responsabilitatea ta. Tu ești motivul, Irakli. Tu ești motivul fără sens. Așa că, te rog, rămâi înghețat! Rămâi mort!*

Îmi vine să țip la el, să-l dobor la pământ. Dar ce rost are să vorbești cu un mort?

Uneori, iei o decizie și îți petreci timpul întărind-o, cârpind-o, chinuindu-te s-o faci să țină. Alteori, decizia se formează singură în mintea ta, perfect alcătuită, cristalină, indestructibilă. Știu cu o siguranță de nezdruncinat că vocile trebuie să dispară.

Le las să-și ia rămas-bun. Le datorez măcar atât.

Anzor, unchiul meu supererou, care m-a învățat toate lucrurile folositoare pe care le știu. Aspru, zgârcit cu aprobările. Puteai cel mult să speri la un zâmbet reținut, o bătaie ușoară pe spate, fără cuvinte. În traducere, gestul ăsta însemna: „Bravo și data viitoare să te descurci mai bine!“ Toate laudele lui

erau întotdeauna retezate de o magie care te făcea să te străduiești și mai tare.

— *În sfârșit, Mohamed a venit la munte!* zice el.

Îi văd zâmbetul crispat.

— *Adio, Anzor!*

— *Cască ochii la întoarcere, Mohamed!* zice el și dispare.

Lena, bunica spartană. Coloană vertebrală oțelită, pentru a face față vieții ce i s-a dat. Lena, armata mea. Nu-mi rostește nimeni numele ca ea.

— *Lena!*

Mă rog să-mi răspundă.

Aud o tuse discretă, care îi semnalează prezența, dar nu spune niciun cuvânt. Și uite-așa, într-o clipă, se duce și ea. După firea ei. Nu-și irosea vremea femeia asta. Ea nu mai e, dar o să-i simt mereu atingerea fermă care mă păzea de necaz.

Eka a rămas în urmă, ca să putem scăpa noi. Amândurora ni se frângeau inimile când vorbeam. Ce rost ar avea alte cuvinte? Eka face parte din mine mai mult decât oricine altcineva. Ea știe. Se duce de bunăvoie.

Nino. Ea nu va trece tăcută sau supusă în noaptea cea mare. Se va opune. Nino, sora mea în toate privințele care contează, în afară de sânge. Păstrătoarea secretului meu. Mă pregătesc pentru vocea ei ca o lamă.

— *Și dacă promit că nu mai încerc să te omor?*

— *Tu nu-ți respecți promisiunile.*

Nino pufnește.

— *„Nino câștigă mereu, chiar și când n-ar trebui. Am o datorie de care nu mă pot achita. Trebuie s-o urmez.*

Întotdeauna și în orice întunecime." Astea sunt cuvintele tale, băiețelul lu' mămica. Mai știi?

Vocea lui Nino e cea a unei vieți întrerupte. Furioasă pentru toate lucrurile minunate pe care Nino cea adevărată le-a lăsat nespuse sau nefăcute. Din cauza mea. Nu mai am cu ce s-o îmbunez. Nu mai am nimic de zis.

Încerc din nou să-mi închipui fața ei. Pentru prima dată după atâția ani, reușesc. Numai pentru o clipă, dar e de-ajuns. Nas ascuțit, semeț, ochi căprui, cu niște pistrui discreți dedesubt. Întotdeauna cu o expresie obraznică pe chip, care spune că ea știe ceva ce tu nu știi. Adevărata Nino.

Îi ofer un târg nedrept. Ei i-am curmat viața, dar am salvat-o pe a Natiei. Nu e destul, știu, dar e tot ce am. O să-mi trăiesc toată viața și n-o să mă descurc niciodată mai bine de-atât. Poate că Nino ar fi zâmbit la asta, da, chiar știe ceva ce eu nu știu. Așa o să fie mereu.

— *Adio, Nino!*

Ultimele cuvinte ale unei vrăji complicate.

Persoana pe care chiar aș vrea s-o aud nu are voce. Nici nu e nevoie. Știu ce vrea. E concentrată asupra Natiei. Îți promit, Nodar: într-o zi, nu foarte îndepărtată, toată lumea îi va auzi vocea, indiferent dacă vrea sau nu. Natia merită să aibă un cuvânt de spus. Merită să-și umple viața cu lucruri uimitoare. Promit să fiu de față la cât de multe evenimente îmi va permite ea, pentru ca, într-un fel, astfel să le poți vedea și tu.

Au mai rămas doar două voci în familia mea tot mai mică. A mea și a lui Sandro. Dar ale noastre sunt voci reale, vii, care au în comun mai mult decât

legăturile de familie. În curând, o să găsesc o modalitate de a-i povesti ce s-a întâmplat după ce s-au terminat indiciile lui, după codrul nesfârșit. O să-i spun basmul ăsta până la capăt. Am mai rămas doar noi doi acum, frate. Dar e de-ajuns.

Soarele a apus. O să se întunece în curând. Scot ultimul sul de pagini din *Kaleidoskupi*, pe care Irakli le-a lăsat în Elvari. Le strâng în pumn și încerc să mă gândesc la aspectele practice.

Cât de multe știe poliția acum? Dacă îi dau detectivului pașaportul lui Irakli — un trofeu pentru vânătoarea lui —, asta o să fie destul ca să-l potolească?

Cum o să-i spun lui Ketino despre Nodar? Știu că ea și Natia nu vor supraviețui fără miracolul cu miros de L&M al lui Nodar și al Volgăi lui. Fără Nodar, vor rămâne fără casă în câteva săptămâni. Au nevoie de mine.

Mă gândesc la viața mea din Londra. Îmi fac griji că telefonul fix sună și nu răspunde nimeni. Îmi fac griji pentru scrisorile, facturile și somațiile de plată a chiriei adunate în teanc, pe preș. Îmi fac griji pentru viața mea dusă cu jumătate de inimă acolo și care acum se prăbușește la loc în mare, ca un castel de nisip construit cât să fie retezat de forța unui val uriaș.

Se spune că nu te mai poți întoarce niciodată acasă. Dar dacă poți? Dacă *ar trebui*? Dacă, indiferent de ceea ce faci cu viața ta, cumva ajungi mereu în locul din care n-ai vrut să pleci?

Cu un huruit de avertizare, camionul iese de pe drumul pietruit și intră pe șoseaua lină care duce la Tbilisi. Asta e ultima parte a călătoriei. Accelerăm și

vântul se întețește. Natia se foiește în somn, dar nu se trezește. După o clipă de relaxare, mâna ei o găsește din nou pe a mea.

Îmi mut privirea de la ea la paginile din *Kaleidoskupi* lăsate de Irakli. Vântul le îndoaie marginile. Slăbesc strânsoarea și îmi desprind degetele de pe ele. Nu doar paginile le eliberez, ci mă descotorosesc de trecut și de toți eroii lui dubioși. Pentru totdeauna. Foaie după foaie, vântul ia tot.

O cuprind pe Natia în brațe, ca s-o adăpostesc cât pot de frig. Întorc capul spre Tbilisi. Orice m-ar aștepta acolo, o să mă descurc. Pot să-i fac față. Deocamdată n-am altceva de făcut decât să închid ochii și să simt vântul care mă spală de toate. În această liniște nouă, șoferul apasă pedala de accelerație. Motorul scoate un răget și ne duce mai departe în noapte, chiar mai repede, către Tbilisi.

MULȚUMIRI

Aș vrea să transmit mulțumirile mele către:

Sara O'Keeffe, pentru că ai pariat pe mine bucățica aceea din cea mai mică prăjitură macaron albastră și pentru că mi-ai oferit sprijinul tău. Mulțumește-le și Vanessei și lui Tom pentru că au jonglat cu atâtea farfurii!

Sarah McGrath și Alexis Kirschbaum, editorii mei atât de vigilenți, pentru că m-ați încurajat întruna să fiu mai bun și pentru că ați avut răbdare să-i dați acestui roman forma potrivită.

Echipele Riverhead și Bloomsbury, pentru eforturile incredibile pe care le-ați depus pentru apariția acestui roman și, mai ales, pentru numeroasele momente de vis-devenit-realitate, pe care mi le voi aminti întotdeauna.

Victimele tragice ale primelor versiuni ale acestui roman, în ordinea în care au suferit: Alecia H. Richards, Mark Dowling, Sami Miah, Carles Miralles Chacon, Gleb Chernov, Malkhaz Vardiashvili, Luka Vardiashvili, Ketino Japaridze, Lewis Massey, Emily Heritage, Irakli Kandelaki și Sarah Ives (?!) — vă mulțumesc pentru sprijin și încurajare.

Hannah Wright, logodnica mea — o veterană decorată, pentru că ai suferit pe parcursul prea multor versiuni și idei necugetate și mi-ai oferit cea mai bună firimitură de pe această cărare.

Khaled Hawwash, pentru susținerea neclintită, adevărurile dureroase și inventarea Planului. A funcționat, am scris o carte. Libertate la 45 de ani, prietene!

Familia și prietenii mei din Georgia, mi-e dor de voi tot timpul, chiar și când suntem împreună.

Alik Kandelaki, unchiul meu, pentru că m-ai învățat toate lucrurile utile pe care le știu.

Tina Kandelaki, nimic din toate astea nu s-ar fi întâmplat dacă n-ai fi fost tu.

Și, în special, Nina, pentru că ai stat de veghe...